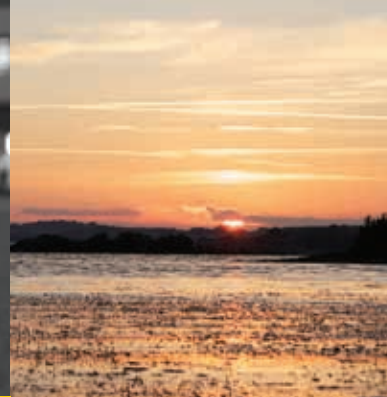

UngiAarhus – Læring til livet

Metodebog: Med tanke på nutid og fremtid

Udgivet af: **UngiAarhus**
Fritids- og ungdomsskoleområdet

Tak til:

'Ung i Aarhus – Læring til livet' er resultatet af flere års ungdomspædagogisk udviklingsarbejde i et samarbejde mellem Fritids – og Ungdomsskolerne i Aarhus og Børn og Unges pædagogiske afdeling i Aarhus; Pædagogik og Integration.

For 4 år siden blev der nedsat en Ungdomspædagogisk Udviklingsgruppe, der på baggrund af faldende medlemstal i ungdomsklub og ungdomsskole, havde til hensigt at kvalificere og fremtidssikre ungeindsatsen i Aarhus.

På vores fælles Fritids- og Ungdomsskole seminar i maj 2011 fejrede vi skabelsen af vores grundlæggende "Århus Model" systematik; Sløjfemodellen og besluttede på den baggrund, at lave metodebogen, der beskriver hvordan systematikken kan bruges i ungeindsatsen generelt og i samarbejdet med bl.a. skolerne i arbejdet med 95 % målsætningen.

Resultatet står du med i hånden!

FRA FRITIDS – OG UNGDOMSSKOLERNE I AARHUS SKAL DER LYDE EN STOR TAK TIL:

Alle I unge der engageret og deltagende har været med til at skabe rammerne for fremtidens fritids- og ungdomsskole i Aarhus. En særlig tak til de unge der har bidraget direkte i bogen med foto, interview og cases.

Alle bogens bidragydere – der har brugt imponerende meget tid, energi og overvejelser på, at få beskrevet indsætterne.

Alle dem der har udviklet modeller, spil, interviewguides etc. Der kunne ikke blive plads til alle i bogen, men de kan rekvireres gennem skribenterne.

Alle medarbejdere i Fritids- og Ungdomsskolerne i Aarhus, der gennem hele forløbet har diskuteret, debatteret, udviklet, handlet og ageret – været meningsfuldt uenige – afprøvet nye tiltag, skrottet dem igen og fundet på nye veje.

Det er jeres arbejde, der er dokumenteret i bogen!

Alle deltagerne i den Ungdomspædagogiske Udviklingsgruppe og den store mængde af undergrupper, der gennem hele forløbet har gjort en ihærdig indsats for at holde tungen lige i munden og skabe lidt orden i et ofte meget kaotisk forløb.

I den forbindelse en speciel tak til **Jan Tønnesvang** og **Sven Mørch**, der med stort engagement, indgående viden og – til tider – heftig debat, bidrog med de centrale elementer af den endelige tænkning.

Tak til Pædagogisk afdeling for værdifuld sparring, stort engagement og en sikker hånd til at fastholde mål og retning.

Tak til redaktionsgruppen for det store arbejde i bogens sidste fase.

Og sidst men ikke mindst en stor tak til projektleder **Peter Lilleheden**. For igennem de sidste 4 år at føre os sikkert igennem den Ungdomspædagogiske Udviklingsproces, uddannelsen af FU ressourcepersoner og ikke mindst skabelsen af denne bog, samt for gennem alle årene med enormt engagement at oversætte og formidle teoretiske sløjfer og opfange pædagogiske praksisser i alle FU områder.

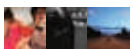
Og for ihærdigt og vedholdende at fastholde vigtigheden af begge dele.

Fritids- og Ungdomsskolelederne i Aarhus

UngiAarhus – Læring til livet

Metodebog: Med tanke på nutid og fremtid

Kolofon

UngiAarhus – Læring til livet Metodebog: Med tanke på nutid og fremtid

Projektleder: Peter Lilleheden

Redaktion: Niels Bjørnø, Helle Gammelgaard, Michael Allan Damgård Stevens, Jette Dahl, Louise Hübertz Poulsen, Toke Agerschou, Peter Lilleheden

Interviews: Stine Kjølholdt

Tekstredigering: Anja Madsen Kvols

Korrektur: Lotte Loveless

Grafisk design & layout: Nikolaj Søjmark, evolvere.dk

Fotos: Johanne Felle, Lotte Sauer, Sofie Nissen, Katrine Schwendson – Dirk, Olivia, Sanne, Solbjørk (Skansen) og FU-ansatte

Billedredigering: Pernille Holm Andersen, madebygirls.dk

Tryk: GP Tryk

Udgave: 1. udgave, 1. oplag, Aarhus 2012

Oplag: 1.000 stk.

ISBN: 978-87-91881-97-8

Bogen kan købes ved Borgerservice, Rådhuset, Aarhus Kommune

Tlf. 8940 2000, borgerservice@aarhus.dk

Pris: 299 kr.

Indhold

Læsevejledning 07

1. FORORD AF BØRN OG UNGE RÅDMAND KRISTIAN WÜRTZ 09

Del 1 – Baggrund for sløjfemodellen 11

2. FU-OMRÅDET OG 95 % MÅLSÆTNINGEN 11

3. GRUNDLAGET FOR SLØJFEMODELLEN 15

- 3.1. Sløjfemodellen 15
- 3.2. Sløjfemodellens opbygning 16
- 3.3. Forebyggelsestrekanten 17
- 3.4. Bagom sløjfemodellen 18

4. SLØJFEN I PRAKSIS 23

- 4.1. Sløjfen hjælper os fra viden til handling 23
- 4.2. At komme rundt i alle hjørnerne i et mentorforløb 26

5. METODEBOGENS TEMAER 33

- 5.1. Livsmestring – unges navigation i et uendeligt udbud af tilbud 33
- 5.2. Unges afklaring og guidning til fremtiden 35
- 5.3. Inddragelse og deltagelse rimer (næsten) på hinanden 36
- 5.4. Helheder og sammenhæng 37

Del 2 – Praksis

6. KONKRETE ERFARINGER FRA ARBEJDET MED

95 % MÅLSÆTNINGEN I ET BREDT PERSPEKTIV 43

- 6.1. I dialog med de unge 43
- 6.2. Ungedialogen og den pædagogiske planlægning 46
- 6.3. Get2job 51
- 6.4. 'Ingen-kære-mor-tur' – friluftsliv som øvelsesplatform 53

- 6.5. Projekt Klubvejledning og Klubskole – en vej mod de 95 % 61
- 6.6. OCN-indsats i FU 66
- 6.7. Camp BU 71
- 6.8. Bekymringsbarometeret – fra skøn, over afklaring til handling 73
- 6.9. Partnerskaber med erhvervslivet 79
- 6.10. Ungemiljøet Skansen – hus og have 81
- 6.11. Råds- og bestyrelsesarbejde som øvebane for deltagelse 87
- 6.12. De unges dag 93
- 6.13. Det enkelte barn er et fælles ansvar 99
- 6.14. 'Hele Molevitten' 101
- 6.15. 'Kompasset til trivsel' 107
- 6.16. Fra bekymring til afholdelse af et netværksmøde 108
- 6.17. Klubbens ansigt udadtil – matrikelløst arbejde i Rosenvang 113
- 6.18. Projekt Sommerbus 118
- 6.19. 'Adgang til Årgange' på skolerne i område Silkeborgvej 123
- 6.20. Medlemssamtaler – som pædagogisk metode 126
- 6.21. Glidende overgange TIL ungdomsuddannelserne
– og fastholdende tilgange PÅ ungdomsuddannelserne 133
- 6.22. Visionsdag med Skæring Skole – Klub 210 137
- 6.23. Bestyrelsesarbejde i et tværgående perspektiv 139
- 6.24. Særlig idrætspædagogik for særlige unge 141
- 6.25. Om arbejdet med børn og unge med handicap i en klubhverdag 146

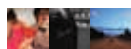
7. OPSAMLING 153

- Strategi for kompetenceudvikling 153

8. EFTERORD:

VI UNGE ER MERE KLAR OVER, HVOR VI IKKE SKAL HEN 155

9. KONTAKTINFO 159

Læsevejledning

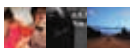
Denne metodebog formidler en række erfaringer fra Aarhus Kommunes ni fritidscentre (FU), der er relevante i arbejdet med 95 % målsætningen. Bogen skal ses som en ressource. Du kan lade dig inspirere i bogens forskellige artikler – tage idéer, måder at tænke på, måder at handle på, aktiviteter, workshopper og hele koncepter, som du kan bruge og ændre, så de passer til din daglige praksis og de børn og unge, du arbejder med.

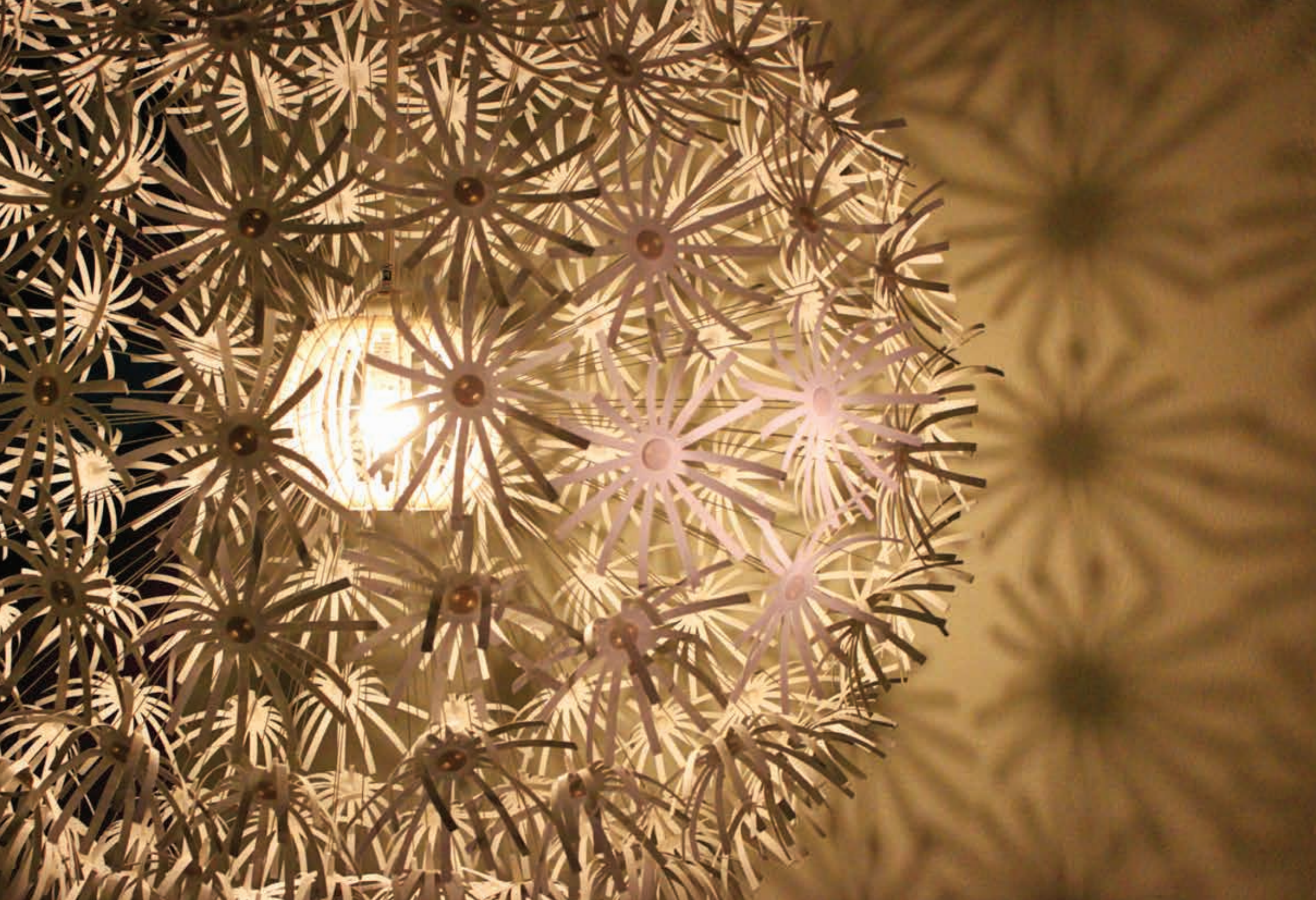
Bogens første del giver en introduktion til en grundlæggende systematik, der kan bruges i arbejdet med at støtte 95 % målsætningen i fritidscentrene og i dialogen med FU-områdets samarbejdspartnere. Systematikken kaldes 'sløjfemodellen'. Du kan også læse tre konkrete eksempler på, hvordan du specifikt kan bruge sløjfen i praksis. I bogens anden del kan du gå ombord i praksisbeskrivelser af erfaringer fra arbejdet med 95 % målsætningen i klubber, på legepladser og i ungdomsskolen set i et bredere perspektiv. Her finder du skabeloner til metoder samt instruktioner til aktiviteter osv. Du kan læse bogens dele uafhængigt af hinanden efter lyst og behov, men vi anbefaler, at du læser kapitel 2 og 3 om sløjfemodellen som forudsætning for at være med på tænkningen bag beskrivelserne af de forskellige konkrete erfaringer i praksis.

Tekst-, billed-, film- og kopimateriale er udformet af ansatte i fritids- og ungdomsskoleområdet i Aarhus. Pædagogisk Afdeling i Børn og Unge, Aarhus Kommune, har bidraget til processen både ved at tage del i arbejdet med at udvikle de konkrete metoder og ved at gøre sig værdifulde erfaringer ud fra projektets grundtanker. Metodebogen repræsenterer altså resultatet af en (foreløbig) proces, hvor disse personer har været med til at udvikle og omsætte teori og tanker til anvendelig praksis til gavn og glæde for de unge.

Vi håber, at du med dette materiale i hånden kan finde inspiration til at nytænke og styrke den del af dit arbejde, der orienterer sig mod 95 % målsætningen.

God læselyst!

1. Sammen kan vi løfte opgaven

Forord af Rådmand Kristian Würtz

**At vælge selv, sætte kurs i eget liv og bidrage til fællesskabet:
Med en god ballast får vores børn og unge mulighed for at skabe sig et
godt liv som aktive medborgere i et velfungerende samfund. Det er kernen
i vores fælles indsats.**

En ungdomsuddannelse er et vigtigt skridt på vejen til nye muligheder og perspektiver på tilværelsen. Kravene til uddannelse, udsyn og fleksibilitet vokser med det globaliserede arbejdsmarked. Det ved vores børn og unge: 95 procent begynder på en ungdomsuddannelse. I dag forventes 86 procent at gennemføre den.

DET VIL VI GERNE GØRE ENDNU BEDRE

En fortsat velstand og et højt serviceniveau afhænger af, at vores børn og unge indgår i og bidrager aktivt til samfundet.

I Aarhus har vi sat os et mål om, at 95 procent af alle unge i 2013 gennemfører en ungdomsuddannelse. Aarhus Byråd vedtog i sommeren 2011 enstemmigt en handlingsplan, der skal understøtte arbejdet med '95 % målet'.

DET STILLER KRAV TIL OS ALLE

I Børn og Unge har vi en fælles opgave og et ansvar for at tilbyde børn fra 0-18 år mangfoldige, fleksible og sammenhængende tilbud om læring og udvikling. Børnene, de unge og deres forældre har forskellige forudsætninger. Derfor skal vi med vores tilbud sikre, at alle kan være med.

Allerede i dag arbejder vi i dagtilbud, skoler og fritidstilbud målrettet på, at vores børn og unge trives. At de oplever at have kammerater. Har nære voksenrelationer. Og er del af et fællesskab. Vi gør meget for at sikre dem en stærk social og faglig ballast og dermed fremme deres muligheder for at skabe sig en god tilværelse.

Vores svar på fremtidens krav og behov er at sætte de rigtige hold og prioritere ressourcerne, så vi kan løse opgaverne - der hvor de er.

DET KRÆVER ÅBENHED

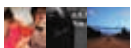
At vi bruger hinanden og vores faglighed på tværs. At vi samtænker vores indsats med ungdomsuddannelsernes og virksomhedernes. At vi inddrager børnene og deres forældre i arbejdet med at udvikle de mest relevante tilbud.

Samarbejde og forpligtende partnerskaber på tværs bliver nøgleord.

DENNE METODEBOG ER SKREVET TIL JER SOM FU-TILBUD

Målet med bogen er at tilbyde viden, erfaringer og idéer til at tænke den daglige praksis sammen med indsatsen for at hjælpe og støtte vores børn og unge i at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Jeg håber, at den vil være til nytte og inspiration.

Del 1 – Baggrund for sløjfemodellen

2. FU-området og 95 % målsætningen

Af Peter Lilleheden, konsulent, Pædagogik og Integration, Børn og Unge

Realiseringen af 95 % målsætningen kræver nytænkning, øget tværgående og tværfagligt samarbejde, samt at vi udvikler nye metoder og tiltag. Der ligger et stort potentiale i klubberne, på legepladserne og i ungdomsskolen, som alle kan yde et værdifuldt bidrag i forhold til at nå de unge, der er i risiko for ikke at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Fritids- og ungdomsskoleområdet (FU) spiller en vigtig rolle i forhold til at løfte opgaven med at *forberede* vores børn og unge til en ungdomsuddannelse og ikke mindst til at *gennemføre* den. Men hvad er FU-området for en størrelse?

FU-området er etableret ved, at man i Aarhus Kommune har valgt at lægge de pædagogisk ledede legepladser og de sociale fritids- og ungdomsklubber sammen med ungdomsskolen. Disse er samlet i ni administrative enheder, *fritidscentre*. FU-områdets fleksibilitet og kombinationen af medarbejdernes relationspædagogiske og fagfaglige kompetencer gør det muligt at tilrettelægge bredspektrede indsatser, der omfatter såvel fagligt understøttende tiltag som støtte til udvikling af sociale kompetencer og psykisk robusthed. Det er også muligt at arbejde målrettet med at støtte unge i forhold til afklaring omkring uddannelsesvalg og modvirke frafald på ungdomsuddannelserne. Dette gør sig gældende i forhold til forløb af kortere varighed, der

sættes i værk med kort varsel – fx som reaktion på et behov, der pludseligt opstår. Og det gør sig gældende i forhold til længerevarende forløb, der indgår som del af en langsigtet planlægning.

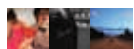
FRITIDSCENTRENE KAN BYGGE BRO PÅ LANGS

Fritidscentrene dækker aldersgruppen 5. klasse til og med 17 år. Dermed har FU-området gode muligheder for – i samarbejde med bl.a. de unge, forældre, skolerne, Ungdommens Uddannelsesvejledning og ungdomsuddannelserne – at dække unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse. Det kan bidrage til at sikre tryghed og stabilitet for unge *før, under* og *efter* den overgang, der for nogle kan være såvel udfordrende som forbundet med faglige og personlige nederlag. FU-området kan altså iværksætte indsatser, der støtter og komplementerer det arbejde, der foregår i det øvrige skole-, uddannelses- og vejledningssystem.

SÆRLIGT FOKUS PÅ UDSATTE UNGE

FU-området har en særlig forpligtigelse i forhold til udsatte og marginaliserede børn og unge. Denne gruppe kan have sociale, kulturelle, økonomiske, bolig-mæssige, familiemæssige eller psykiske problemer. De kan opleve negative skoleforløb, have faglige problemer, negative relationer til lærere og kammerater, perifer tilknytning til skolen, blive mobbet, have problemer med misbrug, kriminalitet, svage familiebaggrunde m.v. Denne gruppe af børn og unge kan være vanskelige at nå for det etablerede skole-, uddannelses- og vejledningssystem.

Fritidscentrenes tilbud retter sig primært mod børn og unges fritidsliv, og kommunens børn og unge opsøger dem derfor som frivillige tilvalg. I klubben, på legepladsen eller i ungdomsskolen oplever børn og unge generelt at have tætte relationer til de voksne, ligesom de oplever at fungere i de sociale fællesskaber med andre unge. Erfaringer viser, at de unge i disse sammenhænge ofte bruger de voksne til at undersøge spørgsmål i deres liv og aktivt og på eget initiativ opsøger mulighederne for hjælp til at håndtere ungdomslivets små og store udfordringer.

FRITIDSCENTRENE KAN BYGGE BRO PÅ TVÆRS

I Aarhus Kommunes Børn og Unge-politik står der, at vi skal: *'Arbejde for at skabe helhed og sammenhæng mellem tilbud og indsatser for børn og unge [...] Konsekvent inddrage børn og unge som aktive medudviklere af fællesskaberne i dagtilbud, skoler, fritids- og ungdomsskoletilbud, øvrige institutioner mv.'* Denne tænkning giver god mening, idet børn og unge oplever mange skift i deres hverdag – mellem skole, fritids-tilbud, familie osv. Især marginaliserede og udsatte unge kan opleve hverdagen som fragmenteret, og det kan være vanskeligt at håndtere skiftene mellem de forskellige sociale arenaer, der udgør fundamentet i deres hverdagsliv.

Et helhedsorienteret perspektiv på unges brug af forskellige sociale miljøer viser, at unges problemer ofte er knyttet til særlige kontekster. De samme problemer viser sig ikke nødvendigvis i alle sociale sammenhænge. Unge, som mistrives i uddannelses-miljøet, kan måske begå sig i andre sociale fællesskaber og have ressourcer og udvise kompetencer i disse sammenhænge. Her kan de opleve positive relationer til andre unge og være i tæt og konstruktiv kontakt med de voksne.

Vi skal derfor ikke kun se på børn og unges *overgang*, men også på hvordan vi skaber stærk *sammenhæng* i systemet omkring dem. De skal kunne overføre sociale, faglige og personlige ressourcer mellem de arenaer, de bevæger sig i, da det kan være med til at skabe en positiv helhed for dem.

HER KAN DU LÆSE MERE:

D.R. Hansen: *Hvordan får vi de sidste med? (2007)*

Sven Mørch: *Ungdomsprojekter – en pædagogisk arbejdsform (1993)*

3. Grundlaget for sløjfemodellen

Af Peter Lilleheden, konsulent, Pædagogik og Integration, Børn og Unge

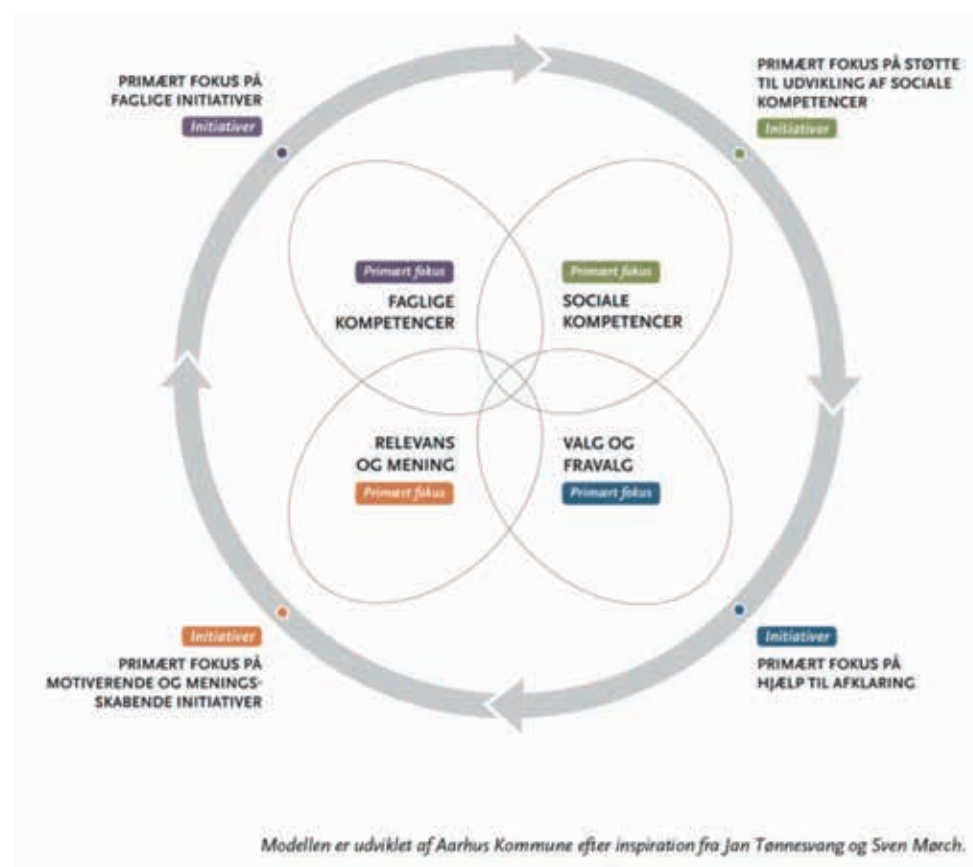
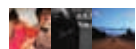
I Aarhus Kommune vil vi gøre en indsats for, at børn og unge udvikler sig til:

- Glade, sunde børn og unge med selvværd.
- Personligt robuste, livsduelige og kreative børn og unge, som har et højt fagligt niveau og er rustede til at møde fremtidens udfordringer.
- Børn og unge, der oplever medborgerskab og bruger det.
- Børn og unge, der deltager i og inkluderer hinanden i fællesskaber'.

(Aarhus Kommunes børn- og ungepolitik)

Opgaven lyder altså på at arbejde med afsæt i en helhedsorienteret tilgang til hvert enkelt barn/ung og dennes livssituation. Centralt heri står den proces, hvor barnet/den unge dannes til voksenlivet og til aktiv deltagelse i vores samfund. Det er således vores ansvar at levere indsatser, der hænger sammen og danner en helhed omkring barnet/den unge. Som det formuleres i Aarhus Kommunes børn- og unge-politik: *"Omkring hvert eneste barn og ungt menneske i Aarhus skal der være en mosaik af menneskelige ressourcer. En mosaik med mange farver, former og udtryk, hvor der altid er støtte, vejledning og omsorg."*

Når vi arbejder med at forberede børn og unge til at tage en ungdomsuddannelse og støtter dem i at gennemføre den, er det derfor vigtigt, at det sker med afsæt i en overordnet dannelsestænkning, der omfatter det hele menneske. Vi skal tage afsæt i børnene/de unges ressourcer og inddrage deres forældre og sikre, at vores indsats matcher de udfordringer, barnet/den unge står i. Sløjfemodellen, som præsenteres i det følgende, er udviklet med udgangspunkt i denne ambition.

3.1. Sløjfemodellen

Sløjfemodellen er en systematik for samarbejde omkring børn og unge, og den kan bruges som forståelsesramme i et 0-18 års perspektiv. Den er udviklet på tværs af Børn & Unge og Socialforvaltningen i samarbejde med Jan Tønnesvang, professor, MSO i Integrativ Social og Personlighedspsykologi, og Sven Mørch, mag. art., dr. phil.

Sløjfemodellen udgør en 'ramme', som vi kan bruge hvor som helst og når som helst i (sam)arbejdet omkring børn og unge. Den er med andre ord uafhængig af kontekst og de teoretiske og metodiske tilgange, vi i øvrigt arbejder ud fra. Den leverer således ikke indholdet i indsatsen, men fungerer som en systematik, der bidrager til fælles forståelse og et fælles sprog omkring indholdet. Modellen er udarbejdet specifikt til arbejdet med 95 % målsætningen og kan bl.a. indgå, når FU-medarbejdere skal samarbejde med skolen, Ungdommens Uddannelsesvejledning, ungdomsuddannelserne, forældrene, osv.

Det kan eksempelvis være i forhold til en ung, der pludselig får et bekymrende fravær i folkeskolen. Årsagerne til det høje fravær kan være mange og forskelligartede. Det kan handle om faglige problemer, social mistrivsel, at den unge ikke ved, hvad der skal ske efter folkeskolen og har tabt modet. Det kan også handle om, at den unge er umotiveret og ikke kan se meningen og relevansen med skolen. Eller det kan være en kombination af det hele. Afhængig af udfordringens karakter og vægtning skal vi tilpasse indsatsen derefter ud fra en vurdering af, hvem der er bedst egnet til at løse hvilke dele af opgaven. Netop i sådanne situationer kan sløjfemodellen være en gavnlig systematik at samarbejde omkring.

3.2. Sløjfemodellens opbygning

Afsnittet er inspireret af Aarhus Kommunes handlingsplan for 95 % målsætningen (se også www.aarhus.dk/95)

Når det handler om at vælge den rette ungdomsuddannelse og gennemføre den, er der mange faktorer, der spiller ind. Herunder at man kan klare sig fagligt. At man kan begå sig socialt. At man får valgt den uddannelse, man selv har mest lyst til og er mest motiveret for. At man kan se meningen med at gennemføre uddannelsen, og at indholdet er relevant i forhold til ens generelle interesser og det, man engagerer sig i og er rettet mod. Og så skal den helst hænge sammen med ens øvrige liv og de mål, man har sat sig.

SLØJFEMODELLENS FIRE INDRE CIRKLER

Modellen har fire indre cirkler, som angiver positioner, hvorfra vi kan betragte barnet/den unges forudsætninger for at gennemføre en ungdomsuddannelse. Årsagerne til barnet/den unges udfordringer kan vi få øje på ved at 'krydsbelyse' forudsætningerne fra disse positioner. Vi skal inddrage de fire perspektiver, fra barnet er helt lille, og derfor skal indsatser, der sikrer de neden for beskrevne kompetencer, 'starte fra bunden'.

De faglige kompetencer handler om barnet/den unges tilegnelse af faglig viden og anvendelse af denne viden i forhold til fagspecifikke krav og kriterier i skole- og uddannelsesregi. Faglige kompetencer skal forstås bredt. Faglige kompetencer omfatter således både børns tidlige dansksproglige kompetencer før og ved skolestart, de faglige kompetencer og færdigheder børn og unge opnår i løbet af skoletiden og deres resultater ved folkeskolens afgangsprøver.

De sociale kompetencer skal – set i sammenhæng med ungdomsuddannelse – forstås bredt som en persons sociale færdigheder og forudsætninger, herunder bl.a. evnen til at etablere og orientere sig i forskellige sociale netværk og skabe sig en sammenhængende social og personlig identitet. Social kompetence omhandler dog også mere bredt evnen til at kunne afkode en ny kultur – altså 'at kunne begå sig'. For mange unge kan det fx være vanskeligt at forstå kulturen, læringsmiljøet m.v., når de begynder på en ungdomsuddannelse. Samtidig med at den unge skal forstå det 'nye system', skal vedkommende også opbygge et nyt socialt netværk. Marginalisering i kombination med manglende evne til at afkode uddannelsesinstitutionens værdier, metoder, kultur m.v. kan føre til frafald – også blandt unge, som ellers klarede sig godt i folkeskolen.

Relevans og mening En vigtig forudsætning for at klare sig rent fagligt er oplevelsen af at kunne se relevansen i det, der skal læres i skolen/på ungdomsuddannelsen. At det opleves meningsfyldt. Det virker både motiverende og er med til at give barnet/den unge et uddannelsesperspektiv og er desuden en afgørende forudsætning for vedholdenhed i forhold til gennemførelse. Sammenhæng mellem skoleliv og fritidsliv

hos barnet/den unge styrker ofte motivation, relevans og mening. Altså når fritidsinteresser og realkompetencer har genklang i skolelivet og er brugbare i forhold til de formelle faglige kompetencer, der skal tilegnes i skole- og uddannelsesregi.

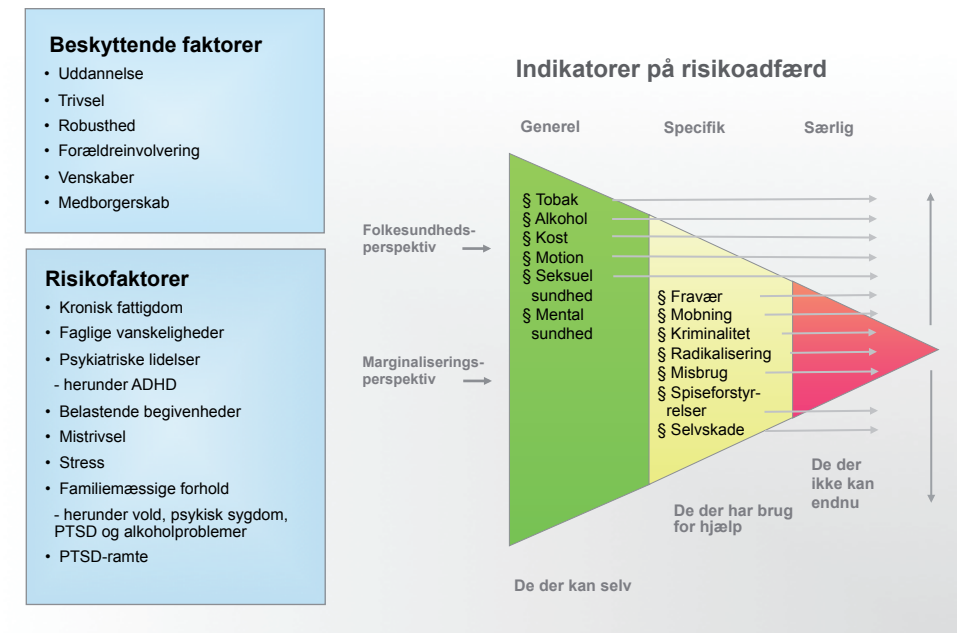
Valg og fravalg handler om at 'mærke efter' og tage sig selv med på råd i forhold til valg af uddannelse. Det er et spørgsmål om den unges evne til at træffe valg baseret på muligheder og på en oplevelse af 'hvad jeg vil, og hvad jeg kan'. Tvivl - herunder manglende tro på sig selv - er mindst lige så afgørende for risikoen for frafald som eksempelvis faglige udfordringer. Derfor bør vi rette særlig opmærksomhed mod unge, der falder fra eller 'zapper' (også kaldet 'de opgivende' og 'de flakkende'). Gruppen rummer både unge, der oplever en naturlig tvivl på fremtid og drømme, og som blot har brug for opmuntring og vejledning, og også unge, der oplever tvivlen og de mange brud som nederlag på nederlag. Sådanne unge kan have brug for vedvarende støtte for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. De har typisk haft dårlige erfaringer fra grundskolen. Nogle har kedet sig, mens andre har haft det fagligt svært. Mange unge i gruppen har desuden personlige og/eller sociale problemer og oplever ensomhed eller mobning.

Modellens **omgivende cirkel** illustrerer systemet rundt om barnet/den unge og familien. Som modellen indikerer, skal der være sammenhæng i systemet: De indre cirkler viser aspekter af den unges udfordringer og peger på ressourcer. Systemet rundt om skal modsvare de behov, barnet/den unge har. Og derfor kan modellen være hensigtsmæssig at lægge på bordet i tværfagligt samarbejde. Samarbejdet kan sammenlignes med en entreprise, hvor forskellige fagligheder byder ind på delopgaver på baggrund af faglige specialer og i forhold til, hvem der er bedst egnet til at løse de konkrete elementer i den samlede opgave.

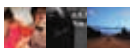
3.3. Forebyggelsestrekanten

I arbejdet med at få øje på årsager til et barns/et ungt menneskes udfordringer i forhold til at gennemføre en ungdomsuddannelse er forebyggelsestrekanten et brugbart redskab. Forebyggelsestrekanten bygger på WHO's model for en bredspektret og helhedsorienteret forebyggende indsats, hvor man opererer med tre niveauer for forebyggelse:

Strategi for forebyggelse af mistrivsel og risikoadfærd

- Den generelle (grønne) indsats, der retter sig mod alle børn og unge, vil typisk bestå i at fremme trivsel og sundhed generelt, så børn og unge forbliver sunde og trives, for dermed at hindre at sundhedsmæssige og sociale problemer opstår.

- Den specifikke (gule) indsats, der retter sig mod potentielle risikogrupper, vil bestå i at minimere symptomer på mistrivsel og graden af udsathed med det formål at gøre potentielt udsatte børn og unge selvhjulpne.
- Den individuelle (røde) indsats vil oftest bestå i en direkte intervention i forhold til den enkelte med henblik på at afhjælpe og kompensere for problemer, som dels kan have baggrund i mistrivsel og social udsathed og/eller skyldes iboende vanskeligheder hos den enkelte.

En vigtig pointe ved Forebyggelsestrekanten er, at de forebyggende indsatser fokuserer på at styrke de beskyttende faktorer, der fremmer børn og unges sundhed og trivsel samt at reducere de risikofaktorer, der gør børn og unge mere udsatte. Disse faktorer er bl.a. forbundet med graden af skoletilknytning, forældreinvolvering, samt børn og unges individuelle mestringskompetencer.

Nogle børn og unge oplever primært udfordringer i ét af Sløjfemodellens 4 felter, fx faglige udfordringer. Andre børn og unge oplever udfordringer på flere eller alle felter.

Karakteren af overlap mellem de forskellige typer af udfordringer kan ofte fortælle os noget om tyngden og dybden i den unges problematik (jf. Forebyggelsestrekanten). Der er en tæt sammenhæng mellem de vanskeligheder børn og unge oplever, og de vilkår de lever under. Unge med meget komplekse problemstillinger er ofte kendetegnet ved at have vanskelige opvækstbetingelser f.eks. i form af forældres ledighed, somatisk eller psykisk sygdom, skilsmisse m.v. Her kan forebyggelsestrekanten bidrage til at vurdere dybden af udfordringer, tyngde i indsatsen og valg af primært indsatsområde. Dette gælder på alle niveauer både ift. børn og unge (målgrupper og enkelte børn/unge) og ift. indsatser (indsatstyper og konkret indsats ovenfor den enkelte).

3.4. Bagom sløjfemodellen

Sløjfemodellen er en overordnet tænkning og en systematik, som bl.a. kan bruges som analyseredskab i den pædagogiske praksis, fx i forhold til unge, som vurderes at være i risiko for ikke at gennemføre en ungdomsuddannelse. Man kan ikke se på sløjfen på samme måde, som man ellers ser på mange andre pædagogiske modeller, som vi præsenteres for. Sløjfen er en ramme, som kan anvendes til analyse af praksis. Dette vil de efterfølgende afsnit komme med eksempler på.

af Elin Andersen, cand. pæd. psyk., fritidsleder i Fritidscenter Randersvej

TEORIEN BAG MODELLEN

Sløjfemodellen bygger på kvalificeret selvbestemmelse som et overordnet dannelsesideal.

Sløjfemodellen er funderet i den selvpsykologiske tænkning. Det overordnede sigte for tænkningen er ”en erfaringsnær psykologi, implicerende forståelsen af den følte oplevelse af at være dette eller hint menneske, der handler og oplever på denne eller hin måde” (Hansen, 2001).

VI FOKUSERER ISÆR PÅ FØLGENDE NØGLEORD:

Det erfaringsnære, hvilket medfører, at tænkningen forholdsvis let kan overføres og anvendes i pædagogisk praksis.

En forståelse af menneskets adfærd. Dette i modsætning til, hvis man søgte forklaringer i forholdet mellem årsag og virkning.

Den følte oplevelse. Det vil sige, at man sigter mod at indfange den unges eget perspektiv, hvormed der stræbes mod at basere den pædagogiske praksis på den unges præmisser.

Der tages hensyn til *handling* og *oplevelse*. Det betyder, at der fokuseres på to sider af barnet/den unges udvikling og adfærd: Den *udadrettede* og den *indadrettede* side af deres nuværende livssituation.

Derfor anlægges der i denne tænkning forskellige perspektiver på barnet/den unges dannelsesproces. De voksne omkring barnet/den unge kan indtage to forskellige positioner: Kigge på (*looking at*) og kigge som (*looking as*). Disse to forskellige positioner udgør betingelser, som har betydning for den unges muligheder for udvikling af selvbestemmelse. Således kan man tale om et *looking at* perspektiv, der placerer den voksne som iagttagende, dvs. som stående udenfor barnet/den unges dannelsesproces. Hermed det udadrettede perspektiv.

Omvendt kan der også anlægges et *looking as* perspektiv, hvor den voksne så at sige søger at sætte sig i barnet/den unges sted, dvs. forsøger at tilnærme sig en forståelse af, hvordan de unge ser sig selv og hvilke livsbaner, der fra dette perspektiv tilstræbes. Hermed det indadrettede perspektiv (Tønnesvang, 2012).

ENGAGEMENT OG SELVOPSAMLING

Sløjfemodellen er baseret på Jan Tønnesvangs model for kvalificeret selvbestemmelse (Tønnesvang 2009). Modellen bygger derfor også på fire perspektiver, som barnet/den unges situation kan betragtes ud fra. I sløjfemodellen er det dog målrettet uddannelse. Øverste halvdel af sløjfen er den udadrettede del, og nederste halvdel er den indadrettede del.

Den udadrettede del handler om *engagement* i den omgivende verden og kan ses i form af handlinger. Det vil sige, at man handler i verden med den viden man har tilegnet sig. Dette omfatter tekniske kompetencer: *Teknikalitet* og sociale kompetencer: *Socialitet*.

Den indadrettede del handler om *selvopsamling*. Altså der, hvor man er inde og mærke egne værdier og følelser og reflekterer over tilgangen til ting. Det handler om be-

vidsthed om egen tilgang til opgaver og situationer og ens evne til at forbinde ting: *Refleksivitet*. Og kontakt med eget følelsesliv og bevidsthed om at mærke efter og tage sig selv med på råd, bl.a. når der skal træffes de rigtige valg: *Sensitivitet*.

MODELLEN RUMMER ET VIDEN-, HANDLEN- OG VÆREN-PERSPEKTIV:

VIDEN

Udadrettet: Tilegnelse af konkret faglig viden og tilegnelse af viden om deltagelsen i sociale fællesskaber

Indadrettet: Tilegnelse af viden om egen selvrefleksion og tilegnelse af viden om eget følelsesliv

HANDLEN

Brug af viden i handlinger, når man engagerer sig i omverdenen

VÆREN

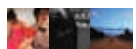
Brug af viden om sig selv til selvopsamling: Mærke sig selv/kende sig selv og være i verden på dette grundlag

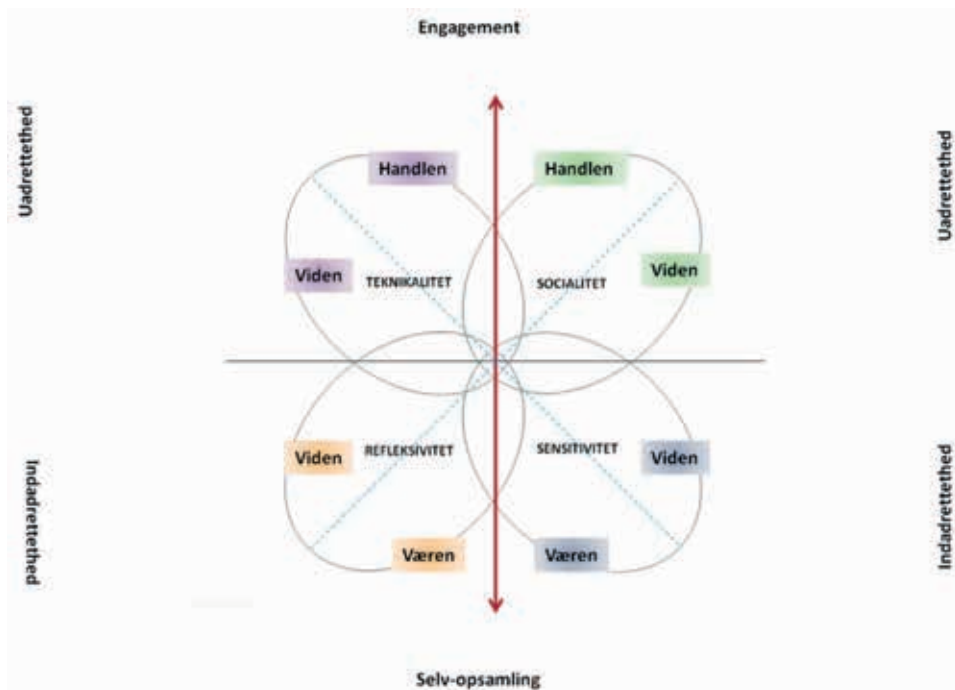
Faglige kompetencer består af faglig viden, som omsættes i faglige handlinger.

På lignende vis består sociale kompetencer af viden om, hvordan man begår sig socialt og evnen til at omsætte denne viden i *handling*.

Valg og fravalg handler om at vide, hvordan man mærker efter og tager sig selv med på råd, når der skal træffes valg og evnen til at være i denne følelsesmæssige del i praksis.

Relevans og mening handler om viden om sin tilgang til læring og i forhold til, hvad der er relevant og meningsfuldt, når man skal tilegne sig faglige kompetencer. Men også

DEN FORVENTEDE EFFEKT HOS BØRN OG UNGE

Ved at anvende sløjfen som pædagogisk analyseramme, ønsker vi at skabe mulighed for, at den unge via øget refleksion over eget liv får øjnene op for alternative handlemuligheder, større engagement og tydeligere rettet mod en ungdomsuddannelse. Vores sigte er, at den unge får skabt sig et billede af sine kompetencer: Hvilke faglige kvalifikationer kan der bygges videre på, og hvilke skal yderligere udvikles? I samarbejde med en voksen kan den unge vurdere sine sociale relationer og kompetencer. Refleksionen skulle gerne føre til, at den unge ser muligheden for at arbejde med sig selv og sin sociale adfærd. Hermed rustes den unge til at indgå i henholdsvis uddannelses- og arbejdsfællesskaber. Viden om og refleksion over egen og andres rolle i sociale sammenhænge skaber overblik og social fornemmelse.

Evnen til at kunne træffe hensigtsmæssige valg forudsætter, at den unge er i stand til at mærke og kende til sit eget følelsesliv og tage sig selv med på råd. Denne evne udvikles gennem samværet med andre mennesker, når de på den ene side forholder sig empatisk til personen, og på den anden side udfordrer personen til at udfolde sig selv. Ved at bruge sløjfens systematik, ønsker vi at hjælpe den unge med at få installeret en følelsesmæssig tilgang til valg og fravalg.

Evnen til kognitivt at kunne reflektere over sin nuværende livssituation og de bagvedliggende betingelser herfor er en anden del af de indadrettede kompetencer. Ved at anvende sløjfen som styringsredskab forventer vi at øge den unges evne til rationelt at reflektere over sig selv i tid og rum. Dette kan bl.a. gøres gennem voksen støtte og vejledning.

Når de unge erhverver sig ny udadrettet viden, får de øget engagement i den omkringliggende verden, og motivation til uddannelse. Ved ny indadrettet viden får de unge øget selvkendskab. De udvikler større evne til selvopsamling, hvilket er en vigtig forudsætning for at kunne fastholde sig selv i et uddannelsesforløb – og gennemføre det!

Vi er bevidste om, at de indadrettede personlige kompetencer ikke er noget, vi som voksne kan se direkte. Men vi kan se og høre resultaterne af den unges valg/fravalg og vurdering af mening/relevans. Disse resultater kan danne et fundament for dialogen omkring den unges udvikling af de indadrettede kompetencer. Det er vigtigt, at der laves aftaler om, hvorfor der skal arbejdes med dette. Vores fokus er en uddannelsesmæssig udvikling for den unge og ikke en privat personlig udvikling. Sløjfen skal således ikke ses som indledning til et terapeutisk forløb, men som en målrettet guidning og styring mod et uddannelsesforløb.

Ifølge Tønnesvang er det væsentligt at arbejde med begrebet 'det første skridt'. Der skal ikke laves længere handleplaner for de unge, men derimod *et første skridt* hen imod at blive motiveret til uddannelse. Når det første skridt er ført ud i livet, findes der et 'næste første skridt'. På den måde undgås dårlige evalueringer, som er demotiverende for den unge.

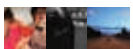

LITTERATUR:

Hansen, J.T. (2001). *Selvet som rettethed: en teori om noget af dét, der driver og former menneskeliv*. Aarhus. Forlaget Klim.

Tønnesvang, J. (2009). *Skolen som vitaliseringsmiljø – for dannelse, identitet og fælleskab*. Aarhus. Forlaget Klim.

Tønnesvang, J. (2012). Grundlag for en pædagogisk dannelsestænkning: Kvadrantlogik, vitaliseringsmiljø og kvalificeret selvbestemmelse. I: Jan Tønnesvang & Maria S. Ovesen (red). *Psykologisk ilt i pædagogisk og organisatorisk arbejde. – praksisudvikling på grundlag af integrativ selvpsykologi*. Aarhus. Forlaget Klim.

4. Sløjfen i praksis

4.1. Sløjfen hjælper os fra viden til handling

Af Elin Andersen, cand. pæd. psyk., fritidsleder i Fritidscenter Randersvej

I Fritidscenter Randersvej ser vi ikke Sløjfemodellen som indledning til et terapeutisk forløb, men som en målrettet guidning og styring mod et uddannelsesforløb. Vi er bevidste om, at de indadrettede personlige kompetencer ikke er noget, vi som voksne kan se direkte. Men vi kan se og høre resultaterne af den unges valg og fravalg og deres vurdering af mening og relevans. Dette kan være grundlag for dialogen omkring den unges udvikling af de indadrettede kompetencer.

Det er vigtigt, at vi laver aftaler om, hvorfor vi skal arbejde med dette felt. Vi har nedsat en arbejdsgruppe, der arbejder med at udvikle konkrete metoder til brug i implementeringen af Sløjfemodellen. Ved at analysere Fritidscenter Randersvej som system omkring den unges forberedelse til en ungdomsuddannelse, forventer vi en bevidstgørelse omkring vores egne mangler i sløjfens cirkler, så vi kan undersøge og indhente nye pædagogiske metoder, som kan være med til at understøtte den unges udvikling.

CASE

Bente er 15 år. Hendes forældre er skilt, og Bente bor hos sin far. Forholdet til moren er meget ustabilt. De skændes meget, og i perioder ses de slet ikke.

Bente og faren er tæt forbundne, og Bente giver ofte udtryk for, at hun er bange for at gøre sin far ked af det.

Bente gik i almindelig folkeskole til og med 6. klasse, tilsyneladende uden de store faglige problemer. Hun var fuldt accepteret i klassen, men uden de tætte relationer.

Da Bente gik i 6. klasse spidsede situationen til derhjemme, og Bente bad om at blive anbragt uden for hjemmet. Løsningen blev, at Bente startede i 7. klasse på en kostskole. Efter to måneder stak hun af og flyttede hjem igen. Og efter en måneds tid uden skolegang startede Bente efter eget ønske på en ny folkeskole. Efter kort tid på den nye skole havde Bente meget fravær, og hun talte meget negativt om både skole, lærere og de andre elever.

I slutningen af 7. klasse kom Bente stort set ikke i skolen mere.

Efter sommerferien startede hun igen efter eget ønske på en skole, som er lagt an på en kombination af skolegang og erhvervspraktik.

I dag er Bente stadig tilknyttet denne skole, men har et meget stort fravær. Hendes egen forklaring på fraværet er enten, at hun sover længe, ikke har lyst eller er uvenner med de andre elever i klassen.

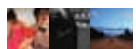
Bente har et stort behov for tætte veninder og kærester. Men hendes venskaber og kæresteforhold holder sjældent ret længe ad gangen. Når kæresteforholdene går i stykker, bliver hun meget ked af det og i perioder også selvskadende.

Bente er meget impulsiv og siger selv, at hun ikke kan koncentrere sig om noget ret længe ad gangen.

Om sin fremtid siger Bente, at hun vil være enten tatovør eller poledanser. Dette bakker faren hende op i.

Bente siger selv, at toget er kørt med hensyn til skole, fordi der er mange fag, hun ikke har mere, og fordi hun ikke lærer ret meget. Hun føler sig dum i forhold til sine jævnaldrende.

De voksne omkring Bente beskriver hende alle som særdeles kvik og begavet med et stort potentiale for at lære.

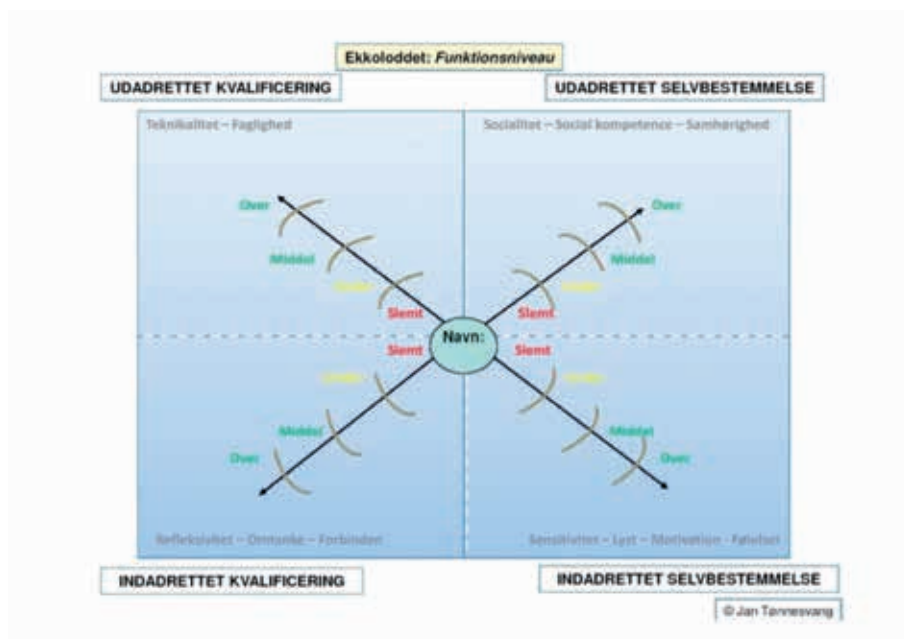

Status i dag er, at Bente er gået helt i stå. Hun kommer ikke i skole, har mistet motivationen til at lære og er opgivende i forhold til sin uddannelse og fremtid i det hele taget.

(Casen er delvist fiktiv for at anonymisere den unge)

Når vi som pædagoger skal lave en analyse af Bentes status og muligheder, kan vi bruge sløjfen som redskab. Vel vidende at der er en risiko for stigmatisering og tab af nuancer, når vi analyserer en ung, som ikke personligt er til stede. Desuden vil en analyse altid bero på en subjektiv vurdering, som sandsynligvis kan se meget anderledes ud, hvis den laves af andre med en anden relation til vedkommende. Ikke desto mindre ser vi sløjfen som et anvendeligt redskab til at danne os et billede af de unge.

Jan Tønnesvang har lavet ekkoloddet, som kan bruges i analysen. Ekkoloddet er en statusmodel og er derfor ikke i sig selv fremadrettet. Den kan bruges til at afklare de områder, som er svære for den unge. Ud fra analysen kan man efterfølgende vurdere, hvor der kan ydes støtte, og hvad det første skridt er.

Bentes faglige status er, at hun ikke er på alderssvarende niveau, eftersom hun har mistet en hel del undervisning de sidste år. Samtidig vurderer de voksne omkring hende, at hun har et stort potentiale for at modtage læring. Det vil sige, at hendes faglige status er under middel, men med den rette støtte og undervisning er der stor mulighed for udvikling.

Bentes sociale kompetencer vurderes til at ligge på et middel niveau. Hun har stort behov for sociale fællesskaber, som hun er god til at skabe. Men hun er ikke god til at fastholde relationerne. Hun **ved**, at hun har brug for de tætte relationer, men når hun **handler** og **engagerer** sig i verden, formår hun ikke at vedligeholde sine relationer.

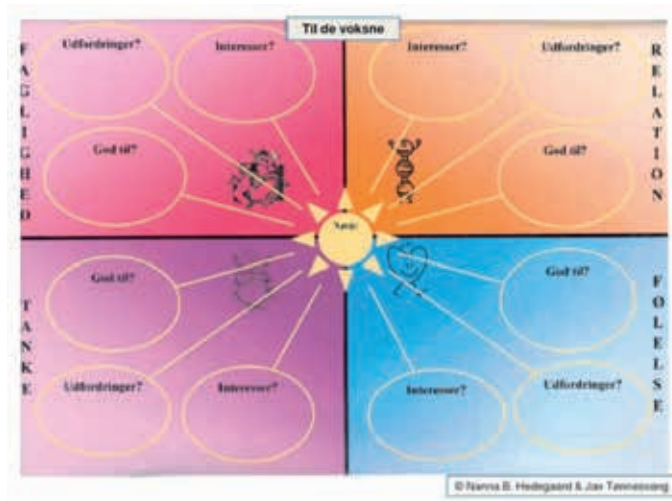
Analysen af Bentes indadrettede kompetencer viser, at hun har store vanskeligheder. Hendes kognitive refleksioner er ind imellem skarpe. Hun ved blandt andet, at hun har svært ved at koncentrere sig i længere tid ad gangen. Men hun reflekterer tilsyneladende ikke dybere over sine handlinger, da hun ikke ændrer handlingsmønster, når tingene mislykkes. Hun lærer ikke af sine fejl. Der er ikke sammenhæng mellem det, hun **ved** og den måde hun **samler sig selv op** på.

Bentes sensitive kompetencer er under middel. Hun skærer i sig selv, hun er opgivende i forhold til sit liv og sine relationer. Det virker som om, hun mangler **viden** om eget følelsesliv og derfor ikke evner **selvopsamlingen**.

Det første skridt for Bente kan være en snak om hendes udadrettede kvalificering. Som FU-medarbejdere møder vi Bente i **engagements**-konteksten. I denne kontekst kan vi sammen med Bente tale om og reflektere over hendes status og muligheder i netop **engagementet** - teknikaliteten og socialiteten.

Snakken med Bente kan tage udgangspunkt i en anden model af Tønnesvang.

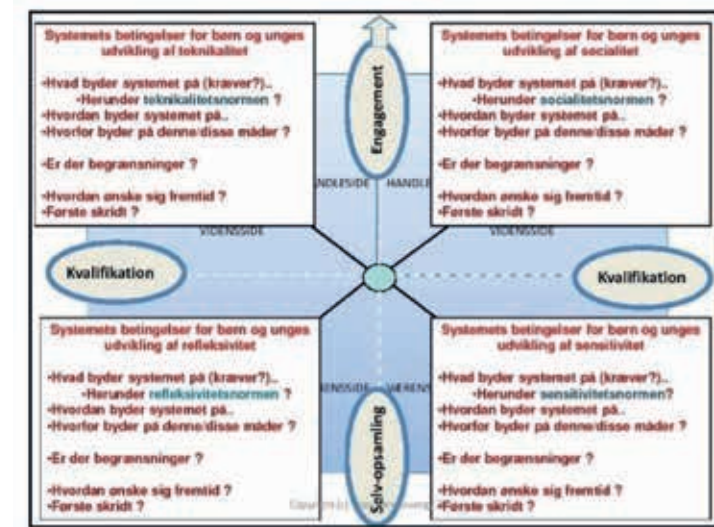
Denne model giver mulighed for, at den unge reflekterer over egne evner, interesser og udfordringer. I dialogen kan det blive synligt, om der er sammenhæng mellem det, de unge **ved** og den måde, hvorpå de **handler** i verden. Taler man med de unge om deres interesser, kan det skabe en bevidsthed hos dem om, at der rent faktisk findes noget i deres fritidsinteresser, som de er gode til, men som ikke bruges i andre sammenhænge. Bente ønsker at blive enten poledancer eller tatovør. I dialog med en voksen kan der skabes refleksion over, hvad denne interesse bunder i. Kan interessen for disse ting skyldes, at Bente har særlige evner indenfor tegning og dans? Kan Bente bruge denne **viden** til at **handle** anderledes i sit liv?

Ved at tale med Bente om hendes vanskeligheder ved at fastholde relationer, kan det være, at hun kommer med **viden** om de situationer, hvor det går galt. Det kan danne afsæt for en snak om alternative **handlemuligheder** i de konkrete situationer.

Som en del af systemet rundt omkring de unge, er vi som fritidscenter medskabere af betingelserne for måden, hvorpå de unge har mulighed for at udvikle sig. Derfor skal vi kigge på os selv som system og de strukturer, vi skaber. Med sløjfen kan vi analysere, hvordan vores pædagogiske metoder og indsatser bidrager til at udvikle de fire dele af sløjfen.

Hvad tilbyder vi de unge?
Hvad kræver vi af de unge?
Hvad er vores normer? Hvad vil vi med vores aktiviteter?
Hvad er strategien? Hvordan organiserer vi vores aktiviteter?
Hvilke begrænsninger er der i vores normer?

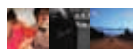
Som hjælp til analysen af systemet omkring de unge har Tønnesvang udarbejdet denne model.

I STORE TRÆK ER SPØRGSMÅLENE IND I SLØJFEN:

Hvor er vi nu?
Hvor vil vi hen?
Hvad er første skridt?

I analysen af Fritidscenter Randersvej som et system omkring Bente bliver det tydeligt, at vi i fritidscentret arbejder under en teknikalitetsnorm, hvor uddannelsesparathed er et begreb og et arbejdsområde, der hører under skolen. Vi **ved**, at det er et overordnet krav, at vi skal forholde os til denne del, men i praksis **handler** vi ikke

målrettet herefter. Det første skridt er at finde en måde at **handle** på, som hænger sammen med den **viden**, vi har.

Når vi ser på systemets socialitetsnorm viser der sig flere styrker end svagheder. Det bliver tydeligt, at der inden for dette område findes mange faglige ressourcer. Vi har stor **viden** om unge og de relationer, de indgår i, og vi **handler** herefter ved at tilrettelægge vores pædagogiske aktiviteter ud fra relationelle overvejelser. Vi vurderer, hvem der profiterer af at være sammen med hvem og modsat. Muligvis kan vi ved at gå yderligere i dybden med refleksioner om vores socialitetsnormer blive tydeligere på, om vores socialitetsnormer har begrænsninger. Men dette bliver ikke en del af det første skridt.

Når den nederste del af sløjfen skal bruges til at analysere systemet, ses der på systemets evne til at reflektere over sig selv som system, herunder evnen til at bruge den faglige viden som refleksionsrum. Men der skal også ses på systemets sensitivitetsnormer. Hvilken **viden** har vi om, hvordan de unge bør mødes, når der er følelser på spil? Og **handler** vi i praksis herefter? Bliver de unge mødt med oprigtig forståelse, eller er der kun visse dele af følelsesregisteret, der er okay? Ser vi det, vi skal se? Er vi som system i stand til at samle os selv op, når vi bliver pressede? Eller kommer det i praksis til udtryk som frustration og dårlig stemning? Det første skridt i Fritidscenter Randersvej er en opfølgning på Aarhus Kommunes trivselsundersøgelse i Børn og Unge. I denne forbindelse arbejdes der i de enkelte enheder med systemets selvrefleksion og sensitivitet.

FRITIDSCENTER RANDERSVEJS FØRSTE SKRIDT

Fritidscenter Randersvejs første skridt i forhold til at styrke de unges uddannelsesparathed er en undersøgelse af, om Marianne Tolstrups nylige udvikling af styrekort til unge kan være et brugbart pædagogisk redskab.

Et andet første skridt er, at to uddannede ressourcepersoner introducerer sløjfens systematik og anvendelighed i de enkelte enheder i fritidscentret.

Vi er bevidste om, at en total implementering af sløjfen er en udviklingsproces, som tager tid. Vi tænker langsigtet og har mange forventninger til projektet. Men samtidig tager vi små skridt og accepterer langsomheden i processen.

Vi har i Fritidscenter Randersvej taget de første skridt og er på vej hen imod de næste mange første skridt...

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Elin Andersen, mobil 2184 3870, elia@aarhus.dk

4.2. At komme rundt i alle hjørnerne i et mentorforløb

Af Niels Bjørnø, FU-leder i Fritidscenter Grenåvej Øst

AARHUS KOMMUNES OG ØSTJYLLANDS POLITIS RADIKALISERINGSPROJEKT

Aarhus Kommunes to magistrater, Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse, har sammen med Østjyllands Politi et formaliseret samarbejde til forebyggelse af radikaliserings og diskrimination. I samarbejdet indgår et EU-finansieret mentorprojekt, som har til formål at forebygge unges radikaliserings og forsøge at hjælpe de unge på rette kurs – blandt andet mod uddannelse.

Dette kapitel handler om projektets anvendelse af Jan Tønnesvangs **dialogredskab** og Preben Bertelsens **tilværelsespsykologiske grundmodel** (TPG) systematik som redskaber til at strukturere dialogen i mentorforløbene og få vigtig viden ind under huden, som giver et sikkert fundament til at snakke ugeforståelse. (figur 3 s. 28 og 4 s. 30)

Kapitlet indledes med en kort beskrivelse af radikaliseringsprojektets organisering, herunder hvordan mentorprojektet er struktureret. Herefter beskrives brugen af dialogredskabet i samtalerne mellem mentorer og deres mentorkonsulent, og der gives bud på, hvad det betyder for mentorforløbet.

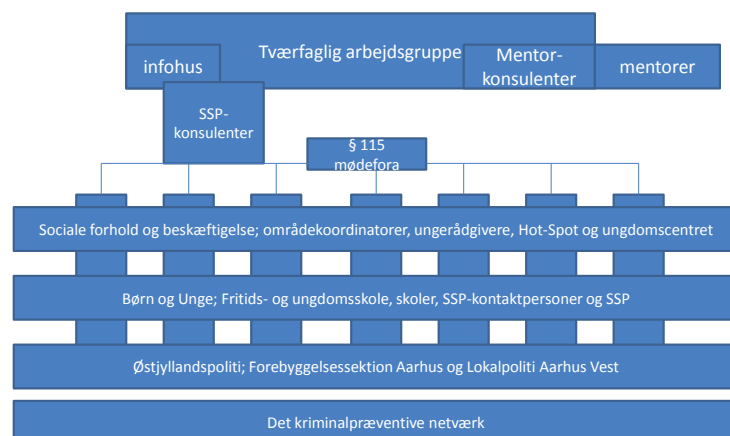
Brugen af TPG var i første omgang tænkt som et forløb til at kvalificere mentorer og mentorkonsulenter til at gennemføre strukturerede mentorforløb, men i stedet endte det med at skabe et væsentligt vidensgrundlag, der kan fungere som et fundament for brugen af dialogredskabet. Vi fik tankegangen ind under huden.

Endelig gives der sidst i kapitlet et bud på, hvordan TGP og sløjfesystematikken med fordel kan bruges i FU's samarbejde med skole og Ungdommens Uddannelsesvejledning i arbejdet med at sikre de unges vej til ungdomsuddannelse.

FOREBYGGELSE AF DISKRIMINATION OG RADIKALISERING I AARHUS

Radikaliseringsprojektets tværfaglige arbejdsgruppe arbejder med forebyggelse af radikaliseringsparametre på samme måde som der arbejdes med andre bekymringsparametre i Aarhus. Projektet er således struktureret omkring det almindelige kriminalitetsforebyggende netværk forankret i SSP Aarhus, som vist i figur 1.

Figur 1: Forebyggelse af diskrimination og radikaliserings
Østjyllands Politi & Aarhus Kommune – Børn og Unge
Socialforvaltningen

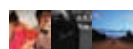
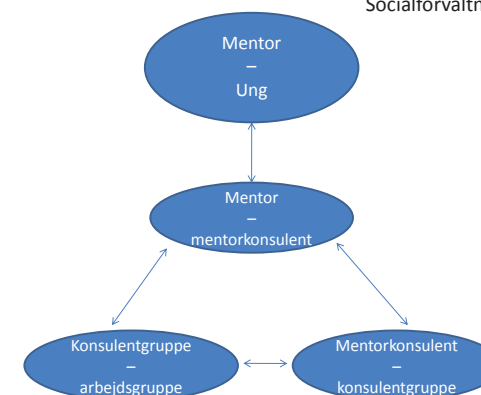

Arbejdsgruppen mødes hver fjortende dag og har udøvende deltagere fra de to magistrater og politiet. Dele af mødet foregår i regi af et kriminalitetsforebyggende § 115-møde med enkeltsagshåndtering. Det tilknyttede mentorprojekt er forankret i arbejdsgruppen og har fire mentorkonsulenter – som også repræsenterer alle tre parter – Børn og Unge, Socialforvaltningen og Østjyllands Politi.

Der er i øjeblikket tilknyttet syv mentorer til projektet. Kommunikationen foregår som vist nedenfor i figur 2.

Bekymringer om unge tilgår arbejdsgruppen via et infohus og vurderes af arbejdsgruppen i §115-regi. Beslutter man at iværksætte et mentorforløb, tilknytter mentorkonsulentgruppen en mentor til den unge. Samtidig udpeges en mentorkonsulent fra gruppen til at følge mentorforløbet og coache mentoren. Der er løbende dialog mellem mentor og mentorkonsulent. I tilfælde af større dilemmaer og udfordringer sparrer mentorkonsulentent enten med mentorkonsulentgruppen eller direkte med arbejdsgruppen.

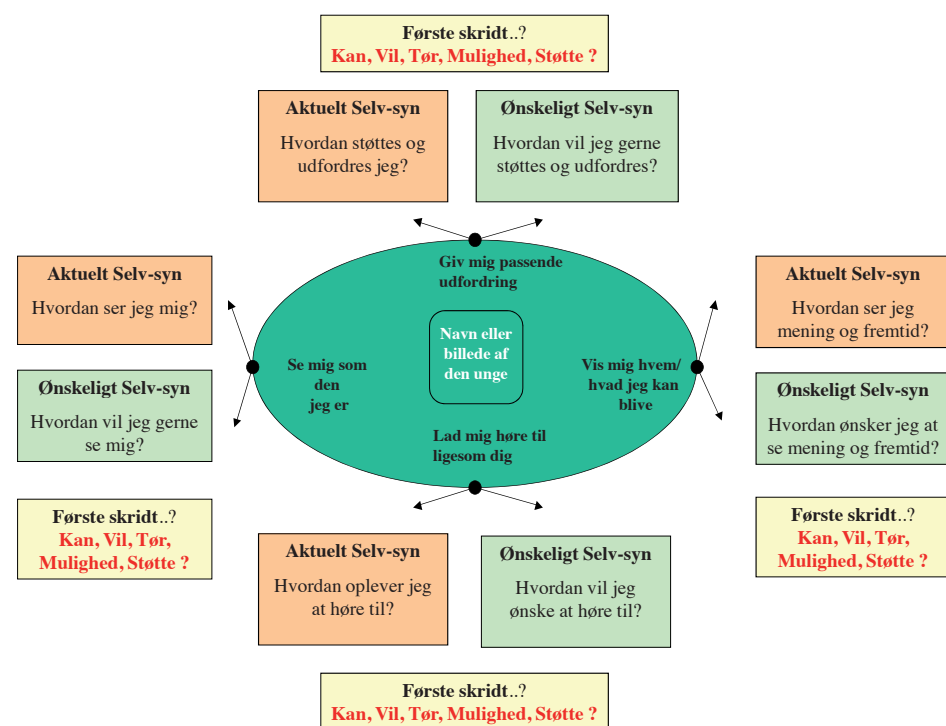
Figur 2: Mentorprojektets kommunikationsveje
Østjyllands Politi & Aarhus Kommune – Børn og Unge
Socialforvaltningen

For at skabe systematik i samtalerne mellem mentor og mentorkonsulent og i mentorforløbet mellem mentor og mentee (den unge), har vi anvendt samtalemodellen (figur 3) og systematikken fra sløjfemodellen (se kapitlets indledning).

Mentorerne og mentorkonsulenterne har i løbet af 2011 været igennem et uddannelsesforløb med Jan Tønnesvang og Preben Bertelsen omkring redskaberne og systematikken.

Figur 3: **Samtalemodellen**
Dialog Ung – Mentor – Mentorkonsulent

Samtalemodel – unge © Jan Tønnesvang, 2011

SAMTALEMODELLEN I PRAKSIS

Den første praktiske øvelse vi gjorde, var at lægge samtalemodellen på bordet imellem os, da vi afholdt en sparringssamtale mellem mentor og mentorkonsulent om en af de unges forløb. Herefter gennemgik vi modellen minutløst – startede simpelthen nederst og gik så rundt venstre om på den måde, at vi stillede spørgsmålene helt konkret til hinanden: Hvordan tror du M ønsker at høre til? Hvordan tror du M oplever at høre til? Samt de aktivt handlende spørgsmål: "Hvad kan han gøre? Hvad vil han gøre? Hvad tør han gøre? Hvilke muligheder har han? Hvilken støtte har han behov for?" og så fremdeles hele vejen rundt i samtalemodellen.

Fremgangsmåden kan virke underlig og akavet i situationen, da det ikke er en naturlig måde, at snakke sammen på, men det er vigtigt at holde fast i strukturen og sikre, at man når hele vejen rundt. Det viste sig at give en masse god viden om M og flere 'aha-oplevelser' i forhold til at vurdere hans udfordringer og ressourcer. Det lagde også grunden til en god og struktureret proces for det fremtidige mentorforløb.

Under alle omstændigheder har metoden hjulpet os til at sikre, at vi får snakket hele vejen rundt om M og ikke fastholder os selv i det, vi allerede tror, vi ved. På den måde låser vi ikke os selv fast i et specifikt mangelfokus i et bestemt hjørne – eksempelvis faglige udfordringer – men får mulighed for at nå i dybden med hvilke årsagssammenhænge, der kunne ligge til grund for disse i nogle af de andre hjørner. Det sikrer en struktureret helhedssamtale, som åbner for muligheder i stedet for at indkapsle begrænsninger.

Vores første umiddelbare erfaring er således, at det giver god mening dels at bruge samtalemodellen til de overordnede samtaler om mentorforløbet mellem mentor og mentorkonsulent og dels for mentoren i det enkelte mentorforløb med mentee.

"Den er med til at give mig et billede af, hvad der er vigtigt at få snakket med M om. Jeg synes den hjælper med at nå hele vejen rundt om M i mentorforløbet... hvad der er hans stærke og svage sider, og hvor han måske har brug for ekstra støtte." (Citat mentor)

På samme måde placerede vi sløjfemodellen på bordet foran os, hvilket også gav et brugbart resultat, men mere i forhold til at danne os et helhedsbillede omkring M og se på de udfordringer og ressourcer, han har i hvert hjørne af modellen, og hvordan de påvirker hinanden. Eksempelvis har M en masse faglige ressourcer, men er udfordret på sin dømmekraft i andre hjørner, som så påvirker tilbage som negativ effekt i de faglige ressourcer.

”Samtalemodellen er god til at planlægge strukturen for hele forløbet og at snakke ud fra til løbende sparringssamtaler. Den er god til at sikre, at M og jeg når hele vejen rundt og bruger tiden på at snakke om det, der er vigtigt. Sløjfemodellen er god til at forberede mig til de enkelte snakke med M og fin at have i baghovedet, når vi er sammen – at se alle fire hjørner.” (Citat mentor)

EN ANDEN MENTOR SIGER OM SYSTEMATIKKEN I SAMTALEMODELLEN GENERELT:

”Jeg var godt i gang med mit forløb med den unge. Jeg havde altså allerede udviklet/valgt min tilgang (fremgangsmåde og metode), da vi begyndte undervisningen med Bertelsen og Tønnesvang. Min tilgang viste sig at være grundlæggende i overensstemmelse med Bertelsen og Tønnesvang. Dermed fik jeg bekræftet, at min fremgangsmåde og metode ikke var skudt helt ved siden af. Bertelsen og Tønnesvang kom med nogle metodiske overvejelser, som jeg i forvejen havde gjort mig, og som jeg brugte i praksis. Begrebsapparatet var blot et andet, og systematikken var anderledes udtænkt.”

Helt grundlæggende har vi som mentorkonsulenter oplevet, at de mentorer, der på forhånd er blevet udvalgt til projektet – på baggrund af viden, erfaring og fordi det er faldet naturligt – har været i besiddelse af de unikke kvaliteter, der gør et mentorforløb kvalificeret.

- De kan komme ind på livet af de unge
- De kan skabe en positiv relation til dem
- De kan bruge den relation til at få de unge til at skabe et hensigtsmæssigt udviklingsforløb for sig selv

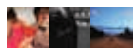
SOM EN MENTOR UDTRYKKER DET:

”Min målsætning var at intensivere den unges bevidsthed (et levende væsen, der foretager valg og har livsprojekter), selvbevidsthed (refleksion over eget liv, sig selv, sine valg og livsprojekter) og bevidsthed om andre (empati, forståelse for andre og forskellighed) i forhold til omverdenen, både lokalt (nære samfund og Danmark) og transnationalt (den globale verden). Jeg ville anspore til tankeprocesser og refleksion i forlængelse af de indledende præventive samtaler. Jeg ville også skærpe den kritiske og analytiske sans eller i det mindste gøre denne sans præsent som en form for ’rygrads-mekanik’ hos den unge i forhold til sig selv, andre mennesker og det, den unge er en del af. Herunder fremme en diskussionskultur og tolerancen for uenighed og forskellighed. Dertil var udgangspunktet selvfølgelig at forebygge, at den unge på længere sigt vil blive indfanget i et radikalt spind (...) I samtalerne med den unge talte vi om konkrete livsprojekter, problemstillinger, dilemmaer, udfordringer, der hele tiden blev kædet sammen med den unges liv og synspunkter på eget ståsted, samfundet og verden.”

Brugen af TPG og sløjfesystematikken som relevant for 95 % målsætningen
I mentorprojektet bruger vi systematikken til flere formål:

- At sikre, vi når hele vejen rundt – har et helhedssyn på de unge
- At vi har et fælles sprog, når vi snakker om de unge
- At sikre, at vi går systematisk og struktureret til værks – også i forhold til dokumentationen

Den uddannelse mentorer og mentorkonsulenter har været på i løbet af 2011 har fokuseret på ovenstående, men har også budt på undervisning i TPG – Preben Berthelssens tilværelsespsykologiske grundmodel (se figur 4 s. 30) – der systematisk afdækker og forholder sig til de udfordringer, der bl.a. kan hindre nogle unge i at have et ’godt nok greb om tilværelsen’. Et sådant forløb foregår over elleve gange og starter med en generel afdækning af ti livsvilkårs positioner, hvorefter der samtales om hver enkelt position og dens udfordringer af ti gange. Der er en stram styring af hver enkelt position, hvortil der er en præcis spørgeguide, hvor temaet tydeliggøres. For eksem-

pel er temaet i én position "at deltage i at få styr på praktiske rammer for eget liv". Der stilles præcise spørgsmål til, hvordan den unge oplever temaet: Vil du..? Kan du..? Har du mulighed for..? Støtte..? Gør du..? På samme vis køres alle ti positioner igennem. Hver gang varer cirka en time.

TPG kan anskues som et struktureret handlingsorienteret supplement til sløjfesystematikken, da den når ud i alle fire hjørner. I mentorprojektet har den indtil videre givet mening som en viden vi tager med os og har fået ind under huden. En slags meningsfuldt vidensgrundlag, der giver mentorer og mentorkonsulenter et sikkert og robust fundament til at kvalificere mentorforløbene.

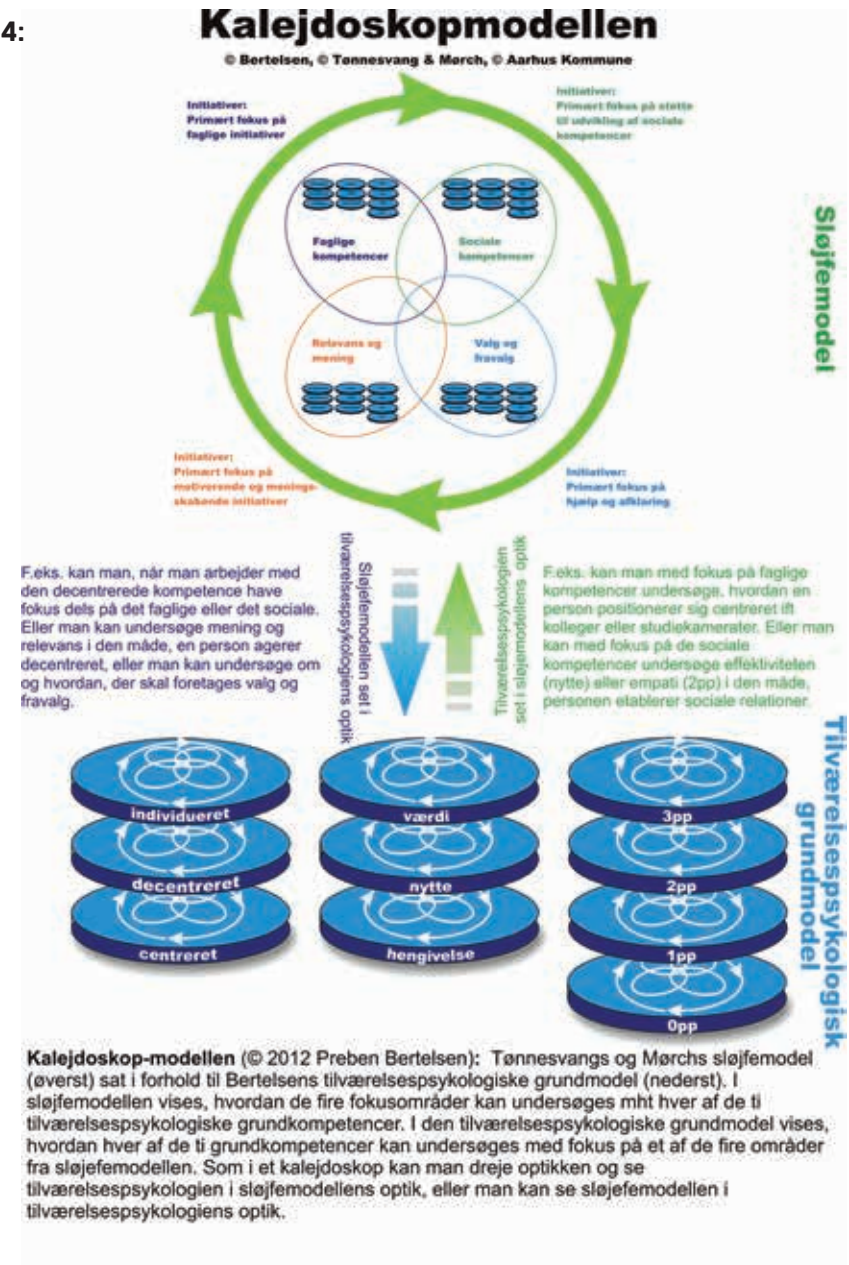
For arbejdsgruppen giver det således rigtig god mening at anvende såvel dialogmodellen, sløjfesystematikken og TPG i arbejdet med mentorprojektet. Det er besluttet, at modellerne anvendes som en fast grunddel af mentoruddannelsen og mentorforløbene.

I det andet perspektiv – i forhold til målsætningen om at få 95 % af de unge igenem en ungdomsuddannelse – giver det umiddelbart mening at se TPG som et forløb, der kan være med til at fastholde unge i deres vej gennem uddannelsessystemet. Når skolen, FU og Ungdommens Uddannelsesvejledning lige nu identificerer de elever i udskolingen (8.-9. klasse), der har bekymrende fravær eller andre forhold, der kan give bekymring i forhold til gennemførelsen af en ungdomsuddannelse, kan TPG indgå som en af de handlinger, der kan sættes i værk. Når de almindelige handlinger blandt skolens lærere, klubbens pædagoger og vejlederen ikke er tilstrækkelige, skal der kunne visiteres til et TPG-forløb. I regi af FU i enten klub eller ungdomsskole kan en TPG-uddannet pædagog eller lærer forestå et sådant forløb. Effekten af det skulle være at afdække de udfordringer, de enkelte unge kunne have i forbindelse med deres skolegang og deres liv i det hele taget og dermed hjælpe dem til at finde tilbage på sporet. (se figur 4 – for sammenhængen mellem sløjfesystematikken og TPG).

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Niels Bjørnø, mobil 5157 5750, nbjo@aarhus.dk

Figur 4:

5. Metodebogens temaer

Af Peter Lilleheden, konsulent, Pædagogik og Integration, Børn og Unge

95 % MÅLSÆTNINGEN I ET BREDT PÆDAGOGISK PERSPEKTIV

Det er bogens ærinde at formidle en række bud på, hvordan praksis kan tage sig ud gennem præsentationen af en række konkrete eksempler. Som oplæg hertil folder vi i dette kapitel udvalgte og centrale perspektiver og begreber ud.

Du kan finde bud på spørgsmål som: *Hvordan er det at være ung under senmoderne vilkår? Hvad er vigtigt i arbejdet med henblik på at danne kvalificeret selvbestemmelse hos børn og unge? Hvilke problemstillinger rejses (for det er nemlig ikke en simpel opgave)? Hvad er en 'livsbane'? Hvorfor kan det være svært at få en overgang til at 'glide'?*

Perspektiverne præsenteres under følgende overskrifter, og du kan læse dem uafhængigt af hinanden og i vilkårlig rækkefølge:

- Livsmestring – ungdommen nu til dags
- Mestring kræver viden, væren og handlen
- Deltagelse gør mester
- Afklaring og guidning til fremtiden
- Inddragelse og deltagelse
- Helheder og sammenhæng
- Kvalificeret selvbestemmelse – et dannelsesideal

Alle kan de bidrage til at nuancere forståelsen af arbejdet med 95 % målsætningen i en større ungdomspædagogisk helhed og være med til at rammesætte arbejdet med Sløjfemodellen.

5.1. Livsmestring – unges navigation i et uendeligt udbud af tilbud

Af Janus Laier, vice FU-leder i Fritidscenter Oddervej.

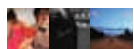
'Livsmestring', 'robusthed' og 'parathed' er blot tre af de begreber, der tegner tidens tale, når fokus rettes mod det gode børne- og ungeliv samt 95 % målsætningen.

Den engelske sociolog Anthony Giddens betegner den tid, vi lever i som 'moderniteten'. At være barn og ung i moderniteten kræver, ifølge Giddens, ressourcer og evner til refleksivitet – i livet og konkret i forhold til valg af uddannelse. Det kan være en stor udfordring for mange børn og unge. Der hviler et stort pres på den enkelte, som må skabe sit liv og sin identitet i en situation med mangfoldige valgmuligheder og ingen sikker vejledning i, hvordan valgene skal træffes. Identitet er således ikke længere noget, man gives, men derimod noget man tilegner sig, og som den enkelte kan omskabe via valg og fravalg. Dette kan være med til at skabe usikkerhed. Der er ikke længere megen hjælp at hente i den proces ved at skue bagud, for traditionerne er ikke længere det primære pejlemærke i det moderne samfund. Det moderne samfund fordrer i stedet livsduelige og handlekompetente unge, der er i stand til at navigere selvstændigt i et tilsyneladende uendeligt udbud af tilbud og på den baggrund definere sig selv og skabe deres egen tilværelse.

For mange unge kommer denne usikkerhed til udtryk i den livsmæssige selvscenescættelse og i de valgsituationer, der kræver en reel stillingtagen. Ifølge Giddens opstår der derfor et stort behov for tillid til omsorgspersoner. Dette understreger behovet for det tætte og nærværende arbejde, med vægt på betydende relationer, der kan bidrage til at skabe sammenhæng og forståelse i barnet eller den unges liv.

VÆR DIG SELV

Et klassisk ungdomsmantra er, at 'man skal være sig selv'. Heri afspejles moderne unges subjektive tilgang til tilværelsen, og det er med udgangspunkt heri, at de unge

foretager valg og fravalg. De mange valg og den usikkerhed, der betegner det moderne samfund, kan for nogle virke uoverskuelige og medvirke til det, den tyske sociolog Thomas Ziehe kalder 'overophedning af subjektiviteten', som kan virke hæmmende og umuliggøre et reelt valg. Hvis udvalget er for stort, bliver den moderne unge forvirret, og forvirringen kan lede til apati eller manglende beslutningsdygtighed, frafald og ondt i livet. Således ramt kan det være vanskeligt at se relevansen og meningen med at starte på en ungdomsuddannelse eller at gennemføre den uddannelse, man er startet på.

I en verden, der bliver stadig mere kompleks, og som fordrer individuelle valg på stadig flere niveauer, bliver grundlæggende mestring af eget liv og egen tilværelse stadigt vigtigere for det moderne menneske. Arbejdet med livsmestring er derfor et centralt tema i FU-områdets indsatser. Livsmestring skal ses som et perspektiv på den pædagogiske praksis og en overordnet tænkning ind i en konkret aktivitet snarere end en aktivitet i sig selv. I virkeligheden handler det primært om bevidsthed og valg i tilgangen til individerne. Via den gode dialog og barnet/den unges trygge relation med den voksne opstår muligheden for det udviklende arbejde i dagligdagen. Det er herigennem, at den professionelle voksne kan påvirke og udfordre den unge i forhold til identitet og valg og således skabe fundamentet for selvudvikling og robusthed. Og hermed skabe et solidt afsæt for medborgerskab. Den voksne kan fungere som en 'guide', barnet/den unge kan rådføre sig med på vejen ind i voksenlivet. En som kan pege på hvilke muligheder, der ligger forude, og som hjælper med at ruste barnet/den unge til at mestre sit eget liv, tage ansvar for sig selv og deltage i samfundet.

MESTRING KRÆVER VIDEN, VÆREN OG HANDLEN

Følgende er uddrag fra videnspapir, artikler, m.m. udarbejdet af Pædagogisk Afdeling, Børn og Unge.

Den senmoderne udvikling efterlyser ikke blot en selvforståelse hos unge. Den efterlyser tillige særlige måder, som den enkelte skal kunne indgå i samfundet på med henblik på at bidrage til dets fortsatte beståen og udvikling. Uddannelse viser sig som en vigtig faktor, fordi den unge netop gennem uddannelse øger sine muligheder for at styrke og sikre sin dannelsesproces, selvforståelse og hele mulighed for at bidrage til samfundet og skabe sig et godt og meningsfuldt liv.

Alle ved, at det er vigtigt at have mål og at satse på at nå dem. Udfordringen ligger i - sammen med den unge - at finde den rette vej til disse mål under hensyntagen til den unges udvikling. Udvikling kan ikke begrænses til et enkelt perspektiv, men rummer mange aspekter, der på forskellig vis sætter den unge i forbindelse med samfundet. Således kan man pege på i hvert fald tre perspektiver, hvormed den unge forbinder sig til samfundet:

Viden handler om at have et niveau af kundskaber og kvalifikationer, væren handler om, hvordan man ser og forstår sig selv som individ i sine sociale kontekster, og gøre handler om, hvordan man er i stand til at løse de opgaver, som man stilles over for i sin dagligdag. Tilstedeværelsen af alle perspektiver peger på, at man er i stand til at løse de opgaver, man er stillet over for - at man med andre ord er kompetent.

Den enkeltes tilegnelse af kompetencer er både et individuelt og et samfundsmæssigt forhold. Derfor kan man tale om, at der findes livsbaner, som bestemmer de samfundsmæssige muligheder, den enkelte har for at udvikle sig og deltage i samfundet. Samtidig udvikler den enkelte også sin egen livsbane, hvilket sker gennem anvendelse af de betingelser og muligheder, som gives i de samfundsmæssige livsbaner.

DELTAGELSE GØR MESTER

Dannelse til medborgerskab handler både om at være i en proces - en dannelsesproces - og om at nå et mål - at blive 'en person'. Det handler altså både om at danne sig og at blive dannet. Dannelse vedrører både noget børnene og de unge gør aktivt, og noget vi andre gør ved dem. Processen kan betegnes som 'afsøgningens periode', og det er en helt særlig tid. At være ung handler altså om at afprøve grænser, at spejle sig i kammerater og idoler (frem for forældre), at drømme og at lære at navigere i et hav af muligheder med de valg og fravalg, der hører til. I denne proces skal vi give børn og unge adgang til demokratiske 'øvelokaler', hvor de kan erhverve sig erfaring med inddragelse og medbestemmelse.

Konkret betyder det, at FU-medarbejderen i overvejende grad må møde den unge med forventning om positiv indfrielse af de forskellige rettigheder. Men det betyder samtidig også, at de unge må udfordres i så tilpas grad, at det fremtvinger en fornemmelse af, at de også selv skal gøre noget i forhold til at skabe det rette miljø. Dermed handler det om at støtte og udfordre den unge i tilpasset grad, så denne netop føler sin rettighed imødekommet og oparbejder et ansvar for sig selv og miljøet.

Demokratisk deltagelse kræver altså sund dømmekraft og evnen til at forholde sig kritisk og tage selvstændigt stilling til de ting, der sker omkring én. Når man mestrer disse forskellige facetter af deltagelse, kan man siges at være handlekompetent.

Derfor er det vigtigt, at børn og unge får mulighed for at omsætte den formelle viden, de tilegner sig i skolen og det øvrige uddannelsessystem til erfaringer i deres fritidsliv og vice versa. Hvis det ikke sker, forbliver deres formelle viden blot tomme og ubrugelige teorier og informationer. Omvendt skal der også formel viden til, når der handles og skabes livserfaring. Ellers bliver handlingerne ukvalificerede og tilfældige.

HER KAN DU LÆSE MERE:

Søren Gytz Olesen og Peter Møller Madsen: *Pædagogik i sociologisk perspektiv* (2003)
Anthony Giddens: *Modernitetens konsekvenser* (1994) og *Modernitet og selvidentitet* (1996)

Thomas Ziehe: *Øer af intensitet i et hav af rutine* (2004)

Ulla Højmark Jensen og Torben Pilegaard Jensen: *Unge uden uddannelse* (2005)

5.2. Unges afklaring og guidning til fremtiden

Af Anita Frichot, projektleder af Klubskoleprojekt, fritidscenter Viborgvej

Livet er som en lang dannelsesrejse med mange på- og afstigningsmuligheder. Afgørende for rejsens forløb er derfor dels den rejsendes evne til at navigere i ukendt

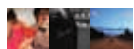
land, og dels det udbud af muligheder, vedkommende møder undervejs. Målet og den endelige destination kan ses som individets fulde deltagelse i samfundslivets fællesskab af både goder og forpligtelser. I det moderne videnssamfund er uddannelse en helt afgørende påstigningsmulighed og betingelse for deltagelse i samfundets mange fællesskaber. Derfor har unge brug for at kunne skabe sig en sund livsbane, som åbner deres muligheder for deltagelse i samfundslivets fællesskab – blandt andet ved at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Men dannelsesrejser er belagt med udfordringer: Der er mange veje at gå og mange spørgsmål, som skal besvares. Dette vilkår udfordrer i særlig grad de udsatte unge, som typisk har svært ved at gennemskue det konstant voksende og varierende udbud af muligheder og udfordringer i en verden, hvor den individuelle succes både er mulig og forventet. Det senmoderne mantra om, 'at du kan blive lige det, du vil', skaber således en generel overbevisning om, at karriereforløb skal være personligt tilfredsstillende og selvrealiserende. Unges orientering mod arbejde som pligt og forsørgelsesgrundlag bliver fortrængt af en orientering mod arbejde som selvrealisering. Når uddannelse og job ikke indfrier unges forestillinger om selvudfoldelse, holder de op eller skifter til noget andet. Dette kræver valgkompetence. Valgkompetence kan beskrives som 'den senmoderne stabilitetsform' og omfatter evnen til omstillingsparathed gennem en kombination af søgebevægelser og refleksivitet. Unge forventes således at kunne stabilisere sig selv via valg og fravalg i et hav af muligheder.

Dette betyder, at nogle unge bliver sat i en dårligere position end andre. Især udsatte unge risikerer lettere at havne i en fastlåst og frustrerende situation. Særligt fordi de oplever at være alene om at skulle besvare spørgsmålene om den personlige succes eller fiasko, og fordi de ofte ikke magter at spænde over både søgebevægelser og refleksivitet. Formåen og forventning hænger ofte ikke sammen for dem, og de oplever at savne struktur i det senmoderne individualiserede samfund.

FU-OMRÅDET KAN STØTTE DET ETABLEREDE VEJLEDNINGSSYSTEM

Unge bevæger sig i forskellige sociale kontekster som i deres mangfoldighed præger

dem forskelligt. Erfaringer viser, at unge i f.eks. klubbens kendte og trygge rammer ofte inddrager både kammerater og det pædagogiske personale, når de søger svar på grundlæggende spørgsmål i deres liv. Børn og unge søger altså i disse sammenhænge – aktivt og på eget initiativ – at skabe mulighed for at få hjælp til afklaring omkring deres fremtid. Disse erfaringer understøttes af forskning, som viser, at vejledning, der foregår i allerede eksisterende fællesskaber, hvor unge har udbytte af hinanden og af vejledningens umiddelbare tilgængelighed i hverdagslivet, kan have stor effekt.

Nyere teorier om karriereudvikling peger desuden på, at hele menneskets livsverden har betydning for dets livsbane. Derudover har udbud af lærings- og udviklingsmuligheder og formen af disse betydning for, hvad man får med i sin bagage. Det er derfor relevant, at alle aktører og arenaer i de unges hverdagsliv tilbyder udviklingsmuligheder, som fremmer udviklingen af de unges fulde potentiale og støtter udvikling af kvalificeret selvbestemmelse.

Når det gælder 95 % målsætningen, skal vi altså arbejde målrettet med at hjælpe børn og unge til afklaring i forhold til deres rettethed og engagement: Hvad de brænder for og interesserer sig for? Dette kan ske gennem den strukturerede medlemssamtale, gennem en særlig bevidsthed i samtalen på vildmarksturen, når situationen byder sig. Eller det kan være gennem målrettede afklaringsforløb. Det korte af det lange er, at FU-området kan støtte det etablerede vejledningssystem ved – populært sagt – at hjælpe børn/unge til at finde ud af, hvor de står her og nu, og hvilken rettethed og engagement, de går til verden med. Dermed kan vi være med til at ruste barnet/den unge bedre til de samtaler og forløb i det etablerede vejledningssystem, hvor det afklares, hvad deres uddannelsesmæssige mål er, og hvor de vil hen.

HER KAN DU LÆSE MERE:

Knud Illeris m.fl.: *Ungdomsliv – mellem individualisering og standardisering* (2009)

Svend Mørch: *Unge læring på klub og fritidsområdet* (2007)

Mette Pless: *Udsatte unges vej mod ungdomsuddannelserne* (2009)

Niels Rosendal Jensen og Gestur Gudmundsson: *Pædagogik for unge med særlige behov* (2005)

5.3. Inddragelse og deltagelse rimer (næsten) på hinanden

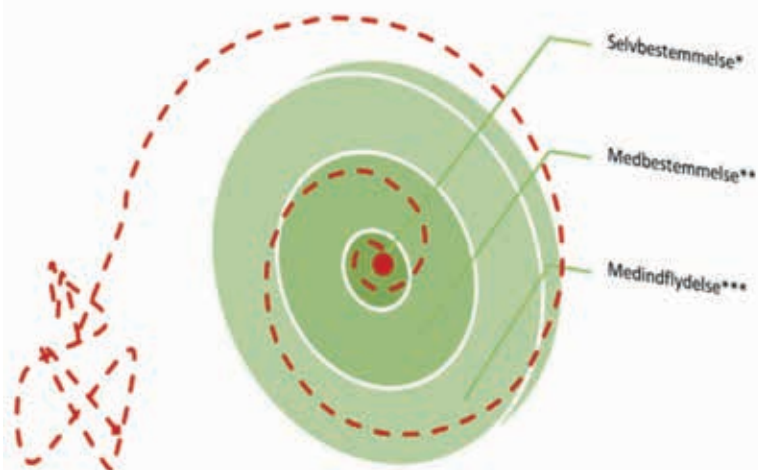
Af Anja Madsen Kvols, kandidat i generel pædagogik, underviser i pædagogiske fag på Læreruddannelsen i Silkeborg, VIA UC

Begrebet 'personlig deltagerbane' dækker over, at mennesket bevæger sig i og på tværs af mange forskellige handlekontekster på tværs af tid og sted. Unge deltager på forskellig måde i de forskellige kontekster, som hver især tilbyder forskellige handlemuligheder, og de unge forfølger forskellige behov, interesser og anliggender i de forskellige kontekster. Det enkelte menneskes personlige deltagerbane er altså forankret i og sammensat af deltagelsen i forskellige handlesammenhænge. Begreberne deltagelse og personlige deltagerbaner kan både bruges til at analysere de muligheder og begrænsninger, som de professionelle oplever i forhold til deres deltagelsesbaner og til at analysere, hvilken betydning de unges deltagerbaner har for de professionelle arbejde – samt hvordan vi som voksne kan inddrage disse deltagerbaner i arbejdet med de unge.

Demokratisk selvtillid kræver træning i deltagelse. Ved at tale om det demokratiske fællesskab som et praksisfællesskab kan vi potentielt åbne for at arbejde målrettet med at etablere deltagelsesbaner. Det vil sige at bane vejen fra en 'legitim, perifer position' for deltagelse for de unge, der ikke umiddelbart har forudsætninger eller motivation for aktiv deltagelse i medbestemmelsesprocesser ind i medbestemmelses sfære, hvor myndiggørelsen udvikles og erfares gennem handling.

Ungeinddragelse i 3 deltagelsesniveauer

De unges roller:

*Aktor – en der har kompetence til selv at handle

**Medspiller – en der har en mening

***Informant – en der har viden

(Efter P. S. Jørgensen (2000): *Børn er deltagere – i deres eget liv. I: Børn som informanter. Børnerådet*)

Træning i aktiv deltagelse i demokratiske processer skal ske i trygge rammer og under forhold, hvor vi arbejder ud fra veldefinerede voksenperspektiver og med behørig respekt for de unges individuelle behov og formåen. Når det gælder myndiggørelse og handlekompetence spiller institutionelle rammer derfor en central rolle som øvelsesarena. Aktiv deltagelse i demokratiske processer er vigtig at udvikle og vedligeholde som forudsætning for at være rustet til overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Den unge skal være klædt på til at kunne stå på egne ben i mødet med såvel nye omgivelser som en undervisningsform, faglige krav og sociale spilleregler på ungdomsuddannelsen, der kan være markant anderledes, end hvad man kender fra grundskolen. Det gælder altså om at skabe en deltagelsesbane ind i ungdomsud-

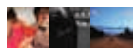
dannelsens faglige og sociale fællesskaber. I den sammenhæng kan det være be-tryggende for den unge at vide, at vedkommende stadig kan benytte sig af klubbens eller ungdomsskolens kendte rammer. Og at det stadig er muligt at søge råd, hjælp og støtte fra gamle venner og kendte pædagoger og undervisere, hvis det skulle blive nødvendigt. Ved at fokusere på deltagelse og inddragelse kan vi ruste barnet/den unge til at stå på egne ben – og dermed til at forme deres egen livsbane. I forhold til 95 % målsætningen er dette en vigtig forudsætning for at komme godt igennem overgangen til en ungdomsuddannelse og at gennemføre den.

5.4. Helheder og sammenhæng

Af Anne-Lene Sand, Cand. Pæd. Antro og ph.d.-stipendiat

Overgange markerer en eller anden form for ændring i børn og unges liv og medfører ofte pædagogiske udfordringer. Men hvad forstår vi egentlig ved en overgang? Betragter man overgange som et sammentræf af sociale begivenheder og nøglepersoner, handler den pædagogiske målsætning om at være i stand til at udpege de forskellige faktorer, indsatsområder og nøglepersoner, som har betydning i de unges liv. Herudfra kan vi arbejde med overgange på en nuanceret og aktuel måde. Ungdomslivet af i dag er præget af stor kompleksitet: Forskellige aktiviteter, miljøer, fagpersoner, målsætninger, valg og kammeratskaber. Spørger vi de unge, hvad der lige netop gjorde, at hans eller hendes overgang fra et ungdomsmiljø til et andet var god, stimulerende og udfordrende, er der ikke et entydigt svar. Mange forskellige fortællinger, interesser, personer og møder mellem mennesker har haft en betydning i den enkelte unges proces.

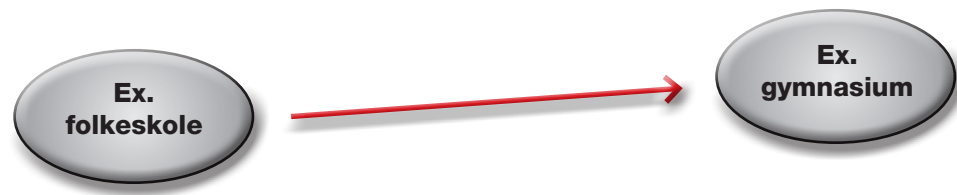
Mange pædagoger, lærere og politikere taler om at skabe 'glidende overgange'. En måde at arbejde nuanceret med dette tema kan være at skabe sammenhæng og stabilitet mellem nøglepersoner og sociale begivenheder. Det 'glidende' skal således bestå af gennemsigtighed i form af tydelige voksne og trygge ungemiljøer. En vigtig

pointe er, at de unge helt sikkert har en anden vinkel på, hvilke sociale begivenheder og personer, der er centrale for dem. Derfor er de unges egen vinkel et uomgængeligt perspektiv, hvis vi skal forstå, hvad der er på spil i deres overgange, og hvis vi skal kunne arbejde med dem på kvalificeret vis.

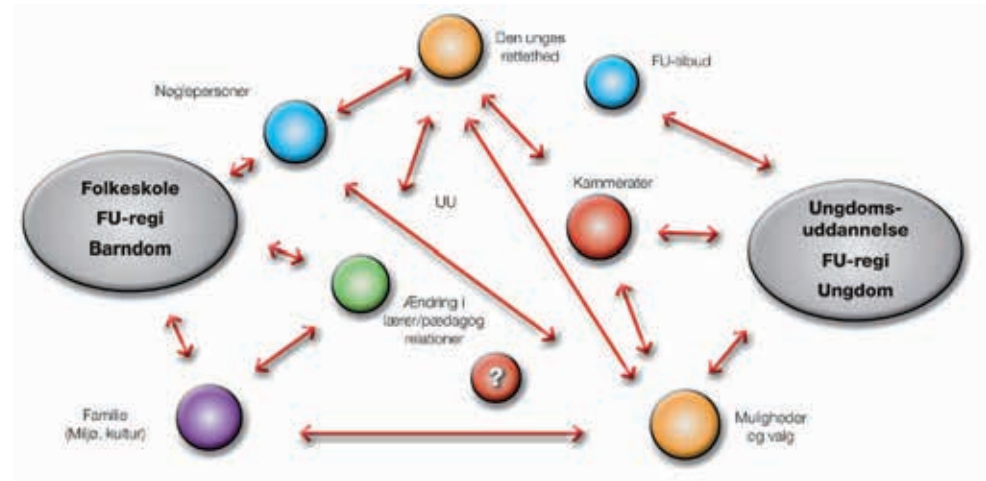
OVERGANGEN HAR BÅDE RET OG VRANG

Overgange er ofte blevet betragtet som lineære og fremadrettede processer, hvor en person bevæger sig fra en fase til en anden – som eksempelvis overgangen fra barn til ung og fra folkeskole til ungdomsuddannelse.

Ved en sådan forståelse ser man ikke de problematikker, udfordringer, værdier og rettetheder, som er med til at tegne de unges liv. I en mere nutidig tilgang kan man se overgange som et sammentræf af sociale begivenheder og nøglepersoner. I dette perspektiv er den pædagogiske målsætning at kunne udpege de forskellige faktorer, værdier og nøglepersoner, som er udslagsgivende for den unges liv, med henblik på at lokalisere potentielle indsatsområder.

En overgang forstået som et sammentræf af sociale begivenheder og nøglepersoner kan se sådan ud:

Ved at se unges overgange ud fra deres fulde kompleksitet bliver det tydeligt, at der er forskellige og overlappende faktorer, der påvirker et overgangsforløb. I arbejdet med unges overgange handler det om at synliggøre alle de områder, aktiviteter, fagpersoner, udfordringer, de unges rettetheder mv., som påvirker de unges liv i den aktuelle periode – i positiv såvel som negativ forstand. Dermed er der ydre aspekter som folkeskole, fritids- og ungdomsskoledelen, nøglepersoner, ydre valg mv., der påvirker den unge og dennes liv, samtidig med at indadrettede processer skal medtænkes. Eksempelvis det at skulle lære at være ung (i modsætning til at være barn), lære at være klubmedlem, omstille sig til at være gymnasieelev – *processer* som relaterer sig til den enkelte unges udviklingssted og sociale kompetencer. De indadrettede og udadrettede perspektiver kan derfor være brugbare at betragte en overgang fra.

En overgang er ikke blot fremadrettet. Når unge påbegynder en ungdomsuddannelse, oplever de, at mange personer, rutiner og kontekster skifter. Derfor forekommer deres overgang brat og bliver en stor omvæltning i deres liv. Nogle unge giver udtryk for,

at de har det fint med de nye livsomstændigheder, hvor andre unge netop har behov for at bevare forbindelserne til tidligere nøglepersoner, steder og interesser. Her kan den lokale klub, den enkelte fritids- og ungdomsskolemedarbejder, ungemiljøet og tidligere interesser have en væsentlig rolle at spille i forhold til at skabe stabilitet, genkendelighed og tryghed i de unges overgange. Alt skal ikke ende, fordi man påbegynder endnu et kapitel i sit liv. Overgange er altså ikke bare fremadrettede, men også bagudrettede.

KOM AN, BUKSEVAND!

Når unge udvikler sig i takt med en overgang, er fritids- og ungdomsskoleindsatsen et stabilt sted, hvor de unge kan øve sig og træffe rigtige og forkerte valg. Ydermere er fritids- og ungdomsskoleindsatsen et sted, der er med til at skabe sammenhæng, når den obligatoriske omgang buksevand kommer på første gymnasiale skoledag eller første dag, hvor arbejdshandskerne trækkes på som lærling. Her kan de rette fritids- og ungdomsskoletiltag være med til at skabe sammenhæng, tryghed og forbindelse mellem store begivenheder i de unges liv.

Når vi som medarbejdere tænker og taler om unges overgange, skal der være mulighed for at inddrage samtlige faktorer, der er med til at konstruere den unges overgang, dens retning og udfald. Derfor må vi gøre brug af en overgangsforståelse, der skaber et pædagogisk mulighedsrum, hvor man kan arbejde med overgange på alternative måder. Det er særligt aktuelt at skabe en fælles forståelsesramme blandt pædagoger, lærere, fritids- og ungdomsskolemedarbejdere, uu-vejledere og undervisere på ungdomsuddannelserne, da disse fagpersoner arbejder på tværs af unges liv – sammen med de unge og deres forældre.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Anne-Lene Sand, annelenesand@gmail.com, mobil 2249 2253

KVALIFICERET SELVBESTEMMELSE – ET DANNELSESIDEAL

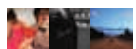
Følgende er uddrag fra videnspapir, artikler, m.m. udarbejdet af Pædagogisk Afdeling, Børn og Unge.

Med *kvalificeret selvbestemmelse* præsenterer Sven Mørch og Jan Tønnesvang et begreb om dannelse, der markerer sig som et overordnet og betydningsfuldt dannelsesideal. Den kvalificerede selvbestemmelse kan betragtes som et begreb, der både beskriver unges dannelsesproces og et efterstræbelsesværdigt dannelsesideal inden for det ungdomspædagogiske område. Begrebet om den kvalificerede selvbestemmelse rummer elementer som f.eks. autonomi, myndiggørelse og ansvarlighed og danner ramme for processer i den pædagogiske praksis.

Selvbestemmelse er betinget af, at den enkelte unge har ret til at øve indflydelse på egne livsomstændigheder. Denne indflydelse må ske i relationen mellem den unge selv og samfundet – netop fordi målet er den unges deltagelse i samfundet. Dermed er der hverken tale om den unges tilpasning til samfundet eller om samfundets tilpasning til den unge. Der er derimod tale om, at den unge gennem en tilegnet kritisk reflekteret tilgang til omgivelserne og sin egen rolle i relation hertil, viser sig som aktiv deltager i og medskaber af samfundet.

Unge, som ikke deltager i de dannelsesprocesser, der udspiller sig i samfundet i kraft af eksempelvis skole, fritidsliv, kammeratskaber, står svagt i forhold til at tilegne sig de kvalifikationer og kompetencer, der er nødvendige for deres fortsatte udvikling. En pædagogisk praksis, der har udviklingen af kvalificeret selvbestemmelse som mål, kan være medvirkende til, at unge opdager ungdomslivets muligheder for individualisering og personlig dannelse.

Som dannelsesbegreb indeholder den kvalificerede selvbestemmelse dobbeltheden af den *faglige* og den *personlige* dimension i tilværelsen. Således kan den eksempelvis bidrage til at udvikle mestringskompetence inden for specifikke faglige områder. Igen handler det om en proces, hvor faglighed og personlighed udvikles gensidigt i relation til hinanden, og hvor bevidstheden om den kvalificerede selvbestemmelse muliggør et fokus på begge sider af dannelsen. Den kvalificerede selvbestemmelse er således et centralt begreb i systematiseringen af FU-arbejdets dannelsesopgave.

Indholdet i den kvalificerede selvbestemmelse vil variere afhængigt af konteksten, hvorfor der er forskel på dannelsens indhold i eksempelvis skole- og fritidskontekster. Den kvalificerede selvbestemmelse fastlægger altså ikke i sig selv detaljerne i dannelsens indhold, men alene de dimensioner, der hører til det at være individ i en samfundsmæssig sammenhæng. Derfor er det væsentligt at fastlægge de tilværelseskompetencer, der viser sig som nødvendige for, at den unge kan opnå selvbestemmelse og dermed indgå i samfundet som en kompetent demokratisk deltagende person. Kvalificeret selvbestemmelse kan forstås som en intentionel handlekapacitet på baggrund af hvilken, man udøver dømmekraft. Som Jan Tønnesvang udtrykker det: *”En sådan intentionel handlekapacitet er kun realisabel, hvis den udviklede faglighed er personligt forankret, og den personlige udvikling er fagligt funderet”* (Tønnesvang 2009: 37).

HVORI BESTÅR DANNELSEN?

Den kvalificerede selvbestemmelse rummer både udadrettede og indadrettede sider, der alle har betydning for, hvordan den unge er i stand til at forvalte sin tilværelse. Her handler de udadrettede sider om, hvordan den unge forvalter sin eksistens i relation til det omgivende samfund – f.eks. hvilke teknologiske, moralske og sociale udfordringer, der følger med at være en del af samfundet, mens de indadrettede sider handler om den personlige dimension. Det vil sige, hvordan den unge følelsesmæssigt og eksistentielt udvikler sig.

Kvalificeret selvbestemmelse handler om en mulig og nødvendig udvikling af unges dannelsesproces – om unges tilværelsesforvaltning i relation til eksempelvis autonomi, myndiggørelse og ansvarlighed. Det centrale er, at unge på kvalificeret vis gøres i stand til at udøve selvbestemmelse, således at de som individer kan indgå i den samfundsmæssige kontekst. Dermed handler kvalificeret selvbestemmelse om udvikling af kvalifikationer, der gør de unge i stand til at drage fordel af især ungdomslivets udviklingsmuligheder. Med andre ord er selvbestemmelse en proces, som foregår i kvalifikationsforløb rettet mod samfundsmæssig deltagelse.

HER KAN DU LÆSE MERE:

Tønnesvang J. 2009: *Skolen som vitaliseringsmiljø – for dannelse, identitet og fællesskab*. Århus. Forlaget Klim

I
LOVE
You

STANDARD 191

LØSNING 1921

Del 2 – Praksis

6. Konkrete erfaringer fra arbejdet med 95 % målsætningen i et bredt perspektiv

Af Peter Lilleheden, konsulent, Pædagogik og Integration, Børn og Unge

Perspektiverne og begreberne fra kapitel 5 har været med til at styre processen som rammesætning for bogens bidrag fra praksis. De følgende bidrag i denne anden del af bogen er imidlertid ikke inddelt stringent herefter, da en sådan analytisk skelnen dårligt modsvarer praksis og det levede liv.

Bidragene glider derimod af sted inden for tematikker i denne omtrentlige rækkefølge:

- Afklaring til fremtiden gennem dialog og kvalificering: Hvad skal jeg være, når jeg bliver stor, og hvordan når jeg dertil?
- Inddragelse og livsbaner: Ungeinddragelse, medborgerskab og livsmestring – der ruster børn og unge til at tage ansvar for sig selv og deres liv.
- Oplevelse af sammenhæng og glidende overgange: Hvordan får vi systemet til at hænge bedst muligt sammen på langs (0-18 år) og på tværs (tværfagligt og mellem indsatser)?
- H-børn/-unge og specialpædagogik: Hvad er det særlige ved os?

6.1. I dialog med de unge

Af Dorte Kirkegaard Larsen, leder af Klubberne Tranbjerg, Fritidscenter Horsensvej og Inger Thyre Sørensen, chefkonsulent og partner i Thyre Sørensen Consulting.

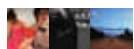
Klubberne Tranbjerg ønsker gennem ungedialoger at etablere tættere relationer mellem de enkelte unge og de voksne i klubben. Hypotesen er, at vi dermed bidrager til at øge trivslen og indsigten i de unges interesser og deres behov for støtte personligt, fagligt og socialt. Målet er, at de unge får en stærkere tilknytning til klubberne Tranbjerg.

Alle unge i klubben har fået tildelt en kontaktperson, som har en særlig opgave og rolle i forhold til den unge og i forhold til samarbejdet med forældrene, skole mv.

Ungedialogen gennemføres mellem den unge og dennes kontaktperson ca. to måneder efter, de er startet i klubben. Gennem ungedialogen lærer den unge og kontaktpersonen hinanden nærmere at kende. Dialogens fokus er at støtte den unges refleksion over sig selv, og det han/hun er rettet mod, og undersøge, hvilke relationer og aktiviteter i klubben, der giver særlig mening for den unge.

MÅLET MED UNGEDIALOGERNE ER:

- At fastholde de unge i en længerevarende positiv tilknytning til klubben ved, at de føler sig set, hørt og forstået.
- At vi får mere viden om de unges interesser som grundlag for at beslutte, hvilke aktiviteter der skal prioriteres i klubben.
- At vi får mere viden om de unges særlige forudsætninger og dermed et bedre grundlag for vores beslutninger om, hvordan vi giver en tilpas udfordring, som konkret kan understøtte de unge i deres personlige, faglige og sociale udvikling.
- At vi kvalificerer og tydeliggør vores voksenperspektiv og er tydelige omkring, hvilke intentioner vi har med den unge. Dette bringes i spil i dialogen, hvor den unges perspektiv er i centrum.

- At bidrage til den unges refleksion over sig selv og de sammenhænge, vedkommende indgår i.
- At de unge øger deres refleksion over hændelser, de selv indgår i, og oplever at få mulighed for at pege på, hvilke forandringer de ønsker.
- Gennem undersøgende spørgsmål at afdække den unges nærmeste udviklingszone og øge bevidstheden om, hvilken stilladsering den unge har brug for i klubben, så den unges læring gennem deltagelse i klubbens liv og aktiviteter øges.

Ungedialogen er altså en systematisk måde at inddrage de unge på og til at støtte deres forståelse af sig selv som aktører – og som medskabere af livet i klubben. De unge skal opleve, at de og deres forslag tages alvorlig. Derigennem stræber vi mod at øge de unges engagement og trivsel i klubben.

Vi ønsker at støtte de i unge i at realisere deres potentialer. Dette gør vi ved på den ene side at give dem mere ansvar og på den anden side at støtte dem i at håndtere et medansvar i de aktiviteter, vi gennemfører og i de sociale relationer, der knytter sig hertil.

Vi lægger vægt på at være troværdige voksne, som har en betydning for de unge. Voksne, de kan regne med. Ungedialogerne kan derfor ikke stå alene, de er et af flere tiltag, som skal understøtte dette. Men vi har en arbejdshypotese om, at ungedialogen er et vigtigt bidrag til, at den unge føler sig set, hørt og forstået, hvilket er en forudsætning for positiv tilknytning.

Det er endnu kun spinkle erfaringer, vi har med ungedialoger. Udsagn både fra de unge og fra pædagogerne giver et lille indblik i nogle af de første erfaringer. De er alle positive.

"I ungedialogen oplevede jeg, at de unge tog samtalen seriøst, og at de syntes, at det var noget helt særligt, at en voksen tog sig tid til at spørge dybere ind til dem. Det var ikke kun en overfladisk snak, men en dybere snak. Den gav anledning til at komme endnu længere ind på livet af dem. Jeg fik skabt en dybere relation til nogle end andre.

Men den var dybere for alles vedkommende. Udover den nye relation er der skabt en større fortrolighed til de unge, som jeg har haft samtale med."

Pædagog i klubben

EFFEKT OG PERSPEKTIV

"Forud for samtalerne var det positivt, at de unge selv fulgte op og efterspurgte samtalerne og glædede sig til dem: "Hvornår skal jeg have ungedialog?" Jeg var meget positiv efter ungesamtalerne, da de unge tog dem alvorligt. Mange unge giver udtryk for, at de synes, at det har været spændende og fedt at komme ind og tænke over, hvad de kan og vil med deres klub. De har et godt smil på læben."

Pædagog i klubben

Udsagn fra de unge indikerer, at de føler, det har været relevant og udfordrende at deltage i ungedialogen. Hvis den unge føler sig mødt i ungedialogen, er det et bidrag til tryghed og en tillid i relationen, som er grundlaget for en længerevarende tilknytning.

"Efter dialogen med 'MP' giver han mig et knus, hver gang vi mødes. Det har bestemt styrket vores relation. Det har betydning."

Pædagog i klubben

En umiddelbar positiv effekt er, at vi har fastholdt flere unge i klubben sammenholdt med tidligere år, hvor vi har haft en del frafald midt på efteråret. Det er afgørende for vores indsats, at de unge knytter sig til klubben i de vigtige ungdomsår, hvor der foregår en rivende identitetsudvikling, og hvor dagligdagen er præget af spørgsmål som: "Hvem er jeg? Hvad vil jeg stå for? Hvad er mine drømme? Hvad skal der til for at realisere dem?"

En meningsfuld og tillidsbaseret relation er grundlaget for, at vi kan støtte og motivere de unge til at sætte sig sociale, faglige og personlige mål, som ruste dem bedst muligt til en ungdomsuddannelse.

Vi ved, at den sociale eksklusionsangst er på spil i alle fællesskaber. Vi arbejder derfor ud fra følgende overordnede hypotese: At vi, ved at arbejde systematisk og fokuseret på at opbygge og vedligeholde tillidsfulde relationer til vores unge, gør det muligt at hjælpe dem til at sætte ord på deres tanker og følelser og give dem lysten og modet til at tale om sig selv, deres ønsker og interesser og om det, der er i spil for dem i de grupper, de indgår i.

PÅ ØVEBANEN

Pædagogerne har været på øvebanen i at holde ungedialoger. Vi oplever, at det har øget deres kompetencer og bevidsthed om at være tydelige i deres voksenperspektiv, deres intentioner med den unge og i at kunne skifte perspektiv og 'se' som den unge. At magte perspektivskiftet og anvende det i en pædagogisk proces er noget, vi fortsat øver. Pædagogerne har desuden øget deres bevidsthed om, at deres intentioner og mål skal være tydelige, og hvor vigtig det er med opfølgning og systematik i arbejdet som kontaktperson over for gruppen af unge.

Effekten af ungedialogen i forhold til det formål, vi har, kan først evalueres, når vi har haft opfølgende dialoger og gennem et år har iagttaget, hvordan de unge 'vokser' ved at skabe sig nye måder at deltage i klubbens aktiviteter og fællesskaber på. Effekten vil desuden i høj grad være afhængig af vores opfølgning. Ikke kun over for den enkelte unge, men også i forhold til, hvordan vi som medarbejderne formår at spille sammen i en bæredygtig pædagogisk praksis, som modsvarer de forskellige unges behov for stilladsering.

HVAD ER DIN OPLEVELSE AF UNGEDIALOGEN?

"Svært, men det har sat tanker i gang hos mig om emner, som jeg normalt ikke tænker på i det daglige. Det har åbnet mine øjne for, hvilke muligheder jeg har."

Medlem af klubben

FIK DU EN NY VIDEN OMKRING DE UNGE?

"Absolut! I nogen grad ved nogen og i høj grad ved andre. Jeg stillede hele tiden spørgsmål, så der kom et svar enten af den ene eller den anden kvalitet. Men hvis der blev svaret: "Det ved jeg ikke," så omformulerede jeg spørgsmålene. Jeg ville have noget ud af

dem alle. Derfor blev det meget individuelle spørgsmål. Forberedelsestiden er omfattende i starten, for der bliver brugt megen tid til at trække det ned på et forståelsesniveau for den enkelte. Men det store arbejde før en samtale vil ikke være der på længere sigt."

Pædagog i klubben

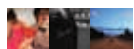
OGSÅ I DIALOG MED SKOLE, UNGDOMSUDDANNELSER OG FORÆLDRE

Vi har en hypotese om, at ungedialogen har potentiale til at blive et omdrejningspunkt for en mere systematisk indsats ikke alene i klubberne, men også i samarbejdet med skolen og ungdomsuddannelserne og som redskab i forældresamarbejdet. Vi vil arbejde videre med den systematik, der er i det værktøj, vi har anvendt, og vi er på vej med et materiale til brug i forældresamarbejdet.

I dette arbejde og i forbindelse med gennemførelsen af ungedialogerne blev vi klar over, at vores intentioner og mål på de unges vegne er for brede og diffuse, og at vores intentioner og mål ikke er afstemte med skoler og andre aktører omkring dem. Forudsætningen for at opnå den ønskelige effekt af indsatserne er, at vi sammen fastsætter fælles faglige, sociale, personlige og kulturelle mål i arbejdet med de unge. De skal møde voksne, som vil noget på deres vegne, og som i den pædagogiske proces udviser respekt for deres perspektiver. Netop i mødet mellem de to perspektiver opstår det fælles tredje, som er grundlaget for prioritering af aktiviteterne i klubben.

Der er således behov for at fastsætte fælles mål i et samarbejde mellem klubber, skoler, ungdomsuddannelser og Ungdommens Uddannelsesvejledning. Gerne i en proces, hvor unge og forældre er inddraget. Med udviklingen af en mere konkret fælles retning (mål), som bygger på et fælles fagligt sprog, vil vi kunne øge synergien i samarbejdet til gavn for de unges dannelse og uddannelse.

Den 'gode nok' stilladsering af den unges personlige, sociale og faglige udvikling fordrer samarbejde hele vejen rundt om den unge – med den unge i centrum. Når tilliden til egne evner og muligheder understøttes gennem gode opgaver og udfordringer, hvor den unge oplever små sikre succeser, opstår en positiv udviklingsspiral.

Som det er i dag, kan der opstå en følelse af afmagt blandt pædagoger og lærere i forhold til at gøre en forskel i arbejdet med de unge, fordi de oplever, at samarbejdspartner har ens opmærksomhed, når den unge fx føler sig underkendt i fællesskabet.

Så opgaven er ikke alene at samarbejde om at få defineret fælles mål, men at udvide det helt konkrete tværfaglige samarbejde og – i samarbejde med den unge – afklare indsatsen og indgå konkrete og forpligtende aftaler.

Vi vil nu tage initiativ i det lokale samarbejde, vi har etableret i område Horsensvej bestående af mellemtrinnet og udskolingstrinnet på skolerne, hvor både skoleledere, AKT-lærere, SSP, medarbejderrepræsentanter, klubleder samt FU-lederen er repræsenteret. Desuden vil det samme ske i MED-regi, hvor vi håber, at vi sammen kan udvikle konkrete mål og arbejde videre med udviklingen af ungedialogen som et eventuelt fælles værktøj.

Hvis vi for alvor skal skabe effekt i forhold til 95 % målsætningen, skal indsatserne i højere grad koordineres og iværksættes i et tæt samarbejde og med den unge som den centrale aktør.

”Set med mine øjne er det en fantastisk mulighed at arbejde i klub. Vi er den eneste institutionstype, der har mulighed for at have medlemmerne i så mange år. Det gør medlemmerne trygge ved os, og det giver os mulighed for at gå tættere på dem. Det er en fordel i mange situationer – også når de fx starter på ungdomsuddannelser og synes, det er svært. Det er meget nemmere at hjælpe dem, når vi kender dem godt, og det er nemmere for dem at spørge om hjælp, fordi de kender os.” ... Men også fordi de er blevet taget alvorligt... Vi lytter til dem. Dermed ikke forstået, at vi ikke diskuterer deres meninger med dem, men vi anerkender dem samtidig.”

Pædagog i klubben

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Dorthe Kirkegaard Larsen, mobil 2460 1620, dklar@aarhus.dk

Inger Thyrrø Sørensen, mobil 2572 7770, inger@thyrrsoerenen.dk

6.2. Ungedialogen og den pædagogiske planlægning

Af Dorthe Kirkegaard Larsen, leder af Klubberne Tranbjerg, Fritidscenter Horsensvej

”Ungedialogen indgår i en sammenhængende pædagogisk indsats og kan ikke stå alene. Vi har derfor også et arbejde i gang med at reformulere vores pædagogiske fundament i Klubberne Tranbjerg. Vi arbejder på at styrke den pædagogiske planlægning, så vi anvender ressourcerne optimalt, og så de unges behov imødekommes så godt som muligt. Det er en længerevarende proces. Vi arbejder med at udvikle en anerkendende, inkluderende og bæredygtig praksis, hvor der arbejdes med at øge samarbejdet i forhold til de pædagogiske processer og i samarbejdet i personalegruppe.”

Thyrrø Sørensen Consulting har gennem en længerevarende efteruddannelsesproces bidraget med ny viden og inspireret til udvikling af den pædagogiske indhold og metode. Vi arbejder blandt andet med en ny og enkel model for styrkelse af den faglige refleksion. Den hedder ’FRI-modellen’ og er udviklet af Thyrrø Sørensen Consulting: F for faglig, R for refleksion og I for indsats. Der er tale om en pædagogisk hypotese-model, som er yderst enkel at anvende til at kvalificere og sammenkoble den faglige refleksion over den unges behov for stilladsering i forhold til aktuelle udfordringer med en konkret indsats. Den arbejdshypotese, man vælger at arbejde med, er et centralt og vigtigt input til de prioriteringer, den pædagogiske planlægning forudsætter.

UNGEDIALOGER – HVORDAN?

Den pædagogiske tænkning og det værktøj, vi anvender til ungedialoger har blandt meget andet taget afsæt i teorier om tilknytning, praksisfællesskaber, Jan Tønnesvangs tilgang til ungedialoger og Michael Whites dialoger med unge.

Thyrrø Sørensen Consulting har udviklet den pædagogiske tænkning, der ligger til grund for værktøjet og forestået efteruddannelse, introduktion til værktøjet, opsamling af pædagogernes erfaringer fra ungedialogerne og på den baggrund bl.a. revideret og videreudviklet spørgsmålene og kategoriseringen af disse. Anvendelsen af værktøjet ungedialoger kræver faglig viden om selvets fire rettetheder, zonen for

nærmeste udvikling og øvelse i at kunne skifte perspektiv og anvende dialogen som en stilladsering. Til deltagelse i efteruddannelse, introduktion til og erfaringsopsamling – herunder udvikling af spørgsmål – har pædagogerne anvendt omkring 12 timer hver. Selvom vi kun er ved en begyndelse, deler vi gerne viden og erfaringer. Vi er interesseret i et samarbejde med andre, der sammen med os vil indhente flere erfaringer og udvikle videre på dette værktøj. Vi ser arbejdet med ungedialogen som en aktionslæringsproces, og vi er i et forsat samarbejde med Thyrre Sørensen Consulting for at udvikle værktøjet og samle op på erfaringerne og effekten.

DE FIRE RETTETHEDER OG STILLADSERING

Værktøjet bygger på teorien om 'selvets fire rettetheder', som er formuleret af Jan Tønnesvang, og på den tænkning om ungedialoger, som Tønnesvang har præsenteret i et gennemført samarbejde med Pædagogisk Afdeling, Børn og Unge i Aarhus, og som senere er rundsendt til klubbernes brug. De fire rettetheder er:

- Se mig, som den jeg er.
- Lad mig høre til ligesom dig.
- Vis mig, hvad/hvem jeg kan blive.
- Giv mig passende udfordringer.

Værktøjet bygger desuden på Michael Whites fem kategorier af spørgsmål, der kan stilladsere zonen for nærmeste udvikling (NUZO).

1. Spørgsmål, der opmuntrer de unge til at beskrive sig selv og hændelser i deres hverdagsliv.
2. Spørgsmål, der opfordrer de unge til at give bud på sammenhænge og relationer mellem sig selv og de hændelser, de er en del af.
3. Spørgsmål, der hjælper til nye erkendelser.
4. Spørgsmål, der udvikler begreber om livet og egen identitet.
5. Spørgsmål, der opmuntrer til planlægning og nye handlinger.

Tid: Dialogen tager 1/2 – 1 time og gennemføres af den unges kontaktperson. Neden-

stående arbejds materiale anvendes som forberedelse af og som en guide i dialogen.

Forberedelse: Del dine tanker forud for ungedialogen med en eller flere kolleger. Vi har kort forberedt ungedialogen i vores to team, som har ansvar for at fordele en større gruppe unge mellem pædagogerne i teamet, der så varetager ansvaret som kontaktperson.

Det kræver øvelse at holde en ungedialog, der indfrir målet med den. Vi var i første omgang ærlige over for de unge og sagde, at dette også var nyt for os, og vi inddrog dem i den fælles opgave.

”Selve redskabet var rigtig godt at anvende, og selvom de unge umiddelbart synes, at det var svært, var de rigtig gode til at prøve at svare på spørgsmålene. Spørgsmålene har helt klart sikret, at jeg kommer tættere ind på livet af de unge.”

Pædagog i klubben

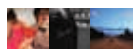
Der er ingen tvivl om, at øvelse er vigtig. Når systematikken og spørgsmålene kommer ind på ryggraden, vil det kvalificere det dialogiske aspekt i samtalen.

ARBEJDSMATERIALE TIL UNGEDIALOGER:

Rammen om samtalen: Vælg det sted og den ramme, som passer pædagogen og den unge bedst. Det kan være et samtalerum, en 'walk and talk' mv. Men giv ikke slip på formålet. Der er tale om mere end en god snak. Bevar systematikken, og kom rundt om alle fire hovedpunkter.

Opsamling: Værktøjet indeholder nogle kategorier, som vigtige indsigter fra ungedialogen kan skrives ind i. Vi har endnu ikke systematisk delt erfaringer om den del af værktøjet, men umiddelbart tyder det på, at det er egnet til formålet.

Opfølgning: Det er vigtigt, at pædagogen, som afholder ungedialogen, er troværdig og sikrer opfølgning. Der kan være et behov for en opfølgende dialog med den unge

- om eksempelvis manglende sociale relationer, behov for faglig støtte i klubben, den unges særlige interesseområder osv. Det er vigtigt, at vi lægger vægt på, hvordan den unge selv kan tage initiativer og følge op (inden for NUZO), og hvordan pædagogen kan støtte dette.

Den pædagogiske planlægning: Ungedialogerne kortlægger de unges interesser og faglige og sociale udfordringer. Her er det nødvendigt med en fælles koordinering og pædagogisk planlægning, som de to team og ledelsen på personalemødet skal foretage. De forskellige forslag til tiltag i forhold til den enkelte unge og grupper af unge, drøftes her. Vi laver fælles pædagogisk planlægning. Lederen har en vigtig rolle her, da planlægningen fordrer prioriteringer af ressourcer og dermed af, hvilke indsatser, vi skal satse på.

Samarbejdet med andre: Vi aftaler altid med den unge, hvordan og til hvilke formål informationerne fra ungedialogen bruges i pædagogens arbejde, og hvem de må deles med. Vi inddrager den unge som aktør og dermed som medskabere af sine egne muligheder. Pædagogen har en vigtig rolle i forhold til at kortlægge, hvilket stillads den unge har brug for, når noget skal ændres. Her er det vigtigt, at initiativer og indsatser altid er åbne og meget konkrete i samarbejdet. Opfølgning i forhold til andre samarbejdspartner sker fx via netværksmødet.

”Ungedialogen bidrager til, at den unge bliver klogere på sig selv og livet. Nogle af dem opstiller nye mål.”

Pædagog i klubben

HER KAN DU LÆSE MERE:

Tønnesvang J. (2008). *Selvet i pædagogikken – selvpsykologiens bidrag til en moderne dannespædagogik*. Århus: Forlaget Klim

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Ungedialogspørgeark v/Dorthe Kirkegaard Larsen, mobil 2460 1620, dklar@aarhus.dk

6.3. Get2Job

Af Senay Arian, projektleder – Get2Job, Fritidscenter Gellerup Toveshøj

Mange unge har et fritidsjob. Det kan handle om at dele aviser ud, at være ungarbejder i det lokale supermarked eller lignende. Et fritidsjob er med til at give de unge vigtig viden og erfaringer, som de senere hen får brug for. Det kan samtidig give dem mulighed for at realitetsteste deres fremtidsdrømme og spore dem ind på, hvilken uddannelsesmæssig retning, de vil vælge. For rigtig mange unge er et fritidsjob derfor en vigtig indgang til en uddannelse og starten på arbejdslivet.

I et udsat boligområde som Gellerup og Toveshøj er arbejdsløshed en stor udfordring. En del af de voksne beboere, der står uden for arbejdsmarkedet, har ingen eller kun begrænset erfaring med arbejdsmarkedet. Deres børn og unge har brug for ekstra hjælp og støtte i forhold til at blive klædt på til at begå sig på arbejdsmarkedet. Det er altså sværere at blive rustet til arbejdslivet og danne sig et realistisk billede af, hvad det vil sige at have et job og lære, hvordan man begår sig på en arbejdsplads, hvis man ikke dagligt hjemme hører beretninger om dagligdagens gøremål, oplevelser og udfordringer på jobbet. Det kan også halte, hvis ikke man kan søge råd og vejledning hos ens forældre. Denne mangel på erfaringsoverførsel hjemme kan have stor betydning for disse børn og unges mulighed for at komme ind på arbejdsmarkedet og komme i gang med en ungdomsuddannelse.

Et fritidsjob er den helt afgørende brik i arbejdet med at introducere unge fra udsatte boligområder til erhvervslivet og hjælpe dem i gang på en ungdomsuddannelse. Vi oplever, at det ikke kun giver vores unge et nyt perspektiv på livet. Det påvirker også deres selvværd og selvbillende på en positiv måde. Ofte virker de unge som rollemødder i deres familier og boligområder. En ung, der får hul igennem til arbejdsmarkedet, kan således gøre en stor forskel for mange mennesker omkring sig og motivere dem til at blive selvforsørgende og i højere grad engagere sig som aktive medborgere i samfundet.

PROJEKT GET2JOB

'Rigtige' jobs bliver ofte besat via netværk. Desværre oplever vi imidlertid, at rigtig mange etniske unge med minoritetsbaggrund ikke har et arbejdsrelateret netværk, de kan trække på. Derfor har vi startet projektet Get2Job. Projektet har til formål at gøre unge parate til et fritidsjob og hjælpe dem med at søge jobbet og få ansættelse. Det kan være i en virksomhed, en butik, en forretning eller lignende.

I projektet fokuserer vi på at kortlægge de unges behov og på at identificere en række af de udfordringer, de unge i særlig grad møder under et jobsøgningsforløb eller på et fritidsjob.

PROJEKTETS MÅLGRUPPE

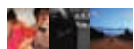
Målgruppen for projekt Get2Job er unge mellem 14 og 17 år i Gellerup og Toveshøj. Get2Job retter sig mod de unge, der 'vil' og 'kan'. De får 'hjælp til selvhjælp', hvor de udvikler sig ved at sætte mål op i forhold til deres egne kriterier.

Gellerup og Toveshøj betegnes som et 'udsat boligområde', og en stor del af de unge, der bor i området, har ikke alderssvarende skolekundskaaber. Det skyldes primært mindre gode danskfærdigheder. Projektet hjælper de unge med støtte til at skabe kontakt til arbejdsgivere, hvor de kan få et fritidsjobs. Ofte er der tale om unge, der kommer fra uddannelsesfremmede hjem, og hvis forældre altså, som tidligere nævnt, ingen eller begrænsede erfaringer fra arbejdsmarkedet har.

MÅL OG METODE

Projektet har følgende mål for den oplevede effekt af de tiltag, vi sætter i værk for unge med minoritetsbaggrund:

- Øgede faglige og sociale kompetencer: Arbejdspladsen skal fungere som fagligt og socialt læringsrum for den unge.
- At arbejdet medvirker til at fremme den unges motivation for at tage en ungdomsuddannelse.
- At den unge udvikler gode samarbejdsevner og lærer at strukturere sit arbejde,

udvikle den fornødne arbejdsdisciplin og møde til tiden.

- At den unge får overblik over og viden om bl.a. økonomi og planlægning.
- At den unge får forståelse for betydningen af netværk og det at oparbejde et godt CV.
- At den unge opnår anbefalinger og referencer, så forudsætningerne for vedkommendes fortsatte jobsøgning kvalificeres.

Get2Job forsøger at opstille realistiske, overskuelige og opnåelige mål sammen med den unge. Derfor arbejder vi også med en vurdering af den unges jobparathed. Vurderingen foretages af projektlederen. Vi lægger desuden stor vægt på den unges vilje til at gennemføre forløbet. Denne måde at arbejde med hjælp til selvhjælp kræver på samme tid tydelige rammer og en høj grad af fleksibilitet og tilgængelighed fra vores side, da de unge meget ofte går hen og får andre ting på dagsorden.

HVORDAN KOMMER VI I GANG?

1. FÆLLESMØDE: INFORMATION OG REKRUTTERING

Vi inviterer de unge til et fællesmøde om fritidsjob, som de kan vælge at deltage i. Formålet med fællesmødet er at informere de unge om mulighederne for at få et fritidsjob. Ved fællesmødet får de interesserede unge en orientering om projektets formål og de fordele, et fritidsjob indebærer. Herunder at:

- Man tjener sine egne penge.
- Det er en god mulighed for at skabe sig gode job erfaringer og bygge sit CV op.
- Chancen for at få et job senere er væsentligt større, når man har erfaring fra et fritidsjob.
- Man lærer at begå sig på en arbejdsplads.
- Et fritidsjob kan være et redskab til at opnå et drømmejob.

De unge får herefter mulighed for at tilmelde sig projekt Get2Job via et tilmeldingsskema. Her skal de oplyse navn, alder, klasse osv. Allerede efter nogle få dage inviterer vi dem ind til et mundtligt interview, hvilket deres forældre bliver informeret om.

2. DEN INDLEDENDE SAMTALE

Den indledende samtale er individuel og har til formål at give den unge et realistisk billede af, hvad det vil sige at have et fritidsjob, hvad det kræver at varetage det, og hvilket ansvar, det indebærer. Samtalen skaber grundlag for en gensidig forventningsafstemning i forhold til den unges deltagelse i projektet. Desuden bliver forældre, venner og lærere involveret i de unges planer – som de selv skal kommunikere ud. Den unge får via projektlederen en sparringspartner, som guider og vejleder dem igennem processen.

Vi indleder samtalen med en gennemgang af en række kriterier for at deltage i projektet, hvor vi også gør de unge opmærksomme på, hvilke forudsætninger der skal være til stede for at få et fritidsjob:

1. Du skal ønske, at et fritidsjob skal lykkes for dig!
2. Din familie, venner og lærer bliver involveret i dine planer om et fritidsjob (fritidsjob-koordinatoren vil sørge for, at du har opbakning både hjemmefra og fra skolen).
3. Du skal være til stede under hele forløbet – forberedelse, jobsamtale og arbejdstimer.
4. Du får en sparringspartner, en coach, som vil følge dig.
5. Du skal være positiv, for det smitter af på andre!
6. Du skal træne dig selv i at blive mester i det, du allerede er god til!
7. Du skal være indstillet på, at vi sammen finder ud af, hvad du mangler. Det gør, at du bliver bedre i stand til at varetage dit fritidsjob/drømmejob.
8. Du skal møde på arbejde i godt humør.
9. Du skal være en god kollega.
10. Du skal dele dine succeser med andre.
11. Du skal TURDE udvikle det, du endnu ikke er god til.
12. Du skal fejre dine succeser, når du får dem!

Pointen med at gennemgå disse punkter er, at det er utroligt vigtigt at de unge lykkes med projektet.

Vi foretager også en vurdering af den unges jobparathed. Projektlederen står for vurderingen, som bl.a. omfatter den unges vilje til at gennemføre forløbet.

INTERVIEWGUIDE – EN HJÆLP TIL VURDERING

Herefter fokuserer vi på at fastlægge mål for den unge. I den sammenhæng gør vi brug af en interviewguide. Interviewguiden skal være med til at sikre, at de mål, vi i fællesskab fastlægger, er realistiske og overkommelige. Desuden danner den grundlag for en vurdering af den unges motivation og vilje til at finde sig et fritidsjob.

3. UDVÆLGELSE

Det er vigtigt at holde sig for øje, at samtalen ikke skal fungere som en metode til at sortere tilmeldte fra. De unge får derimod en anledning til at udvikle sig på de områder, hvor de kan gøre det bedre. Når fritidsjob-koordinatoren har alle svar fra den unge, begynder det målrettede arbejde med at finde det rette fritidsjob:

- Hvad ønsker den unge konkret – et fritidsjob? Er der konkrete ønsker om, hvor det skal være?
- Er der tilstrækkeligt med gode grunde til, at den unge kan komme i betragtning til projektet?
- Kan det lade sig gøre at finde et fritidsjob til den unge?
- Hvor motiveret er han/hun?
- Hvor lang tid vil det kræve at få den pågældende i fritidsjob?

Vores brug af 'SMART-modellen', som interviewguiden er bygget op omkring, gør det muligt for fritidscentret/skolen/forældrene at følge med i den unges udvikling og se, hvornår det er lykkedes at komme i mål.

Dernæst hjælper vi den unge i gang med at skrive ansøgninger og foretage opkald til butikker og forretninger. Herefter øver vi sociale færdigheder – fx gennem en tur til det lokale indkøbscenter, hvor den unge bliver klædt på til at bryde grænser i form af personlig kontakt med en butikschef, forretningsbestyrer mv. Generthed er nemlig ofte en afgørende barriere for disse unge, hvorfor det er vigtigt at fokusere på deres

sociale færdigheder. Det samme gælder fremtoningen. Derfor arbejder vi også med kropssprog og stemmeføring, så de formår at tale tydeligt og være konkrete i deres henvendelser, fx når de skal præsentere sig for en butikschef.

VEJEN TIL EN UNGDOMSUDDANNELSE LETTES AF ET FRITIDSJOB

Et fritidsjob giver penge, men det giver også selvværd og lærer de unge at tage ansvar og holde fast i et arbejde. Det i sig selv kan motivere til at tage en uddannelse.

Et tiltag som Get2Job giver de unge værktøjer til at afkode de sociale spilleregler, der gør sig gældende på en arbejdsplads. Når unge drager nytte af fritidsjob, skyldes det ikke kun, at de på den måde får øjnene op for arbejdslivets glæder. Erfaring med mindre sjove job lærer dem netop også, at det betaler sig at dygtiggøre sig i skolen. Har man et fritidsjob, får man både en fornemmelse af, hvad det vil sige at møde til tiden og leve op til et ansvar. Men også den økonomiske gulerod har markant betydning. Samlet set kan et fritidsjob derfor være med til, at unge øger deres faglige og sociale kompetencer, at de bliver mere psykisk robuste, og at de styrker deres motivation og får afklaret deres forventninger til, hvad de vil med livet.

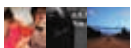
HVIS DU VIL VIDE MERE..

Interviewguide v/ Senay Arikan, projektleder – Get2Job, Fritidscenter Gellerup Toves-høj, mobil 4185 6333, sari@aarhus.dk

6.4. 'Ingen-kære-mor-tur' – friluftsliv som øvelsesplatform

Af Anders Jørgensen, souschef i klubben Zone 64 og friluftslivsvejleder og Astrid Moth, projektkoordinator i FC Grenåvej Øst og cand. mag. i æstetik og kultur.

I fritids- og ungdomsklubben Zone 64 har vi de seneste år inviteret klubbens børn og unge på en naturoplevelse ud over det sædvanlige. 'Ingen-kære-mor-tur' er navnet

på en ekskursion, hvor klubmedlemmer prøver kræfter med naturens rå udfordringer, sig selv og hinanden.

Med kroppen som udgangspunkt for sansemæssig erfaringsdannelse og læring giver turen mulighed for, at klubmedlemmerne opnår nye færdigheder, kompetencer og indsigt i egne grænser og egen motivation. Friluftslivet og den personlige og faglige læring, som kan finde sted i naturen, er et vigtigt supplement til skolens indeliv, og turen er derfor et centralt initiativ i klubbens bidrag til 95 % målsætningen.

Klokken er kvart over to en efterårsfredag i starten af november. På plænen bag klubben Zone 64 hænger en sart duft af våd jord og mos i den fugtige luft, mens 15 drenge i alderen 11 til 15 år bakser med at pakke deres rygsække. *"Kom nu,"* bliver der råbt. *"Sådan, den skal helt ned, inden du lukker til."* De 15 drenge fordelt på to grupper er midt i en af deres første dystere på 'Ingen-kære-mør-turen' – det gælder om at få pakket alle holdets rygsække, så de er vandtætte.

Klubmedlemmerne ved ikke, hvad der venter dem de næste to døgn. Når drengene spørger: *"Hvad skal der ske nu?"* lyder svaret fra en af de fire pædagoger, som er med på turen: *"Det kan man aldrig vide..."* Uvisheden om, hvad fremtiden bringer, er altså et grundvilkår på turen.

De næste to døgn rykker klubben ud på Helgenæs, hvor de 15 klubmedlemmer får mulighed for at opleve og overleve i naturen. Turen byder på forskellige udfordringer: Navigation efter kort og kompas i mørke, slagting af får, mad over bål, teambuildingsøvelser, kappestride og konkurrencer m.m.

FRA VIRTUAL REALITY TIL OUTDOOR ADVENTURE

– BAGGRUNDEN FOR INITIATIVET

Initiativet til turen opstod, fordi vi i klubben havde observeret en gruppe drenge, der sad meget inde ved computeren og ikke blev udfordret i forhold til deres fysik og det fysiske nærvær. Intentionen var derfor at få drengene ud i naturen ved at tilbyde en

tur, der dels skabte en verden, som ligner den virtuelle spilverden på computeren, men som også appellerer til nye sanser, og derved får drengene til at opdage nye aspekter af sig selv og deres omverden. Det sker, når de fx bliver konfronteret med, at de har en puls, eller når de bliver udfordret på andre kompetencer og skal tillære nye færdigheder i forhold til at agere i et rum uden for computerverdenen.

For at trække på elementer fra den virtuelle spilverden er konkurrenceelementet en gennemgående del af turen, og det går godt i tråd med drengenes lyst til at dyste. Konkret betyder det, at de to hold, som drengene fra starten bliver opdelt i, undervejs på turen bliver udfordret i en række holddystere. En dyst kan fx bestå i at indtaste nogle koordinater på en GPS, tænde et bål eller gennemføre et natløb. En sejr giver 10 point. Holdet kan få fratrullet point, hvis opmærksomheden blandt holddeltagerne forsvinder, og hvis de fx ikke lytter efter eller afbryder, når der bliver givet en instruktion.

HVAD KAN MAN LÆRE AF ET DØDT FÅR?

– RULLEKEBAB FRA JORD TIL BORD

Zone 64 har udbudt turen de to foregående år, men i år fik deltagerne en lektion i anatomi, de aldrig glemmer. Ejeren af lejrpladsen, Rolf, bor på en gård i nærheden, og efter morgenmaden lørdag gik turen op til ham. Rolf havde lovet at vise, hvordan man slagter et får, da han havde et får, som var blevet for gammelt. Selvom det kan virke brutalt, når det foregår lige for øjnene af én, kan det sætte en debat i gang om dyrevelfærd, madkultur og giver i hvert fald nogle nye perspektiver næste gang, en grisetransport kører forbi.

Rolf afpelsede efterfølgende fåret og sprættede det op, så vi kunne se de forskellige indvolde – til sidst stod alle og pustede lunger op, for det ser så flot ud. Da vi er færdige hos ham, tog vi en lammekølle m.m. på nakken og gjorde klar til frokost over bål i lejren. Menuen stod på rullekebab med fårekød.

Efterfølgende har vi taget fåreskindet med hjem til klubben, hvor en gruppe piger har været med til at garve det og spænde det op. Flere af pigerne har opfordret til, at vi

tager ud på et slagteri og får nogle flere skind, som vi kan arbejde med. Vi fik også kraniet med hjem til klubben, hvor vi har efterbehandlet det, så det kan hænge i klubbens bålhytte som et trofæ.

COUNTER STRIKE LIVE

Efter at drengene var blevet oplært i brug af GPS, havde lært at bygge vinterbål, tænde bål uden brug af tændstikker og lightere, lært at hugge brænde med en økse, bygget bivuakker og shelters, havde lavet mad over bål og dystet i alt fra opsætning af trangia til natløb i en mørk skov var det blevet tid til turens sidste dyst – le grande finale!

Forud for turen har vi brugt det seneste år i klubben på at bygge nogle 'guns' (en slags armbryst). Våbnene er lavet ud fra en rollespilsbog og er godkendt af politiet til brug uden våbentilladelse. Undervejs i byggeprocessen har vi løbende arbejdet med at optimere våbnet ved fx at sætte en laserdioder på, så man bedre kunne sigte, og våbnene er blevet malet og testet.

Dysten var bygget op omkring det spilunivers, drengene kender fra computerspillene. Vi kalder det 'Counter Strike Live'.

REGLER FOR COUNTER STRIKE LIVE:

Formål: Erobring af farvede faner på forskellige waypoints (= et punkt som kan lagres i en GPS) rundt omkring i skoven. Fanerne har fem forskellige farver (rød, hvid, blå, grøn og gul), som giver henholdsvis 5, 10, 15, 20 og 25 point.

Ved det første waypoint, som er basen, får de to hold udleveret listen med koordinaterne til de næste otte waypoints, hvor de forskellige faner er placeret.

Hvert hold har et sæt walkie talkies med to kanaler, som de kan bruge til at kommunikere med hinanden, men samtidig også aflytte hinandens strategier.

Der etableres en Checkpoint Charlie-station, hvor man kan blive 'genoplivet', og hvor der sidder en 'game master' (gerne en voksen), som man rapportere sine 'kills' til – altså dem, man har skudt. 'Game masteren' holder styr på pointtællingen for de to hold.

Hvert hold udnævner en 'medic' (= en samarit), som kan genoplive holdpersoner, der er blevet skudt.

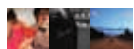
Hver soldat har tre pile (rød, blå og sort) og tre granater (en sammenrullet papirkugle med tape omkring).

- a) Død som følge af granat = returner til base med hånd på hovedet og tæl til 30, så er man 'genoplivet' og kan fortsætte spillet.
- b) Skyder man én fra det modsatte hold med en pil, skal man rapportere sit 'kill' over radioen til 'game masteren' ved Checkpoint Charlie. Man får 20 point.
- c) Død som følge af 'gun' (blå pil) = man skal blive liggende og kalde på 'medic' over sin waliki talkie. Holdets 'medic' skal komme og genoplive én ved at lægge hånden på hovedet af vedkommende og tælle til 30.
- d) Skudt af 'sniper' (rød pil) med 'døden til følge' = man skal støttes af holdkammerat og kan kun støtte på den ene fod på vej til 'genoplivning'.
- e) Ramt af vejsidebombe (sort pil) = man skal bæres af en eller to mand tilbage til 'genoplivning'.

Kampen er slut ved overgivelse af modsatte hold, eller når alle faner er erobret.

Varighed: Ca. 2 timer

For at vinde kampene er drengene nødt til at arbejde tæt sammen og koordinere rollerne imellem sig: Der er brug for nogle, der er stærke, nogle der er snu, nogle der kan løbe stærkt, og nogle der gode til at kommunikere. På den måde får drengene afdækket hinandens ressourcer og kompetencer i bestræbelserne på at løse opgaven. Samarbejdet i gruppen kræver i den grad, at man er i stand til at indplacere sig i

forhold til hinanden, men også i forhold til de opgaver, man skal løse.

NATUR'LIG LÆRING

Et aktivt udeliv udvikler vores orienteringssans både i forhold til koordination af vores egne bevægelser og i forhold til at udvikle stedssans. Men friluftslivet er også med til at udvikle vores orienteringssans i livet generelt ved at lære os at navigere i forhold til at indgå i sociale sammenhænge, overkomme tekniske udfordringer og mærke efter og reflektere over vores egen motivation.

På 'Ingen-kære-mor-turen' er udelivet basis for, at drengene lærer om både sig selv og deres omgivelser. Friluftslivet, som drengene bliver præsenteret for, er en meget holistisk tilgang til børn og unges udvikling frem mod myndige individer, der er i stand til at træffe selvstændige, kvalificerede valg. Det kommer bl.a. til udtryk ved, at et initiativ som 'Ingen-kære-mor-turen' beskæftiger sig med perspektiver som teknikalitet, socialitet, sensitivitet og refleksivitet, der ligger til grund for sløjfemodellen.

For at klare sig i naturen skal drengene tilegne sig nogle tekniske færdigheder: Man skal kunne holde sig tør, mæt og varm, man skal bl.a. kunne bruge en GPS, navigere efter et kort, og man skal kunne kommunikere med andre.

De erfaringsdannelser, drengene gør sig undervejs på turen, er hovedsageligt bygget op omkring 'situated learning', hvor læringen foregår i relation til stedet eller i relation til en handling, der udføres på stedet. Én ting er at modtage undervisning i et klasse-lokale, hvor tingene ofte foregår på et hypotetisk plan, noget andet er at komme ud og opleve det. Det betyder også, at læringsprocessen i høj grad appellerer til, at drengene oplever relevans og mening i deres læring, fordi der sker en reaktion som følge af læringen i en målestok 1:1. – Du lærer, hvordan man tænder et bål, og der kommer ild som resultat. Det kan motivere ellers skoletrætte elever til at opnå ny læring.

Samtidig er friluftslivet for mange af drengene en ny læringsplatform, da de er uvante i disse omgivelser og ikke vant til at færdes på naturens præmisser. Det betyder fx,

at man ikke allerede er to år bagud i matematik eller mangler fem års træning på en fodboldbane for at være med. Tavlen er visket ren, og de fleste starter fra grunden. Det betyder også, at man kan få en oplevelse af at komme fra nul til hundrede procent i løbet af ganske kort tid i forhold til at mestre noget. Det kan give drengene en 'aha-oplevelse' i forhold til at mestre nye områder, som de slet ikke havde forestillet sig. Den første aften opdager man måske, at den bivuak, man har bygget, er faldet sammen, og så må man bare op og fikse den, så den kan holde til natten efter. På den måde er der også plads til 'learning by doing'. Drengene erfarer, at øvelse gør mester, og at kompetencer er noget, man kan træne. En af drengene, der var af sted, brød nærmest hulkende sammen af glæde, da det efter en times kamp endelig lykkedes ham – som den sidste – at tænde et bål uden brug af lighter eller tændstikker. I dag kan han tænde bålet på tre forsøg. Han har opnået mestring. Det betyder også, at er det koldt, er han en eftertragtet holdkammerat. På den måde bliver der også på turen bygget bro mellem de tekniske færdigheder og de sociale relationer. Tilegnelsen af færdighederne er med til at give drengene en funktion og en status i gruppen. Turen lærer drengene at identificere hinandens styrker i en gruppesammenhæng. De udfordringer, drengene stilles overfor, kan kun løses i fællesskab og via samarbejde, og derfor må hvert individ bidrage med sine særlige egenskaber.

På turen bliver drengene løbende stillet over for en række udfordringer, der bevirker, at de opdager deres egne grænser eller opdager, at deres grænser rykker sig for, hvad de troede, de magtede og havde lyst til. De bliver således konfronteret med at måtte mærke efter hos sig selv for at kunne agere på de situationer, de stilles i.

Disse parametre medvirker alle sammen til, at de unge udvikler deres handlekompetencer og gør dem i stand til at reagere på deres egen situation. Det ser vi bl.a. hos en gruppe drenge, som har fundet sammen i en slags 'fedtmule-fællesskab' – et fællesskab, der er bygget op omkring det at klovne rundt og grine af hinandens fejl. Denne samværsform skaber en tryk ramme, hvor det er sjovt at falde på halen, og hvor alle er lige latterlige. Men relationen fastholder drengene i en rolle som inkompetente. På 'Ingen-kære-mor-turen' ser vi, at disse drenge forandrer sig. Turens opbygning

omkring de forskellige dystre og naturens nødvendighed (fx når det er koldt, og man skal have tændt bål) bevirker, at det bliver højstatus at fordybe og dygtiggøre sig i bestræbelserne på at mestre noget – også selvom det medfører, at man til tider snubler. Dermed bliver det tilladt at fejle, uden at nogen griner. Det giver disse drenge mulighed for at ændre selvbillede, og vi kan se, at de begynder at tage sig selv mere seriøst. For hver tur laver vi en film, som klubben efterfølgende inviterer forældre og deltagere over for at se og snakke om. Det har der været stor tilslutning til – sidste år deltog 30 forældre. På baggrund af tilbagemeldinger fra dette arrangement overvejer vi nu at lave en far-og-søn-tur til Norge næste år – eventuelt suppleret af nogle præ-arrangementer med små opgaver, der skal forberede deltagerne til turen.

Desuden var det oprindeligt planen, at en lærer fra en nærliggende skole med særlige kompetencer inden for friluftsliv skulle deltage i turen. Det lykkedes dog ikke i denne omgang, men det er en strategi, vi fortsat arbejder på at realisere for at styrke samspillet mellem læring i skole og i fritid.

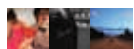
EN INDDIREKTE VEJ TIL DE 95 %

Zone 64's 'Ingen-kære-mor-tur' er ikke direkte målrettet overgangen fra folkeskole til en ungdomsuddannelse. Men 95 % målsætningen handler heller ikke alene om at få flere unge til at starte på en ungdomsuddannelse, men om at få dem til at gennemføre den. Det kræver, at de unge i første omgang har valgt den rigtige uddannelsesretning, at de er bevidste om deres egen motivation, at de er i stand til (sammen med lærere, UU-vejledere og forældre) at vurdere deres egne kompetencer og læringspotentialer, og at de har et indblik i deres egne læringsstile, i forhold til undervisningen på de forskellige ungdomsuddannelser. Dette er en proces, der starter meget tidligere end udskolingen. Derfor er det vigtigt også at indtænke initiativer, der som 'Ingen-kære-mor-turen', allerede fra fritidsklub-alderen arbejder med disse aspekter.

'Serendipitet' kalder man kunsten at snuble eller det at improvisere over uforudsete udfordringer og vende det til en fordel. Det lærer deltagerne på 'Ingen-kære-mor-turen' eftersom hele uforudsigeligheden er en grundlæggende faktor. Deltagernes

handlekompetencer skærpes i de uforudsete situationer. De lærer at vende omstændighedernes præmis til et springbræt for egne initiativer – som når man fx er begyndt på en ungdomsuddannelse, der måske ikke lige matcher ens forventninger, men så i stedet kan se andre muligheder, end man havde forestillet sig. Deltagerne på 'Ingen-kære-mor-turen' bliver altså klædt bedre på til at navigere i deres ungdomsliv – i små hverdagssituationer såvel som store beslutninger.

Et muligt udviklingspotentiale for 'Ingen-kære-mor-turen' i relation til 95 % målsætningen kunne være at udbyde turen i samarbejde med UU-vejledere og fx Aarhus Tech. Unge, som vurderes ikke-uddannelsesparate af UU-vejledere, kunne komme på en lignende tur, som udbydes i et samarbejde mellem ungdomsklubben og Aarhus Tech for at prøve kræfter med en mere praktisk tilgangsvinkel til de tekniske fag. På turen kunne eksempelvis indgå elever fra Aarhus Tech, der arrangerer et slags orienteringsløb – et 'tech-løb' – hvor de andre unge skal løse forskellige opgaver af faglig og praktisk karakter. Dermed igangsættes også en mentorfunktion, hvor eksisterende elever tager imod potentielle elever, hvilket kunne skabe nogle relationer og et tilhørsforhold, der gør det tryggere at møde op den første dag på uddannelsen som ny elev.

PROGRAM FOR TUREN:

FREDAG

Ankomst til klubben kl. 14.00

Fælles teamøvelser:

Tæl til 20 – Sten saks papir – Tegn et kompas – Balance

Holddeling – 1 og 2

Dyst 1: Labyrint på tid

Dyst 2: Pakning af rygsæk

Afgang kl. 15.00

Ankomst til Sletterhage Fyr kl. 17.00

Udlevering af og intro til kort/kompas og GPS

Dyst 3: Kompaskurs til camp

Dyst 4: Opret og navngiv position på GPS (markér fyret)

Udlevering af rationer

Dyst 5: Undervejs, opret og navngiv et 'waypoint' (Camp 1) – Geocaching på vejen

Afgang kl. 18.00 – Ankomst kl. ca. 22.00

Intro til pladsen og området

Etablering af shelters holdvis og med tre personer i hver

Aftensmad

LØRDAG – TEMA: NAK OG ÆD

Go´ morgen og morgenmad kl. 07.00 til 08.00.

Kl. 08.00 Info om dagsprogrammet

1: Hente fælles grej og vand

2: Etablering af bålsteder

3: Sankning af træ og etablering af brændestabel

4: Dyst 6: Ild med fyrtøj: Tændestål + birkebark

Kl. 10.00 'Rolf the butcher' – slagtning af et får

Forberedelse til frokost og klargøring af skind til garvning

Kl. 12.00 Frokost: Rullekebab m. lam og vildt

Kl. 13.00 Etablering af enmandsbivuakker i området ved Ellemandsbjerget (markér og navngiv position på GPS)

Kl. 15.00 'The killing fields' – slagtning og klargøring af høns

Andre gøremål imens:

1: Hyldebærsuppe på termoflasker til senere

2: Bål og brænde

3: Madlavning og aftensmad, når det er færdigt

Spisning med info om 'Counter Strike Live'

Våbenværksted og hygge resten af aftenen

SØNDAG – TEMA: ADVENTURE BATTLE

1: Overnatning i de etablerede enmandsbivuakker holdvis på opgivne positioner

2: Natløb kl. 04.00

REGLER FOR NATLØB:

Mål: Det gælder om at være det hold, der får samlet flest point i kraft af knæklys.

De voksne lægger knæklys ud i løbet af natten i området og etablerer evt. fredede baser med flagermuslygterne. Point efter knæklysenes farve – 5 – 10 – 15 osv. Fx er de lilla knæklys placeret længst inde i skove og giver flest point. Bliver man klappet på ryggen, smider man sine lys fra sig, og med hånden på hovedet returnerer man til sin base og tæller til 30, før man kan returnere ud i marken. Lys og mennesker er fredet ved baserne samt ved flagermuslygterne i omkreds af 30 meter. Walkie talkies er tilladt. Lav strategi med 'snipers' (= snigskytter) osv.

Morgenmad

3: Counter Strike Live (i dagslys).

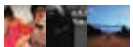
Kåring og præmieoverrækkelse af vinderholdet 'Ingen-kære-mor' år 2011

Afvikling af lejr og retur til Zone 64

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Har I ikke selv udstyret til overnatning i det fri, kan man låne og leje en masse udstyr fra det kommunale UNO Friluftscenter (<http://www.aarhus.dk/da/omkommunen/organisation/Boern-og-Unge/PA/PI/UNO-Friluftscenter.aspx>). Friluftscenteret kan desuden hjælpe jer med råd og vejledning i forhold til at sammensætte et program, der passer til netop jeres behov. Desuden er du velkommen til at kontakte friluftvejleder og koordinator på 'Ingen-kære-mor-turen', Anders Jørgensen, i forhold til vejledning og sparring: andersjorgensen@forum.dk

6.5. Projekt Klubvejledning og Klubskole – en vej mod de 95 %

Af Anita Frichot, projektleder af Klubskoleprojekt, fritidscenter Viborgvej

‘Projekt Klubvejledning og Klubskole – en vej mod de 95 %’ fungerer som et kombineret vejlednings- og undervisningstilbud. Projektet er forankret i Fritids- og ungdomsskoleområde Viborgvej. Indholdsmæssigt er det struktureret efter de fire cirkler i sløjfemodellen.

Projektet er overordnet og samlet set et vejledningsprojekt, som rummer en række delelementer – herunder vejledning i fællesskaber, individuel vejledning og Klub-skolen. Klubskolen er et vidtgående vejledningstiltag, der primært handler om afklaring. Det er målrettet en del af projektets samlede målgruppe, nemlig de mest udsatte unge.

De overordnede mål med projektet er: At fremme udsatte unges uddannelsesparathed og forbedre deres forudsætninger for at gennemføre en ungdomsuddannelse ved at give dem læringsgnisten tilbage. Og at fremme udsatte børn og unges forudsætninger for at foretage kvalificerede valg – herunder at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse – gennem proaktive og udviklingsstøttende indsatser.

Med afsæt i disse mål arbejder vi med afklarings- og læringsforløb. Det indebærer såvel individuelle vejledningsforløb for deltagere i Klubskolen som vejledningsaktiviteter, der tilbydes bredt til den øvrige målgruppe i klubben som ‘Vejledning i Fællesskaber’ og individuelle vejledningsforløb efter behov.

PROJEKTETS MÅLGRUPPE

I klubberne Holmstrupmark i Fritidscenter Viborgvej, hvor projektet er forankret, kan ca. 50 procent af klubbens medlemmer beskrives som unge, der på grund af en eller flere risikofaktorer kan få vanskeligheder i forhold til at påbegynde eller gennemføre en ungdomsuddannelse eller få job.

Klubbens og projektets målgruppe består af de *allermest udsatte unge* og unge i ‘gråzonen’, samt unge der ‘bare er i tvivl’, og som derfor i en periode behøver vejledning for at foregribe, at deres tvivl udvikler sig til problemstillinger.

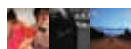
Der tale om unge, der:

- Kan have negative læringserfaringer.
- Kan have haft begrænsede lærings- og udviklingsmuligheder til deres rådighed.
- Kan have begrænsende forestillinger om deres fremtidsmuligheder.
- Kan have lavt selvværd og negativ selvforståelse.
- Kan have problemstillinger af psykisk, personlig, social, kulturel karakter.
- Kan indgå i svage eller uddannelsesfremmede netværk.
- Kan have dårlige relationer til klassekammerater og lærere.
- Kan have højt fravær i skolen.
- Kan have ringe faglige forudsætninger.
- Kan have haft mange skoleskift.
- Kan være kriminelle og ikke i gang med uddannelse eller i arbejde.
- Kan have særlige behov forbundet med handicap.
- Kan befinde sig i ‘gråzonen’ med problemstillinger som typisk først opdages senere i ungdomsuddannelserne – efter at problemerne er ‘kørt fast’...

KLUBVEJLEDNING

Klubvejledningsdelen retter sig mod en bred målgruppe af unge, som i større eller mindre grad kan have behov for vejledning, der relaterer sig til såvel personlige, sociale som uddannelsesmæssige aspekter i den unges liv.

Klubvejledning har som formål at understøtte det arbejde, der pågår i regi af Ungdommens Uddannelsesvejledning og styrke de unges forudsætninger for *valg og fravalg* – herunder at træffe de rette uddannelsesvalg. Forskning viser, at udsatte unge i ringe grad profiterer af de etablerede skole- og vejledningstilbud. Disse unge har vejledningsbehov, som vi kan imødekomme med kombinerede vejlednings-, undervisnings- og pædagogiske kompetencer, der i højere grad tager afsæt i *relationsarbejde*

og en anerkendende tilgang, og som udfoldes i rammer og omgivelser, der er trygge og meningsgivende for de unge.

Med Klubvejledning tager vi derfor udgangspunkt i det eksisterende pædagogiske miljø og integrerer vejledningen som en videreudvikling og kvalificering af det pædagogiske arbejde, der udnytter relationerne mellem klubben og de unge samt de unges netværk. Vejledningsindsatserne for hele målgruppen omfatter såvel individuel vejledning som 'Vejledning i Fællesskaber'. Også her er det de professionelle relation og positionering i forhold til de unge, som er det bærende element.

Da helhed i indsatsen er en væsentlig faktor i forhold til fastholdelse, udspiller Klubvejledning sig i et tværfagligt grænsfællesskab med øvrige aktører herunder Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), lokalområdets folkeskoler, ungdomsuddannelser, produktionsskoler m.fl. Netværksmøder og tværfaglige samarbejds-møder spiller derfor en central rolle i Klubvejledningens daglige virke. Vi lægger stor vægt på velfungerende og løbende kommunikation med og omkring den unge og forældrene, på informations- og erfaringsudveksling mellem de daglige kontaktpersoner samt på klart definerede aftaler vedrørende ansvarsfordeling og snitflader.

INDIVIDUEL VEJLEDNING – AT BLIVE AGENT I EGET LIV

Vi har individuelle samtaler, hvor vi hjælper den unge til at reflektere over sit liv med det formål at undersøge og udvikle selvforståelse samt forståelse for samfundsmæssige vilkår, sådan at den unge bedre mestrer at være 'agent i eget liv'. Dette gør vi bl.a. ved at:

- Stimulere den unges nysgerrighed i forhold til det fremtidige samfundsliv.
- Udvide den unges viden og indsigt i uddannelses- og erhvervsmuligheder samt krav og vilkår i samfundslivet.
- Arbejde med afklaring af værdier og forestillinger om 'det gode liv'.
- Udforske den unges fulde potentiale.
- Arbejde med håndtering af tvivl.
- Udvikle sunde problemløsningsstrategier.
- Stimulere handlekompetence.

Derudover kan individuelle forløb bl.a. indeholde:

- Støtte til at udforme ansøgninger.
- Støtte til at deltage i samtaler hos UU, informationsmøder/ samtaler på uddannelsessteder, praktiksteder mv.
- Udvidet forældresamarbejde.
- Tilrettelæggelse af praksislæringsforløb.
- At vi organiserer et tværfagligt samarbejde.

FREMTIDSVÆRKSTED

En alternativ vejledningsmetode og klubvejledningsaktivitet er Fremtidsværksted, som fx er et billed- eller musikværksted, hvor den unge, via det kreative udtryk, bearbejder sin forståelse af sig selv og forsøger at skabe et billede af både sin nutidige og fremtidige situation. Derved kan de skabe et visuelt eller auditivt udtryk for det, der er på spil i deres liv.

UDDANNELSESREJSER

At være opdagelsesrejsende i fællesskab med andre unge kan stimulere lysten til at udforske nye muligheder og skabe rum for fælles refleksion over det udforskede. Besøg på uddannelsessteder med mulighed for at tale med elever på uddannelsen kan give unge en bedre fornemmelse af det sociale liv på uddannelsen og være et vigtigt parameter for dels valgprocessen og dels den senere trivsel i uddannelsesforløbet.

FREMTIDSCAFÉ OG UNG-TIL-YNGRE

Klubvejledning har som mål at etablere sit eget korps af ung-til-yngre-vejledere. Her er tanken, at klubbens ældste unge får til opgave at vejlede de yngre. Fordelen ved denne tilgang er, at de unge allerede kender hinanden og er tilgængelige i hinandens hverdagsliv. Og ikke mindst at de yngste får rollemodeller stillet til deres rådighed, mens de ældste opnår en styrket bevidsthed om deres situation ved at fortælle om egen proces, vilkår og tanker undervejs. Desuden får de unge også her viden og indsigt i det sociale liv på de pågældende ungdomsuddannelser.

Ung-til-yngre-vejlederne vil dels kunne få frivillige mentorfunktioner for yngre unge og blive brugt på vores Fremtidscaféer, hvor vi vil invitere dem som oplægsholdere.

HVAD FÅR DE UNGE UD AF KLUBVEJLEDNINGEN?

De unge oplever, at deres spørgsmål om uddannelse og erhverv både kan diskuteres 'uformelt' og blive taget seriøst. Samtidig oplever de også, at vi faktisk følger op på det, de bringer ind efterfølgende og gerne følger dem helt til dørs. Det betyder, at vi efterhånden har udviklet en hverdagspraksis for at udøve vejledning på mange niveauer. Lige fra den uformelle snak over madlavningen, hvor den unges undring bliver omdrejningspunkt for fælles udforskning, til deciderede individuelle vejledningssamtaler og forløb. Her inkluderer vi tiltag, der involverer hele det tværfaglige netværk, hvor vi går i tæt dialog med UU vejlederen, de respektive skoler og andre relevante aktører for at sætte en koordinere indsats omkring den unge i gang. En vigtig funktion for klubvejlederne bliver her at agere de unges ambassadører i netværket – at sikre, at de unges stemme bliver hørt og at sikre, at de unge opnår tilstrækkelig viden omkring både deres muligheder, men også om forpligtelser og vilkår.

Klubvejledningen gør en forskel, fordi den skaber helhed i indsatsen og er med til at udfolde den unges fulde potentiale. Flere unge er blevet guidet videre i uddannelsessystemet gennem en kvalificeret valgproces.

De unge har generelt et stabilt fremmøde i Klubskolen, og de deltager aktivt i undervisningen. De begynder at have ambitioner for fremtiden og lægge planer for deres videre uddannelsesforløb. Der er her tale om unge, som for nogles vedkommende havde alvorligt fravær fra de skoler, de kom fra og unge, som havde svært ved at se nogen mening med at gå i skole. De har nu en hverdag, som ligner andres unge: De går i skole, oplever at kunne noget og være en del af et arbejdsfællesskab. De har et liv med sammenhæng og er i en sund lærings- og udviklingsproces.

Unge, som deltager i Klubvejledningen får skabt samling og retning i livet. Det sætter dem i stand til at passe deres respektive skoler bedre og i det hele taget udvise større livsduelighed.

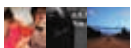
HVORDAN KOMMER DU SELV I GANG I DIN EGEN PRAKSIS?

Vi stiller os selv en række **grundlæggende spørgsmål**:

- På hvilken måde kan personalets positionering over for de unge påvirke både relationen og den læring og udvikling, vi gerne vil understøtte?
- Hvilket menneskesyn ligger til grund for vores arbejde?
- Kan de unges tilknytning til klubbens sociale fællesskab facilitere de unges lærings- og udviklingsproces yderligere?
- Kan det engagement, de unge viser i klubaktiviteter være netop den drivkraft, der skal til for at tænde læringsgnisten?
- Kan den uformelle læring, som allerede sker i klubben, udvides til også at omfatte decideret fagaglig udvikling – eller vil faget komme imellem os?

Vores erfaringer er:

- Lad de unges aktuelle behov være styrende for, hvilke indsatser I sætter i gang.
- Undersøg, hvad de unge brænder for. Kan det måske danne grundlag for fagaglig udvikling?
- Tag de unges uddannelsesspørgsmål seriøst. Undersøg dem – leg detektiv sammen med de unge. Gå ikke foran, men med hele vejen. Og gerne hele vejen til UU, forældre, uddannelser, skoler mv.
- Tag udgangspunkt i lokale behov for tværfaglige løsningsstrategier. Gå i dialog med skoler, vejledere og andre aktører i det lokale netværk.
- Undgå dobbeltvejledning: Koordiner indsatsen med det øvrige netværk, så den unge oplever sammenhæng omkring sig.
- Undersøg problemstillingen grundigt. Brug, hvad der er af erfaringer, viden og teori omkring lige netop jeres målgruppe og problemstillinger, der gør sig gældende for denne. Sæt derefter realistiske og konkrete mål for indsatsen. Brug Sven Mørchs 'projektudviklingsmodel med matrix' som hjælpeværktøj og støtte til at udvikle både mål og tiltag. Vi bruger den efterhånden til alle både små og store tiltag, og det hjælper os meget i at sætte konkrete og realistiske mål samt til at evaluere vores indsats.
- Inddrag forældrene.

KLUBSKOLEN HOLMSTRUP

Klubskolen Holmstrup, der udgør projektets undervisningsdel, udbydes i regi af Fritids- og Ungdomsskoleområdet og fungerer som et tilbud for unge, og er omfattet af gældende ungdomsskolelovgivning i tæt samarbejde med elevens folkeskole og forældrene. Klubskolen retter sig primært mod unge, som i en længere eller kortere periode har brug for et alternativ til deres oprindelige skoleforløb. Målgruppen består altså af unge med behov for udviklingsstøttende indsatser – der har at gøre med deres udvikling af uddannelsesparathed – for dermed at forebygge senere frafald fra ungdomsuddannelserne.

Formålet med Klubskolen er at skabe udviklings- og læringsrum i unges selvvalgte fællesskaber med det formål at tænde den unges læringsgnist så det (igen) bliver meningsfuldt og positivt at lære noget fagligt. Tilbuddet har som målsætning, at den unge efter passende individuel afklaring og udvikling på sigt skal hjælpes tilbage eller videre til et relevant skole- eller uddannelsesstilbud.

DET PÆDAGOGISKE AFSÆT FOR KLUBSKOLEN

Klubskolens praksis udspringer af det systemiske menneskesyn. Det implicerer en vægtning af, at menneskets udvikling sker gennem vækst og samspil. Derfor lægger vi vægt på relationer, samspil og de sammenhænge, som såvel succeser som problemer opstår i. Kommunikationen med Klubskolens elever sker derfor med afsæt i at møde de unges oplevelser med anerkendelse. Ideelt set kan den voksnes position i arbejdet med at hjælpe og vejlede de unge beskrives med henvisning til følgende citat af Søren Kierkegaard: "...”At man naar det i Sandhed skal lykkes En at føre et Menneske hen til et bestemt sted først og fremmest maa passe på at finde ham der, hvor han er og begynde der. Dette er hemmeligheden i al Hjelpekunst. For i Sandhed at hjælpe en anden, maa jeg forstaa mere end han – men dog vel først og fremmest forstaae det, han forstaar. Naar jeg ikke gjør det, saa hjælper min Mere-forstaaen ham slet ikke...”

Projektets pædagogiske grundlag er at sociale konstruktioner øver stor – og kontekstafhængig – indflydelse på menneskers formåen og selvoplevelse. Med afsæt heri

arbejder vi i Klubskolen målrettet med at skabe rammer, der giver de unge de bedst mulige betingelser for at udfolde deres potentialer, og som fungerer som den unges lærings- og udviklingsmiljø. Fokus er dermed at udvikle inkluderende fællesskaber, hvori de unge i kendte og trygge rammer kan udvikle personlige, sociale og faglige kompetencer og desuden forbedre deres muligheder for aktiv deltagelse i samfundslivet.

I Klubskolen arbejder vi på at skabe et miljø, hvor den unge føler sig mødt og set som den, han/hun er. Det betyder, at vi tager udgangspunkt i, hvordan den unge ser sig selv og sin egen situation. Derfor udgør den unges narrativer – selvfortællinger – et vigtigt omdrejningspunkt i mødet med den unge og tilrettelæggelsen af lærings- og udviklingsprocessen.

METODER OG ARBEJDSFORM I KLUBSKOLEN

Undervisningen i klubskolen foregår i klubbens lokaler og har nu fungeret i et år med gode resultater. Dagligdagen i Klubskolen bygger på læringsforløb, som foregår i mindre og overskuelige enheder. Vi arbejder ud fra en relationspædagogisk tilgang i Klubskolen, hvilket primært har til formål at udvikle den unges forudsætninger for læring. Vi tager udgangspunkt i socialteoretisk læringsteori, hvor læring beskrives som situeret. Det vi siger, at læring er knyttet til deltagelse i sociale praksisfællesskaber og tæt knyttet til handling, som i mesterlæren. Læring foregår altså som deltagelse i fællesskab med andre – snarere end som en individuel kognitiv proces.

Derfor lægger vi stor vægt på det sociale fællesskab og den unges udvikling af *sociale og personlige kompetencer*, herunder udviklingen af den unges forudsætninger for at 'mærke efter' og tage ansvar for sig selv og skabe et bedre grundlag for at udvikle gode arbejdsvaner og træffe sunde *valg og fravalg*.

Klubskolen modtager unge via henvisninger fra de lokale folkeskoler. Målgruppen er primært unge, der vurderes at befinde sig i det røde segment i 'forebyggelsestrekanten'. Det vil sige unge, hvis skoleforløb har været præget af uhyre vanskeligheder.

Fællestrækket hos alle er dårlige faglige forudsætninger, negative læringserfaringer, manglende lyst til at gå i skole og stort fravær fra de skoler, de tidligere har gået på. Når vi tager nye elever ind i Klubskolen, begynder vi med en overlevering fra samarbejdspartnere, hvor vi aftaler en opstartsperiode. Den bruger vi til at lære den unge at kende og afklare den unges lærings- og livssituationer med henblik på at udarbejde en individuel udviklingsplan. Via løbende bearbejdning af udviklingsplanen, hvor den unges oplevelse af mening og relevans er et centralt parameter i tilrettelæggelsen af læringsforløb og udgør et vigtigt succeskriterium, søger vi at (gen)skabe den unges lyst til at lære. Derfor tilrettelægger vi undervisningen sådan, at den unge opøver sine faglige kompetencer gennem et fagligt indhold, der retter sig mod områder, hvor den unge oplever engagement og har følelsen af (potentielt) at besidde en særlig ekspertise og mestring. Ved at anvende alternative læringsmiljøer kan vi bl.a. imødekomme dette. Udslusning af den unge sker i tæt samarbejde med den unge, forældrene samt i nøje koordination med det øvrige tværfaglige netværk.

KONKRETE AKTIVITETER I KLUBSKOLEN HOLMSTRUP

Øvrige eksempler på alternative læringsmiljøer kunne være:

'Rullende Skole' – en autocamper/bus, som bruges som rullende klasselokale. Her kører vi 'klasselokalet' ud i de omgivelser, som undervisningen omhandler – dvs. ture i natur, museer, kirker, byer, virksomhedsbesøg, uddannelsesbesøg m.v.

Alternative undervisningsmiljøer kan også bestå i projekter, der med udgangspunkt i den unges engagement inkluderer flere fag samtidig. Et eksempel er et forløb, hvor de unge tager dykkercertifikat. Her kobles undervisning i dansk, fysik, matematik og engelsk i en fagfaglig læringsaktivitet kombineret med fysiske aktiviteter.

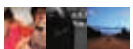
Yderligt et alternativt undervisningsmiljø er vores udendørs tømrerværksted, som de unge selv har været med til at bygge. Det er udført på professionel vis og vil fremover være undervisningslokale for dele af Klubskolefaget 'anvendt matematik', hvor relevante matematiske discipliner knyttes til professionelt udførte byggeprojekter – et mini-tømrer-praksisfællesskab så tæt på det virkelige erhvervsliv som muligt.

De unge bliver gennem Klubskolen for det første afklaret omkring deres situation og oplever også, at det faktisk kan være positivt og rart at lære noget. At de unge bliver i stand til at dele et arbejdsfællesskab, har betydet, at de oplever at være en del af et fællesskab, hvor de kan lykkes med sig selv. Deres relationer til hinanden og til andre unge i klubben er blevet stærkere, og gode venskaber er skabt. Nogle af de unge ser ud til 'at falde til ro'. Relationerne til de voksne er stærke og bliver ofte brugt på at vende de lidt større spørgsmål i livet.

De unge har oplevet at få et skoleliv, som alle andre unge: De står op hver dag og går i skole! De oplever et tilhørsforhold, hvor de udvikler bedre arbejdsrutiner. De opnår et bredere kendskab til egne kompetencer og får mulighed for at udvikle dem – også dem, de ikke vidste, at de havde. De opnår viden om, hvordan de kan omsætte kompetencerne på arbejdsmarkedet og indsigt i, hvordan de med deres forudsætninger kan uddanne sig relevant.

KLUBBENS BEVÆGELSE FRA FRIRUM TIL MULIGHEDSRUM

Projektet er vokset frem af en erkendelse af, at vi som klubtilbud ikke alene har forpligtelse men også særlige muligheder for at gøre en fokuseret indsats i forhold til at fremme unges uddannelsesmuligheder og dermed også imødekomme 95 % målsætningen. At vi som klub har andre muligheder end øvrige aktører, som arbejder med de unge, gik op for os, da de unge kom til os, mens de egentligt var i gang med at melde andre fra. Det viste sig nemlig, at flere af vores medlemmer ikke gik i skole eller mistrivedes i deres skoletilbud. De unge opsøgte os i klubben, og det var tydeligt, at de både søgte tilhørsforhold i det sociale fællesskab i klubben og samtidig søgte at skabe mening og indhold i deres tilværelse. Tilsyneladende kunne disse unge fungere væsentlig bedre i klubbens kontekst end i deres skoler. Vi forstår dette – altså at forskellige kontekster betyder et møde med forskellige forventninger og udviklingsmuligheder, skiftende sæt af relationer og dermed forskellige mulige sociale konstruktionsmodeller. Og endelig betyder det, at de unge kan forandre sig i mødet med de forskellige kontekster, de indgår i.

Tilhørsforholdet til det sociale fællesskab blev omdrejningspunkt for udviklingen af vores projekt. Vores arbejde er inspireret af det forhold, at kompetencer i dybden forudsætter, at de unge udfordres på grundlag af et tilhørsforhold til et fællesskab med mulighed for at overvinde indre usikkerhed. Det indebærer, at vejledere skal vejlede ind i allerede eksisterende fællesskaber. De unge har brug for sociale tilhørsforhold, hvor de kan udvikle diskursivitet og andre nødvendige samfundsmæssige kompetencer, der skal til for at deltage i samfundets goder og forpligtelser. Tilhørsforhold med udviklingsmuligheder for disse nødvendige kompetencer ser det ud til, at klubben kan rumme. Vi måtte altså arbejde med et mere samlet ungdomsperspektiv, hvor vi sætter de unges udvikling i fokus og tilpasser praksis herefter. For når de unge havde vanskeligheder med at opleve tilhørsforhold til deres skoler, men samtidig oplevede netop dét i klubben, blev det tydeligt for os, at der var et uudnyttet potentiale i klubbens fællesskaber og frirum. Det blev derfor meget naturligt for os at udvikle vores praksis fra alene at være et frirum til også at være et mulighedsrum.

For at imødekomme de unges behov og netop skabe dette mulighedsrum har vi rekrutteret personale, hvis faglige kompetencer repræsenterer alle de professioner, vi bringer i spil i vores praksis: Pædagogprofessionen, lærerprofessionen, vejlederprofessionen og andre fagligt relevant uddannende medarbejdere.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Anita Frichot, mbil 4023 0522, afri@aarhus.dk

LITTERATUR:

Pless, M. (2009), *Udsatte unges vej i uddannelsessystemet*. DPU.

De Wit, C. K. og Wegener, C. (2005.) *Dokumentation af årsager til unges frafald på ungdomsuddannelserne*. <http://www.konsulenter.acu-aarhus.dk/pt/MDC/Frafald%20MDC-24-2.pdf>

Gudmundson, G. og Jensen, R. 2005. *Pædagogik for unge med særlige behov*. DPU

Thomsen, R. 2009. *Vejledning i fællesskaber*. Studie og Erhverv.

Larsen, J. m. fl. 2009. *Udvikling af vejledning for unge med særlige behov*. VUE

Wenger, E. 2004. *Praksisfællesskaber*. Hans Reitzels forlag.

Højdal, L. og Poulsen, L. 2007. *Karrierevalg. Teorier om valg og valgprocesser*. Studie og Erhverv.

Illeris, K. m.fl. 2009. *Ungdomsliv. Mellem individualisering og standardisering*. Samfundslitteratur.

Katznelson, N. og Pless, M. 2007. *Unge vej mod ungdomsuddannelserne*. CEFU

Peavy R, V. 2006. *Konstruktivistisk vejledning*. Studie og Erhverv.

Løw, O. 2004. *Psykologiske Grundtemaer. Artikel: Relationer som sociale konstruktio-*
ner. Kvan. S 82-101.

Løve, T. 2007. *Vejledning. Ansigt til Ansigt*. Studie og Erhverv. Noemi

6.6. OCN-indsats i FU

AF Henning Winther, vice FU-leder i Fritidscenter Gellerup og Toveshøj

OCN står for Open College Network og er et system til dokumentation af realkompetencer – det vil sige alt det, man lærer uden for det formelle skolesystem. Inden for fritids- og ungdomsskoleområdet i Aarhus tilrettelægger vi en stribe OCN-forløb, hvor effekten er motiverede, engagerede og målrettede unge med mod på et fremtidigt uddannelsesliv og erhvervsforløb.

OCN-METODEN I ALMINDELIGHED OG I FU-REGI

OCN-metoden handler konkret om en række læringsforløb, som indeholder en række læringsmoduler. Disse er hver især udformet af faglærere inden for det pågældende fag og efterfølgende godkendt af en række eksperter på fagområdet. Spændvidden af moduler er bred – fra dokumentation af den sociale og faglige læring, der foregår, når fire piger bager en kage sammen over prækvalifikationsforløb til forskellige faglinjer på teknisk skole til livsmestring for udsatte unge og meget andet.

Læringsforløbene skelner mellem tre niveauer af læring:

- Niveau et: **Kendskab** (fx at kunne liste op og identificere)
- Niveau to: **Kundskab** (fx at kunne beskrive og definere)
- Niveau tre: **Mestring** (fx at kunne analysere og evaluere)

Inden for fritids- og ungdomsskoleområdet i Aarhus har vi arbejdet med flere forløb:

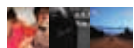
- En ung kvinde, som oplevede en række udfordringer i forhold til at hægte sig på en ungdomsuddannelse, gik til hånde i køkkenet i en ungdomsklub. Hun lavede mad til de andre klubmedlemmer sammen med en klubmedarbejder. De færdigheder hun derved demonstrerede blev dokumenteret gennem OCN, så hun pludselig havde papir på hygiejnekrav, planlægning, dosering og mange andre af de enkeltkompetencer, der ligger implicit i det at lave mad i et professionelt køkken. Cafébeviset kunne hun tage med ud til virksomhederne, og hun er nu i et praktikforløb som forberedelse til at søge ind på Mad Til Mennesker-linjen på Aarhus Tech.
- Tre unge lavede markedsføring m.m. til en minifestival i ungdomsskoleregion. Deres grafiske og PR-mæssige færdigheder blev dokumenteret, og de kan efterfølgende bruge dokumentationen i forhold til deres respektive ungdomsuddannelser.
- En gruppe unge piger med anden etnisk baggrund end dansk modtager undervisning i babysitning på Tovshøjskolen. Forløbets formål er trestrengt: For det første får vi indarbejdet det danske dagtilbudssystem og den danske småbørnspædagogik hos de unge. For det andet får vi synliggjort, hvor stor en udfordring et barn kan være for mødre, der er relativt unge. Dermed får pigerne bedre forudsætninger for at træffe et modent valg om, hvornår de selv ønsker at blive mødre. Og for det tredje får pigerne dokumentation for deres opnåede færdigheder, hvilket kan hjælpe dem i forhold til eksempelvis at få et fritidsjob og i forhold til at gennemføre en ungdomsuddannelse (mange af modulerne svarer til dele af undervisningen på SOSU-skolen).
- Vi planlægger forløb for unge på tværs af FU-områder med henblik på forberedelse af unge, der i forbindelse med deres valg af ungdomsuddannelse vælger eller viser interesse for at vælge grundforløbet på SOSU. Vi iværksætter introduktionsforløb for unge med særlige behov i foråret/forsommeren 2012. OCN-

modulerne har fokus på faglige, personlige og sociale udviklingsområder målrettet SOSU-uddannelsen. Samarbejdet med ungdomsskolen indebærer bl.a. OCN-vejlederuddannelse af undervisere på SOSU, der lokalt vil stå for gennemførelsen af introduktions-forløbet sammen med OCN-forløbet. Vi forventer samtidig at udvikle opfølgende forløb for de unge, der efter sommerferien 2012 starter på SOSU-uddannelsen – med direkte sigte på at forebygge frafald.

- Flere moduler er under udvikling eller er blevet udviklet særskilt af ungdomsskolen i Aarhus, herunder dokumentation af de oparbejdede sociale færdigheder i forbindelse med fodboldtræning og et forløb i kommunens 'rapskoler', hvor danskfærdigheder svarende til niveauet i 2.g på STX (gymnasiet) dokumenteres.
- Vi arbejder pt. på at implementere forløbet livsmestring i udskolingen på flere folkeskoler i Aarhus. Livsmestring hjælper udsatte unge med basale færdigheder som personlig hygiejne, økonomi, hvordan man præsenterer sig selv og taler i forsamlinger, mødedisciplin m.m. Alt sammen forhold, der er de væsentligste udfordringer for udsatte unge i forhold til at holde fast i en ungdomsuddannelse. Læringsforløbet er udviklet af Næstved Produktionsskole i samarbejde med Næstved Tekniske Skole og har været særdeles effektivt til at mindske frafaldet for de elever, der havde de største personlige udfordringer på Teknisk Skole.
- I samarbejde med erhvervslivet er vi i gang med at udarbejde OCN-forløb i forbindelse med fritidsjobs. Disse skal forberede de unge i forhold til at kunne vælge samt gennemføre en ungdomsuddannelse (se artiklen 'Partnerskaber med erhvervslivet' side 79).
- Vi planlægger OCN-forløb i FU-klubregi i første omgang med uddannelse af OCN-vejledere blandt det pædagogiske personale. Hermed er der mulighed for at udvikle og gennemføre OCN-forløb også i den yngre aldersgruppe (fra 5. klasse), hvorved flere børn og unge med særlige behov også tidligere får mulighed for at udvikle deres kompetencer samt færdigheder - personligt, socialt og fagligt.

EN METODE MED DIFFERENTIERINGSMULIGHEDER

Man modtager OCN-point for sin læring. Ét OCN-point svarer til 10-19 timers læring for en normalt begavet person. To point svarer til 20-29 timers læring osv.

De fleste fagskolars eksamensform bygger på undervisningsforløb over længere tid, hvor man til slut bliver hørt i en del af det samlede pensum. Hvis man kan denne del af pensum, får man resten godskrevet – og hvis man eksempelvis ikke kan den del, man bliver hørt i, men stort set alt andet, dumper man det hele og skal gå om.

OCN-metoden adskiller sig på den måde, at man ikke kan tage anden del af et læringsmodul, hvis man ikke har bestået første del. Man laver altså mange små eksaminer, så alle dele af kompetencerne bliver belyst og dokumenteret.

Denne metode egner sig godt til at dokumentere differentierede niveauer: En ung knægt, som har gået til håndte i to år på et autoværksted, kan i løbet af et par timer bestå langt de fleste moduler i læringsforløbet 'Automekaniker', mens en anden ung måske skal have undervisning først og lige så stille bestå modul for modul, hvor den samlede læringsproces for forløbet måske strækker sig over et halvt år. Så det er muligt både at samle hurtigt op på de unge, der kan noget i forvejen, samtidig med at man planlægger længerevarende undervisningsforløb i samme fag.

MED I PAKKEN ER...

Der uddannes løbende personale i Aarhus Kommune til at varetage de to væsentligste funktioner i OCN-metoden: Vejleder og intern kvalitetssikrer (IK). Vejlederen har gennemgået et todages kursus, hvor de grundlæggende principper for OCN er grundigt indarbejdet, så vejlederne selv kan udvikle nye læringsforløb inden for egne fag. IK'eren er den person i organisationen, der tager stikprøver af prøvebeviserne fra læringsforløbene og tjekker, at alt er udført efter bogen.

OCN stiller ud over dette en ekstern kvalitetssikrer (EK) til rådighed, som udtrækker vilkårlige prøveresultater fra forskellige forløb og tjekker dem løbende. På denne måde sikres validiteten i resultaterne. Det er også EK'eren, der tjekker og udskriver diplomerne, når læringsmodulerne er bestået.

Det koster en årlig licens at kunne køre en række OCN-forløb. Licensen dækker OCN's

arbejde med udvikling og kvalitetssikring af modulerne, stikprøvekontrol og det fortsatte arbejde for at få OCN-point godkendt som brugbar dokumentation i forhold til optagelse på ungdoms- og videregående uddannelser.

Som det er nu, giver OCN-point ikke merit. Man kan dog sagtens lave lokale aftaler med fx Aarhus Tech, hvor underviserne på en given faglinje kan bruge et OCN-bevis til at lade de unge slippe hurtigere igennem bestemte forløb eller endda fungere som undervisningsassistenter, hvis de er særligt stærke på bestemte områder. Endvidere kan OCN-forløb også efter lokal aftale med skole og Ungdommens Uddannelsesvejledning tælle med, når de unge skal vurderes i forhold til egnethed til forskellige ungdomsuddannelser.

OCN-METODEN ENGAGERER OG MÅLRETTER

Der er flere konkrete fordele. Vi oplever en stærkt øget motivation blandt de unge, når et afsluttet forløb kaster et konkret bevis af sig. Og det gælder uanset, om det handler om forberedelse til SOSU-uddannelsen eller fire piger, der bager en kage. Effekten af OCN-metoden afhænger selvfølgelig også af det konkrete fag, men det er af generel betydning for de unge, at de får dokumentation for deres indsats. Den øgede motivation oplever vi dels i øget mødestabilitet og deltagelse i undervisningen, men også i elevernes indbyrdes samtaler, hvor faget i højere grad diskuteres uafhængigt af undervisningen.

Det giver et løft i strukturen i undervisningen, at man følger bestemte forskrifter og løbende kører prøver på de ting, eleverne modtager undervisning i. De unge oplever det som et langt mindre pres, når prøverne tages løbende i hele pensum frem for et udpluk af pensum i slutningen af forløbet. Konkret ligger de fleste prøver i slutningen af den lektion, hvor modulet er blevet gennemgået. Deres viden og kunnen bliver dermed sat i spil umiddelbart efter undervisningen. De unge tager det nærmest som en selvfølge, at deres nytilegnede viden prøves af med det samme. Dermed opnår de også løbende anerkendelse af deres indsats, fordi de testes i alle dele af pensum løbende. Og 'dumper' de et modul, kan man lynhurtigt følge op på det og hjælpe dem videre allerede i

den følgende lektion. De accepterer, at man ganske enkelt ikke kan være heldig i dette system. Man er nødt til at kunne sine ting og deltage i forløbet for at komme videre.

Vi har flere og langt mere tilfredse unge på holdene end tidligere, og de tænker langt mere erhvervs- og uddannelsesorienteret. Det flytter aktiviteternes status blandt de unge fra at være 'organiseret og lidt ligegyldigt tidsfordriv' til at være vedkommende og målrettet. De unge relaterer fagene til deres skolefaglige kundskaber og opnår dermed den personlige indsigt, at de har brug for de skolefaglige kundskaber for at kunne lave de ting, de gerne vil i fremtiden.

OCN DANMARK

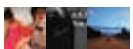
OCN-systemet er udviklet i England i kølvandet på lukningen af en stor del af industrien i starten af 1980'erne. Man stod pludselig med en stor arbejdsstyrke uden formelle kvalifikationer, men til gengæld med masser af erhvervserfaring. OCN var midlet, der kunne synliggøre, hvad den enkelte arbejder havde af relevant erhvervserfaring, og hvordan denne kunne bruges fremadrettet. Systemet har vundet indpas i det engelske undervisningssystem. Stort set alle undervisningsforløb uden for det formelle skolesystem benytter sig af metoden til dokumentation af kompetencer. Store anerkendte universiteter som Oxford og Cambridge accepterer i dag OCN-point som adgangsgivende til deres uddannelser.

OCN har siden bredt sig til Sverige, hvor man især har brugt systemet i beskæftigelsesøjemed til at synliggøre kompetencer hos ledige i forbindelse med efteruddannelse og jobsøgning. Herfra er metoden kommet til Danmark, hvor det lille private firma OCN Danmark samarbejder tæt med det svenske OCN. I Danmark har fokus hidtil primært været på ungdomsskoler, produktionsskoler, tekniske skoler og jobcentre.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Henning Winther, mobil 2126 6688, hewi@aarhus.dk

For yderligere information om OCN se: www.ocndanmark.dk

6.7. Camp BU

Af Lars La Cour Belling, Klubben Akva2000 Fritidscenter Skanderborgvej og Randi Larsen, konsulent Børn og Unge

I 2009 indledte daværende FU8, Grønløkkeskolen og UNO-centret et samarbejde om Camp BU, som er en fem-dages camp, der er udviklet specielt til teenagere i alderen 14-19 år. På campen er der fokus på at udvikle sociale færdigheder, styrke kendskabet til sig selv og lære at fastholde personlige mål. Herunder arbejder vi på campen med kommunikation, konflikthåndtering, indre styrke og fokus, samarbejde, personlig styrke, at være en rollemodel, sociale færdigheder, personlig ledelse, selvtillid og selv-værd samt motivation. Programmet er intenst: De unge er i gang fra kl. 7-23, og de får afprøvet mange nye sider af sig selv.

Camp BU er et bydækkende tilbud til såvel FU- som skoleområdet. I FU-regi er der tale om åbne camps, hvor unge fra Aarhus Kommune frit kan tilmelde sig, og i skole-regi er der tale om lukkede Camps for klasser fra forskellige folkeskoler. FU har en mindre aktie i Camp BU, da der primært har været afholdt lukkede camps. Erfaringerne med Camp BU på FU-området er derfor spæde på nuværende tidspunkt.

Et par af vores medarbejdere havde inden projektets start været i Rungsted for at arbejde på en 'Camp True North', og det havde givet dem inspiration til at igangsætte et lignende projekt i Aarhus. Derfor ansøgte de i fællesskab om at lave camps i Aarhus Kommune, hvilket blev positivt modtaget. I 2009 afholdt vi to camps i Aarhus - en camp for Grønløkkeskolens 10. klasser og en åben camp i FU-regi, hvor unge fra Aarhus kommune frit kunne tilmelde sig. Sidenhen er der i 2010 og 2011 afholdt en række camps i kommunen.

Projekt Camp BU består af to dele. Dels gennemførelse af camps for unge i aldersgruppen 14-19 år, og dels uddannelse af seks facilitatorer, som efter endt uddannelse i 2013 kan varetage faciliteringen af camps og øvrige aktiviteter, hvor Camp True

Norths metoder frit kan anvendes.

HVAD ER 'TRUE NORTH'?

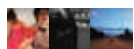
Projekt Camp BU er én af kommunens indsatser under 95 % målsætningen. Arbejdet med 'accelereret læring', som Camp True North-konceptet blandt andet bygger på, har vist sig særdeles effektivt i arbejdet med at udvikle lærelyst og engagement hos udskolings elever. Det er på den baggrund, at kommunen har valgt at etablere en samlet ramme for arbejdet med disse metoder.

Firmaet True North, som planlægger og gennemfører camps i Aarhus Kommune, beskriver på sin hjemmeside True North som "... en metafor hentet fra navigationens verden. I et kompas peger den magnetiske pil mod den magnetiske nordpol. Den magnetiske nordpol er imidlertid ikke identisk med den sande geografiske nordpol. Der er således en mindre geografisk misvisning på kompasset, når kursen bliver udstukket. Tager man ikke løbende højde for denne afvigelse, ender man ikke på den oprindeligt tilsigtede destination.

På samme vis symboliserer den magnetiske nordpol i menneskets liv den tilværelse eller det mål, der defineres gennem opvækst og formes af kulturel baggrund. Destinationen er sjældent helt vores egen, og måske er det slet ikke den, vi egentlig ønsker. Men bliver vi først bevidste om afvigelsen, kan vi selv korrigere kursen og dermed gøre en aktiv forskel.

True North ønsker at give unge mennesker mulighed for at finde deres sande nordpol – målet med deres liv, det liv, der er defineret af personlige værdier og ikke den omgivende kulturs.

Vi ønsker at være en væsentlig faktor, der bidrager til, at mennesker kan rejse til det sted, de virkeligt ønsker. At blive den person, de selv ønsker at være – den bedste version af dem selv."

ELEVER FINDER DERES 'TRUE NORTH'

Af evalueringer fra camps afholdt i 2009 og 2010 fremgår det, at deltagerne efterfølgende er blevet mere læringsparate, og at de tager mere ansvar både for fællesskabet og for egen læring. Desuden er der færre konflikter både eleverne indbyrdes og mellem pædagog/lærer og elev. Endvidere er de unge blevet bedre til at formidle, og der er færre elever, der dropper ud af 10. klasse. Alt sammen faktorer, som kan være med til at motivere de unge til at starte på en ungdomsuddannelse samt ruste dem til også at gennemføre en ungdomsuddannelse. Derudover pointerer klubmedarbejder, Lars la Cour Belling, som er under uddannelse til facilitator, at han oplever, at alle lærer noget på Camp BU. Dette særligt i forhold til "... at træffe de rigtige valg, og at man selv har indflydelse på, hvilken vej ens liv går. Eksempelvis hvilken rolle man tager i et gruppearbejde, og hvilken måde man møder andre på i form af sprog, kropssprog, åbent sind o.l. Det er alt sammen med til at give en selvindsigt og selverkendelse i forhold til, at man er styrmand i eget liv. Man kan få råd og støtte af andre, men valget er ens eget. Jeg oplever også, at de unge begynder at tage skolen mere seriøst. De bruger mere tid på at lave lektier, og de er i det hele taget mere positive."

I forhold til 95 % målsætningen oplever Lars la Cour Belling, at Camp BU giver deltagerne mange fordele: Campen hjælper med at holde fokus her og nu. Det betyder noget, når den unge skal vælge uddannelse, og campen ruste den unge til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Lars la Cour Belling siger:

"Det med fokus handler om, at de finder frem til, at de selv styrer deres eget liv og er ansvarlige for deres beslutninger. Når den unge skal vælge, hvilken vej de vil gå uddannelsesmæssigt, har de fået nogle nye muligheder for at træffe det rigtige valg. Nogle nye metoder, de kan anvende, når de skal sortere i de forskellige muligheder. De vil i større udstrækning tænke, "Hvad har jeg lyst til, og hvad kan jeg?", end "Hvad forventer andre af mig?"

Med andre ord kan man sige, at de er mere målrettede i deres uddannelsesvalg, end

de ellers ville have været. Og når de så starter på uddannelsen, hvor de møder medgang og modgang, så kan dét, de har lært på camp'en fastholde dem: At tro på sig selv og tænke: "Jeg er god nok," og "Jeg vil arbejde for det her". Og at tænke positivt: "Det er svært, men det er spændende og interessant," eller "Ja, det lykkedes, fordi jeg tænkte positivt".

Og skulle det vise sig, at man ikke har valgt den rigtige uddannelse, er det muligt at skifte, uden at det er et nederlag. For fejl er lig med læring! Det gør én klogere, og man er bedre rustet til det næste valg.

På campen møder de unge også fremmede mennesker, og de har fundet ud af, at dét ikke er farligt, men derimod lærerigt. Så når de unge træder ind den første dag på en ny uddannelse med mange nye mennesker, så er det knap så overvældende. Og måske ser de det som noget positivt frem for noget negativt, der kunne få dem til at afholde sig fra fremmøde eller at droppe ud senere."

CAMPENS METODER I KLUBBENS HVERDAG

I forhold til sin kommende rolle som facilitator har Lars la Cour Belling gjort sig nogle indledende erfaringer med, hvordan elementer fra campen kan anvendes i det daglige arbejde i klubben. En af de situationer, hvor det er oplagt at anvende campens metoder, er, når man skal give en besked. Han fortæller:

"Her er det ikke ualmindeligt, at der er larm og glade dage blandt en gruppe børn, og det kan en af campens gennemgående metoder være med til at håndtere – nemlig metoden 'Klap': "Dem, der hører mig, klap en gang" – klap – "Dem, der hører mig, klap to gange" – klap, klap osv. Ofte når man kun til at klappe to gange, hvorefter man har hele gruppens opmærksomhed. Og så er det om at fyre sin besked af med det samme, ellers flyver koncentrationen 10 sekunder efter!"

De indledende erfaringer med Camp BU på FU-området er således positive. Desuden er Camp BU et godt eksempel på et samarbejde mellem skole og FU, da der på de for-

skellige camps deltager medarbejdere fra såvel skole og FU, og endelig er der blandt de seks facilitatorer, som er under uddannelse, også repræsentanter begge steder fra.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Randi Larsen, mobil 5157 5709, rala@aarhus.dk

Lars LaCour Belling, mobil 2196 3223, larslacour@gmail.com

<http://www.truenorth.dk/>

6.8. Bekymringsbarometeret – fra skøn, over afklaring til handling

Af Merete Poulsen, klubleder Klubben Rosenhøj, Jakob Kristensen, souschef Klubben Rosenhøj, Eldbjørg Pollestad, pædagog Klubben Rosenhøj, Fritidscenter Skanderborgvej

Forskellige indsatser kan føre til et netværksmøde. En af de metoder, vi bl.a. arbejder med i Klubben Rosenhøj, er bekymringsbarometeret. En arbejdsmetode, hvor netværksmødet kan være såvel en mulig handling som en konkret indsats.

Det giver utrolig god mening for os at arbejde struktureret med vores bekymringer som pædagoger i klubben Rosenhøj. Det gør det ikke kun, fordi vi geografisk er placeret midt i et socialt udsat boligområde, men også fordi det er med til at sikre et højt fagligt niveau. Det at have en systematik er meget afgørende og med til, at vi får handlet i tide på vores fornemmelser.

Bekymringsbarometeret er en konkret og meget håndgribelig metode til at konkretisere og operationalisere en ellers diffus bekymring omkring et barn eller en ung i klubben. Vi bruger den fast en til to gange om året og ellers efter behov. På den måde er det både den enkeltes pædagogs redskab til at afklare, hvorvidt der er grundlag for at handle på en bekymring, og samtidig giver bekymringsbarometeret hele personalegruppen et overblik over den samlede bekymring for hele klubbens medlemsgruppe.

Vi arbejder med bekymringsbarometeret for at sikre, at ingen børn og unge bliver overset eller er bekymringsbørn/-unge over tid – uden at der bliver handlet på det. Samtidigt giver metoden os et billede af, hvorvidt vores indsats er tilstrækkelig.

Der er med andre ord tale om et skøn, som fører frem til en afklaring, der igen fører frem til en handling.

Vores barometer er inspireret af Silkeborg Kommune, og vores arbejde med denne form for bekymringsopsamling går efterhånden mindst 15 år tilbage. Vi har i år udarbejdet nye metoder, som bygger lidt videre på tankerne omkring en systematik med arbejdet med bekymringer.

GRUPPERING AF MEDLEMMERNE

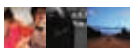
Vi indplacerer alle vores medlemmer en til to gange om året.

Hver kontaktpædagog forbereder sine kontaktunge hjemmefra, og vi bruger så et til to personalemøder på sammen at indplacere medlemmerne i fem grupper – ét klub-afsnit (fritidsklub/ungdomsklub) ad gangen. De fem grupper er: Observationsgruppen, gruppe 1, gruppe 2, gruppe 3 og gruppe 4.

Vi har de sidste 15 år arbejdet med at gruppere vores bekymring omkring et medlem efter en lang række indre og ydre risikofaktorer. Denne indplacering vil typisk tage en kontaktpædagog 15–20 minutter at lave grundigt for hvert medlem. Når alle er placeret, vil hver gruppe pege på en række typiske handlinger, som kunne gælde for den gruppe unge.

Meget kort kunne grupperne beskrives således:

- Observationsgruppen er kendetegnet ved, at medlemmerne er nye, eller at de bruger klubben meget sjældent.
- Gruppe 1 er kendetegnet ved at have meget få risikofaktorer eller slet ingen. De virker med andre ord velfungerende på alle områder.
- Gruppe 2 er kendetegnet ved, at en eller flere risikofaktorer kommer til udtryk i klubben.

- Gruppe 3 er kendetegnet ved at flere risikofaktorer kommer til udtryk i en sådan grad, at det er svært for medlemmet at være i klubben.
- Gruppe 4 er kendetegnet ved, at medlemmerne har så mange problematikker, at der er tale om en behandlingskrævende opgave.

Typiske handlinger ligger kort fortalt i spektret mellem samtaler med den unge og forældrene, individuelle handleplaner, projektmodeller og til netværksmøder og underretninger.

Efter at alle medlemmer er indplaceret, bruger vi løbende personalemødetid på at lave indsatser på de medlemmer, som kræver det, eller hvor bekymringen peger på nødvendigheden af en ekstra indsats.

Effekten af som pædagog at arbejde systematisk med sin bekymring synes indlysende, men utrolig vigtig. Vi oplever, at vi oftere på forkant får handlet på vores bekymring og sat tidligere gang i det tværfaglige samarbejde omkring medlemmet. Vi arbejder derfor mere forebyggende end brandslukkende. Vi får holdt hinanden op på, at der skal handles, så færre unge ryger igennem sikkerhedsnettet.

NETVÆRKSØDET I PRAKSIS – EN HISTORIE FRA HVERDAGEN

'A' er en dreng på 16 år. Han har i en længere periode haft stort fravær fra skolen (80 procent) og bruger Klubben Rosenhøj sporadisk. Han virker trist, bleg og afmagret. Kontaktpædagogen for 'A' inviterer derfor 'A' ned i klubben til en medlemssamtale.

Her fortæller 'A', at han har det rigtig træls for tiden: Han har svært ved at sove om natten, og han kan ikke overskue at stå op om morgenen og tage i skole. 'A' fortæller, at når han tager sig sammen og kommer i skole, så er det svært at være der, da han ofte har oplevet at blive ked af det eller irriteret og vred uden helt at vide hvorfor. Han oplever, at klassekammeraterne ikke har forståelse for, at han har det svært for tiden og kalder ham 'ugens gæst'. 'A' er meget hjemme på sit værelse og orker ikke at hænge ud med vennerne. Han fortæller videre, at han i en periode på nogle måneder

har røget hash, da han får det bedre, når han gør det: "Så tænker jeg ikke så meget på, at alt er træls, og så glemmer jeg det. Selv om jeg ved, det er dumt at gøre, og jeg helst vil lade være."

Da samtalen er færdig, fortæller kontaktpædagogen 'A', at hun vil indkalde til netværksmøde, fordi hun er bekymret for 'A's udvikling og trivsel, samt at hun og klubben meget gerne vil støtte ham til at få det bedre. 'A' samtykker og takker ja til muligheden for at deltage i mødet.

Kontaktpædagogen er bekendt med at 'A's familiesituation er svær. Han bor med sin mor, som er fysisk og psykisk syg, og sin ældre søster og bror, der begge har ADHD. 'A' ser sin far sporadisk. Han bor i samme by, men 'A' har et anstrengt forhold til ham, da han ikke bryder sig om, at han ryger hash hver dag. Forældrene har delt forældremyndighed.

Medlemssamtalen giver den unge oplevelsen af at blive set, hørt og forstået, inden der holdes netværksmøde om netop HAM.

Umiddelbart efter medlemssamtalen inviteres 'A' og forældrene ned i klubben til et formøde. Her bliver forældrene orienteret om klubbens bekymring for deres søn, og de får selv mulighed for at beskrive deres oplevelse af, hvordan 'A' har det. Forældrene bliver spurgt, om de vil give samtykke til, at der afholdes et netværksmøde. De får også mulighed for at komme med ønsker til punkter på dagsorden samt ønsker til relevante deltagere til mødet fra deres private eller professionelle netværk.

Formødet giver forældrene oplevelsen af at være de vigtigste samarbejdspartnere i arbejdet med at støtte den unge. Samtidig giver det dem mulighed for at have indflydelse på mødets indhold samt at møde forberedt op.

Efter formødet får kontaktpædagogen overblik over relevante samarbejdspartnere. I dette tilfælde er det sagsbehandler, skolen (klasselærer og pædagogisk leder), sundhedsplejerske, Børn og Unge-lægerne, UU-vejleder og selvfølgelig forældrene og den unge.

Kontaktpædagogen sender dagsorden ud til relevante mødedeltagere i god tid (gerne tre uger før) og afklarer, om der er behov for tolkebistand. Af dagsorden fremgår det tydeligt, hvad der er mødets udgangspunkt og formål, og der er en oversigt over mødets indhold fordelt i punkter. Tidsrammen for mødet er en time.

Før mødet afholdes, forbereder kontaktpædagogen grundigt sit bidrag til mødet – både med konkrete iagttagelser af 'A's situation (hvad virker/virker ikke) samt bud på klubbens muligheder for at støtte 'A'.

Også **praktiske forberedelser** er på plads inden mødet: Vi gør lokalet klar, sådan at det virker indbydende (med kaffe/the/vand/lys på bordet osv.). Mødebordets størrelse er reguleret, så det passer til antallet af mødedeltagere (hverken mere eller mindre). En kvadratisk bordform fungerer bedst, da dette sikrer mødedeltagerne bedre øjenkontakt med hinanden, og den opstilling reducerer samtidig afstanden til mødeleder. Dette fremmer, at alle er aktivt deltagende i mødet. Ligeledes tager vi højde for, at vi kan placere forældrene og den unge sådan, at de sidder med udsyn til lokalets udgang. Dette fremmer trygheden og er især vigtigt, hvis de eksempelvis lider af PTSD (posttraumatisk stresssyndrom).

Forberedelserne forud for mødet er vigtige og får stor betydning for, hvordan mødet forløber. Det sikrer, at medlemmet og forældrene kan være forberedt på mødets indhold. Derudover sikrer det, at deltagerne kender dagsordenen og kan møde forberedt, samt at der er struktur på mødet, så alle holder fokus på dagsordenen og mødet.

Mødelederen sørger for at give alle deltagere en ordentlig velkomst: Giver dem hånden og venter med at sætte sig, til alle deltager er til stede. 'A' og forældrene får mulighed for at sætte sig sammen med udsigt til lokalets udgang. Mødelederen starter med at byde velkommen og opridse, hvorfor vi holder mødet samt mødets formål: At netværket omkring 'A' i fællesskab finder en måde at støtte 'A' til at vende sin udvikling i en positiv retning. Ligeledes gør mødeleder det klart for deltagerne, at der er indgået en aftale med 'A' om, at han deltager i så meget af mødet, som han kan overskue,

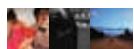
og at han har en aftale om at kunne gå undervejs, hvis han får behov for det. På den måde bliver rammerne for mødet tydelige for alle. Det skaber tryghed – især for 'A'.

Når mødet går i gang får 'A' og forældrene mulighed for at være de første, der byder ind med deres oplevelse af 'A's situation. Det har en vigtig signalværdi i og med, at det er dem, der er de centrale deltagere i mødet, og at deres oplevelse af situationen er betydningsfuld viden. Samtidig får familiemedlemmerne mulighed for at komme med deres historie, inden de skal forholde sig til resten af mødets indhold.

Mødeleder sørger for, at mødet holder fokus ved at følge den aftalte dagsorden: At 'A' og forældrene hele tiden bliver inddraget og spurgt, om de kan genkende det, de andre mødedeltagere beskriver (fx i forhold til skolen) og giver dem mulighed for at byde ind, således at de oplever at have del i mødet.

Det er også vigtigt at overholde den afsatte mødetid, og at der tages referat af mødet, som bliver gennemgået, underskrevet og omdelt til mødets deltagere umiddelbart efter mødet. Alle aftaler fra mødet bliver skrevet ned i referatet. Vi aftaler: Skolen vil i en periode give 'A' reduceret skema, så han får færre og kortere dage. Sundhedsplejersken vil afholde samtaler med 'A' for at følge med i hans fysiske udvikling. Børn og Unge-lægen vil lave en udredning af 'A' med henblik på at afklare, om 'A' har en depression og evt. ADHD. UU-vejleder vil undersøge om, der er et alternativt skoletilbud til 'A'. Sagsbehandler vil lave en § 50-undersøgelse, og i den forbindelse henvise 'A' til samtaler ved Ungekontakten. Klubben vil sørge for at 'A' bliver fulgt til Ungekontakten, hjælpe ham med at bruge klubben oftere og få en tæt opfølgning af kontaktpædagogen. Klubben er også tovholder i forhold til 'A' og sørger for indkaldelse til et opfølgende netværksmøde (en ny dato bliver aftalt til mødet).

Forældrene er meget samarbejdsvillige og vil meget gerne bakke op om de aftaler, der er lavet, og deltage i § 50-undersøgelsen og 'A's udredning ved Børn og Unge-lægen. Under hele mødet er vi meget bevidste om at have en god 'sprogetik': Vi taler til og med A og forældrene og ikke om dem.

På første personalemøde efter netværksmødet informerer vi personalegruppen om, hvordan netværksmødet gik, og hvad der blev besluttet. Dette sikrer, at vi arbejder sammen og i fællesskab er med til at støtte op om medlemmerne.

I løbet af ugen efter mødet inviterer kontaktpersonen 'A' til en ny medlemssamtale i klubben. Her snakker de om, hvordan 'A' oplevede netværksmødet, og hvordan han synes, det gik. 'A' var usikker på, hvad vi egentlig havde aftalt i forhold til samtalerne ved Ungekontakten – og i det hele taget hvad Ungekontakten er for et sted. Det får han forklaret, og vi laver en konkret aftale med Ungekontakten om den første samtale. Kontaktpædagogen er i løbende dialog med forældrene angående informationer – begge veje – om 'A's' trivsel og udvikling. 'A' bliver jævnligt tilbudt medlemssamtaler og inviteret til fællesspisning og aktiviteter i klubben.

Denne opfølgning efter netværksmødet er med til at sikre 'A' tryghed og forudsigelighed samt en forståelse af, hvad aftalerne vil betyde i praksis.

VIDEREUDVIKLING AF VORES KATEGORIER OG GRUPPERINGER

I øjeblikket er vi i gang med et større metodeeftersyn, og vores bekymringsbarometer kommer fremadrettet til at se lidt anderledes ud. Vi vil fremover arbejde mere ud fra bekymringsindikatorer, en analyse af bekymringsfelter samt en efterfølgende beskrivelse af indsatsen på både individ-, gruppe- og netværksniveau. Derudover har vi fundet et behov for at skalere vores bekymring tydeligere end de omtalte grupperinger, da vi fandt, at vi ofte havde medlemmer, der landede mellem grupperne – fx mellem gruppe 2 og 3 eller mellem 3 og 4. I vores nye udkast vil et medlem få en farve efter 'Balvigs forebyggelsestrekant' samt et gennemsnitstal mellem 1 og 6. Det kunne fx være, at klubbens bekymring omkring kriminalitet var en rød 5'er og i forhold til sociale relationer en gul 3'er.

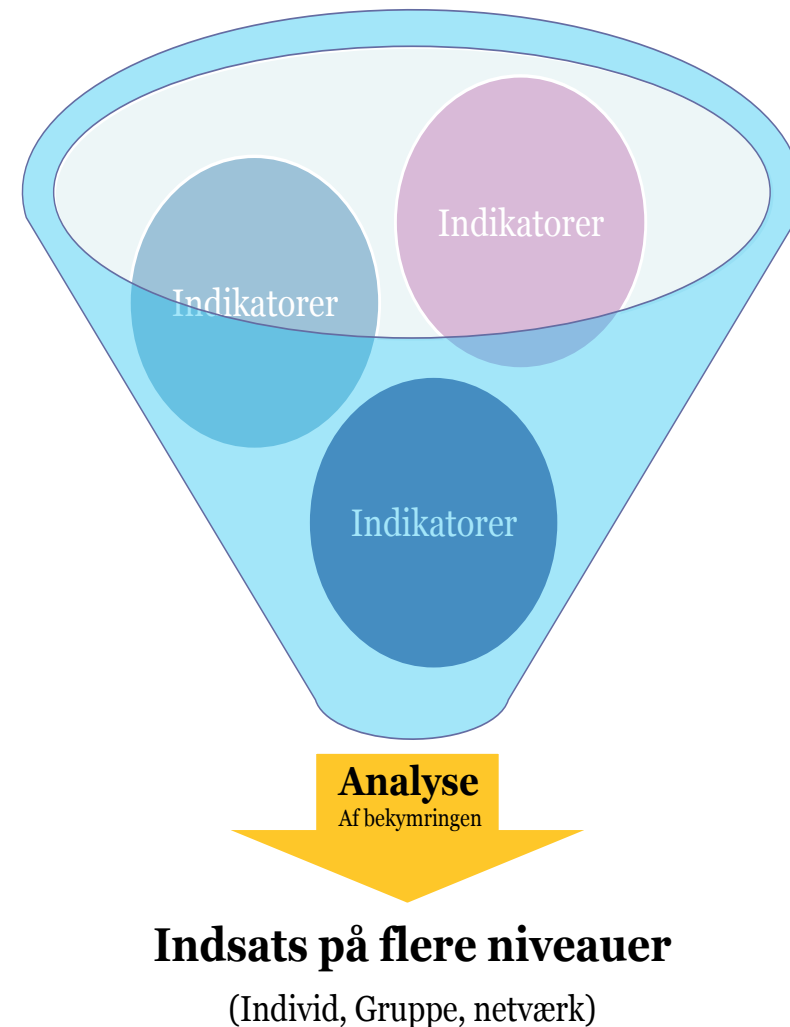
HVIS DU VIL VIDE MERE...

Merete Poulsen, mobil 2920 9083, mpou@aarhus.dk

Eldbjörg Pollestad, tlf. 8713 8373, elpo@aarhus.dk

Jakob Kristensen, mobil 2920 8387, jakr@aarhus.dk

BEKYMRINGSTRAGTEN

Education ♡

6.9. Partnerskaber med erhvervslivet

Af Ove Petersen, FU-leder, Grenåvej Vest

Mange unge har brug for øvebaner i deres tilløb til en ungdomsuddannelse. Selv om de efter endt grundskole formelt er erklæret uddannelsesparate, kan det vise sig, at de alligevel ikke er klar til at gennemføre en ungdomsuddannelse, når det kommer til stykket. Nogle af de erhvervsrettede uddannelser oplever således frafald på over 30 procent. Da FU-områdets tilbud gælder for unge også efter, de har forladt grundskolen, har vi gode muligheder for at bidrage til at løse dette problem. Derfor arbejder vi med at etablere målrettede indsatser, der dels er fokuserede mod at forberede unge til en erhvervsuddannelse dels støtter dem i at gennemføre den.

Årsagerne til, at de unge falder fra ungdomsuddannelser, kan være mange og meget forskelligartede. Det kan bl.a. handle om faglige udfordringer. Vi hører ofte fra de unge, der er faldet fra på erhvervsrettede ungdomsuddannelser, at undervisningsformen var for anderledes og for vanskelig for dem. Det kan også handle om sociale aspekter, når de eksempelvis fortæller os, at de ikke kunne finde sig til rette på uddannelsesstedet, at det var svært for dem at være nye og ikke at kende nogen på stedet, eller hvis de får problemer hjemme. Det kan handle om, at de oplever at have valgt den forkerte uddannelse, eller at de pludselig ikke kan se meningen med at gennemføre den, når de ikke kan få en praktikplads. Eller det kan handle om, at de unge har et urealistisk billede af den erhvervsuddannelse, de har søgt ind på – såvel i forhold til hvad selve skoleforløbet indebærer som til de praktikforløb, de skal ud i. Dette bidrag handler primært om, sidstnævnte perspektiv på frafaldsproblematikken.

REALITETSTEST AF DRØMME

Der er mangel på fritidsjob, praktik- og lærepladser for de unge i lokalområdet. Det betyder, at mange unge står uden erfaringer med eller viden om, hvad et arbejde indebærer af krav og forventninger. Nogle unge mangler viden om, hvad det indebærer at være tømrer, elektriker, murer osv. Dermed står de over for nogle valg på de er-

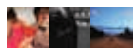
hvervsrettede uddannelser uden at vide, hvad de vælger. Der mangler for disse unge øvebaner, hvor de kan realitetsteste deres drømme og få kendskab til, hvad der reelt kræves på de enkelte uddannelser. Dermed er det nemmere for dem at forstå, hvorfor undervisningen er, som den er på erhvervsuddannelserne. Vi ser det at gøre uddannelsen meningsfuld for den unge som et vigtigt tiltag i forhold til at forebygge frafald.

Hvis man skal kunne begå sig på en arbejdsplads, er det vigtigt at have de fornødne sociale færdigheder og forstå kulturen og være i stand til at kunne afkode de sociale koder. Derfor skal unge være klædt på til dette, når de starter på erhvervsuddannelserne og senere skal i praktik. De skal have mulighed for at træne det i trygge rammer på et fritidsjob eller på en praktikplads, inden de skal i gang på en læreplads, hvor det for alvor gælder. Og hvor det får konsekvenser for deres uddannelse, hvis de ikke kan begå sig i deres praktik eller på deres læreplads.

HVORDAN ARBEJDER VI KONKRET MED DETTE?

17. november 2011 afholdt vi en temadag i Lystrup, hvor boligforeningen, skolen og Fritidscenter Grenåvej Vest inviterede det lokale erhvervsliv til et fire timer langt inspirationsmøde. Vi kontaktede ca. 60 virksomheder såvel skriftligt som mundtligt i forsøget på at få flest muligt til at komme. Udgangspunktet var, at vi har brug for tæt dialog med erhvervslivet omkring, hvilke udfordringer de ser, når de ansætter unge. Den viden har vi brug for, så vi som kommunale aktører kan arbejde målrettet med at forberede de unge bedre og 'gøre dem mere attraktive for erhvervslivet'. Det gælder især i forhold til støtte til udsatte unge og unge med særlige behov, så forløbet kan blive givtigt for alle parter.

Interessen for dagen var stor i området – omkring 75 deltog. Vi fik mange positive tilbagemeldinger fra repræsentanterne fra erhvervslivet. Mange var positive over for tanken om et tættere samarbejde, og vi fik langt flere konkrete tilbud om praktik og fritidsjobs end forventet. Direktør Søren Faebo Larsen fra entreprenørfirmaet Enemærke & Pedersen A/S holdt et tankevækkende oplæg om udsatte unge og erhvervslivet under titlen 'Hvorfor skal vi som virksomhed udvise socialt ansvar – og

hvorfor kan det 'betale sig' at gøre en lokal indsats?'. Enemærke & Pedersen arbejder med renovering af boligsociale områder. Firmaet arbejder målrettet med at ansætte udsatte unge fra de områder, hvor det har projekter. Dette med henblik på at mindske hærværk og tyveri fra arbejdspladsen. Som bonus oplever direktøren, at de håndværkere, de unge går sammen med, er rigtig gode til at formidle viden om erhvervsuddannelserne til dem. Den faglige stolthed, håndværkerne præsenterer deres erhverv med, giver de unge et virkeligt indblik i, hvad faget indebærer, og motiverer dem til at gå i gang med en erhvervsuddannelse.

Tre uger efter temadagen havde vi hjulpet to unge ind i fritidsjobs og skabt praktikforløb for to unge, der ikke har gennemført 9. klasses afgangseksamen. Den ene med en kommunal arbejdsgiver og anden med en privat arbejdsgiver, hvor undervisningen er en blanding af OCN-forløb (Open College Network) og praktisk arbejde på en arbejdsplads. Målet for de sidste to er at skabe nogle øvebaner for læring i personlige og sociale kompetencer. Forløbene for de to sidstnævnte unge afslutter med, at de modtager OCN-certificerede bevis for de færdigheder, de når.

HVORDAN LÆRER MAN AT BEGÅ SIG?

Med en kombination af OCN-forløb og erhvervsforløb kan vi hjælpe unge til at få et realistisk billede af, hvad et arbejde reelt indebærer, og hvilke forventninger de vil blive mødt med fra kolleger og arbejdsgiver. Det omfatter ting, der måske kan forekomme banale, men som alligevel er afgørende. Fx at komme til tiden, hvordan man håndterer at få besked på at løse en opgave til trods for, at man ikke er enig eller ikke kan se meningen med opgaven, hvordan man taler og opfører sig på en arbejdsplads, hvordan man forstår de uskrevede regler, at man ringer, hvis man er syg, at man ikke er på Facebook eller sms'er i arbejdstiden osv. Dette er alt sammen noget, de fleste finder naturligt. Men for en gruppe af vores unge er det faktisk noget, der skal læres og trænes. Alt dette understøttes af vores OCN-forløb i FU-regi, hvor vi også arbejder med nogle af de andre parametre, vi ser for frafald. Forløbene, som vi kalder livsmestringsforløb, omfatter undervisning i personlig hygiejne, personlig økonomi, at flytte hjemmefra, faglig understøtning, madlavning, at skrive en ansøgning, at lave sit CV og at gå til

job – og praktiksamtaler. Disse OCN-forløb skal samlet set komme hele vejen rundt og ruste de unge til at tage vare på eget liv. Det nytter jo eksempelvis ikke, at en ung kommer ind på en uddannelse, men falder fra, fordi der kun er penge til den 15. i hver måned, fordi han eller hun aldrig har lært at lave et månedsbudget. Og det er svært at få en arbejdspraktik, hvis ens adfærd og personlige fremtræden er uhensigtsmæssig, og man i øvrigt ikke har redskaberne til at arbejde med det (se artiklen 'OCN-indsats i FU' side 66).

I begyndelsen af december 2011 uddannede vi mere end 20 nye undervisere i OCN-metoden. Medarbejderne kommer fra klubber, ungdomsskole og folkeskolernes uddannelsesteams i området. Vi er derfor nu klar til at arbejde med de unge i alle tre arealer – folkeskole, ungdomsskole og fritid i samarbejde med erhvervslivet.

PROJEKTET PÅ KORT OG PÅ LANG SIGT

Vi har erfaret, at virksomhederne i lokalområdet efterspørger unge, men oplever udfordringer i forhold til at skabe kontakt til dem. Da der samtidig er mange unge, som ønsker at få et meningsfyldt fritidsjob, er vores afsæt at fokusere på at fungere som bindeled og formidle fritidsjobs til flere unge i området. Dette gælder såvel de udsatte som de velfungerende unge. Vores mål på kort sigt er at få gruppen af udsatte unge i vores lokalområde i gang med fritidsjobs eller praktikforløb som forberedelse til at starte på en ungdomsuddannelse.

På langt sigt vil vi udbygge samarbejdet mellem virksomheder og de kommunale institutioner med henblik på i fællesskab at løfte opgaven med at skabe praktik- og lærepladser til de unge for dem, der ønsker at tage en erhvervsrettet uddannelse. Dette indebærer at lave forberedende ungdomsskoleforløb i samarbejde med OCN for de unge, der har det svært personligt, socialt og fagligt. Målet er at forbedre unges muligheder for, at gennemføre grundskolen og dermed får adgang til ungdomsuddannelserne.

Vi har i forvejen arbejdet med OCN-forløb i FU-området. Derfor var det meget nær-

liggende at lave partnerskaber med erhvervslivet for at have øvebaner i den virkelige verden for den gruppe af unge, vi ved eller formoder, vil få svært ved at komme i gang med en ungdomsuddannelse, eller som er frafaldstruede. Ved at kombinere undervisning og praktik i en virksomhed mener vi, at kunne være med til at forberede de unge til at starte på en erhvervsrettet uddannelse – og til at gennemføre den.

Vi forventer, at den konkrete og synlige effekt af vores tiltag vil være, at færre unge i vores område fremover står uden for både arbejdsmarkedet og uddannelse, og at flere unge fra vores område starter på en ungdomsuddannelse og gennemfører den. Vi forventer desuden, at vores tiltag vil bidrage til at øge de unges selvtillid og selv-værd og skabe bedre trivsel for dem, og at det manifesterer sig i faldende misbrug og kriminalitet blandt denne gruppe af unge.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Ove Petersen, mobil 2920 9095, op@aarhus.dk

6.10. 'Skansen' – hus og have'

Af Peter Skjalm, arkitekt og Sanne Kamp Jønsson, Leder af Skansen, Fritidscenter Horsensvej

I mere end 30 år har Legepladsen Skansen ligget i det rekreative område ved Skanseparken i Aarhus C. Tiden havde sat sine spor og stedet trængte til fornyelse. Derfor søsatte vi pilotprojektet 'Skansen' – hus og have'. Vi har påbegyndt etableringen af et nyt fritidstilbud til de 11 til 17-årige, der fungerer ud fra et fornyet pædagogisk grundlag. Projektet er gennemgribende og omfattende, og vi står midt i processen. Her fokuserer vi på de fremtidsvisioner og de arbejdsmetoder, som mest direkte understøtter 95 % målsætningen:

- Refleksioner over, hvordan de fysiske rammer spiller ind på det pædagogiske arbejde
- Refleksioner over, hvad der sker, når de unge deltager i etableringen af et sådan miljø:

- Vi etablerer øvebaner for deltagelse for de unge.
- Vi får mulighed for at arbejde med de unge i et helhedsorienteret perspektiv med fokus på de unges dannelse til medborgerskab. Denne tilgang giver samtidig mulighed for at arbejde med at forbedre deres forudsætninger for at vælge ungdomsuddannelse på et kvalificeret og reflekteret grundlag. Det skal bidrage til, at de bliver forberedte på at starte på – og gennemføre – en ungdomsuddannelse.
- Vi skaber en fast base i lokalsamfundet for de unge og fungerer som et bindeled mellem skole og uddannelse.
- Vi øger det tværfaglige arbejde, som skal give de unge større sammenhæng i deres ungdomsliv.

FREMTIDENS SKANSEN

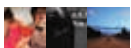
Vores fremtidsvision er at gøre Skansen til et pædagogisk læringsrum, der danner en tryk ramme for såvel socialt fællesskab som foretagsomhed, lyst til at eksperimentere og mulighed for opfindsomhed. Skansen skal udvikles sammen med de unge. Derfor er vores vigtigste princip ungeinddragelse.

Skansen skal være et miljø, der matcher unges interesser, og som er tidssvarende i forhold til nutidens og fremtidens krav til de unge i et uddannelsesmæssigt og ungdomspædagogisk perspektiv. Vi mener altså at kunne bidrage til, at vores unge udvikler den fornødne ansvarlighed, selvrefleksion og robusthed, der skal til for at begå sig i nye sociale sammenhænge på en ungdomsuddannelse. Vi kan fungere som de unges sociale sikkerhedsnet, efter at de er startet på en ungdomsuddannelse, og samtidig være stedet, hvor de kan komme og tale om tingene, hvis de pludselig får ondt i livet, eller får det svært på uddannelsen.

SKANSEN SOM 'VORES STED'

Projektets overordnede mål og fremtidsvision er:

- At Skansen skal være det sted, hvor børn og unge føler ejerskab og tilknytning i et betydningsfuldt og forpligtende fællesskab.

- At Skansen er 'vores sted' for børn og unge. Det er stedet, hvor de unge udvikler følelsen af trivsel og får gode deltagelsesoplevelser, som de kan tage med sig videre.

Projektet bygger altså på en høj grad af ungeinddragelse. Vi har blandt andet inddraget de unge i indhold, proces og metodeforløb og bedt dem om bidrag i hele projektets tilblivelse og fremtidige udvikling. Fordi vi har inddraget de unge i deltagelsesprocesserne, udviser de ejerskab af og ansvarlighed for stedet og taler om Skansen som 'dit, mit og vores sted'. Undervejs har de skabt nye relationer og taget initiativer, som bidrager positivt til fællesskabet.

De unge har været med til planlægning af workshopper og aktiviteter på Skansen, og de har bl.a. bidraget til:

- Indhold - værdisæt og funktioner
- Design af flyers - kreativ formidling
- Aktiv videndeling og formidling på Facebook
- Artikler
- Arbejde med fotos
- Små reportager om deres oplevelser på Skansen

Ved at sætte fokus på unges tilværelseskompetencer og evne til at engagere sig socialt bidrager vi til 95 % målsætningen.

SKANSEN SOM PLATFORM FOR DELTAGELSE

Vi har skabt trygge rammer for de unge, så de kan deltage og mødes med andre unge i nye sociale sammenhænge og fællesskaber. Vi giver de unge plads til at eksperimentere og begå fejl i vores fællesskaber, så de kan øve sig i at deltage i samfundet. Vi har blandt andet gjort det ved:

- At være tydelige over for de unge om, at Skansen er en øvebane for deltagelse. Vi støtter dem i at prøve igen, hvis der sker fejl, og giver dem trygge rammer til at opøve nye færdigheder – så de kan finde ind til de ting, der giver mening for dem.

- At lade de unge indgå i deres eget tempo og lade deres engagement være det bærende for deres deltagelse. For nogle observerer vi, at det letteste er at kigge på for så at tage tilløb og udvikle mod til at indgå og tage aktiv del i aktiviteterne og fællesskabet, hvor frivillighed er et vigtigt nøgleord.
- At fokusere på de unges evner, interesser og rettethed. Vi inviterer og udfordrer gennem dialog og motiverer de unge til at eksperimentere og afprøve deres mangeartede kompetencer og/eller konkrete færdigheder.
- At gå fra idé til handling i et projekt, der kan kræve koncentration, præcision, vedholdenhed eller måske fysisk robusthed for at løse en given opgave. Samtidig skal det ske, uden at den bliver kedelig og uoverskuelig. Efterfølgende reflekterer de unge gennem dialog over deres egen eller fælles indsats.
- At binde de unges oplevelser sammen med de udfordringer, som de skal være rustet til at kunne navigere og begå sig i - både på en ungdomsuddannelse og senere i livet. De skal kunne stå på egne ben og tage ansvar for sig selv samt have den fornødne psykiske robusthed til at sige til og fra. Derudover skal de være noget for andre i det sociale fællesskab.
- At hjælpe de unge med at indkredse, hvad de interesserer sig for, hvor de er engagerede, og få sat indre billeder på, hvad det gode ungdomsliv er for dem. Dermed skaber vi plads til dialog, og til at de får mulighed for at definere, hvad deres drømme for fremtiden er, og hvordan de næste skridt tages i denne retning.
- At undersøge hvilke uddannelsesmuligheder, der er, og hjælpe de unge til at prioritere og træffe kvalificerede valg samt træffe nødvendige fravalg.
- At skabe grundlag for at arbejde med motivation og parathed til uddannelse. Det sker i værksteder med forskellige aktiviteter såsom redaktionelt arbejde med digitale medier, træ- og cykelværksted, køkken, have, orangeri og kreative personlige æstetiske udtryk.

SKANSEN SOM BINDELED I NÆRMILJØET

Et af vores vigtige mål med pilotprojektet er: "At udvikle samspil mellem skolerne, UU-vejledning, uddannelsesinstitutionerne og de lokale erhvervsdrivende. Vores arbejds-hypotese er, at når vi 'kigger hen over hækken' og inviterer ind, kan vi gennem nye

relationer skabe netværk og kontaktpersoner, som kan lette de unges overgang til en ungdomsuddannelse”.

Vi vil derfor inddrage vores naturlige samarbejdspartnere med henblik på at blive bindeled, der kan lette og understøtte overgange og skabe sammenhænge for og med de unge. Vi skal også fremadrettet være et supplerende og komplementerende tilbud til den eksisterende vejledning.

Vi planlægger – i samarbejde med blandt andet skolerne og den lokale UU-vejleder – at udvikle tværfaglige projekt/praksisforløb på Skansen. Det omfatter for eksempel faguger for hele klasser, valgfagstilbud med inddragelse af ungdomsskoleprojekter/ almen undervisning og praktikforløb.

AKTIV DELTAGELSE PÅ SKANSEN

Vi har også afprøvet skolepraktik på Skansen med flere unge, og vi har hørt, hvordan de giver udtryk for at opleve en større selvindsigt og succes i praksisforløb gennem aktiv deltagelse i diverse projekter omkring hus og have.

Interviewet med 'B', der har været i praktik hos os, viser, hvad man som ung kan få ud af et forløb som dette:

Skansen: Hvad får du ud af at være i praktik på Skansen?

'B': Jeg lærer en masse her. Jeg har været med til at bygge, arbejdet i træ, anlægge have sammen med 'MP' og tegnet, som man gør i håndværksfag. Jeg glæder mig helt vildt til foråret, når vi skal lave den sidste del af legepladsen. Det skal jeg være med til. Jeg har fået lov af min lærer til at være her i to hele uger – måske tre. Det bliver fedt. Her er det kreative hele grundlaget, og så er der nogen, der kan lære fra sig. Skolen handler om ting, jeg ikke er så god til. Jeg synes, der er brug for fornyelse, hvor det kreative og boglige kombineres.

På et tidspunkt havde vi noget om læringsstile, men det er som om, at de kun arbejder

med to læringsstile: At sidde på en stol og være boglig – og så kan man sidde med hovedtelefoner på. Det er det.

Jeg har læsevanskeligheder og svært ved de boglige fag i skolen. Jeg var træt af at gå i skole. Til sidst var jeg der næsten ikke. Jeg havde det svært.

Her er der en helt anden tilgang til at lære noget. Jeg har fået et 'energi-boost', og det har hjulpet mig de andre dage i skolen. Jeg kan mærke, det går bedre. Før jeg kom her, havde jeg ikke de samme muligheder for at arbejde kreativt.

I 8. klasse må vi vist nok være i praktik i ni uger, men vi får kun en uge. Det burde være meget mere. Så det er noget helt specielt, jeg har fået lov til.

Skansen: Er du blevet mere afklaret med, hvad du vil i måske fremtiden?

Ja, jeg vil gerne være tømrer eller anlægsgartner. Det ved jeg nu, efter at jeg er begyndt at være her. Jeg har altid gerne villet lave noget med mine hænder. Jeg har bare ikke kunnet finde ud af hvad. Det skal være noget, hvor jeg kan se produktet af det, jeg laver. Det kan jeg her.

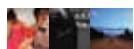
Jeg synes, der er et stort pres i skolen. Det hele handler om at tage valg. Det er helt vildt kørt op med karakterer. Det er det eneste, de snakker om. Jeg har også snakket med en UU-vejleder på skolen.

Skansen: Kendte du i forvejen nogen af dem, der kommer her?

Ja, fire andre går i min klasse, men sjovt nok kommer mine bedste venner slet ikke. De er meget mere til computere og den slags.

Under samtalen med 'B' virker han glad for at være på vej mod en større afklaring af, om han vil være tømrer eller anlægsgartner.

På Skansen har vi også oplevet andre effekter af praktikopholdet: 'B' har fået et større

selvværd i dagligdagen, hans selvtillid er øget i forhold til relationer til voksne, og han er ikke længere genert, men mere kæk i relationer med de andre unge.

Vi har været med til at give ham tilliden til, at han kan noget af håndværksmæssig karakter, og det har gjort, at han tror mere på sig selv. Han kan nu klare sig selv, og han behøver ikke længere at spørge om tingene – nu går han bare i gang.

Vi har været med til at øge hans glæde ved læring, og han deltager i idéudviklingsfaser, hvor han nu kan være med til at strukturere en opgave selv. Og så har han fået en interesse for værktøjer, der er så stor, at han har sparet op for at kunne købe sin egen skruemaskine.

SKANSEN OG NÆRMILJØET

Vi har erfaret, at effekten af imødekommenhed over for nærmiljøet giver betydningsfulde gevinster for de unge og i udvikling af stedet, når forældregrupper og interessenter er inddraget i hverdagslivet omkring Skansen. Vi medvirker fremadrettet til at understøtte, forankre og realisere mangfoldige fællesskaber i lokalområdet. De sociale relationer, der opbygges mellem unge, voksne og ældre, medvirker til, at de unge udvikler tolerance og indsigt i at indgå i mangeartede fællesskaber.

Et eksempel er den uddannede tømrer, der frivilligt kommer forbi og deltager i praktisk arbejde sammen med de unge, og som dermed deler ud af sin viden og erfaring. Han fungerer som en rollemodel, og han er god for de unge at tale med om uddannelsesvalg. Især fordi han kan være med til at give dem et realistisk billede af, hvad en erhvervsuddannelse indebærer.

Vi udvikler fremadrettet kendskabet til beboerne og de erhvervsdrivende i området, som gennem samarbejde og netværk tilbyder fritidsjob og praktikpladser til de unge.

SKANSENS PÆDAGOGISKE TILGANG

Vi møder de unge med en positiv og anerkendende tilgang. De skal føle sig set, hørt

og mødt i relationen. Ved brug af sløjfen som afklaringsmodel skal vi spotte de enkelte unges ressourcer, behov, udfordringer og kompetencer gennem en undersøgende og spørgende dialog og afdække lærings- og udviklingspotentialer. Dermed støtter vi de unge i at tage deres skridt på vejen mod deres drømme for fremtiden. Som fagprofessionelle har vi det pædagogiske ansvar for at skabe trygge og udviklende rammer for dette.

Vores tilgang som pædagoger og undervisere i et projektforsløb i ungdomsskolen foregår derfor i spændingsfeltet mellem sparringspartner, guide og underviser. Det vil sige, at vi er en betydningsfuld voksenrelation for de unge, men vi er også motivatorer, igangsættere og planlæggere, der understøtter de unges initiativer. Vores opgave er at være tydelige voksne og iværksætte pædagogiske forløb af forskellig omfang og varighed, som tager udgangspunkt i, at de unge er en vigtig del af processerne.

Vi skal som pædagoger have indblik i og viden om de uddannelsesmæssige muligheder og kunne formidle og søge supplerende viden, som kan understøtte vores mål med de unge i praksis.

SKANSENS UNGE

I projektforsløbet har vi haft en fast skare af unge fra nærmiljøet, der har bidraget til forskellige workshopper med blandt andet opgaver omkring, hus og have, redaktionelt arbejde, dokumentation samt tilberedning af mad.

Vi har vores egen redaktion, der består af unge, som har bidraget med tekster og fortællinger fra flere af de workshopper og aktiviteter, der foregår på Skansen. Vi vil sørge for at kommunikation og videndeling – det at udforske og forholde sig til de mange kommunikative digitale redskaber – også i fremtiden vil være en af vores mange aktiviteter.

Workshopper på Skansen:

- Skilteworkshop 1 'Kick off' – Hvad skal stedet indeholde?
- Skilteworkshop 2 Fortsat – Hvad skal stedet indeholde?
- Etablering af ungdomsredaktionen – 'De unge skriver'
- Visionsaften – Fremtidens unge og samfundsudviklingen
- Haveanlæg – Vi lægger tegl
- Brobygning mellem hjem, skole og fritid – Tværfagligt netværk med repræsentanter fra FU og skole
- Skansen på tur – Byggelejr på Skanderborg Festival, hvor der blev bygget møbler og hønsehus
- Udsmykning – Æstetiske produktioner (er i støbeskeen)
- 'Nøglen' til huset – For beboere og lokalområdet (er i støbeskeen)

AKTIVITETER PÅ SKANSEN

Fra begyndelsen har de unge indtaget 'det eksperimenterende rum'. De har afprøvet deres personlige færdigheder, udviklet ideer, været vedholdende og fået sved på panden. De har brugt deres netværk til at skaffe materialer, og vi har oplevet, at fagprofessionelle har bidraget med håndværksmæssige færdigheder. Vi har haft plads til at eksperimentere og gribe de unges spontane idéer for at afprøve og undersøge idéernes bæredygtighed.

VI 'REALITETSTESTER' DE UNGES UDDANNELSESDRØMME

Vi fokuserer på at give de unge rum og plads til omtanke og fordybelse. Derfor dyrker vi de øjeblikke, hvor det ser ud som om der 'fintænkes' – hvor tiden står stille i fordybelse. Det er vigtigt, at de unge får lært at mærke efter nede i maven, når de skal vælge uddannelse. Og at de har sig selv med, når de møder op den første dag på en ungdomsuddannelse. Vi forsøger at bidrage til, at de med i rygsækken har den fornødne psykiske robusthed til at klare modgang. De skal have en grundlæggende tro på – og evne til – at kunne indgå i nye sociale sammenhænge. Og de skal være motiverede til at gå i gang med deres nye ønskeuddannelse. Derfor er det også vigtigt at hjælpe de unge med at 'realitetsteste' deres drømme. De skal hjælpes til afklaring

og til at få skabt realistiske ønsker og forventninger til fremtiden, der modsvarer det, de reelt kan, vil og har mulighed for.

Derfor lægger vi meget vægt på at give de unge mulighed for at tale om de til- og fravalg, de skal forholde sig til i forhold til skole og uddannelse.

På den baggrund mener vi, at vi skal fungere komplementært og supplerende i forhold til UU-vejledningen og på den måde støtte det arbejde, de udfører. Det har vi gode forudsætninger for, da vi har en anden tilgang til tingene. Vi kan således etablere uformelle, kreative og eksperimenterende rum, og vi kan være med til at binde de forskellige indsatser omkring de unge sammen og dermed bidrage til at skabe sammenhænge for de unge, og til at de oplever glidende overgange mellem skole/uddannelse og fritidsliv. Vi vil meget gerne, at de unge skal opleve Skansen som 'stedet, hvor klokken ikke ringer ind og ud'. Som stedet, hvor der er plads til fordybelse, og hvor det, man lærer i skolen, kan blive realitetstestet. Det er motiverende og med til at skabe mening i at lære noget og uddanne sig for den unge. Derfor er det også vigtigt for os at være et sted, hvor der er plads til forskellighed, og alle kan rummes. Et sted, hvor der er glæde ved læring, og hvor alle unge har sociale sammenhold på tværs af grupper. Vi udvikler de unge, så de bliver rummelige mennesker, der har tolerance over for alle andre.

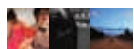
Det nye Skansen indvies d. 20 april 2012.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Peter Skjalm, Arkitekt MAA, social entreprenør og filmdokumentarist aparte i Bûro Detours, mobil 2282 4141, skjalm@mac.com

Sanne Kamp Jensen, mobil 2920 9081, sak@aarhus.dk

Bogen 'Skansen – Hus og have – ET kreativt ungemiljø med fremtidsperspektiv' kan købes fra 20. april 2012

6.11. Råds- og bestyrelsesarbejde som øvebane for deltagelse

Af Leif Jønsson, vice FU-leder, Fritidscenter Randersvej

”Ungdommen nu om dage elsker luksus. De opfører sig dårligt og foragter autoriteter. De viser ingen respekt for ældre mennesker og elsker tomt pladder i stedet for arbejde. De rejser sig ikke længere, når ældre personer kommer ind i et rum. De siger deres forældre imod, taler før alle andre, sluger maden og tyranniserer deres forældre.”

Sokrates (470–399 f.kr)

Selvom citatet efterhånden har et par år på bagen, er det ikke helt uden relevans også i dag. Det viser, hvilken tilgang til børn og unge man ikke bør have, hvis man forventer, at de skal tage ansvar og engagere sig i vores samfund. Demokrati og deltagelse kræver nemlig øvelse, viden og at man bliver vist den fornødne tillid. Ligesom man – når man tager kørekort – først skal bestå en teoriprøve og skal en tur i ’kravlegården’, inden man er klar til at køre i trafikken, så kræver det også viden, indsigt og træning at indgå aktivt i vores demokrati. Man skal således kende de demokratiske færdselsregler og mestre grundlæggende tekniske færdigheder for at kunne begå sig og komme trygt frem uden buler eller ture i grøften.

Arbejdet med demokrati, deltagelse og ungeinddragelse er en grundlæggende del af FU-områdets opgave. Vi skal hjælpe børn og unge med at udvikle forudsætningerne for demokratisk deltagelse og skabe trygge rammer, hvor de kan øve sig. Det arbejder vi målrettet med i Fritidscenter Randersvej. Og selvom det er hårdt arbejde, mener vi, at det er det hele værd. For vi kan se, i hvor høj grad det er med til at lære vores børn og unge at stå på egne ben og tage ansvar for sig selv. Vi er overbeviste om, at det også har en afsmittende effekt, når det gælder unges valg af ungdomsuddannelse og gennemførelse af denne. Det er simpelthen med til at ruste dem socialt og personligt.

MODEL RANDERSVEJ

Med beslutningen om etablering af et Børn og Unge-byråd i Aarhus Kommune 2009 valgte vi i Fritidscenter Randersvej at udarbejdede en formel ramme omkring såvel selve valgprocessen som driften af rådsarbejdet. Vi valgte at rette særlig opmærksomhed mod at sikre, at vores børn og unge blev repræsenteret på tværs af skoler i et fælles formelt organ. Derfor etablerede vi en fælles baggrundsgruppe.

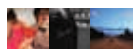
Foruden valg til Aarhus Kommunes Børn og Unge-byråd er det også en del af fritidscenterets opgave at forestå valg af børn og unge til vores FU-bestyrelse. Derfor har vi i Fritidscenter Randersvej udviklet en model, hvor vi bruger vores baggrundsgruppe som bagland for begge dele.

Med henblik på rekrutteringen til baggrundsgruppen, har vi via vores tværfaglige samarbejde udpeget en voksen kontaktperson på de respektive kommunale skoler i Område Randersvej. Områdets privatskoler modtager generel information om ungebyrådet, og vi arbejder ud fra den vision, at der på sigt også kan vælges en kontaktperson omkring informationsforhold og herigennem opfordre til ungeinddragelse. Det er via kontaktpersonerne, vi strukturerer valg, eventuelle informationsbesøg m.v.

BAGGRUNDSGRUPPEN – REPRÆSENTANTERNES ’PARTI’

For at løse udfordringen med at sikre repræsentation fra hele lokalområdet har vi valgt at etablere et tæt tværfagligt samarbejde med de lokale skoler i distriktet omkring opstilling af unge til baggrundsgruppen og valg til denne. Baggrundsgruppen skal altså i sin fulde repræsentation bestå af repræsentanter fra seks kommunale og fem private grundskoler.

Børn og unge i lokalområdet repræsenteret via skolen kan således betragtes som ’partiet’ bag de senere valgte repræsentanter til henholdsvis børn- og ungebyrådet og FU- bestyrelsen.

VALG TIL FU-BESTYRELSEN OG BØRN OG UNGE-BYRÅDET

Opstilling og valg af unge til henholdsvis børn- og unge-byrådet og FU-bestyrelsen sker i forbindelse med baggrundsgruppens valgtur. Turen afvikles som overnatningstur og er det første formelle møde i baggrundsgruppen.

På turen kombinerer vi hygge og socialt samvær med orientering om valgprocessen og det system, de unge kan komme til at repræsentere. Vi giver samtidig de unge orientering om og ideer til, hvad de reelt kan få indflydelse på.

Valgturene har været en stor succes. På vores sidste tur var tre kontaktlærere fra skolerne med foruden FU-medarbejderne. Vi oplever, at dette samarbejde giver stort udbytte i forhold til det øvrige tværfaglige samarbejde. Allerede efter første valgtur oplever vi, at de unge på tværs af områderne danner relationer hinanden imellem. Selvom medarbejdere fra Fritidscenter Randersvej og lærere fra områdets skoler forestår processen og skaber rammerne for arrangementet, oplever vi, at de unge er utroligt selvkørende, og reelt klarer de fleste forhold helt selv. Vi oplever et stort engagement, og at der med positiv tilgang til opgaven hurtigt dannes netværk, engagement og forståelse af opgaven.

Hver skole i vores område kan opstille to eller tre repræsentanter til baggrundsgruppen. Antallet er sat med henblik på at gøre møderne overskuelige og til at styre. Det betyder, at vores baggrundsgruppes størrelse kan variere fra 22 til 33 unge, hvis alle skoler er repræsenteret. Aktuelt er der 19 valgte unge repræsenteret i baggrundsgruppen fordelt på fem (kommunale) skoler.

SAMARBEJDET PÅ TVÆRS

Efter at skolerne har foretaget valg af unge til baggrundsgruppen, overtager Fritidscenter Randersvej sekretariatsfunktionen for den samlede gruppe af unge og forestår det efterfølgende arbejde. Kontaktpersonens rolle begrænses herefter til at være støtte til de lokale unge fra den pågældende skole – og her med særlig fokus på de unge, som eventuelt savner opbakning eller ikke forstår deres opgave. Endelig bliver

skolekontakten FU-områdets formelle talerør i dialogen om den fælles opgave.

Intentionen er, at ingen af vores unge, der er valgt til Børn og Unge-byrådet eller FU-bestyrelsen, skal føle sig ensomme eller ladt i stikken. De unge, som repræsenterer Fritidscenter Randersvej, skal således gennem konkret involvering i baggrundsgruppen føle opbakning fra deres 'bagland' hele vejen rundt.

Vi oplever, at skolerne har en positiv tilgang til samarbejdet, og vi oplever, at ordningen med en kontaktperson på hver skole, som har ansvar for at forestå den lokale valghandling til baggrundsgruppen, fungerer utroligt godt. Det at have en fast person at referere til omkring de unge betyder meget i samarbejdet og kan være direkte udslagsgivende for de unges tilgang til opgaven, og hvorvidt de 'bider sig fast'.

FU-området har en naturlig interesse i, at skolen tager størst muligt del i arbejdet omkring de lokale unge i det omfang, det er naturligt, da det virker trygt og støttende for de unge og er med til at give dem 'gå-på-mod' i forhold til opgaven. Det er vores fornemmelse, at vores samarbejdspartnere er glade for, at denne model tager højde for, at det ikke nødvendigvis skal være 'politikker-spirer', som vælges, men at et naturligt engagement fra de unges side også kan gøre det.

BAGGRUNDSGRUPPEN GIVER MULIGHED FOR FORSKELLIGE DELTAGELSESBANER

Vi oplever, at der er stor forskel på, hvordan de unge indledningsvist agerer i baggrundsgruppen. Der er unge, der går på med krum hals, engagerer sig fra start, deltager aktivt i dialogen, møder op til tiden og husker at melde afbud, hvis de er forhindrede. Og så møder vi unge, som melder sig til og alligevel ikke helt ved, hvad det var, de sagde ja til. Vi skal derfor være særlig opmærksomme på de unge, der har svært ved at bidrage på det forventede niveau, og som måske viser tegn på usikkerhed. Det kan være unge, som ikke har det med hjemmefra, eller det kan være unge, som har det svært socialt eller svært med sig selv. Uanset hvad er det vores opgave og ansvar at sørge for trygge rammer og passende deltagelsesbaner for dem.

Vi har således også en opgave i at vurdere, hvilke unge der i forløbet trækker sig eller 'falder ud'. Det kan være unge, for hvem opgaven alligevel opleves som alt for kompleks eller underlig. Eller det kan vise sig ikke at være det, den unge forventede. Det er vigtigt, at vi har øje på de unge som 'vakler'. Her er det nødvendigt at støtte op om dem og huske på, at engagementet i baggrundsgruppen kan være den unges første møde med frivilligt arbejde.

PLANLÆGNING AF FORLØBET

Vi samarbejder med et antal unge om dagsordner, hvor det er væsentligt, at deres stemme kan høres. Det skal ske på en måde, så de unge kan kende sig selv ud fra en dialogbaseret tilgang til emnet. Hvis de unge skal holde gejsten i den kadence, må vi prioritere en formel opbakning og struktur i tilgangen til arbejdet. Tovholder i baggrundsgruppen bør indarbejde faste emner i dagsorden, som de unge kan nå at gennemgå og samtidig få mulighed for at påvirke dagsorden i FU-bestyrelsen. På samme måde bør FU-bestyrelsen interessere sig for at sætte emner til dialog blandt de unge i baggrundsgruppen.

Opgaven med at lære vores unge om demokrati omhandler alle fora, hvor unge agerer og lader sig inddrage. Derfor anbefaler vi, at den formelle struktur kendes af alle relevante fagpersoner lokalt. Det store benarbejde ligger lokalt: I baggrundsgruppen, i skolen, ungdomsskolen og i klubberne i lokalområderne generelt. Helt overordnet anbefaler vi derfor, at alle, der er i kontakt med målgruppen af unge, er i stand til at henvise til strukturen overordnet – og konkret til de lokale unge, som er valgt.

FORMEN OMKRING LOKALE VALG TIL BAGGRUNDSGRUPPEN

Inddrag samarbejdspartnerne i aftalerne, og sørg for at sikre, at alle skoler bliver repræsenteret. Samtidig er det væsentligt, at strukturere valget sådan, at hele målgruppen er repræsenteret – altså 7. årgang til 9./10. årgang. Vi oplever naturligt nok, at der er stor forskel på, hvor moden en elev på 7. årgang og en elev i 8., 9. eller 10. årgang er. Det er derfor vores erfaring, at det kan være godt at give de yngre deltagere mulighed for at spejle sig i de lidt ældre omkring opgaven. Dette har desuden den fordel, at

det styrker 'fødekæden' til baggrundsgruppen, at den har deltagere med erfaring fra tidligere i form af 'genopstillere'. De, der vælges ud fra en genopstilling forpligter sig ofte yderligere i arbejdet og bidrager til at fastholde dialogen på de unges præmisser.

DRIFT OG ØKONOMI

Vi prioriterer økonomi til arbejde som dette både i forhold til driften af baggrundsgruppen og til såvel valgturen som til et afsluttende besøg på Christiansborg. Desuden skal man regne med, at den samlede timemængde omkring sekretariatsfunktion hurtigt løber op.

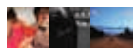
PLANLÆGNING AF VALGTUR OG MØDERÆKKE

Det er vigtigt, at børnene og de unge får mulighed for at lære hinanden at kende, og at der er en formel struktur til at behandle den mødeplan og de dagsordener, som Børn og Unge-byrådet sender til baggrundsgruppen. De lokale repræsentanter vil blive påvirket af, om en henvendelse er behandlet konkret i baggrundsgruppen, før de deltager i arbejdet i Børn og Unge-byrådet. Man kan sige, at den lokale kontaktpersons første opgave er at sikre, at repræsentanterne for Børn og Unge-byrådet får oplevelsen af at være klædt ordentligt på til indgå i den relativt formelle ramme, som intromødet med de andre unge fra Aarhus Kommune udgør. Det er på dette første møde, at holdninger og prioriteringer i områdernes baggrundsgupper fremlægges og diskuteres i plenum.

AFSLUTTENDE BESØG PÅ CHRISTIANSBORG

Planlæg det afsluttende besøg på Christiansborg i god tid for at give deltagerne mulighed for at reflektere over, hvordan vores demokrati fungerer i praksis. Det er desuden en god oplevelse for deltagerne at være med i selve planlægningen. Det giver dem mulighed for at engagere sig og knytte yderligere bånd.

Til turen beder vi om, at deltagerne kan få fri fra skole den pågældende fredag. Så kan vi nå en rundvisning på Christiansborg og arrangere et ungdomsskole- eller klubbesøg. Skoletjenesten på Christiansborg har en mængde relevant informationsmate-

riale, man gratis kan rekvirere.

EVALUERING AF FORLØBET

Det er væsentligt at prioritere tid til evaluering af vores samarbejde. Metoden, som vi aktuelt bruger, anvendes dog primært på lederniveau. Vores fremadrettede ønske er, at vi kan foretage fælles evalueringer med alle kontaktpersoner, for på den måde at synliggøre og behandle fordele og udfordringer ved modellen i direkte dialog mellem de aktører, der løfter opgaven.

HVAD FÅR VORES BØRN OG UNGE UD AF DET?

Fritidscenter Randersvej arbejder for, at de unge, som stiller op, får en positiv oplevelse omkring det at være valgt som repræsentant i området. Dette uanset om det er til baggrundsgruppen, som repræsentant både i baggrundsgruppen og Børn og Unge-byrådet eller i baggrundsgruppen og FU-bestyrelsen. Idet børn og unge vælges til FU-bestyrelsen/Børn og Unge-byrådet gennem den fælles baggrundsgruppe, oplever vi, at de er ligeværdige omkring deres opstilling til posterne. Overordnet er formålet som nævnt at inddrage og præsentere de unge for en demokratisk beslutningsstruktur. Vi oplever, at arbejdet bidrager naturligt til en styrkelse af de unges selvværd. Samtidig styrkes de unge, gennem deres deltagelse. Det udvikler deres kompetencer til at indgå i tværfaglige sammenhænge med andre unge.

De børn og unge, som er med i baggrundsgruppen, får desuden viden om, hvordan demokratiet fungerer og lærer værdien af respekt for forskellighed og meningsfuld uenighed gennem dialogbaseret kommunikation. De får mulighed for at øve sig i at deltage. Alt sammen naturlige tilgange til medborgerskab. Samtidig opnår de unge selvstændighed i forhold til at indgå i længerevarende aftaler og forløb, hvilket på sigt vil være styrkende for deres motivation og fastholdelse i studiearbejdet, når de starter på en ungdomsuddannelse.

Det er vores vurdering, at de unge, som følger forløbet, helt naturligt vil være positivt påvirket af at være en del af en dialogbaseret og formel ramme som denne. Derfor

tror vi også på, at det styrker børnene og de unges sociale og personlige kompetencer i henhold til senere at indgå i et studiemiljø. Dette gør sig måske i særligt grad gældende for de unge, der vælger at genopstille. Vi oplever, at de flytter sig meget i deres tilgang til arbejdet. De tør i højere grad tage ordet, fortælle åbent om sig selv og lufte deres meninger – også selvom de går mod flertallets holdning. Vi oplever desuden, at de unge udvikler en større forståelse for betydningen af de formelle strukturer i de enkelte udvalg, hvilket er en vigtig forudsætning for at kunne begå sig i større systemer.

RUSTER DELTAGERNE TIL EN UNGDOMSUDDANNELSE

Vi tror på, at vores arbejde med baggrundsgruppen og valg af repræsentanter til Børn og Unge-byrådet og FU-bestyrelsen bidrager til at gøre deltagerne parate til en ungdomsuddannelse. Vi tror også på, at det hjælper dem i forhold til at vælge den rette ungdomsuddannelse og til at gennemføre den.

Efter vores opfattelse styrker deltagelse i baggrundsgruppen børn og unge på en række områder i forhold til at starte på en ungdomsuddannelse. De får mulighed for at øve sig i deltagelse og i at indgå i sociale fællesskaber. Det styrker med al tydelighed deres sociale og personlige kompetencer. De lærer at indgå i fællesskaber, hvor der skal være plads til uenighed, hvor forskellighed skal respekteres, og hvor meninger, holdninger og værdier er i spil. Fællesskaber, hvor der skal være plads til alle, og hvor de selv skal deltage og gøre deres mening gældende.

På samme måde skal de være i stand til at indgå i nye sociale fællesskaber, når de starter på en ungdomsuddannelse. Her forventes de at kunne indgå og deltage aktivt i fællesskabet og tage ansvar for sig selv og egen læring. Det oplever mange som en udfordring.

Derfor er det vigtigt, at de unges selvværd, selvtillid og tro på fællesskabet styrkes, og at de udvikler den fornødne rummelighed i forhold til fællesskabet.

Vi kan se, at deltagelsen i baggrundsgruppen er med til at udvikle psykisk robusthed,

når de unge inddrages i formelle og forpligtende dialoger og får trykprøvet deres holdninger og syn på tingene. Det er desuden med til at styrke deres sociale kompetencer, idet de indgår i dialogen i gruppen og opnår en forståelse af, at det eneste rigtige ikke altid kommer fra dem selv. De lærer at anerkende, at der er flere måder at gøre tingene på.

Deltagerne lærer at tage ansvar for sig selv. Blandt andet når de melder afbud, udtrykker deres ønsker om ændringer mv.

De unge oplever plads til forskellighed og dermed rummelighed i samarbejdet.

DE UNGE SKAL VIDE, HVAD DE GÅR IND TIL

Det er vores erfaring, at det kræver en fokuseret tilgang at arbejde med ungeinddragelse på denne måde. Vi voksne skal have konkret fokus på den aktuelle ungegruppe og på at tilstræbe, at de alle føler sig trygge og godt tilpas. Samtidig skal baggrundsgruppen bidrage til, at området får en repræsentation både i FU-bestyrelsen og i byrådet. Begge udvalg fordrer nødvendig ungedeltagelse – og vi skal naturligvis støtte op omkring den beslutning. Kandidaterne har derfor på forhånd været i dialog med kontaktpersonen på deres skole og har derigennem fået viden om, hvilken struktur de forventes at indgå i. Alligevel skal vi kunne håndtere, at det er børn og unge med vidt forskellige forudsætninger, som løfter opgaven i Børn og Unge-byrådet og FU-bestyrelsen fra sæson til sæson.

Samtidig skal der være fokus på de unge, som ud over at være i baggrundsgruppen også lader sig opstille vælge til Børn og Unge-byrådet eller FU-bestyrelsen. De unge, der stiller op påtager sig naturligvis en ekstra arbejdsbyde, idet der er flere møder og flere forhold, de skal tage sig af. FU-medarbejderne og de lokale kontaktpersoner skal derfor være særligt opmærksomme på at støtte disse unge.

Det er vores erfaring, at der kan være en grænse for, hvor meget de unge kan prioritere i en i øvrigt ofte komprimeret fritid. Derfor er det vigtigt, at de voksne, som vare-

tager sekretariatsfunktionen, er bevidste om det tidsmæssige forbrug, der forventes af disse unge.

De unge, som lader sig opstille til Børn og Unge-byrådet og FU-bestyrelsen, skal have mulighed for at danne sig et indtryk af omfang, så de på forhånd ved, hvad de går ind til.

Et eksempel på opgavens omfang kan være, at en baggrundsgruppe kan ønske at arbejde med ekstra temamøder eller lave underudvalg. På samme måde kan Børn og Unge-byrådet nedsætte grupper til udvalgsarbejde. Endelig kan FU-bestyrelsen invitere til dialogmøder, foretræde eller ekstramøder. Det vil sige, at barnet/den unge pludselig kan stå i en situation, hvor der ikke er tid til fordybelse i lektier, til at deltage i fritidsaktiviteter eller slappe af med familie og venner. Det er hverken hensigtsmæssigt eller ønskeligt, og derfor skal der være et generelt og særligt fokuspunkt her.

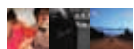
Det er i den ramme, at vi skal vejlede de unge til opgaven, så de ikke oplever at komme i et dilemma, fordi de vælger at engagere sig. Det 'set up', vi laver, må altså ikke overraske.

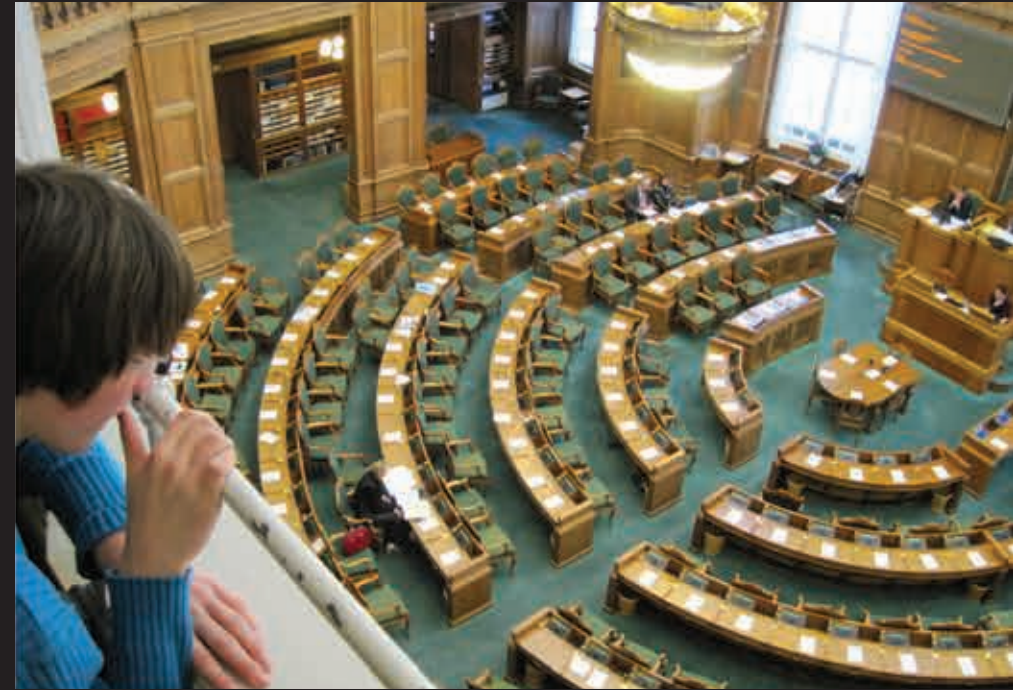
Denne model kan som nævnt medføre et muligt valg af op til 33 unge til baggrundsgruppen. Deltagerne kender som oftest ikke hinanden på forhånd. Det er derfor nødvendigt, at vi har de fornødne kompetencer i forhold til at facilitere de rette processer, når de unge samles.

Den valgte mødeform skal være en god oplevelse for deltagerne. Det er ikke 'skolearbejde' men en mødeform med udgangspunkt i unge, og den skal være inkluderende og inspirerende for alle fremmødte. Det kræver kompetent mødeledelse og aftaler at afvikle møderne på behørig vis og samtidig give resultater fra dagsorden til referat

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Leif Jønsson, mobil 2496 0924, lejon@aarhus.dk

6.12. De unges dag

Af Brian Skifter, vice FU-leder i Fritidscenter Grenåvej Øst og Astrid Moth, projektkoordinator DE NYE UNGE og cand. mag. i æstetik og kultur.

I bestræbelserne på at skabe større sammenhæng i de unges fritidsliv og give dem mulighed for i større grad at påvirke det, har ungdomsskolen skiftet karakter. Ungdomsskolen er ikke længere en fast række aktiviteter sat i gang af voksne. Den er blevet en ramme, hvor midlerne er sluppet løs til alle unge mellem 14 og 18 år, så de kan starte det, de har lyst til og synes, der er behov for at lave for dem selv og andre unge i området. For at markere dette har ungdomsskolen skiftet navn til DE NYE UNGE.

For at kickstarte denne nye måde at skabe ungdomskulturelle aktiviteter på i det nye område Grenåvej Øst har vi i løbet af efteråret 2011 afholdt arrangementet 'De unges dag' for 7., 8. og enkelte steder 9. klasse på de fem folkeskoler i området (Risskov Skole, Strandskolen, Sølystskolen, Skæring Skole og Skødstrup Skole). 'De unges dag' har budt på fire workshopper, der alle arbejder med demokrati, kreativitet og ungeinddragelse.

DE NYE UNGE - UNGDOMSSKOLEN PÅ HOVEDET

Fremtiden har brug for initiativrige og kreative børn og unge. Vores ambition er derfor at udvikle en aktiv, alsidig og mangfoldig ungdomskultur i Fritidscenter Grenåvej Øst for, med og af unge. Dette skal ske med afsæt i de unges aktive indflydelse og ansvar. Derfor har vi de seneste par år eksperimenteret med en ny organisering af den måde, vi driver ungdomsskole på, for i højere grad at lade de unge komme til orde og præge ungdomsskolens udbud.

Intentionen med DE NYE UNGE er at understøtte de unges initiativer, læring og udvikling ved at give dem mulighed for at gennemføre egne ungdomskulturelle projekter, undervisningshold, aktiviteter, ture og arrangementer, der kan være til glæde for dem og andre unge.

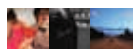
Et vigtigt skridt i den retning er at skabe større sammenhæng og helhed mellem de unges skole og fritid. Derfor arbejder vi ud fra to grundlæggende principper: 'Skolen ind i klubben – og – klubben ind i skolen' og 'Skolen ud i fritiden – og – fritiden ind i skolen'. I forlængelse heraf har vi igangsat initiativet 'De unges dag', der er en hel skoledag varetaget af DE NYE UNGE i samarbejde med klub og skole. Formålet er at skabe en anderledes skoledag, der sætter ungedemokrati og ungeinddragelse på dagsordenen og giver de unge mulighed for få direkte indflydelse på klub-, fritids- og kulturtilbud målrettet dem – ja, sågar indflydelse på hele kommunens fremtid.

MÅL OG SUCCESKRITERIER FOR 'DE UNGES DAG':

- At give de unge indflydelse på det lokale ungdomsliv – og høre deres eget syn på ungdomslivet.
- At give de unge mulighed for at udforske deres vilde drømme og ideer – samt komme med indholdsmæssige input til deres skole- og fritidsliv.
- At de unge lærer hinanden at kende på tværs af klasserne.
- At de unge arbejder med demokrati og indflydelse.
- At de unge lærer noget om iværksætteri, projektmageri, innovation, samarbejde og demokrati samt de mange muligheder, skole- og fritidslivet rummer.
- At mindst fire nye idéer bliver omsat til konkrete projekter i de kommende måneder.
- At alle de deltagende unge bliver tilknyttet et projekt eller en aktivitet i DE NYE UNGE i det kommende år.
- At de voksne stiller sig til rådighed for de unge og påtager sig en vejledende rolle, hvor opgaven primært består i at lytte til og inspirere, motivere og støtte de unges egne idéer.
- At klub, skole og ungdomsskole arbejder sammen om de unges skole- og fritidsliv.

DAGENS WORKSHOPPER

De fire workshopper, som udgjorde dagens indhold, blev afviklet af ungdomsskolen/ DE NYE UNGE understøttet af en række eksterne, kreative procesledere, der fungerede som tovholdere på de forskellige workshopper og styrede deltagerne gennem

processen. De deltagende klasser blev i samarbejde med skolens lærere fordelt på fire hold. Hvert hold fik i løbet af dagen mulighed for at prøve kræfter med alle fire workshopper. Både lærere fra skolen og klubmedarbejdere fra den lokale ungdomsklub deltog på dagen. De blev udnævnt til 'holdkaptajner', der skulle guide holdet fra en workshoplokalitet til den næste samt hjælpe de unge med at holde fokus på de opgaver, der blev stillet. Minimum to 'holdkaptajner' fulgte hvert hold.

Intentionen var, at både lærere og klubmedarbejdere skulle have mulighed for at iagttage processen og se de unge fra nye vinkler uden samtidig at skulle bevare overblikket over hele processen.

På baggrund af vores erfaringer fra dette første års afholdelse af 'De unges dag' overvejer vi dog kraftigt fremover også at inddrage lærere og klubmedarbejdere i selve afholdelsen af workshopperne, da vi mener, der ligger et stort potentiale i deres fagligheder. Også fordi det har vist sig afgørende for de unges engagement og koncentration, at de voksne, som kender de unge og arbejder med dem til daglig, viser, at de går ind i projektet. Samtidig kan en inddragelse af lærere/pædagoger være med til at skabe en endnu større forankring af projektet.

WORKSHOP: AMBASSADØRERNE

Da tanken bag DE NYE UNGE opstod, var de unge selvfølgelig med i udviklingen af formen (bl.a. har de bestemt, hvad de forskellige elementer i DE NYE UNGE skulle hedde). Den nye struktur inden for DE NYE UNGE betyder, at der i hver(t) skole/klubdistrikt (Risskov, Strand, Sølyst, Skæring og Skødstrup) oprettes en 'ambassade', som råder over et budget til ungdomskulturelle aktiviteter. Alle unge mellem 14 og 18 år i Fritidscenter Grenåvej Øst kan blive 'ambassadører'. Ambassadørerne mødes ca. en gang om ugen for at udvikle og udvælge de bedste idéer til hold, ture og arrangementer for unge. Alle 14-18-årige i fritidscentret kan søge ambassadørerne om penge til deres idéer. På den måde arbejder DE NYE UNGE med at skabe fritidsaktiviteter både for, med og af unge.

Til at hjælpe sig med ambassadørarbejdet har de unge ambassadører tilknyttet en voksen tovholder – også kaldet en 'Lukas' blandt de unge. Hver(t) skole/klubdistrikt har en 'Lukas' fra både skolen og ungdomsklubben, som arbejder sammen om at hjælpe de unge med at igangsætte projekter for andre unge.

På denne workshop fik de unge mulighed for at udvikle idéer til hold, ture og aktiviteter for unge i deres lokalområde, som de kan søge ambassadørerne om penge til at realisere.

Holdet blev her fordelt på fire grupper. Hver gruppe dystede mod hinanden i en idéstafet, hvor der blev genereret et væld af idéer til aktiviteter. Hver gruppe havde en terning, og slog man en sekser, måtte man løbe hen og trække et inspirationskort. Efterfølgende udvalgte hver person i gruppen den idé, de syntes bedst om. Disse idéer blev kvalificeret gennem en roterende idéudvikling – 'idékarrusellen'. Til sidst valgte hver gruppe én idé, de ville indstille til ambassadørerne og udfærdigede en ansøgning bestående af fem puslespilsbrikker, der tilsammen udgjorde elementerne: Økonomi, målgruppe, tidsplan, aktivitetsbeskrivelse og stedsspecifikation.

WORKSHOP: BØRN OG UNGE-BYRÅDET

Aarhus har et Børn og Unge-byråd med unge repræsentanter mellem 13 og 17 år fra de forskellige områder i Aarhus. Hvert område har en baggrundsgruppe bestående af unge (hos os også kaldet 'Senatet'), som løbende debatterer de projekter, der tages op i Børn og Unge-byrådet.

Ved opstarten af Børn og Unge-byrådet i efteråret 2011 var baggrundsgrupperne blevet bedt om at komme med indspark til forskellige indsatsområder, som Børn og Unge-byrådet skulle arbejde med det kommende år.

I denne workshop fik samtlige unge på 'De unges dag' derfor mulighed for at give deres besyv med i forhold til, hvordan man på kommunalt plan gør Aarhus til en bedre by at leve og være ung i. Hertil skulle de bruge deres mobiltelefon. Udfordringen lød nemlig

på, at de skulle lave en mobilfilm, der formidlede deres idé eller ønske. Workshopen startede derfor med en kort introduktion til Børn og Unge-byrådet, og til hvordan man opbygger en 'one take-film' – en film optaget ud i ét uden klip. Derefter skulle de unge i grupper diskutere og udvælge deres indspark eller 'statements' til Børn og Unge-byrådet. Til inspiration kunne de vælge mellem en række temaer (fx trafik, kultur, fritid, miljø, uddannelse, teknologi og sundhed), som de kunne kombinere med en række statements (fx "Det er et problem for unge i Aarhus, at..." eller "Aarhus bliver en federe by, når..."). Derefter skulle de fordele de filmtekniske roller mellem sig (skuespiller, instruktør, kameramand, scenograf m.m.), og endelig skulle filmen optages – i one take.

WORKSHOP: UNGE [COOL TOUR]

'Unge [cool tour]' er et treårigt modelforsøg under Børnekulturens Netværk (en enhed under Kulturministeriet) omkring unge og kultur, som Fritidscenter Grenåvej Øst og Fritidscenter Grenåvej Vest står for i samarbejde med bl.a. Kulturhus Aarhus, Børnekulturhuset og Station Next. Projektet er igangsat i efteråret 2011 og har til hensigt at undersøge, hvad kultur på de unges præmisser kan, og hvordan man kan kvalificere og udvide unges kulturelle horisont.

For at kickstarte projektet blev de unge på denne workshop inviteret til at sætte deres præg på projektet. Det skete helt konkret ved, at de unge havde mulighed for at dekorere en campingvogn med graffiti, der i ord og statements udtrykte, hvad ungekultur er for dem. Campingvognen blev projektets mobile kulturbibliotek, der i den efterfølgende tid rejste rundt i området til de unges kulturelle aktiviteter og fungerede som vartegn for projektet. Workshopen var desuden et afsæt til at kortlægge de unges blik på kultur.

Workshopen var struktureret sådan, at der først blev lagt op til en diskussion af, hvad ungekultur er. Efter at have debatteret spørgsmålet i grupper valgte hver gruppe tre-fire ord, der beskrev deres bud på ungekultur. Efterfølgende lavede de unge 'stencils', hvilket er små skabeloner ud fra deres ord. Til sidst fik de en introduktion til, hvordan man maler graffiti for endelig at få mulighed for at sætte deres mærke på campingvognen.

WORKSHOP: UNGDOMSKLUBBEN/SKOLEN

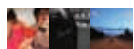
Denne workshop blev udviklet i tæt samarbejde med den lokale skole og klub. Intentionerne var at lade klubben og skolen få mulighed for at få et tema behandlet, de fandt særligt relevant ud fra deres perspektiv. DE NYE UNGE har så i samarbejde med de eksterne procesledere udarbejdet en workshop, der matchede dette ønske. Det betyder også, at workshopen har varieret fra skole til skole. Samtidig var målet at fremme forståelsen mellem skole og klub i forhold til de udfordringer, de hver især står overfor. På Sølystskolen omfattede workshopen udvikling af aktiviteter i den nybyggede ungdomsklub. Workshopen mandede ud i konkretiseringen af ét arrangement, som alle unge fra 7. og 8. klasse var med til at udforme. På Skødstrup Skole var workshopen bygget op omkring formulering og visualisering af den gode ungdomsklub. Workshopen mandede ud i en række malerier, som efterfølgende blev udstillet ved en fernisering i klubben.

Aktiveringen af et særligt udeareal for unge blev temæt for workshopen på Risskov Skole. Målet var at skabe idéer til et attraktivt uderum, hvor skolens ældste klasser kan tilbringe deres frikvarter.

På Skæring Skole var missionen for denne workshop at skabe input til, hvordan ungdomsklubben skal forme sig, når den rykker ind i helt nye lokaler på skolen. Og på Strandskolen blev denne workshop brugt til at vise mulighederne for musisk udfoldelse i den lokale ungdomsklub via en workshop i 'stomp'.

HVAD ER DER KOMMET UD AF 'DE UNGES DAG'?

'De unges dag' har været med til at give de unge indsigt i deres mulighed for at præge deres ungdomsliv. Både i forhold til det helt lokale niveau med at skabe en aktivitet i ungdomsklubben eller igangsætte et ungdomsskolehold og i forhold til at få indflydelse på kommunalpolitiske prioriteringer gennem Børn og Unge-byrådet. Desuden har dagen gennem forskellige kreative processer givet de unge erfaring med at udvikle idéer og arbejde innovativt i forhold til at ændre deres omgivelser, så de passer bedre til dem. 'De unges dag' har også bidraget til et øget samarbejde og en helhedsorien-

teret tilgang til unge mellem skole, klub og ungdomsskole. Et sådant samarbejde er vigtigt for at sikre synergi mellem læring, erfaringer og udvikling i både skole og fritid. Det hjælper de unge til at opleve sammenhæng i de forskellige fora. Sammenhængen er desuden væsentlig i overgangen til en ungdomsuddannelse, fordi fritidslivet – modsat folkeskolen – fortsætter med at kunne spille en aktiv rolle i de unges liv og dermed kan fungere som et bindeled og et trygt forum i en overgang, hvor alle faglige og sociale relationer ændres.

‘De unges dag’ var med til at kickstarte en proces, som ikke bare var målrettet det at iværksætte initiativer det næste år, men de næste mange år. Effekten kan vi naturligvis ikke opgøre på nuværende tidspunkt. Indtil videre har projektet dog helt konkret resulteret i:

- 70 videoer med budskaber om, hvad de unge i området synes, er vigtigt, at Børn og Unge-byrådet arbejder videre med for at gøre Aarhus til en bedre by.
- 80 konkrete projektansøgninger til de fem Ambassader om, hvilke aktiviteter de unge ønsker at iværksætte i deres område.
- Over 200 statements om, hvad ungekultur er.
- En køreklar kulturcampingvogn som et vartegn og en mobil base for de unges kulturprojekter.
- Etableringen af Ambassader på tre nye skoler.
- En kontakthjælper til over 500 unge på Facebook.

SLØJFEMODELLEN SAT I SPIL PÅ ‘DE UNGES DAG’

‘De unges dag’ er ét initiativ blandt en række indsatser, der udgør strategien for, hvordan vi arbejder med unge i Fritidscenter Grenåvej Øst. Derfor kan arrangementet naturligvis ikke stå alene i forhold til 95 % målsætningen. Initiativet er dog et konkret forsøg på at starte en tradition for større samarbejde mellem skole, klub og ungdomsskole i målsætningen om at skabe en mere helhedsorienteret indsats for de unge og arbejde med at etablere glidende overgange mellem de arenaer, de unge bevæger sig i. ‘De unges dag’ arbejder konkret med at styrke de unges medborgerskab ved at træne demokratiske færdigheder og oplyse de unge om deres indflydelsesmuligheder. Fokus

på unge-demokrati og -indflydelse er interessant i forhold til 95 % målsætningen, fordi arbejdet med at styrke disse aspekter uundgåeligt trækker på de fire perspektiver: Faglige kompetencer, sociale kompetencer, valg og fravalg, relevans og mening, som udgør sløjfemodellen i kommunens handlingsplan for 95 % målsætningen.

For at kunne agere i demokratiske sammenhænge skal de unge tilegne sig en række generelle færdigheder i forhold til at kunne argumentere, analysere og reflektere. I forhold til ‘De unges dag’ blev de unges tekniske færdigheder desuden trænet, inden for det at kunne beskrive idéer og tanker både skriftligt, mundtligt og visuelt. Desuden var dagen en øvelsesplatform i at tænke innovativt og udviklende i forhold til at igangsætte nye tiltag, der imødekommer de unges egne og deres kammeraters behov og ønsker. Endelig blev der arbejdet med nogle helt fagspecifikke færdigheder som fx at lave et budget eller opbygge en film.

Set i lyset af 95 % målsætningen er ‘De unges dag’ også relevant, da dagen arbejder med at skabe ungdomsdemokrati ud fra en alternativ, skabende og aktionsorienteret tilgang. Den appellerer også til mindre boglige unge, som opdager, at man fx godt kan have en stemme i byrådsdebatter, selvom man ikke er så god til at sidde stille og holde traditionelle møder.

‘De unges dag’ arbejder også i høj grad med sociale aspekter i kraft af de samarbejdsrelationer, som de unge bliver sat i, når holdene fx blandes på tværs af traditionelle skel mellem klasser og årgange. De unge bliver i flere workshopper stillet over for at skulle forhandle sig frem til konsensus. Desuden lægger dagen op til, at de unge ikke bare sætter deres viden, men også deres meninger, i spil. Således bliver de unge også stillet over for at skulle tage stilling og bruge sig selv – og ikke et udefrakommende logisk facit – som referencepunkt. De bliver trænet i at træffe valg, der tager dem selv med på råd. Et tiltag som ‘De unges dag’ bidrager dermed til de unges myndiggørelsesproces – de unge styrkes i at træffe kvalificerede valg på egne vegne, når de starter på en ungdomsuddannelse.

'De unges dag' understøtter de unges mulighed for at præge deres ungdomsliv og lader dem få et reelt valg i forhold til, hvad de finder relevant at bruge deres fritidsliv på. Den direkte indflydelse er også med til at sikre, at de unge finder de fritidstilbud, vi udbyder, vedkommende. Som fritids- og ungdomsskole må vi ikke glemme, at det ikke er nok, at vi som voksne finder det formålstjenligt at udbyde et givent ungdomstilbud. De unge skal selv kunne se en mening i at benytte vores tilbud, ellers kommer de ikke – det er præmisserne for at arbejde med de unge i deres fritid.

HVAD KAN DU GØRE FOR SELV AT KOMME I GANG?

At afholde et arrangement som 'De unges dag' kræver et godt samarbejde med skole og klub. Derfor er det vores anbefaling, at man starter tidligt med at kontakte disse samarbejdspartnere, da især skolerne har vanskeligt ved at koordinere et projekt af sådan karakter inden for en kort tidshorisont.

ET FORSLAG TIL EN TIDSPLAN KUNNE VÆRE:

Marts: Møde med skole/klub + aftale om dato for arrangementet.

April: Udarbejdelse af workshopper og program for dagen.

August: Udsendelse af invitation til elever + orientering til lærere og forældre.

Medio september: Afholdelse af 'De unges dag'.

Ultimo september: Evaluering og opsamling på dagen.

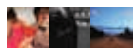
Ultimo september – juni: Iværksættelse af idéer udarbejdet på 'De unges dag'.

Hvis du vil vide mere...

Er du interesseret i at vide mere om DE NYE UNGE, kan du se mere på www.denyeunge.dk. Desuden er du velkommen til at kontakte Brian Skifter (skifter@aarhus.dk) eller Astrid Moth (amoth@aarhus.dk) for sparring i forhold til 'De unges dag', eller hvis du er interesseret i at rekvirere detaljerede drejebøger for de forskellige workshopper.

Du kan se filmene fra workshop'en 'Børn og Unge-byrådet' på DE NYE UNGES facebookgruppe: www.facebook.com/denyeunge

Du kan læse mere om modelforsøget på www.denyeunge.dk eller på Børnekulturens Netværks hjemmeside: www.boernogkultur.dk

6.13. Det enkelte barn er et fælles ansvar

Af Adam Hesager, klub- og legepladsleder, Fritidscenter Viborgvej

Vi oplever med mellemrum børn eller unge, der i en periode ikke trives i skolen eller dagtilbuddet, og som er havnet i fastlåste konflikter med deres lærere/pædagoger og klassekammerater/de andre børn på stuen. Typisk trænger de mest af alt til omsorg og ekstra tid med voksne, så de føler sig set, hørt og anerkendt. Disse børn og unge har derfor ofte rigtig godt af at gå sammen med en voksen, der ikke er en del af deres daglige 'konflikt', og som har tid og lyst til at tale med dem om stort og småt, mens man foretager sig noget sammen.

Vores idé er derfor den helt enkle at kunne inddrage disse børn eller unge i de rutineopgaver, personalet på legepladsen eller i klubben udfører om formiddagen. Konkret kan det fx være, at personalet betror barnet eller den unge ansvar for at udføre nogle af de praktiske opgaver, der er en del af hverdagen. Dette kan give mulighed for et pusterum med ro, luft og et andet perspektiv på hverdagen i en kortere periode. Pointen er, at det gælder om at ændre en fastlåst situation, når 'mere af det samme' ikke virker. Dette kræver, at man arbejder ud fra to perspektiver: Barnets/den unges trivsel samt de voksnes trivsel.

BARNETS/DEN UNGES TRIVSEL

Det overordnede formål er at få 'løsnet op' i forhold til det, der gør, at barnet/den unges situation er blevet fastlåst. Det gælder om at give barnet/den unge lyst til at komme tilbage til skolen og motivation til at modtage undervisning igen.

Derfor skal barnet/den unge have mulighed for, for en periode, at indgå i en ikke-konfliktfyldt hverdag, hvor han eller hun får mulighed for at komme i ro og i balance med sig selv og få et andet perspektiv på det at gå i skole. Idéen med at skabe dette rum i klubben eller på legepladsen er, at her er gode muligheder for 'en-til-en'-pædagogisk arbejde. Det pædagogiske personale er specialister i relationsarbejde og

har den menneskelige og faglige viden, der skal til for at støtte og vejlede barnet/den unge i at genskabe kontrollen over eget liv og troen på eget værd og egne evner. Vores vision er, at barnet/den unge skal gennem tre faser under et forløb som dette: Først og fremmest skal barnet/den unge ud af følelsen af at være i konstant konflikt med omgivelserne og af at skulle være på vagt hele tiden. Det sidste kan i sig selv være en stressfaktor.

Dernæst skal barnet/den unge 'i kontakt med sig selv' igen og have mulighed for at 'mærke efter', hvad han eller hun føler, vil, kan og ved.

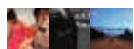
Til sidst skal barnet/den unge forberede sig på at skulle tilbage til skolen uden at tage konflikterne med sig tilbage. Her arbejder vi med den psykiske robusthed og den grad af livsmestring, der skal til for at vende tilbage til skolen uden at falde tilbage i den gamle rolle. Vi ser derfor denne fase som en mentaliseringsproces, barnet/den unge skal igennem.

DE VOKSNES TRIVSEL

Ved i en afgrænset periode at få mulighed for at trække sig fra den konfliktfyldte og fastlåste situation får barnet/den unge mulighed for at puste ud. Samtidig får de lærere/pædagoger, der stod i konflikten med barnet/den unge, tid til at skabe ro i sig selv og i klassen. Hermed får de også lejlighed til at puste ud, viske tavlen ren og forberede sig på at barnet/den unge kommer tilbage.

Ligesom barnet/den unge skal de voksne igennem tre faser for at kunne lykkes. De skal:

- Komme ud af følelsen af at være i konstant konflikt med barnet/den unge.
- Genskabe følelsen af ro og overskud – både i klassen og i sig selv. Det vil sige at komme i balance med sig selv, komme i kontakt med egne følelser og reflektere over, hvad der skal til for at ændre den fastlåste situation.
- Gennemgå en mentaliseringsproces, hvor de forbereder både sig selv og klassen på, at barnet/den unge kommer tilbage. Det kan eventuelt være godt med en indslusningsperiode. På den måde bliver overgangen ikke for voldsom, og barnet/den unge får mulighed for at trække sig, så konfliktniveauet bliver overskueligt.

HVORFOR IKKE ARBEJDE SAMMEN?

Hvis vi gennem et tværgående samarbejde kan fjerne konflikter fra klassen og motivere og give barnet/den unge, der er kørt fast, lyst til at gå i skole og til at lære tilbage, er vi godt på vej. I sin tid udsprang idéen af, at vi i skoledistriktgruppen flere gange snakkede om det uhensigtsmæssige i, at der er børn og unge, som i perioder fylder alt for meget, fordi de er i konflikt både med andre børn og voksne. Oplevelsen var, at de kan køre hele stuer eller klasser i sænk, og at det er meget svært at ændre situationen, når der ikke er mere overskud at give af. Samtidig går der personale – særligt på legepladsen – rundt og laver praktisk arbejde uden at have børn og unge om formiddagen.

Så hvorfor ikke arbejde sammen på tværs om disse udfordringer?

- Det vil styrke det tværfaglige samarbejde og gensidige kendskab i lokaldistriktet.
- Det vil øge trivslen blandt børn og personale.
- Det vil tilvejebringe bedre læringsmiljøer.
- Vi får børn og unge med øget styring på eget liv.
- Det kan forbedre forældresamarbejdet.

SÅ DET GJORDE VI...

Til at begynde med prøvede vi med et forløb med ét barn. Forældre og barn blev informeret om vores plan og var med på idéen. Forløbet viste sig at være en succes fra dag ét. I klubben og på legepladsen har vi aldrig oplevet konflikter eller aggressioner, der tilnærmelsesvist ligner dem, vi har hørt om fra skole og dagtilbud. Vi har haft rolige og glade børn, som har været til at tale med om de uoverensstemmelser, der har været. Samtidig har vi også haft indflydelse på forældresamarbejdet med de mindre børn, der er blevet afleveret af forældrene. De har oplevet at aflevere børn, der glæder sig til at komme af sted, eller som hjemme fortæller om gode oplevelser. Det har også skabt den tiltænkte ro og mulighed for pædagoger og lærere til at genskabe det gode miljø i klassen eller på stuen samt mulighed for at give de øvrige børn/unge den opmærksomhed, som de har brug for. I det tværgående samarbejde i lokalområdet har vi oplevet, at det også skabte en følelse af fællesskab.

Vi har nu haft børn og unge fra 5 til 14 år i forløb på legepladsen/klubben. Vores erfaring er, at man som enkeltperson eller som institution ikke længere har følelsen af at stå alene med udfordringerne og opgaverne, men at der er mange, der kan og vil tage ansvar og være med til at løfte opgaverne i flok. Vi har desuden oplevet, at især de mindre børn har vist større tillid og mindre konfronterende adfærd over for lærere og pædagoger.

Hos de større børn har vi oplevet, at de begynder at tage ansvar for deres eget liv. På ganske kort tid har vi i fællesskab opnået at give dem forståelsen af, at de selv er ansvarlige for, hvorvidt de lykkes med det, de har for, eller ej. Og vi oplever på legepladsen, at disse unge kommer til os og søger råd og vejledning, når de har brug for det.

RELATIONEN ER ALTAFGØRENDE

Vi opnår gode relationer ved at møde barnet/den unge med en åben og fordomsfri tilgang, og når de føler, at vi ikke interesserer os for al den ophobede viden om, hvor umulige og vanskelige, de er. Det vil sige, at vi som professionelle voksne skal ville disse børn og unge. Og vi skal kunne acceptere dem, som de er, og hvor de er i deres tilværelse. Vi skal formå at se det unikke i dem og turde give det næring.

Gennem de sidste mange år har der været stort fokus på manglende ressourcer. Men de kommer ikke. Vi bliver derfor nødt til at skabe dem selv ved at tænke nyt og ved at tænke i helheder, arbejde sammen på tværs og skabe små synlige succeser i dagligdagen. Succes giver energi, og energi frigiver ressourcerne i os.

Når disse forløb lykkes, når vi ud i alle fire hjørner af sløjfemodellen. Der er hjælp til afklaring, der er fokus på sociale kompetencer, vi motiverer og skaber mening. Og så skal det hele munde ud i, at vi skaber bedre forudsætninger for, at det faglige niveau øges.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Adam Hesager, mobil 5157 5036, adhe@aarhus.dk

6.14. 'Hele Molevitten'

Af Anne Winther Jørgensen. Leder, Vejlbj Fritidscenter, Grenåvej Vest

I Vejlbj Fritidscenter oplever vi, at rigtig mange børn og unge går og skjuler deres tvivl og usikkerhed i forhold til de udfordringer, de støder på i hverdagen. Både de små og umiddelbart ligegyldige ting, men også de helt store af livets spørgsmål. For man skal jo helst ligne én, der har styr på tingene og har succes. Det tror de nemlig ofte, at alle de andre har. Og så duer det jo ikke at gå og vise sin usikkerhed. Vi oplever, at det for mange børn og unge er svært at snakke om tanker og følelser. Til at lukke op for det felt bruger vi en pædagogisk metode, som trækker på kvaliteter fra leg, spil og konkurrencer.

Det kan være en rigtig stor byrde for børn og unge at skulle gå og gemme sig bag facader og have svært ved at sætte ord på det, der er svært, gør ondt eller bekymrer. Derfor har vi en vigtig opgave i at hjælpe dem med at lære det og give dem mulighed for at øve sig, så de bliver robuste nok til at klare sig selv. På den måde er vi med til at ruste dem til voksenlivet. Vi skal skabe trygge rammer, hvor de får mulighed for at øve sig i at mærke efter og sætte ord på den usikkerhed og tvivl, de bærer rundt på. Men hvordan gør man så det, uden at det virker påtaget og voksenagtigt? Især for drengene kan det være rigtig svært bare at sætte sig ned og snakke om sine følelser og tanker. Det er vores erfaring, at en 'spilform' og 'dilemmaopbygning' virker rigtig godt i den henseende. Og så er FU-området desuden en god tryk ramme for den slags aktiviteter.

'HELE MOLEVITTEN' SOM KONCEPT

'Hele Molevitten' er en pædagogisk metode, der giver medlemmer og pædagoger mulighed for at have det sjovt sammen gennem spil og konkurrencer. Gennem konkurrerende og humørfyldte aktiviteter skaber vi en afslappende ramme for at snakke om sig selv. Snakke om tanker om sit eget ungdomsliv, stille de pinlige spørgsmål eller bare høre på, hvad andre unge har af tanker, når emnet er ungdomsliv. Den direkte

dialog er sjældent brugbar. Spørger vi fx: "Hvordan har du det i dag", så svarer mange unge: "Godt." Og så ender dialogen dér. At spille og lege flytter fokus væk fra de sårbare samtaleemner og bringer en lethed ind i samtalen.

En del af konceptet er tilrettelagt sådan, at barnet/den unge skal snakke om andre end sig selv og forestille sig, hvordan andre har det eller tænker. Denne metode skaber en distance og gør det nemmere at åbne sig op omkring emnerne. I virkeligheden taler den unge oftest om sig selv.

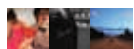
Vi har været inspireret af snakken om læringsstile, og det var vigtigt for os at lave aktiviteter, hvor det er kroppen og det at 'røre ved', der er de vigtige redskaber. Vores tankestationer er bygget op omkring det at bevæge sig og samtidig tale om tanker. Deltagerne skal bruge deres krop og hænder og gennem fysisk aktivitet tale om deres tanker om ungdomslivet.

Brætspillet 'Hold kæft, og tal' er mere stillesiddende og kræver læsefærdigheder. Dog er der indlagt en kategori, der hedder 'Fisk', der bringer lidt mere fysisk aktivitet ind i spillet samt skøre tanker til hjernen.

Grundtankerne med konceptet er, at børnene og de unge:

- Skal have sig selv med.
- Skal lære at mærke efter i maven.
- Skal øve sig i at træffe sunde og selvstændige valg.
- Træner aktiv deltagelse.
- Finder modet og lysten til at engagere sig.

Konceptet er ikke udviklet specifikt i forhold til 95 % målsætningen, men har derimod dannelse til deltagelse som hovedsigte. Et af de steder i ungdomslivet, hvor tingene for alvor bliver sat på spidsen, og hvor ens usikkerhed risikerer at blive allermest udstillet, er, når man skal i gang med en ungdomsuddannelse. Derfor er konceptet relevant at bruge med dette sigte også. For hvis ikke man har sig selv med hele vejen og

kan italesætte sine tanker, kan det være vanskeligt at komme igennem en ungdomsuddannelse.

For det første skal man være fagligt og socialt klar. For det andet skal man være afklaret i forhold til, hvilken uddannelse man i grunden ønsker at tage. Og så skal man være i stand til at begå sig socialt og klare sig fagligt, når først man er kommet i gang. Alt dette bliver ofte afklaret i dialog, hvor der udveksles tanker og erfaringer.

Alle unge har på et tidspunkt brug for at snakke med andre om de dilemmaer og vanskeligheder, der opstår omkring det at tage en ungdomsuddannelse – en samtale, der kan give dem støtte til at kunne vælge rigtigt og dermed have sig selv med. 'Hele Molevitten' har redskaber til at øve disse samtaler, da den unge igennem tankestationerne og spillet 'Hold kæft, og tal' øver det at skulle forholde sig til sig selv og andre – og ikke mindst træner det at sætte ord på tankerne.

UDVIKLINGEN AF KONCEPTET

Vejlby Fritidscenter blev i 2009 budt inden for i et projekt i Aarhus Kommune. Projektet var sat i værk for at bevidstgøre os pædagoger om det forhold, at gennemsnitligt to elever i hver klasse har forældre, der misbruger alkohol i en sådan grad, at børnenes opvækstvilkår bliver forringet. Disse børn får ikke den rette støtte, da emnet misbrug af alkohol er tabubelagt, og mange vil dække sig ind under, at det hører til privatlivets fred.

I vores fritidscenter ville vi åbne dette tabubelagte emne op gennem aktiviteter med vores medlemmer, som spænder fra 5. klasse og op til 18 år. Vi troede ikke på, at det var tilstrækkeligt, at vi tilbød os som terapeuter, som medlemmer med problemer på hjemmefronten kunne tale med. Vi ville *lege* – spille det ind i vores medlemmers verden og ad den vej give muligheder for at snakke om ungdomslivets mange udfordringer. Særligt de udfoldninger, der kan gøre ondt. Herved opstod spillet 'Hold kæft, og tal'.

At kunne snakke om sine problemstillinger i livet kræver, at medlemmet kan formidle

sine tanker, og vi oplevede, at netop det havde mange af vores medlemmer meget svært ved. De havde særligt svært ved at finde de rette – og tilstrækkelige – ord til at beskrive deres tankeverden. Så det blev en opgave for os at træne vores medlemmer i det at tænke og dele sine tanker. Herved opfandt vi 'Tankestationen'.

Vi kunne nemlig ikke finde noget materiale, der passede til vores arbejde. Det, vi kunne få, var pjecer i bunkevis.

Vores serie kom til at hedde 'Hele Molevitten', da molevitten er sidste runde af en folkedans, som kræver, at deltagerne har nogle forudsætninger fra de tidligere runder af dansen, og at danserne kan arbejde sammen. Det gav os et fint billede på, hvad vores børn og unge skal kunne med henblik på 95 % målsætningen.

HVAD ER 'HELE MOLEVITTEN'?

Spillet 'Hele Molevitten' består af tre dele:

- Brætspil: 'Hold kæft, og tal'
- Tankestationerne
- En idébank

Spillet 'Hold kæft, og tal' er et dialogspil, hvor medlemmerne spiller mod hinanden og igennem spillet fortæller, hvordan verden ser ud, derfra hvor den enkelte står. Kategorierne er hentet fra nogle af de ungdomsproblemstillinger, vi har mødt i vores egen praksis.

Kategorierne er: *Grib chancen, Alkohol, Kærester, Fester, Venner og Hva' gør du?*

Spillet spilles som et almindeligt brætspil, hvor det gælder om at få X'er på et scorekort. Den spiller, der får flest X'er på sit scorekort, vinder spillet. X'erne får man ved at besvare forskellige spørgsmål/dilemmaer, som opstår, når spilleren rykker rundt på spillepladen. Vi har afprøvet spillet på en gruppe piger over flere omgange, og de har påpeget, at spillet blev for alvorligt. Derfor har vi lagt en kategori ind, der hedder 'Fisk'.

Den bruger vi som en slags pause, hvor hjernen hviler, og der kan grines.

Spillet åbner også muligheder for at kunne drille hinanden ved at 'stjæle' X'er fra en modspiller. Spillet styres af en pædagog, der inden spillet sætter rammerne for, hvordan det skal foregå. Det kan fx dreje sig om, hvor lang tid der skal spilles, hvor mange X'er der skal samles, og hvordan børnegruppen skal sammensættes.

TANKESTATIONERNE

Alle fire tankestationer er bygget op omkring idéen om at 'lege' med deltagerens tanker, meninger, holdninger og værdier. Igennem forskellige fysiske spilsituationer får deltagerne mulighed for at sige en masse omkring deres eget ungdomsliv uden direkte at skulle stå til 'regnskab' i forhold til deres eget privatliv. Her tager spillet forbehold for, at det kan være svært at 'blotte sig', når man er ung og måske sårbar eller er i en livssituation, hvor der kan være forhold, som man ikke lige umiddelbart ønsker at dele med alle.

På tankestationerne er der hjælp at hente, hvis det kan være svært at finde de rette ord, der dækker tankerne. Her er også nye ord at lære. Ord, man måske ikke normalt bruger. Ord, der måske bedre dækker ens meninger og holdninger osv.

Endelig skal deltagerne i workshoppen i 'Håndtag og heltehaar' forsøge at være en anden person - fx en buschauffør - og se verden ud fra denne persons perspektiv. Det giver deltageren mulighed for at sætte sig ind i andres synspunkter og tanker.

Spillets fire tankestationer ser sådan ud:

'Min Graffitiverden': På denne tankstation får deltagerne mulighed for at fortælle om deres egne værdier i forhold til forskellige udsagn hentet fra ungdomslivet.

'De fire verdenshjørner': På denne tankstation får deltagerne mulighed for at træffe nogle valg og synliggøre valgene fysisk ved at skulle flytte sig.

'Håndtag og Heltehaar': På denne tankstation får deltagerne mulighed for at sætte sig ind i andres virkelighed. De skal bruge deres evne til at forestille sig, hvordan andre oplever verden, og hvilke tanker andre måske gør sig.

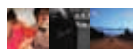
'Tanketennis': På denne tankstation får deltagerne mulighed for at opleve lidt konkurrence samtidig med, at de skal løse en konkret opgave, der fortæller noget om den enkeltes holdninger til udsagn fra ungdomslivet.

'HELE MOLEVITTEN' KAN 'NARRE' MEDLEMMERNE TIL AT SNAKKE OM SIG SELV

At arbejdet med at dygtiggøre vores medlemmer i det at samtale om deres tanker virker, viser sig ved, at der bliver flere samtaler/dialoger ung-til-ung og mellem pædagog og ung om, hvad der foregår i hver enkeltes tankeverden. Det at dele tanker og usikkerhed bliver mere tilgængeligt og mere trygt og velkendt for den unge. Vi oplever, at dette ofte resulterer i, at den enkelte unge bliver i stand til at træffe både store og små beslutninger. Det kan dreje sig om beslutninger angående ungdomsuddannelse, kammeratskabsrelationer, kæresteproblemer - eller bare det at stoppe med at pjække fra skolen.

På nuværende tidspunkt har vi nogle indledende oplevelser med 'Hele Molevitten'. Medarbejderne er blevet meget overraskede over nogle af vores medlemmers lyst og evner, når han/hun har arbejdet på tankestationerne. Medlemmer, der til dagligt har svaret "Fint" på spørgsmålet om, hvordan det går, har på tankestationerne formuleret mange sætninger omkring emner, der har optaget dem. En evne, der ikke bliver brugt så tydeligt i dagligdagen, og som vi fremadrettet vil kunne opmuntre endnu mere. Vi har oplevet en styrket relation mellem medlem og pædagog, idet der er kommet flere fælles oplevelser.

Nogle af de to-sprogede drenge, der i dagligdagen bruger få og mange af de samme ord, har fået mulighed for at lære nye ord, der kan styrke dem til at tale et mere nuanceret sprog.

Endelig giver tankestationerne drengene mulighed for at snakke om sig selv, uden at det bliver pinligt og for 'pædagog-agtigt'. Drengene har følt sig mere tilpas med denne dialogform end den mere direkte udspørgende form. De er så at sige blevet 'narret' til at snakke om sig selv.

HVORDAN KOMMER MAN I GANG?

Materialet til tankestationerne ligger klar til brug. Det samme gør sig gældende for spillet 'Hold kæft, og tal'. Det er vigtigt, at hele materialet er klippet ud og samlet, sådan at den medarbejder, der skal i gang med dele af 'Hele Molevitten' har overblik over tankestationen. Det giver tryghed og ro i spillet.

Materialet må bruges af alle – det skal blot klippes ud og gøres klar. Vi vil dog opfordre til at gøre 'Hele Molevitten' til jeres eget redskab, således at der opstår ejerskab omkring produktet. Tilpas det jeres børneflokk, og sæt jeres personlige præg på tingene. Dette er den nemme del af beslutningen om at arbejde med tankerne bag 'Hele Molevitten'.

De største forhindringer i forhold til brugen har været at få de medarbejdere, der ikke har siddet med produktet i gang med at bruge det. Altså det at turde kaste sig ud i ukendt farvand.

Vi oplever, at det for nogle har været svært at overvinde egen usikkerhed og prøve disse nye aktiviteter. Særligt fordi det arbejder med følelser og tanker. Usikkerheden har især drejet sig om uvisheden om, hvad der kan opstå i situationen, og hvordan det håndteres. For ingen ved, hvor det at dele tanker og følelser bærer hen.

I Vejlbys Fritidscenter har vi besluttet, at alle skal arbejde med 'Hele Molevitten'. Udgangspunktet er, at de medarbejdere, der brænder mest for idéen starter, og så hæfter de øvrige sig på senere. Både spillet samt tankestationerne lægger vi ind som små eftermiddagsaktiviteter. Da det stadigvæk er nyt for vores medlemmer, er det vigtigt, at vi snakker med de medlemmer, vi gerne vil have med i spillet et par dage i forvejen.

Det betyder, at medlemmerne er mindre usikre og mere motiverede. Det er vores erfaring, at det er vigtigt at bygge en hyggelig atmosfære op, hvor der er ro og tid til at arbejde med redskaberne.

Vi har også afholdt en 'Hele Molevitten'-dag, hvor medlemmerne blev inddelt i hold, som alle skulle igennem de fire tankestationer. Dagen blev krydret med et lille foredrag om alkohol, og vi serverede lækker, sund mad.

Vi oplever, vi har udviklet en metode, der giver vores medlemmer de helt konkrete input, de behøver for at kunne skabe det gode ungdomsliv, vi alle ønsker for dem. For rigtig mange har brug for hjælp til at sætte ord på tankerne – om hele ungdomsmolevitten.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Anne Winther Jørgensen, awjo@aarhus.dk

6.15. 'Kompass til trivsel'

Af Michael Sørensen, Leder af Egå Fritidscenter, Grenåvej Øst

'Kompass til trivsel' er en begrebsramme som går et spadestik dybere i forhold til sløjfemodellen og har direkte forbindelse til 'kvalificeret selvbestemmelse' og 'vitaliseringsmiljøer'. Udgangspunktet er, at hvis vi kan sørge for, at de unge trives, kommer udviklingen indefra.

Og hvis de trives, skal de nok tage de rette valg – også med hensyn til uddannelse. 'Kompass til trivsel' siger ikke direkte noget om, hvordan den enkelte medarbejder skal gøre, men siger mere om, hvilken retning og fokus, hver enkelt medarbejder kan udfolde sin faglighed i. Den er med til at sikre et helhedsperspektiv – også i forhold til de unge, som udfordrer os.

Udgangspunktet for at lave 'Kompass til trivsel' i Klub 210 var at lave en genvej til et værdigrundlag for både personale og leder, som var så enkelt, at det var til at forstå – også for forældre og samarbejdspartnere.

Der var hos klubbens personale et behov for en fælles platform at arbejde ud fra, som 'bandt det hele sammen' i stedet for 'endnu en ny måde' at arbejde på.

Da der også var et stort behov for at holde fokus på især det psykiske arbejdsmiljø, tog vi 'et skridt bagud' i forhold til sløjfemodellen og brugte Jan Tønnesvangs tanker omkring vitaliseringsmiljøer til at bygge et værdigrundlag på, så det flugtede med sløjfen. Det er vigtigt at pointere, at personalet grundlæggende skulle holde det samme fokus, om det var i arbejdet med 95 % målsætningen, arbejdet med inklusion, arbejdet med unge med særlige behov eller arbejdet med 'alle de andre, der nok skal klare den, også selv om vi ikke er der', men som rummer mange ressourcer, som kan komme alle til gavn.

HVAD HAR VI FÅET UD AF AT ARBEJDE MED 'KOMPASS TIL TRIVSEL'?

- En tydelig rød tråd i pædagogikken for unge, forældre, personale og samarbejdspartnere.
- Tydelig sammenhæng med sløjfemodellen og den måde, vi arbejder med alle unge på.
- Tydelig sammenhæng mellem det pædagogiske arbejde og arbejdsmiljøet.
- Et dynamisk og handlingsbaseret værdigrundlag, både for personale og leder.
- Fast holdepunkt, som kan tåle at blive udfordret, og som fungerer godt i både med- og modvind.
- En pædagogisk schweizerkniv.
- En sammenhængende og forståelig måde at arbejde med inklusion/rummelighed/unge med særlige behov på.

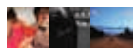
HVAD KAN DET BRUGES TIL?

- Icebreaker i samarbejdet med forældre og skole. Nu har de en mulighed for at stille kvalificerede spørgsmål til vores måder at arbejde på. Her er det tydeligt, hvad vi gerne vil, og om vi også gør det.
- Skærpe indsatsen i forhold til enkelte unge, fx i netværkssammenhænge eller inklusion af unge med særlige behov.
- Kvalitetssikring i forholdt til helhedsorienteret arbejde med unge generelt og konkret.
- Analysemodel til forståelse af, hvorfor en ung ikke trives, og hvad der skal til for at højne trivslen.
- Holdepunkt, når vi er blevet udfordret af ressourcemangel, dårligt samarbejde eller udfordret på det psykiske arbejdsmiljø.

Den vigtigste læring for os, har ikke været at komme frem til 'Kompass til trivsel', men det at have et fælles udgangspunkt som skaber metodefrihed, er forståeligt for alle, er helhedsorienteret og skaber sammenhænge. Så hvis man har dette som fokus, er det sekundært, hvorvidt man vil bruge 'Kompass til trivsel', eller man opfinder sit eget værktøj.

HVIS DU VIL VIDE MERE

Michael Sørensen, mobil 5130 4576, misor@aarhus.dk

6.16. Fra bekymring til afholdelse af et netværksmøde

Af Merete Poulsen, klubleder Klubben Rosenhøj og Jakob Kristensen, souschef Klubben Rosenhøj

Vi beskriver Klubben Rosenhøjs metodearbejde fra bekymring til afholdelse af et netværksmøde. Netværksmødet er en række processuelle møder, hvor en familie og deres faglige netværk er samlet om at styrke og understøtte samarbejdet mellem familien og netværket i det tværfaglige samarbejde.

Et netværksmøde kan bruges til at skabe sammenhæng i sagsbehandlingen, hvor både familien og det professionelle netværk har mulighed for at bidrage med deres syn på de ressourcer og udviklingsmuligheder, der er til stede for det konkrete barn eller den enkelte unge.

Tænkning omkring et netværksmøde indebærer at belyse udfordringerne og problemerne fra alle vinkler og sammen gøre en indsats. Netværksmøderne handler ikke om rigtig eller forkert, eller at nogen har mere ret end andre. Netværksmødet handler derimod om, at de forskellige parter i det tværfaglige samarbejde har forskellige positioner og perspektiver på problemstillingerne. Ved at nå hele vejen rundt kan vi optimere mulighederne for at kunne sætte bedst muligt ind over for den enkelte. Hensigten med et netværksmøde er at målrette, systematisere og koordinere indsatsen så tidligt som muligt.

Et netværksmøde skal kunne

- Styrke dialogen, den indbyrdes forståelse og tydeliggøre forventninger.
- Sikre mål og handlinger.
- Skabe kontinuitet og vidensdeling.
- Ressourcetænkning på netværksmødet skal afspejles i de handlinger, der finder sted mellem møderne.

HVORDAN

I Klubben Rosenhøj bruger vi ofte Brinkerhoffs '40-20-40-model', når vi skal klargøre forskellige indsatsers output. Denne model kan ligeledes lægges ned over netværksmødet. Her tænkt som: Forberedelsen til et netværksmøde (40 procent), selve mødet (20 procent) og opfølgningen på et netværksmøde (40 procent).

FORBEREDELSE 40 PROCENT

- Dagsorden sendes ud i god tid.
- Afklar evt. tolkebehov, og bestil i god tid.
- Få overblik over relevante samarbejdspartnere.
- Lav grundig forberedelse om barnet/den unge – fx bekymringsbarometer/bekymringstragten.
- Hold formøde med forældre og medlem.
- Gør lokalet klart. Tilpas fx bordstørrelse efter antal deltagere, skab stemning.
- Vær opmærksom på placering i lokalet – bevidst om at tolk og forældre sidder sammen. Vær opmærksom på at give forældrene og den unge mulighed for at se udgangen.
- Vær klar til tiden.

SELVE NETVÆRKSØDET 20 PROCENT

- Ordentlig velkomst til alle.
- Præsentationsrunde.
- Rids op, hvorfor vi afholder mødet.
- Eventuelle aftaler med familien siges højt – skaber tryghed.
- Giv familien og medlemmet ordet først.
- Følg dagsordenen.
- Sprogetik: Tal til og ikke om den unge og forældrene.
- Inddrag hele tiden familien og medlemmet.
- Tag referat, uddeleger eventuelt, hvis du selv er mødeleder. Husk at have referat-skema med.
- Varighed ca. 1 time – 1,5 time hvis det er med tolk.

OPFØLGNING 40 PROCENT

- Vores hensigt er, at alle deltagere underskriver referatet og får det med efter mødet. Ellers sendes referatet ud til alle senest en uge efter netværksmødet.
- Saml løbende op i forhold til medlemmet samt forældre.
- Følg op på konkrete aftaler.
- Indkald eventuelt til nyt møde.

HVORFOR VÆGTER VI NETVÆRKSMØDER?

Simpelthen, fordi det virker! Og fordi vi arbejder ud fra devisen om at, 'den, der er bekymret for et barn eller en ung, har pligt til at handle på det'. Ydermere er en af værdierne i Aarhus Kommunes Børn og unge-politik, at *"vi i fællesskab skal hjælpe dem, der har brug for det"*.

Et netværksmøde er med til at sikre en tidlig og sammenhængende indsats over for den enkelte. Ved at inddrage såvel familien som dens netværk opnår vi en større mangfoldighed af beskrivelser af den unge, sådan at hverken familie eller enkelte faggrupper bliver låst fast i egne subjektive antagelser.

Der er indbygget en systematik i netværksmødeformen, der er med til at sikre etikken i arbejdet i forhold til barnet/den unge samt familien. Inden et konkret netværksmøde afholder vi altid et formøde med familien, hvor de bl.a. bliver orienteret om rammerne og formålet med mødet og ikke mindst, hvem der deltager foruden dem selv. Ligeledes er de selvfølgelig også medbestemmende på, hvem der skal/kan deltage på netværksmødet samt omkring punkter til dagsordenen. Fx: *"Hvem er i særdeleshed betydningsfuld for den unge at få med til netværksmødet?"* og *"Skal/kan den unge deltage på hele mødet eller kun i starten?"*

Under selve netværksmødet tager vi referat, og inden mødets afslutning aftaler vi altid, hvem der efterfølgende har hvilke opgaver samt en eventuel dato for et opfølgningsmøde. Indsatsen fortsætter altså systematisk.

INSPIRATION FRA DOMÆNETEORIEN

I Klubben Rosenhøj tager vi afsæt i det systemteoretiske, og det teoretiske grundlag og forståelsesrammen for et netværksmøde i Klubbens Rosenhøjs forstand har bl.a. sit udspring i Humberto Maturanas domæneteori:

ÆSTETIKKENS DOMÆNE

Omfatter vores individuelle holdninger og værdier. Alle deltagere møder til et netværksmøde med hver deres værdisæt og måde at forstå og tolke deres billede af verden på.

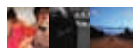
PRODUKTIONENS DOMÆNE

Er det domæne, hvor den enkelte taler ud fra sin faglighed. Produktionens domæne er det logisk-rationelle domæne. Domænet består af regler, normer, mål og krav, som sætter rammerne for personalets handlinger. Det er med andre ord den socialt vedtagne virkelighed – det fælles perspektiv. Produktionens domæne skal være tydelig, så præmisserne for arbejdet er klar. Her taler den enkelte ud fra sit eget *uni-vers*, og der tales ud fra egen praksis i hjemmet og i netværket.

REFLEKSIONENS DOMÆNE

Betegnes som et *multi-vers*, hvor der reflekteres over de synspunkter, beskrivelser og opfattelser, der er blevet præsenteret på det konkrete netværksmøde.

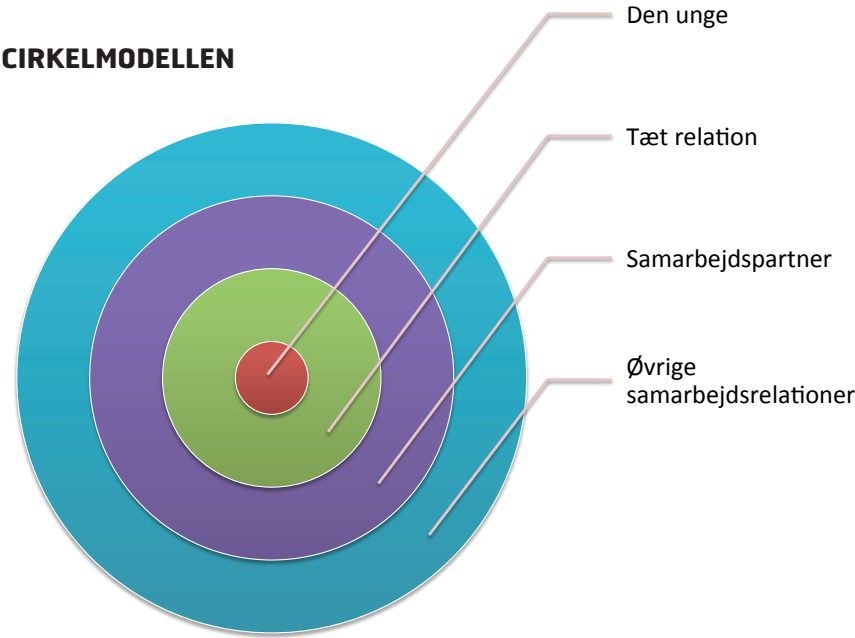
Her er uenighed velkommen, og der er mulighed for sammen at reflektere over egne og andres beskrivelser og handlinger. Hvad er det, der eksempelvis gør, at en ung beskrives og agerer forskelligt i forskellige sammenhænge?

Se vedlagte modeller som inspiration:

NETVÆRKSØDET, MULIGE INTERESSETER

Tæt relation	Samarbejdspartnere	Øvrige samarbejdsrelationer
• Den unge • Forældre • Familie • En betydningsfuld voksen	• Skole ◦ Pæd.leder ◦ Klasselærer ◦ SFO ◦ PPR ◦ UU vejleder • Videregående udd., produktionsskolen, HU, ungdomsuddannelser • Familiecentret ◦ Kontaktperson ◦ Familierådgiver ◦ Krimrådgiver ◦ Familieværkstedet • Opsøgende • Hotspot • Børne og unge psyk • Sundhedsplejerske • Fritidsjob	• Div. Foranstaltninger vedr. den enkelte ◦ Plejefamilie ◦ Anbringelsessteder ◦ MST ◦ På rette vej ◦ Ungdomssanktioner ◦ Eftervæn ◦ ?? • Misbrugscentret • Ungdomscentret • Politi

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Merete Poulsen, mobil 2920 9083, mpou@aarhus.dk
Jakob Kristensen, mobil 2920 8387, jakr@aarhus.dk
www.inddrag.nu
www.aarhus.dk

MIRROR IS CLOSER
THAN THEY APPEAR

6.17. Klubbens ansigt udadtil – matrikelløst arbejde i Rosenvang

Af Titte Randvig, Leder af Klubben Rosenvang, Fritidscenter Skanderborgvej

Hvorfor skal vi arbejde matrikelløst? I FU-planen står der, at fritidscentrene har alle børn og unge som opgave. Det inkluderer også de børn og unge, som ikke kommer til os af sig selv.

DEN PÆDAGOGISKE UDFORDRING

Vores område er karakteriseret ved, at de unge i høj grad selv organiserer deres fritidsliv. Det er kulturelt betinget forstået på den måde, at der i Rosenvang indtil 2008 ikke fandtes klubtilbud til unge. Man kan vel gå så langt til at sige, at blot fordi vi beslutter os for at tilbyde de unge en ungdomsklub, er det ikke lig med, at de unge synes, at det er særlig interessant.

Vores område rummer – lige som de fleste – mange forskellige ungdomsgrupperinger. Spredningen i børnene og de unges etniske oprindelse er stor, og deres mobilitet er udpræget. En stor del af dem bevæger sig mellem mange forskellige interessefællesskaber og opholder sig sjældent lang tid ad gangen på samme sted. Deres bevægelse mellem forskellige sociale kontekster er således interessant at forholde sig til: Hvad karakteriserer de grupperinger, de unge danner? Hvad får dem til at søge sammen? Hvad foretager de sig sammen i deres fritidsliv? Hvordan bevæger de sig konkret i vores område – i fritiden uden for klubben og skolen?

Ved at gå i dybden med disse interessefelter er det blevet tydeligt for os, at vores børn og unge har vidt forskellige behov i forhold til vores tilbud. Nogle har brug for et ordinært klubtilbud på en fast matrikel, mens andre er meget mobile og engagerede i mange forskellige aktiviteter i lokalområdet og derfor er meget ude. I forhold til den sidstnævnte gruppe kan den snak, man får på en græsplane eller til streetfodbold – dér hvor man lige tager fem minutter, inden man skal videre til noget andet – være

med til at etablere vigtige relationer.

Én ting er, hvad de unge vil med os – en anden er, hvad vi vil med de unge – og hvilke unge vi særligt vil noget med.

Dette var anledningen til, at vi begyndte at satse målrettet på at etablere det, vi kalder 'matrikelløse indsatser' i vores område, således at vores tilbud i højere grad modsvarer de unges forskelligartede behov.

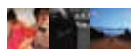
NYTÆNKNING AF KLUBBEN

Tanken om at lukke klubben nogle aftener om ugen kan måske virke provokerende på nogle. Hvordan gør man det? Indledningsvist er der nogle spørgsmål, man bør stille sig selv.

Som fritidstiltag kan man spørge, hvor mange unge i ens område, der har brug for, at klubben er åben 25 timer om ugen? Man skal også kigge på den gruppe, der står uden for klubbens medlemsskare, og vurdere, om det er unge, der er godt på vej i livet og ikke har brug for at være en del af klubfællesskabet. Svarer man ærligt på dette spørgsmål, og viser det sig, at der er unge, som har brug for os, men som ikke har opdaget det endnu, eller som bestemt ikke ønsker at skulle institutionaliseres, kræver det, at vi matcher vores pædagogiske initiativer i forhold til de unges bevægelser – at vi nytænker klubben. I Rosenvang har vi nytænkt klubben i den forstand, at klubben rækker ud over vores fysiske ramme og vores matrikel: At vi opsøger de unge der, hvor de er og ikke kun tilbyder os på vores egen matrikel. Hvis de unge ikke vil komme til os, må vi tage ud, hvor de er.

VI HANDLER HER OG NU – OG REFLEKTERER BAGEFTER

Projektkoordinator, Anders Rau, er klubbens udgående repræsentant. Han bevæger sig rundt i området og møder de unge. Han kommer på skolen, i boligforeningen og rundt på de pladser, hvor de unge opholder sig. Han er i dialog med de unge om, hvad de godt kunne tænke sig, at der sker af aktiviteter, han skaber kontakter på skoler,

klubber og foreninger, som har nogle af de faciliteter/aktiviteter, de unge efterspørger, og han hjælper de unge med at få ting til at ske. Viser det sig, at aktiviteten allerede er klar til opstart dagen efter, sender han en sms, og aktiviteten startes op. Viser det sig efter en periode, at de unge er interesseret i mere, inddrager vi en eller flere kolleger fra klubben og udvikler aktiviteten – eventuelt til flere klublignende aktiviteter eller et medlemskab i klubben.

Det kan også være, at det aldrig bliver til mere end den ene gang – at de unge egentlig ikke gad, da det kom til stykket eller andet. På den måde opsender vi prøveballoner, der kan give os indikatorer på, hvad vi skal gå mere målrettet efter, og hvad der 'bare er en døgnflue'.

Fordelen ved at organisere sig på denne måde er, at projektkoordinatoren er fri til at følge de umiddelbare initiativer og idéer, de unge kommer med uden først at skulle have det gennem et større system. Samtidig er der mulighed for at få faglig sparring og hjælp i aktiviteten, hvis der er brug for det.

Man kan sige, at arbejdsformen er: 'Vi prøver af – og så snakker vi'. Det betyder ikke, at vi ikke reflekterer, men lige i forhold til det matrikelløse klubarbejde er det vigtigt at kunne handle her og nu.

DEN KENDTE BASE

Når man arbejder matrikelløst, er det vigtigt, at man som personalegruppe og institution tænker sig som en organisatorisk helhed: At man forstår betydningen af, at nogle arbejder 'hjemme', hvor kendte fysiske rammer og voksne udgør den base, hvor børnene og de unge føler, at de kan komme forbi og hænge ud, mens andre arbejder ude, hvor hjemmebanen i højere grad er de unges. Det er vigtigt med en god kommunikation, så den udgående medarbejder føler sig hjemme, når han er i klubben, og kollegerne også føler sig inddraget i det spændende arbejde uden for klubbens have-låge. Derfor er den udgående medarbejder i klubben en aften om ugen, hvor han har mulighed for at introducere ungdomsklubben til de nye unge og være sammen med

andre pædagoger i arbejdet med disse unge.

EN UDGÅENDE MEDARBEJDER Udstyret med bolde og boller

Det er langt fra alle, der finder det tillokkende at arbejde udgående og opsøgende, da præmisserne for det pædagogiske arbejde er ganske anderledes end ellers: Fx at skulle navigere i ukendt terræn, at bevæge sig i de unges miljø uden institutionelle rammer og muligheder og det at skulle stå alene i mange situationer, hvor den kollegiale sparring ikke kan tages, som situationerne opstår.

I Rosenvang har vi prioriteret én stilling, som udelukkende er udgående. Det skærmer de øvrige medarbejdere og markerer én person som klubbens ansigt udadtil. Netop fordi vi prioriterer én stilling, oplever vi ikke angsten for at lave matrikelløst arbejde i personalegruppen.

Udfordringer for den kommende udgående FU-medarbejder ligger i at finde sig til rette på de unges 'hjemmebane', hvor der eksisterer andre koder, sociale spilleregler og samværslogikker. At bevæge sig i længere tid i et felt, der ikke er så tydeligt pædagogisk defineret, kan således være udfordrende. Dette kan man omgå ved at tage campingvognen med ned i skolegården eller på sportspladsen, tage bolden med ud mellem boligblokkene eller fylde christianiacyklen med spil og boller. Så kommer man ligesom med noget og har noget konkret at støtte sig til, som man kan bruge til at skabe kontakt med.

At tage kontakt til børn og unge, man ikke før har talt med, er vanskeligt, men det bliver mere tilgængeligt, når man har noget konkret at legitimere sin tilstedeværelse med.

HOLDER HÆRVÆRK OG KRIMINALITET FOR DØREN

At skabe kontakt til de børn og unge, der ikke af sig selv opsøger vores tilbud kan i høj grad være med til at støtte dem i forhold til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Vi tror på, at relationer er vejen. At møde en voksen, som gerne vil være sammen med

de unge, og som interesserer sig for, hvem de er som personer, er et godt udgangspunkt. Vi tilbyder os som voksne og giver de unge muligheder for at tale med os om de problemer, de oplever, og vi giver dem råd og vejledning i forhold til deres behov. Samtidig har vi kendskab til de mange forskellige tilbud, der er til unge, så vi har mulighed for at følge dem på vej.

Konkret har vi erfaringer med udsatte unge i individuelle forløb, som dels indebærer skolegang og dels indeholder arbejdspraktikker i boligforeningen og individuelle ungevejledningssamtaler, hvor den udgående medarbejder er tovholder på de indsatser, der ligger uden for skolen. Et eksempel kan illustrere dette:

Baggrunden for, at boligafdelingen Præstevangen bruger penge på fritidsaktiviteter, ligger nogle år tilbage. I begyndelsen af 2008 var der en del hærværk i boligforeningen, og de unge havde en uhensigtsmæssig adfærd. De brød ind i kælderrum, røg hash og smadrede flasker. Det skabte en utryk stemning, og boligafdelingen besluttede at sætte hårdt ind.

”Den opsøgende medarbejder havde allerede fat i de store drenge, som var ude på et skråplan, så vi besluttede i samarbejde med ungdomsklubben at etablere Fritidssport Rosenvang og lave nogle tilbud til de 13-15 årige for at forebygge, at de gik samme vej,” siger afdelingsformand Jytte Jensen.

Løsningen blev fritidsaktiviteter på de unges præmisser. Det betyder, at klubpædagog Anders Rau kommer ud til de unge i stedet for, at de selv skal komme til klubben, skrives ind og have medlemskort. Det har i løbet af kort tid vendt stemningen i Præstevangen. Nu er naboerne trygge, de unge er glade, og regnestykket går op. Indsatsen har nemlig allerede finansieret sig selv ved, at de penge, der før blev brugt til at reparere skader fra hærværk, nu bliver brugt på at skabe gode oplevelser. Ved opstarten i 2008 støttede Boligforeningen Aarhus Omegn fritidsaktiviteterne i afdelingen Præstevangen med 250.000 kroner. Beløbet var sat efter, at foreningen året før havde brugt 280.000 kroner på at reparere skader efter hærværk i afdelingen. I

2009 var udgifterne til skader efter hærværk allerede faldet til 20.000 kroner.

”Eksemplet viser, at man med få midler kan skabe utrolige resultater,” siger direktør Leif Jensen for Boligforeningen Aarhus Omegn, der har besluttet at støtte projektet med 200.000 kroner gennem de næste tre år. Opbakningen til at bruge penge på fritidsaktiviteter er dog ikke kommet uden debat.

”Flere synes, at det er en kommunal opgave, vi går ind og løfter. Men vi har haft en god snak om vigtigheden af at være fremsynede. Nu kan vi se, at satsningen er rigtig. Det, vi har puttet i aktiviteterne, kommer tifold tilbage,” siger afdelingsformand Jytte Jensen.

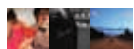
EN MÅDE AT ORGANISERE ARBEJDET PÅ

Ifølge FU-planen skal vi lave fleksible løsninger til gavn for områdets børn og unge. Vi har valgt at dele områdets unge op i fire grupper:

1. Gruppen af unge, der er tilmeldt klubben.
2. Gruppen af unge med særlige behov, der er tilmeldt klubben.
3. Gruppen af unge med særlige behov, der ikke er tilmeldt klubben.
4. Alle lokale unge.

Det mest normale i en traditionel klub vil være at tilbyde aktiviteter til gruppe 1 og 2. Men i Rosenvang vil vi gerne i kontakt med så mange af de unge som muligt, og laver derfor forskellige arrangementer, der inkluderer alle børn og unge, men på forskellige vis og noget mere insisterende end andet - fx:

- Actionsport forløb (gr.3 + 4)
- ‘Crazy Friday’ – åbne arrangementer (gr. 1,2,3,4)
- Fritidssport fodboldklub (gr. 1,2,3,4)
- Individuel styrketræning/samtaler (gr. 2,3)
- Pigeliv (gr.4)
- SommerEvent – sommerfest for alle områdets børn og unge
- Madklub på skolen (gr. 4)

En del af de penge, der kommer fra boligforeningen, går til aflønning af instruktører. Vi har desuden benyttet os af brugerbetaling og differentieret kontingent. Hvis man bruger økonomien fleksibelt, er det utrolig, hvor meget man kan få for pengene.

DEN GODE MATRIKELLØSE MEDARBEJDER SKAL KUNNE:

- Have en grundlæggende interesse for det opsøgende arbejde.
- Være fleksibel – både organisatorisk og i forhold til børnene og de unge.
- Have kort vej fra tanke til handling: Kan og tør gribe, hvad der er interessant og rører sig 'her og nu'.
- Navigere i det ukendte og turde stå i det åbne.
- Tænke i tværfagligt arbejde.
- Være opsøgende over for interessenter.
- Lokalisere hvem, der vil være med til noget, og hvor det skal foregå.
- Afkode børnenes og de unges signaler.
- Være fintfølelse og respektere børnene og de unge og deres fritidsliv. Forstå balancen mellem at vise interesse og at være anmasende.
- Skabe tryghed hos børnene og de unge, men ikke være for privat over for dem, da lukkede fællesskaber ikke appellerer til de øvrige børn og unge i området, som måske gerne vil deltage.
- Vægte etablering af 'bløde' fællesskaber, hvor der er plads til forskellighed og nye ansigter.
- Være bevidst om børn og unges 'tavse' signaler.
- Fungere som mellemmanden, der går rundt og sender prøveballoner op og skaber samarbejde.
- Skabe bevidsthed om, hvorvidt man overskrider egne grænser, og hvorvidt man rykker sig så meget, at man ændrer holdning til, hvad der er rigtigt og forkert.
- Være bevidst om, at man befinder sig uden faste rammer, men på de unges banehalvdel og dermed skal agere på deres præmisser, koder, sprog og hierarkier.

KONKRETE TILTAG I FORHOLD TIL 95 % MÅLSÆTNINGEN:

Fritidssport Fodboldklub:

Inklusion af etniske unge (busbørn). Fællesskab i ligestilling med hensyntagen til forskellighed.

- Ung med anden etnisk baggrund end dansk som hjælpetræner
 - Udvikling af faglige kompetencer: At 'være i lære hos Anders' – at opstarte egen fodboldklub for unge med anden etnisk baggrund end dansk over 18 år.
 - Udvikling af personlig robusthed – at være rollemodel for andre unge.
- Fredagsbold – fællesaktivitet for alle unge fra 13–18 år.

TVÆRFAGLIGT SAMARBEJDE (KLUB/SKOLE/BOLIGFORENING):

- Individuelle/gruppe- forløb med unge i misbrug/kriminalitet:
 - Skole: Særligt tilrettelagt undervisningsforløb.
 - Klub/Fritidssport: Relationsarbejde/ ungevejledning mere på personlig engagement.
- Forældreinddragelse i gruppeforløb.
 - Boligforening/Fritidssport: Arbejdspraktik/ arbejdshold.

NYT TILTAG JANUAR 2012

Samarbejdsprojekt mellem Fritidssport/SFO:

- 'Vild i Rosenvang' – idrætsprojekt for børn i 3.–4. klasse med særlig fokus og mål i forhold til børn med anden etnisk baggrund end dansk og deres fortsatte deltagelse i fritidsaktiviteter (SFO og klub) på lige fod med deres jævnaldrende.

'X' er en dreng med indvandrerbaggrund, der starter på Rosenvangskolen i 5. klasse. Hans mor har valgt, at han skal gå på en anden skole end den lokale, så 'han kan få en uddannelse'.

'X' har både svært ved at identificere sig med de etniske børn i hans lokalområde og de etniske danske børn i hans klasse. 'X' er god til fodbold og har en stor drøm om at blive professionel fodboldspiller, hvilket han også italesætter overfor andre. 'X' har

det svært i skolen, både fagligt og socialt. Han har særligt vanskeligt ved at forstå nuancerne i det danske sprog, og det gør, at han ofte er i tvivl om, hvad der bliver kommunikeret. Han er på vagt og bliver hurtigt frustreret og kommer ofte i (fysiske) konflikter. Der afholdes konsultative møder/netværksmøder på skolen for at finde veje til at fremme 'Xs' trivsel og udvikling. 'X' er i stor fare for at blive marginaliseret. 'X' har spillet fodbold i flere klubber, men der er altid én/et eller andet, der gør, at det var en dårlig klub, det forkerte hold, en dårlig træner osv.

'X' kender Anders Rau fra fritidsklubben. Så da Anders begynder med fredagsfodbold som fritidssport, bliver 'X', der går i 7.klasse, fast deltager. Han får et sted, hvor han kan dyrke sin store passion og får anerkendelse for det, han er god til – fodbold. Her får han mulighed for at møde andre unge mere ligeværdigt end i skolen. Og der er en voksen, han har tillid til, der kender ham, og som kan guide og hjælpe ham i de situationer, hvor tingene spidser til. 'X' deltager i fritidssport i 7. og 8. klasse.

Fodboldaktiviteten udvikler sig undervejs fra at være en uforpligtende fredagsfodbold til en aktivitet, der består af dels det uforpligtende, hvor alle kan være med (fredagsbold) og dels en fodboldklub, som er et mere forpligtet fællesskab med fodbold som 'fælles tredje' og med indmeldte medlemmer (differentieret kontingent). Der er i alt 15 drenge primært i alderen 15-17 år.

'X' udvikler sig meget i denne periode. Han er engageret i fodboldklubben, er stabil, organiserer holdet ved kampe og får en masse gode oplevelser sammen med andre unge, både etniske og etnisk danske, som også betyder en bedre trivsel i skoletiden. Han finder ligesom en hylde – en identitet.

Han har stadig en forestilling om, at han skal være professionel fodboldspiller. Forestillingen kommer bl.a. til udtryk ved, at han italesætter sit bevidste valg af en sund livsstil. Og da han også deltager i de sociale sammenhænge og i de mange samtaler over en kop the efter træning (voksenrammesat) – får han mere at vide om de andre, hvad de tænker og drømmer om og hans rummelighed over for andres valg øges.

Han bliver udfordret af de andre unge, og hans vanskelighed med dels at afkode og dels at kommunikere betyder, at der har været mange konflikter og sammenstød ham og de andre unge imellem, som har krævet voksenindblanding og -styring, individuelle samtaler, forældresamtaler og sågar kontrakter.

Men 'X' holder ved denne fodboldklub, bl.a. fordi han får en masse gode oplevelser med fodbold – herunder at blive uofficiel danmarksmester i street-fodbold:

- Han føler sig mødt af en voksen, som kan rumme både hans styrker og svagheder og give ham de udfordringer, han har brug for.
- Han føler sig accepteret som den, han er, men udvikler også handlekompetence på en række forskellige områder (fx at det også er vigtigt at lytte til, hvordan det ser ud fra den anden stol for selv at blive klogere).
- Drømme er gode. Men afprøvningen af og læringen i, hvad en drøm kræver af én selv, er det, der udvikler ham i retning af mere kvalificeret selvbestemmelse.
- Han kan bruge sine fodboldkompetencer til at udvikle sine sociale, personlige, faglige og kulturelle kompetencer.

'X' flyttede efter 8. klasse tilbage til sin lokale skole for at tage 9. klasse med en tro på, at han havde de fornødne kompetencer til at klare sig socialt og de faglige kompetencer til at skabe sig en fremtid – også på den lokale skole.

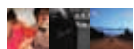
'X' skiftede den lange transporttid og timerne i fritidssport ud med endnu mere tid til lektierne og et fritidsjob.

'X' har stadig kontakt til kammerater på Rosenvangskolen.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Anders Rau, mobil 2479 6311

Titte Randvig, mobil 2920 9214, bigra@aarhus.dk

6.18. Projekt Sommerbus

Af Søren Tougaard – Fritidscenter Oddervej

Projekt Sommerbus' hovedsigte er at skabe kontakt og komme i konstruktiv dialog med områdets børn og unge i en periode på året, hvor der erfaringsmæssigt godt kan 'gå rastløshed i den'. Sommerbussens synlighed og pædagogiske indsats, mener vi, har en gavnlig, præventiv effekt og nedbringer udgifter forbundet med hærværk på områdets institutioner, legepladser, skoler og øvrige områder. Samtidig er projektet også med til at skabe tryghed for områdets beboere. Sommerbussens fire medarbejdere skaber kontakt ved at udvise tillid og kommunikere i øjenhøjde med de unge. Medarbejderne forsøger at påvirke de børn og unge, der udviser en uhensigtsmæssig, negativ adfærd. Det sker bl.a. ved at tage en snak med de unge og foreslå dem nogle fede aktiviteter i sommerperioden. Det kan være, at Sommerbussen inviterer på grill, giver bolden op til en gang fodbold eller søsætter mere aktionsprægede aktiviteter.

Vi udsmykker en af Fritidscenter Oddervejs busser og udstyrer den med grill, bolde, legegrej, slik/sodavand, førstehjælpsudstyr, logbog, adresseliste osv. Medarbejderne på bussen tager en let genkendelige t-shirts på til opgaven. Bussen starter så småt runderingen op i uge 22 og intensiverer i skolernes sommerferie, hvorefter indsatsen igen aftrappes frem mod afslutningen i uge 35. Bussen kører rundt i området på tidspunkter, hvor vi af erfaring ved, at der er mange unge udendørs. Indsatsen foregår derfor primært i tidsrummet 17.00-00.00 i Fritidscenter Oddervejs område, der dækker Højbjerg, Skåde, Mårslet, Beder, Malling og Solbjerg. Der er på forhånd udpeget 'hotspots' i tæt samarbejde med lederne/medarbejderne lokalt i enhederne samt områdets opsøgende team. I ferieperioden runderer vi hver anden aften samt én gang i weekenden, mens vi før og efter skolernes sommerferie runderer én gang i weekenden. Efter hver vagtaften fører vi logbog, som efterfølgende indgår i projektets evaluering. Ved projektstart er der lagt et budget til løn, benzin, grej, indkøb mv. Selv om Fritidscenter Oddervej har udviklet og administrerer projektet, er dagtilbud, skoler, selvejende institutioner og FO-klubber med til at finansiere projektet. For et

mindre beløb på 2.500-5.000 kroner per enhed får de den tryghed, at de ved, at Sommerbussen holder opsyn med deres sted over en længerevarende periode, og at Sommerbussen med det samme beretter om hærværk og skrider ind, hvis for eksempel unge drikker, larmer og sviner på institutionens område. Det skal dog igen understreges, at Sommerbussen ikke er et vagtværn, men udelukkende varetager en pædagogisk funktion.

SOMMERBUSSEN FOREBYGGER KRIMINALITET

Projektets primære målgruppe er drenge og piger i alderen 11-18 år, der er rodløse og står uden for de etablerede fritidstilbud. Enten fordi de aldrig har benyttet det, eller fordi de med tiden er gledet helt ud af tilbuddene og har fået 'andre interesser' i stedet. Af Sommerbussens logbøger fremgår det, at vi oftest skaber kontakten med de unge, når de sidder og 'hygger sig' med en øl i hånden. Sommerbussens medarbejdere kan på deres runderinger i området dog sagtens komme i kontakt med børn og unge på 10 eller 19 år, lige så vel som de kommer i dialog med velkendte ansigter, der allerede benytter Fritidscenter Oddervejs tilbud samt personer, der ellers normalt ikke har tilknytning til området.

En vigtig hensigt med projektet er at tage hærværk og tyveri i opløbet, så de unge ikke glider over i kriminalitet på grund af rastløshed og kedsomhed. I stedet møder Sommerbussens medarbejdere de unge med en fordomsfri attitude på de unges egen hjemmebane. Et væsentligt succeskriterium er, at det er lykkedes at minimere hærværket i området. Sommerbussen har dermed en forebyggende funktion i og med, at den sætter nogle konstruktive rammer for de unge, som måske ellers er i risiko for at komme i problemer i løbet af en sommerferie. Der kan ske meget for et barn eller en ung henover en sommerferie. En overtrædelse af loven eller for megen tid i uheldigt selskab kan vende op og ned på barnet eller den unges livssituation og fuldkommen ændre det afsæt, vedkommende havde for at starte på næste skoleår i folkeskolen eller på en ungdomsuddannelse. Sommerbussen kan være med til at sikre en god start efter sommerferien.

I evalueringen for indsatsen i 2011 står der, at Sommerbussens personale primært har mødt imødekommende unge, der var åbne over for dialog og villige til at følge regler og retningslinjer, når blot de blev smurt lidt. Derfor har der heller ikke været mange beretninger om hærværk og lignende i år. I alt har Sommerbussen haft kontakt med cirka 50 faste unge i løbet af sommeren og yderligere 40-50 unge med løs kontakt. I alt cirka 100. Der har i runderingsperioden været cirka 10 institutioner, der har haft problemer med hærværk, graffiti og svineri. I de fleste tilfælde har Sommerbussens medarbejdere dog opstøvet og snakket med 'synderne' om episoden. Yderligere har Sommerbussen haft kontakt til politiet et par gange i løbet af sommeren angående indbrud samt været i kontakt med det opsøgende team fire-seks gange, når der har været noget relevant at berette.

Projektet bidrager derfor til, at børn og unge ikke roder sig ud i kriminalitet og udvikler en destruktiv adfærd, der i sidste ende også går ud over deres uddannelsesforløb.

OPSKRIFTEN PÅ PROJEKTETS SUCCES

At realisere et Sommerbus-projekt kræver først og fremmest samarbejdspartnere, der også kan sikre projektets bæredygtighed rent økonomisk. I 2011 havde projektet udgifter på 45.000 kroner, hvilket var en del mindre end budgetteret og skyldes færre lange vagter og deraf færre udgifter til løn. De 45.000 kroner kommer ind igen via bidrag fra projektets mange samarbejdspartnere, der tæller skoler, dagtilbud, FO-klubber og selvejende institutioner.

Vi har gjort det, at vi har indsamlet kontaktpersoner, adresser og mails på samtlige mulige samarbejdspartnere og sendt dem en åben invitation til at være med i projektet samt lidt infomateriale herom.

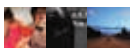
PLANLÆGNINGSFASEN

Er der opbakning til projektet følger planlægningsfasen. Her er opgaven at finde ud af helt konkret, hvor i området de unge opholder sig og kunne tænkes at opholde sig, når sommeren melder sig. De opsøgende medarbejdere og områdets ledere i klubber

og ungdomsskoler er nyttige at inddrage i dette samarbejde. Det har for os været vigtigt, at medarbejderne på Sommerbussen bærer Fritidscenter Oddervej-kasketten. Derfor er medarbejderne også rekrutteret i klub/ungdomsskole og har dermed kendskab til en del af de unge, det geografiske område og fritidscentrets politik. Vi har i det forgangne år involveret fire yngre medarbejdere i projektet, som har delt vagterne i mellem sig. Samtidig har vi udpeget to af dem som projektkoordinatorer, som dermed har kunnet fungere som kontaktpersoner i perioden, hvoraf den travleste periode er i skolernes sommerferie. Runderingens hyppighed og projektets varighed har dog helt og holdent været op til ledelsen. I forbindelse med projektet har vice FU-lederen afholdt flere møder med medarbejderne for at sikre, at der var klarhed over alt i forhold til vagtplan, budget, indkøb, 'hotspots' osv. Ligeledes har det været vigtigt at være på forkant med kriser, så der er udarbejdet en adresseliste med navne kontaktpersoner på alle involverede institutioner og numre på alt lige fra mekaniker til politi og socialcenter. Bussen har igennem hele perioden været bemannet med to medarbejdere ad gangen. Ved holdskift har det derfor været en stor hjælp, at vi har indført en logbog, hvor man skriver et kort resumé over vagtens vigtigste begivenheder og observationer. Afløserholdet ved derfor, hvad der har rørt sig i området siden deres sidste vagt, og kan følge op på det. Samtidig har vi internt i området udarbejdet et kriseberedskab i ferieperioden, så Sommerbussens medarbejdere altid ved, hvor de skal henvende sig, hvis der sker noget kritisk. Alle områdets enheder og medarbejdere har naturligvis fået info om projektet, så de er på forkant med og informeret om, hvad projektet går ud på. Det samme har naturligvis været tilfældet med områdets opsøgende team, ligesom vi også har skrevet en pressemeddelelse til TV2 Østjylland, JP, Aarhus Stiftstidende og mindre lokalaviser for at få mest mulig omtale af projektet.

OPSTARTSFASEN

Har man samarbejdspartnere, medarbejderne, bussen og økonomien på plads er det blot med at komme i gang. Vi startede som sagt op i den første uge i juni og kørte Sommerbussen i garagen i den sidste weekend i august (altså uge 22-35). Planlægningen har dog aldrig været mere låst, end at Sommerbussens medarbejdere har kunnet omlægge tid og dato for runderinger, hvis der viser sig behov for det. Ligeledes

har Sommerbussens medarbejdere været i tæt kontakt med områdets vice FU-leder. Når Sommerbussen aflægger en institution et besøg, får institutionen en flyer i postkassen, så de kan se, Sommerbussen har været forbi. Hvor lang tid, et projekt som dette skal forløbe, afhænger naturligvis af samarbejdsvillighed, pengepung og erfaringer i området. Det skal dog bemærkes, at der i ugerne før vores opstart er læseferie for de ældste unge i projektets målgruppe, ligesom der i uge 36 er Aarhus Festuge.

SKOLERNES SOMMERFERIE

Projektet har kørt fire uger, inden det rammer skolernes sommerferie, hvor vi går ind i den travleste fase med tre ugentlige runderinger. Netop her er det derfor nødvendigt, at alt er aftalt ned til mindste detalje på forhånd, så Sommerbussens medarbejdere ved, hvordan de skal forholde sig, hvis de støder på uro, uheld med bussen, indbrud osv. Ligeledes er det i ferieperioden nødvendigt at have en hotline til leder, såfremt uheldet skulle være ude, samt myndigheder og medier. At udarbejde en kriseberedskabsplan og kolofon med kontaktoplysninger på alle projektets samarbejdspartnere og interessenter er derfor et must. Skal projektet trænge bedst muligt igennem til medierne, kan en pressemeddelelse med fordel udsendes i starten af juli, hvor projektet har kørt en måneds tid.

PÅ RETTE VEJ?

Projektet blev søsat for tre år siden i et andet geografisk dækkende FU-område, der også indbefattede flere socialt belastede boligområder. Projektet blev kickstartet, fordi man ville nedbringe episoder med hærværk, indbrud og vold begået af børn og unge i området, og man derfor ville møde og nå de unge dér, hvor de opholdt sig i sommerferieperioden.

Projektet bliver evalueret efter hvert forløb, og nye idéer er løbende tilføjet, ligesom evalueringen bliver brugt som dokumentation over for vores samarbejdspartnere. I evalueringen indgår - foruden input fra områdets vice FU-leder og Sommerbussens medarbejdere - også feedback fra samarbejdspartnere, som har idéer til, hvordan Sommerbussen bliver endnu skarpere næste år. I dette års materiale indgår et re-

sume af indsatsen fra vores vice FU-leder, kort beskrivelse med nye idéer fra projektkoordinatorerne, regnskabet, det endelige runderingsskema med besøgstider på hver institution, presseomtale samt et udpluk af Sommerbuspersonalets logbøger. Evalueringsmaterialet indgår i et Sommerbus-evalueringsmøde i efteråret, hvor Fritidscenter Oddervej erfaringsudveksler med andre FU-områder, der har tilsvarende projekter. Vores målgruppe er ikke blevet inddraget direkte i udviklingen af projektet. De har naturligvis kunnet ytre deres ønsker om aktiviteter over for Sommerbussens medarbejdere, som derefter har kunnet fremlægge de unges ideer i evalueringsprocessen.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Erik Heltoft, mobil 5157 5758, ehe@aarhus.dk

6.19. 'Adgang til Årgange' på skolerne i område Silkeborgvej

Af Af Jakob Bruun Andersen, souschef i Fritidsklubben Brabrand, Marlene Louise Lind, FU-mellemleder og Anja Madsen Kvols, lærer og Cand. Pæd. i generel pædagogik

Vi har valgt at gøre en ekstraordinær indsats for at udvikle og skabe grundlag for et godt samarbejde mellem klubpædagoger og lærere omkring vores 'fælles' børn og unge i området. Hvert år afholder vi i Fritidscenter Silkeborgvej en temadag i skoletiden for alle 4. og 8. klasser på hver af områdets fem folkeskoler. I det følgende forholdt vi os væsentligst til konceptet for 4. klasserne.

På temadagen arbejder FU-medarbejdere med 4. klasserne gennem en række workshopper udviklet til formålet. Vi står 100 procent for dagen – planlægning, gennemførelse og evaluering – mens lærerne får mulighed for at iagttage deres elever. På den måde sikrer vi, at alle børn og unge møder os og nogle af vores indsatser. Samtidig får vi herigennem en tilbagemelding fra områdets børn og unge på, hvilke indsatser og aktiviteter, det kunne være hensigtsmæssigt at udbyde fremadrettet. Projektet 'Adgang til Årgange' har den effekt, at endnu flere af områdets børn og unge tilmelder sig vores aktiviteter og undervisningstilbud. Det giver os mulighed for gennem målrettede aktiviteter at bidrage til, at flere finder vej til og kan gennemføre en ungdomsuddannelse.

FORMÅLET MED TEMADAGEN ER:

- At skabe rammerne for en glidende overgang fra SFO/skole og til klub.
- At etablere en formidling og et kendskab til samtlige elever på 4. årgang, som er kommende potentielle medlemmer på 5. årgang. Således får de et kendskab til, hvad det vil sige at gå i klub, og hvad vi som klub kan tilbyde. Det giver børn og unge en mulighed for løbende at kunne vælge til eller fra vores tilbud på et informeret grundlag. Samtidig får de børn, der fravælger vores tilbud indsigts i, hvad deres kammerater laver, når de er hos os.

- At formidle og etablere kendskab til hele årgangen, både børnegruppe og lærergruppe, samt vidende og opbygge et samarbejde med lærerne omkring den fremtidige helhedsindsats for målgruppen.

PROCESTIDSLINJE FOR 'ADGANG TIL ÅRGANGE' FOR 4. ÅRGANG

Med baggrund i vores hidtidige erfaringer med projektet har vi udarbejdet en proces-tidslinje, som beskriver slagets gang. Udførlige beskrivelser af form og indhold – temadagens forskellige workshopper og skabeloner til alle dele af arbejdsprocessen, som kan kopieres direkte – kan findes i metodehæftet 'Adgang til Årgange'. – Et metodehæfte fra A til Å, udgivet af UNGi12, Aarhus.

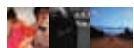
1. juni: Vi sender brev til skolernes ledere. Brevet skal bl.a. indeholde deadline for tilbagemelding i forhold til klassernes deltagelse. Dette brev beskriver, hvordan vi forestiller os, dagen skal forløbe samt vores forventninger til skolen og lærerne. For at få hele årgangen med på projektet er det helt afgørende fra første færd, at skolelederen er velinformeret, og at det står klart, at temadagen ikke giver ekstraarbejde til skolerne og lærerne. Vi står for dagen både hvad angår planlægning, gennemførelse og evaluering.

Skolelederen går videre til 4. klassernes lærerteam.

1. juli: Deadline for tilbagemelding fra skolen i forhold til tilsagn om deltagelse i temadagen. Skolelederen melder tilbage til os.

1. august: Vi sender brev til 4. klassesteam (via Skoleintra). Brevet indeholder overordnede informationer om temadagen samt deadline for tilbagemelding i forhold til afholdelse af selve dagen (teamet vælger en dato i maj måned).

1. august-15. marts: Alle involverede FU-medarbejdere forbereder og gennemarbejder temadagens workshopper.

1. marts-1. april: Vi sætter et infomøde i stand mellem lærerne på 4. årgang og tovholderen på 'Adgang til Årgange' angående den konkrete planlægning for tema-dagen: Dagens formål, indhold, lokalebooking og afklaring af fællesfrokost for deltag-erne. Til mødet er det vigtigt, at der også er en medarbejder fra den fritidsklub, som er knyttet til skolen. Mødet er en vigtig kickstart på processen med at få 'sat ansigt' på hinanden som baggrund for at etablere et tæt samarbejde.

1. april: Vi sender forældre- og elevbrev med informationer om dagen ud via Foræl-dreindra/ Skoleindra.

15. april: Det endelige program for dagen sender vi til klasselærere for 4. klasserne.

1. maj-1. juni: Vi afholder temadage på skolerne i området. I løbet af en temadag gennemgår deltagerne tre-fire workshopper. Dagene slutter med, at vi uddeler eva-lueringsskemaer til alle eleverne. Når temadagen afholdes på den enkelte skole, har vi gode erfaringer med at holde aftenåbent og åbent hus i tidsrummet kl. 17 - 20 for børn og forældre i den fritidsklub, der hører til den pågældende skole. Dagens ople-velser er stadig i friske i hukommelsen, og på den måde 'holder vi gryden i kog' med henblik på at fremme forældrenes interesse for fritidsklubben og deres møde med os. Den dag er der også mulighed for at blive meldt ind i klubben.

1. juni: Vi indsamler evalueringsskemaerne fra eleverne på skolen og starter vores bearbejdning af deres udsagn og tilbagemeldinger.

15. juni: Vi gennemfører en intern evaluering, hvor tovholderen gennemlæser eva-lueringsskemaer og evaluerer med holdet bag temadagen - samt eventuelt med år-gangens klasselærere (det skifter alt efter ønske).

1. november: Vi udarbejder og gennemfører en brugerundersøgelse hos vores med-lemmer, der skal hjælpe os med at afdække spørgsmål som: Hvordan har I lært klub-ben at kende? Hvilken betydning har temadagen haft som start på at lære klubben

at kende? Hvordan stemmer det billede, vi giver jer af klubben og dens tilbud overens med den måde, I nu oplever klubben på? Brugerundersøgelsen er udformet som et spørgeskema kombineret med børnesamtaler.

Der er sammenlagt brugt omtrent 70 timer på hele forløbet.

DE UNGE 'VÆLTER HEGNET'

Projektet har haft den tydelige effekt, at medlemstallet er steget kraftigt, siden vi startede. Når eleverne er begyndt i 5. klasse oplever vi, at de 'vælter hegnet' mellem skole og fritidsklub - ligesom på en festival. Effekten er størst fra skoleårets start og et stykke hen i efteråret.

Tiltaget har åbnet for, at vi kan arbejde med nye former for klub, aktiviteter og fæl-lesskaber. Dette er også nødvendigt, da tiltaget udfordrer de fysiske rammer med de mange nye medlemmer til følge og lægger et pres på pædagogikken. Der kaldes på nye pædagogiske tilgange, hvilket dette koncept er et udtryk for.

At arbejde med flere børn og unge i klubben, når de er så mange - og ikke mindst en mangfoldig flok - ændrer altså på flere måder vores pædagogiske arbejde. Erfaringen er, at man kan løfte en anden form for opgave i fællesskab, når udsnittet og andelen af en årgang fra skolen er større.

Særligt omkring de sociale sammenhænge og medlemmernes adfærd og trivsel erfa-rer vi, at det at have, hvad man kunne kalde 'gode rollemodeller', giver gode spejlings-muligheder for alle børn og unge. Både for de, der fungerer rigtig godt, og for dem, som har behov for at udvikle sig. At have en bred palet af børn og unge at arbejde med giver os mulighed for at udnytte sociale dynamikker i grupperinger og hierarkier blandt medlemmerne.

Med vores temadagsindsats tages det seriøst, at vores målgruppe er hele vores po-tentielle målgruppe. Indsatsen muliggør, at vi lever op til Børn- og ungepolitikens

forventninger samt FU-planen. Indsatsen bevirker, at vores medlemsskare afspejler hele årgange – hvilket er nødvendigt for at kunne understøtte helhedsorienterede processer.

VI VOKSNE 'VÆLTER HEGNET'

Skolens lærere kender ikke os FU-medarbejdere, før vi har præsenteret os. Efter vi har implementeret konceptet med temadagen, oplever vi, at lærerne kender vores felt og arbejde. Og det er ikke mindst langt nemmere at 'stikke hovedet ind' på skolen efter, at vi har formaliseret denne kickstart af samarbejdet med temadagen som omdrejningspunkt. Vi oplever, at det langsigtede samarbejde med skolen bliver langt nemmere på den baggrund.

I forhold til samarbejdet med de enkelte folkeskoler i området er vi nogle steder nået rigtig langt – andre steder knapt så langt. Men det står helt klart, at forudsætningen for vores samarbejde – at også vi voksne 'vælter hegnet' mellem os – er, at vi så at sige selv har inviteret os ind på skolens ved at tage initiativ til og at stå for temadagen – fra start til slut.

Vi udbygger og forbedrer vores kommunikation, dialog og samarbejde ved, at klubpædagogerne deltager i årgangsteammøder med lærerne på skolen. Medarbejderen tager til teammødet, hvor samarbejdet primært går på en afstemning af, hvordan vi oplever børnene. Dette hjælper begge parter i forhold til håndtering af børnene. Når samarbejdet os og lærerne imellem er etableret, er erfaringen, at vores fælles samarbejde omkring børnenes trivsel og deres sociale fællesskaber er langt mere oplagt og effektivt, når der er store krydsflader mellem skole- og fritidssammenhænge. Vi kan nu dele viden omkring vores fælles medlemmer/elever for herigennem at optimere den fælles indsats for børnene.

Vi ser fremadrettet muligheder for også at deltage i skole/hjem-samtaler, hvor det vil være relevant. På den måde kan vi være med til at styrke sammenhængen og helheden i vores fælles indsatser yderligere.

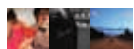
HVORDAN UNDERSTØTTER 'ADGANG TIL ÅRGANGE' 95 % MÅLSÆTNINGEN?

I Fritidscenter Silkeborgvej forsøger vi med 'Adgang til Årgange' at udvikle og styrke samarbejdet mellem pædagoger og lærere med henblik på at medvirke til opfyldelsen af 95 % målsætningen.

Gennem et tæt samarbejde med lærerne fra skolernes 5. klasser med bl.a. deltagelse i lærernes årgangsteammøder arbejder vi hen imod at styrke helhedsindsatsen for børnene/eleverne. Samarbejdet hjælper os til, at vi i fællesskab kan løfte vigtige tiltag som fx lektiecafe i klubben og i klubtiden, hvor vi sammen med fagfagligt kvalificerede lærere kan hjælpe børnene til at dygtiggøre sig fagligt – også i klubregi. På den måde betragter vi indsatsen som en – indirekte – men ikke mindre væsentlig – trædesten til, at vi kan bidrage til opfyldelsen af 95 % målsætningen.

Samarbejdet fordrer, at vi anerkender hinandens ressourcer og drager nytte af hinanden. Det kræver såvel åbne og fleksible medarbejdere som samarbejdspartnere. I samarbejdet er vi meget bevidste om vores faggrænser, men også om det forhold, at vi overlapper hinandens fag, hvilket får muligheder frem for begrænsninger til at åbne sig for os.

Hvis man kan beskrive det sådan, at vi med 'Adgang til Årgange' for 4. klasserne 'får fat' i en hel årgang, kan man sige, at vi 'får fat igen', når vi kører projektet for 8. årgang på skolerne. Vores formål med Adgang til Årgange for 8. klasserne er på samme måde at få et snit på tværs af en hel årgang – samtlige potentielle elever, medlemmer og brugere – og gøre opmærksom på vores indsatser i klubber og ungdomsskolen. Samtidig får vi et kendskab til, hvilke unge vi skal samarbejde med om at lave målrettede fritidstilbud. Her lægger vi endnu en trædesten til en både social- og fagunderstøttende indsats for de unge, så de bedst mulig rustes til ungdomsuddannelsen. Når 'Adgang til Årgange' afholdes på 8. Årgang er der ligeledes mulighed for at oprette ungdomsskolehold som respons på de ønsker og behov, de unge giver udtryk for på selve dagen. Dette er en bevidst, strategisk anvendelse af 'ungdomskolehåndtaget' i den store FU-maskine.

Konceptet med 'Adgang til Årgange' for 4. og 8. klasserne har udspring hos os i vores område, men det er ambitionen, at det i fremtiden vil implementeres i flere områder i Aarhus. Konceptet er altså konvertibelt.

HVIS DU VIL LÆSE MERE:

Metodehæftet 'Adgang til Årgange. – Et metodehæfte fra A til Å', udgivet af UNGi12, Aarhus.

Hæftet inkl. CD med kopiskabeloner kan købes for 199 kr. ved henvendelse til UngiAarhus, mobil: 29 20 80 08, mail:ungi12@mbu.aarhus.dk

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Marlene Lind, mobil 5157 5720, marli@aarhus.dk

Jakob Bruun Andersen, mobil 5118 1951, jban@aarhus.dk

6.20. Medlemssamtaler – som pædagogisk metode

Af Inga Madsen, souschef i Fritidsklubben Syd på, Solbjerg

Det er vigtigt for børn at komme godt i gang med deres klubliv og at opleve en god og tryk overgang fra SFO'en. Det kan have stor betydning for deres trivsel og være afgørende for den sociale og faglige udvikling i skole. Når børnene starter i vores klub, skal de derfor føle sig budt velkommen og opleve, at de bliver taget alvorligt og lyttet til.

Derfor afholder vi formelle medlemssamtaler med alle nye medlemmer i vores fritidsklub. Det er barnets/den unges samtale, og vi gør det klart, at vi ønsker at gøre klubben til et bedre sted gennem deres fortællinger, og at vi tager dem meget alvorligt. Vores plan er, at vi hvert år i januar og februar afholder samtaler med alle børn fra 5. klasse og eventuelle 6. klasse børn, der endnu ikke har været til samtale (fx nye medlemmer). Medlemmerne fordeler vi nogenlunde ligeligt mellem de voksne i klubben.

VI SKAL LÆRE AT LYTTE

At få indsigt i børn og unges verden kræver, at man formår at skabe rum for samtalen – både fysisk, mentalt og relationelt.

Der er forskel på, hvilket rum det enkelte barn/unge befinder sig afslappet i og kan tale frit i. Derfor kan det være fint at udvide 'samtalerummet'. Snakken kan for eksempel foregå i køkkenet, på kontoret, i bilen eller på en gåtur. Generelt kan man sige, at man skal kunne tale uforstyrret i hyggelige rammer, da samtalen handler om at få barnet/den unge til at tale frit og længe – forklare og fortælle om oplevelser og uddybe spørgsmål.

At lytte er krævende og påvirkes af ens overskud og humør den pågældende dag. En måde at være opmærksom på sin rolle som den voksne samtalepartner er ved at reflektere over, hvilken måde man lytter på. Måske kan du genkende disse fire former:

- "Ja ja, det kender jeg godt."
- "Nåhhh, ser man det."
- "Jo, jeg ved nøjagtig, hvordan du har det eller oplever det."
- "Jeg fornemmer den stemning, glæde og det engagement, du her fortæller om."

Den sidste form for lytning kan betegnes som empatisk reflekterende lytning og er kendetegnet ved, at man lever sig ind i det, barnet/den unge siger og samtidig fornemmer, hvilken betydning det sagte har for vedkommende. Det skaber et solidt fundament for nye og uddybende spørgsmål, der knytter sig til det, barnet/den unge er optaget af og rettet mod.

KAN MAN SPØRGE FORKERT?

Som voksen har man ansvar for at styre samtalen både hvad angår dens indhold og 'tone'. Afgørende for samtalen er måden, man spørger på. Vi har en række konkrete anbefalinger på baggrund af erfaringerne med vores medlemssamtaler:

- Stil i mindre grad ja/nej-spørgsmål.
- Spørg primært med hvordan kan det være, frem for hvorfor spørgsmål.
- Vær undersøgende overfor, hvad barnet/den unge siger. Fx: "Kan du uddybe det?", "Kan du give et eksempel på det?", "Hvordan havde du det i den situation?"
- Brug pauser strategisk, så barnet/den unge kan få tid og ro til at tænke sig om. Vær ikke bange for tavshed.
- Der kan opstå et gyldent øjeblik i samtalen, hvor man ikke bare svarer på spørgsmål, men også fortæller om det, man normalt ikke kan se. Dermed er samtalen også en metode til at få indsigt i former for tavs viden.
- Afslut samtalen med at spørge, hvordan barnet/den unge oplevede den, og om hun/ han har noget at tilføje.

ROLLEN SOM INTERVIEWER

For Fritidsklubben Sydpå er det vigtigt, at vi inden samtalen gør børnene/de unge klart, at det ikke er en 'skole-snak'. De skal ikke evalueres. Det er dem, der ved at fortælle os, hvordan de har det i klubben, og hvad de gerne vil bruge klubben og de voksne til, kan hjælpe os med vores vigtigste arbejde. Nemlig at skabe en rigtig god klub, hvor alle kan lide at være og føler sig trygge og anerkendt. Det er med til at rammesætte samtalsindhold og give en afslappet atmosfære.

At interviewe og styre en samtale kræver meget af den enkelte FU-medarbejder, herunder at man:

- Er opmærksom på sin egen rolle som interviewer.
- Forsøger at gå objektivt ind i samtalen og gør op med eventuelle forforståelser/ opfattelser af barnet/den unge. Måske kommer barnet/den unge med en anden indstilling til samtalen.
- Er bevidst om, at der er nogle svar, man hellere vil høre end andre, og at man kan være tilbøjelig til ubevidst at lede samtale i den retning gennem ledende spørgsmål.
- Er anerkendende i samtalen, nikker, spørger ind og er bevidst om, at ens kropssprog er i harmoni med det, man siger.

- I Solbjerg bruger vi også samtalen til at give den enkelte et skulderklap, eksempelvis ved at fremhæve en konkret situation eller noget, han/hun gør godt.

Efter samtalen gør vi det klart, om der er noget, vi som voksne skal tage hånd om og følge op på. Ligeledes holder vi på, at man respekterer, at samtalsindhold er skabt i et fortroligt to-mands-dialogrum.

METODEN – DET TA'R KUN 20 MINUTTER!

Som udgangspunkt for vores medlemssamtaler anses den viden, børnene/de unges har om sig selv, deres liv og deres hverdag som en ekspertviden. Denne indsigt har hjulpet os til at forstå, hvordan det er at gå i netop vores klub. På den måde har vi i Fritidsklubben Sydpå skabt vores egen kultur omkring samtalerne, hvor børnene og de unge ved, at det er deres samtale. Medlemmerne kommer endda og spørger efter, hvornår det er deres tur.

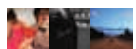
Gennem medlemssamtalerne får vi børnene/de unges perspektiv, erfaringer, oplevelser og ord på, hvordan det er at gå i vores klub. At anvende medlemssamtaler som metode giver en gruppe børn og unges perspektiv på et emne eller et mere overordnet fokus på det at gå i klub – hvilket kan give en viden, vi kan bruge til konkret problemløsning.

For samtalerne gælder følgende:

- Til hver samtale er afsat 20 minutter.
- Samtalerne foregår et sted i huset, hvor vi kan sidde uforstyrret.
- Den voksne følger en spørgeguide under samtalen.
- Samtalernes formål er, at de voksne bliver meget klogere på, hvordan hvert klub-medlem går rundt og har det i klubben. Det er vigtigt for os, sådan at vi sammen kan lave så god en klub som muligt og sikre, at alle trives og har det godt her.

SPØRGEGUIDEN

Spørgsmålene i spørgeguiden fungerer som en ramme for medlemssamtalen. Ud fra

denne skaber vi sammen med barnet samtalens indhold i fællesskab. Eksempelvis kan vi finde på at spørge: "Hvordan forstår du dette spørgsmål?", og så fortolker vi spørgsmålet sammen og skaber en dialog ud fra det.

Spørgeguiden fungerer som en slags støtteredskab, hvis samtalen går i stå eller lignende. Vi følger den altså ikke slavisk, da det er vigtigste er at tale om det, der interesserer barnet/den unge.

Guiden ser sådan ud:

HVORDAN TRIVES DU I KLUBBEN?

- Hvornår er det rart/ikke rart at være i klub? Giv mindst et eksempel på situation.
- Hvilke dage/hvornår går du i klub?
- Bestemmer du selv?
- Dine kammerater?
- Dine forældre?
- Går du efter bestemte aktiviteter?
- Hvordan er det at komme ind ad døren?
- Siger du hej til nogen?
- Er der nogen, der siger hej til dig?
- Er der larm?
- Er her rart?
- Gør det nogen forskel, om du kommer i klubben?
- For hvem?
- For dig?

DE VOKSNE I KLUBBEN

- Hvordan har du det med de voksne, der arbejder i klubben?
- Kan de voksne hjælpe dig, når du har brug for det?
- Ved konflikter?
- Beskytter vi dig, hvis du er i knibe?

- Er vi uretfærdige?
- Har de voksne tid til dig?
- Får du mulighed for eller lov til at lave noget af det, som netop du gerne vil?
- Bruger du de voksne, hvis du er ked af noget, bliver drillet eller generet af andre, oplever andre bliver drillet, har det lidt skidt osv.?
- Hvordan skal en god voksen være for dig? Sig tre ting.
- Hvis du var voksen her i klubben og kunne bestemme – hvad var så det første, du ville bestemme?
- Når de voksne i klubben snakker om dig, hvad tror du så, de siger?

DE ANDRE BØRN I KLUBBEN

- Hvordan har du det med de andre børn i klubben?
- Har du nogen gode venner?
- Er der nogen, du er bange for?
- Bliver du drillet?
- Driller du andre?
- Hvis du ser andre blive drillet, hvad gør du så?
- Hvordan vil du gerne have, de andre skal være over for dig?
- Hvordan er du over for dine kammerater/de andre børn?
- Når de andre børn snakker om dig, hvad tror du, så de siger?

AKTIVITETER/TURE/OPLEVELSER/FRIRUM

- Hvad kan du lide at lave, når du er i klub?
- Hvad vil du gerne have mere af?
- Har du ideer til aktiviteter/ture/ting, vi skal have til klubben?
- Hvad er det vigtigste for dig, der sker i klubben?

TIL SIDST

- Er der noget vigtigt, vi ikke har fået snakket om?
- Noget om din familie?
- Noget om skolen?

- Noget om dig selv?
- Er der noget af det, vi har snakket om, som du gerne vil have, jeg skal gå videre med?

TIL ALLERSIDST

- Hvad er det bedste ved at gå i klub, som vi endelig ikke må lave om på?
- Hvad er det værste ved at gå i klub, som du rigtig gerne vil have, vi laver om på?

MEDLEMSSAMTALERNE HJÆLPER BØRNENE TIL AT 'STYRE SIG SELV'

Efter samtalerne med børnene arbejder vi med at vurdere og revidere spørgsmålene i spørgeguiden for at finde ud af, om spørgsmålene virker på en måde, vi oplever, giver mening.

Et af de spørgsmål, vi har ændret, er, om børnene bliver drillet eller driller andre. Spørgsmålet afstedkom oftest et meget kort "Nej", eller at de i hvert fald kun gjorde det for sjov.

Vi ændrede spørgsmålet til, om de nogen gange drillede eller talte grimt til eller om andre. Og om de mobbede andre, og også om de oplevede andre gjorde det, og hvad de i så fald ville gøre, hvis de oplevede det. Ved at udvide spørgsmålet på den måde oplevede vi, at børnene reflekterede meget mere over, hvordan de talte til hinanden, om de bagtalte hinanden, og hvad der egentlig var normen i deres gruppefællesskaber. Herved fik vi nogle langt mere interessante svar og snakke omkring, hvordan de oplevede deres måde at være sammen og tale sammen på.

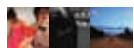
I mange af disse samtaler har vi som voksne oplevet at få langt bedre indsigt i børnenes opfattelse af, hvad der er vigtigt i deres kammeratskabskreds eller klasse, og hvilke kulturelle normer der gælder for deres samvær. Det har bibragt os en meget værdifuld viden omkring, hvad der rører sig i deres tankeverden og sociale samspil. Denne øgede forståelse for børnenes samvær og de glæder og genvordigheder, det kan give, bruger vi målrettet i vores pædagogiske arbejde.

En anden tydelig effekt af medlemssamtalerne er, at vi er kommet tættere på børnene i og med, vi har siddet og talt sammen på denne måde. Børnene giver ofte udtryk for, at det er vigtigt for dem at få mulighed for at dele noget med den voksne, som er specielt og anderledes i forhold til de snakke, de ellers har med os i dagligdagen. Særligt det, at vi har delt børnene op efter tilfældighedsprincippet, gør, at vi får talt med nogle børn og får en oplevelse med dem, vi ikke nødvendigvis kommer helt så tæt på i dagligdagen.

Nogle gange får samtalerne virkelig sat gang i refleksioner hos børnene over deres liv og hverdag. Et godt og konkret eksempel er 'E':

Jeg stillede hende spørgsmålet: "Hvad er det vigtigste for dig, der sker i klubben?" Hun gav udtryk for, at det var svært at svare på. For at hjælpe hende lidt på gлед, omformulerede jeg det til: "Hvis nu du skal fortælle din mormor om, hvad der er det bedste ved at gå i klub, hvad vil du så sige til hende?" Efter at have tænkt et stykke tid svarede hun: "Det allerbedste ved at gå her i klubben er, at vi er søde ved hinanden." Da jeg fulgte op på dette udsagn, fik vi udfoldet, hvordan hun havde fået øje på betydningen af gode relationer, et godt og trygt socialt miljø og en god og respektfuld stemning, samt hvor vigtigt det er, at man tager ansvar for andre. Hun gav udtryk for, at de tager denne tro på, at man sammen kan støtte hinanden med over i klassen og bruger det i forhold til eksempelvis mobning og bagtaleri. Vi oplever, at det er med til at give dem et andet perspektiv på deres samspil. Deres lærer har været god til at følge op på dette og snakke med dem om kulturen i klassen. Dette ser vi som et godt eksempel på, hvor vigtigt det er, at vi har et tæt samarbejde mellem skole og klub.

Ved at vi stiller dem de rette spørgsmål, forsøger vi at få børnene til selv at sætte ord på tingene og reflektere over dem. En anden effekt, vi oplever af vores medlemssamtaler, er således, at børnene rustes til at kigge på sig selv og forholde sig til, hvordan de selv agerer i de sociale fællesskaber, de indgår i, og hvad de selv kan gøre for at skabe et godt socialt miljø. Vi oplever ofte, at de under samtalerne reflekterer over deres liv. Medlemssamtalerne er således et lille, men vigtigt skridt på vejen til, at de lærer at stå

på egne ben og stoppe op og tænke: "Hvem er jeg, hvor er jeg nu, og hvad vil jeg?" Det er også med til at lære dem at sige fra og stille sig selv spørgsmålet: "Er det mig selv eller de andre, der styrer mig?"

Endnu en fordel ved samtalerne er, at vi hele tiden kan referere tilbage til vores snak og holde dem på sporet i forhold til de ting, de sætter sig for. Vi mener, at det er vigtigt at give dem mulighed for at træne deres indrestyring, når de er så meget i flok og så afhængige af at føle sig anerkendte og som en del af fællesskabet. Vi skal hjælpe dem med at lære at 'styre' sig. De bliver konfronteret med så mange ting, og der er så meget på spil i den aldersgruppe. Tankerne om, hvorvidt de 'er med', og om de er gode nok fylder utroligt meget hos dem. De har derfor stadig brug for voksne, der kan følge dem.

Når vi taler 95 % målsætningen er det vigtigt, at der sættes ind tidligt. På den måde mener vi, at vores medlemssamtaler bidrager til at ruste vores børn til en ungdomsuddannelse, selvom det er på den lange bane.

NØD LÆRER...

Vi startede med at afholde medlemssamtaler med vores medlemmer i klubben i 2008, fordi vi oplevede en udfordring i vores fritidsklub: Vi havde en stor gruppe børn fra 7. årgang, hvis fælles kultur og samværsformer var temmelig problematisk. De havde en rå omgangstone og en uhensigtsmæssig attitude. Mobning og trusler prægede deres samvær og gik ud over andre, de var i kontakt med.

Vi ønskede derfor at finde ud af, hvordan det prægede vores nye medlemmer på femte årgang og deres tilgang til det at gå i klub. Vi ville derfor give vores rolle som voksne et eftersyn og undersøge, hvorvidt vi var i stand til at skabe rum og trygge rammer for vores nye medlemmer. Dette affødte en række interessante spørgsmål, som vi var nødt til at blive klogere på. Derfor udarbejdede vi vores spørgeguide, som danner baggrund for alle vores medlemssamtaler.

På den måde fik vi vendt den udfordring, vi stod med i klubben. Og derfor har vi valgt at fortsætte med at have medlemssamtaler med børnene, da vi har erfaret, at det giver en værdifuld viden omkring det enkelte barn. En viden, der kan være svær at finde tid og rum til at skabe i hverdagen.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Inga Madsen, ingma@aarhus.dk

6.21. Glidende overgange TIL ungdomsuddannelserne – og fastholdende tilgange PÅ ungdomsuddannelserne

Af Niels Rønde, ungdomsskolekoordinator i Fritidscenter Silkeborgvej, folkeskolelærer og afdelingsleder Sødalskolen, Brabrand og Anja Madsen Kvols, lærer og Cand. Pæd. i generel pædagogik

At skulle starte på en ungdomsuddannelse kan være en stor mundfuld for mange unge – og at gennemføre den en endnu større.

Vi oplever, at der er behov for ungdomsskoletiltag, som støtter op om de unge for at flere kan gennemføre en ungdomsuddannelse. I Fritidscenter Silkeborgvej arbejder vi på at være med til at realisere 95 % målsætningen og få flere unge til at gennemføre en ungdomsuddannelse ved at tilbyde dem en række undervisningstiltag i ungdomsskoleregi. Vores indsatser har forebyggende, kompenserende og understøttende karakter med henblik på samlet set at udvikle unges uddannelsesparathed og fastholde dem i ungdomsuddannelserne.

En række af indsatserne er opstået gennem 'Lærersamarbejde på tværs', der er et forum for samarbejde mellem folkeskolelærere og lærere fra ungdomsuddannelserne (erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser), som ungdomsskolen er involveret i. Andre indsatser er en del af vores lokale ungdomsskolekoncept. Alle har de til formål at stable tværgående aktiviteter og undervisning i ungdomsskoleregi for unge fra 8. klassetrin til 3. g på benene med henblik på at skabe glidende overgange til ungdomsuddannelserne fra grundskolen – med ungdomsskolens mellemkomst. Vores elever skal opleve glidende overgange TIL ungdomsuddannelserne og fastholdende tilgange PÅ ungdomsuddannelserne.

HVORDAN ARBEJDER VI MED GLIDENDE OVERGANGE OG FASTHOLDENDE TILGANGE?

Langt de fleste indsatser har såvel et fagligt som et socialt sigte, idet vi udvikler, ko-

ordinerer og afprøver en trivselsfremmende strategi med høje faglige ambitioner for de unge.

INDSATSER SOM EN DEL AF DET LOKALE UNGDOMSSKOLEKONCEPT I FRITIDSCENTER SILKEBORGVEJ:

'PRØVEBOOSTERS'

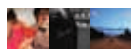
Ungdomsskolen udbyder i samarbejde med skolerne såkaldte 'prøveboosters', hvor eleverne forud for afgangsprøverne i slutningen af skoleåret kan få et kort intensivt kursus i pensum i de enkelte prøvefag. I UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej har de unge i 9. klasserne således modtaget prøveboosters i så forskellige fag som fysik, kristendomskundskab, historie, matematik, fysik/kemi og dansk i ungdomsskolen. Tilbagemeldingerne fra både lærere og elever er yderst positive. Undervisningen har bl.a. en klar effekt på afgangsprøvekaraktererne for de deltagende unge. Udover det fagunderstøttende element handler en stor del af forløbene i høj grad om, at de unge skal have opbygget selvtillid i forhold til deres faglige formåen.

I UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej har vi i det hele taget et tæt samarbejde med områdets folkeskoler omkring, hvilke fag vi udbyder i ungdomsskolen. Vores ungdomsskoleafdelinger afspejler en stærkt fagunderstøttende profil, i og med at vi udbyder en stor palet af boglige fag. Undervisningen i disse fag varetages i høj grad af lærere fra de lokale folkeskoler med ansættelse i ungdomsskolen som en bibeskæftigelse.

UDDANNELSESARRANGEMENTER

I samarbejde med UU og folkeskolerne sørger UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej for, at unge har mulighed for at blive transporteret med bus til UU's og ungdomsuddannelsernes informationsarrangementer sammen med en ungdomsskolemedarbejder. Én, de unge kender godt i forvejen. Opskriften på tiltaget lyder: Samarbejde, samarbejde og samarbejde. Det basale, men ret afgørende, tiltag ser konkret sådan ud:

- Vi henvender os til de unge, der normalt ikke deltager i disse arrangementer og fortæller om dem.

- Vi samles i ungdomsskolen med fælles afgang, så de unge og ungdomsskolemedarbejdere følges af sted.
- Vi får talt om tingene og afklaret spørgsmål i det uformelle rum i bussen, mens vi kører hjem igen.

Hermed støtter vi de unge til at træffe deres valg af ungdomsuddannelse på et mere sikkert grundlag. I forhold til disse initiativer er UU løbende inddraget. Når vi arbejder med unge og unges uddannelse, finder vi det væsentligt at medtænke de socioøkonomiske forhold som faktorer i vores tilrettelæggelse af tiltag og aktiviteter, hvilket dette tiltag er et eksempel på.

VORES ÅRLIGE '12'R-TUR'

12'r-turen er en weekendtur, hvor unge fra alle skoler i området er repræsenteret, hvor de unge samarbejder i integrerede grupper bl.a. i forskellige workshopper. Formålet med turen er, at vores elever lærer at samarbejde med unge og voksne, de ikke kender, hvilket meget godt afspejler den sammenhæng, man arbejder i, når man færdes i og skal indgå i ungdomsskoleregi samt uddannelsessammenhænge. De unge erfarer endvidere, at det kan være berigende at deltage i tilbud, der er alkoholfri, hvilket udfordrer deres vanlige ungdomskultur.

UNDER 'LÆRERSAMARBEJDET PÅ TVÆRS' HAR VI FØLGENDE INDSATSER:

GYMNASIAL MATEMATIK PÅ AFDELING SØDAL

Særligt matematik på gymnasieniveau kan være en hård nød at knække – og kan blive årsag til, at elever i gymnasiet 'knækker halsen', har vi erfaret. Derfor har ungdomsskoleafdeling Sødal etableret gymnasial matematikundervisning. De unge på dette hold kommer fra alle de forskellige gymnasiale uddannelser og har haft deres grundskolegang på områdets folkeskoler.

GYMNASIAL MATEMATIK PÅ AARHUS STATSGYMNASIUM

Vi kører også et ungdomsskolematematikhold på Aarhus Statsgymnasium for gym-

nasieelever – en kompenserende indsats i forhold til deres daglige matematikundervisning på gymnasiet.

OVERGANGSHOLD TIL GYMNASIALE UDDANNELSER I

Som noget nyt har ungdomsskolen også etableret et såkaldt overgangshold til de gymnasiale uddannelser. Projektets målgruppe er unge fra UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej, der overvejer STX. Konkret har vi bl.a. allerede etableret overgangshold mellem grundskole og gymnasiet, hvor de unge kommende gymnasieelever fra områdets folkeskoler undervises sammen på Aarhus Statsgymnasium før og efter, de påbegynder deres gymnasiale forløb.

Eleverne på overgangsholdet får over to undervisningsgange en smagsprøve på gymnasiets matematikundervisning, før de starter på uddannelsen. Lærere fra gymnasiet, som ungdomsskolen har ansat til formålet, står for undervisningen. Derudover får de kommende gymnasieelever en rundtur på Aarhus Statsgymnasium, hvor de har mulighed for at se, hvor de skal tilbringe de næste tre år af deres liv. Eleverne på holdet mødes efterfølgende igen hen over efteråret til undervisning på holdet.

Hensigten med holdet er – ud over det faglige udbytte – at give de kommende gymnasieelever muligheden for at opbygge relationer til kommende medstuderende, gymnasielærere og ungdomsskolelærere allerede inden, de påbegynder deres gymnasiale uddannelse. På den måde skaber vi rammer for, at eleverne, inden de starter, kan etablere et socialt netværk, som også kan betyde en stor del for, at de hænger i og gennemfører ungdomsuddannelsen. På holdet gives muligheder for at tale om de udfordringer, eleverne møder som gymnasieelever.

OVERGANGSHOLD II

I fremtiden vil vi gøre forsøg med at henlægge undervisningen for gymnasieholdene til 12'rn, områdets 'ungemiljø' på Gammelgaardsskolen, hvor de lokale ungdomsskolematematikhold på grundskoleniveau også undervises samtidigt. På samme måde tages ungdomsskolematematikholdene fra afdelingerne på Gammelgaardsskolen, Åby

Skole og Sødalskolen med til matematikundervisning hos ungdomsskolematematikholdet på Aarhus Statsgymnasium. Derved etableres studiemiljøer, hvor unge, lærere og ungdomsskoleundervisere fra henholdsvis grundskolen og gymnasiet mødes omkring matematikken. Tiltaget vil give muligheder for at etablere sociale relationer mellem de forskellige elever. Samtidig vil det bidrage til at skabe grobund for ung-til-ung-undervisning. Niveauet spænder fra 8. klasse til 2. g, og målgruppen er unge fra UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej, der enten overvejer STX eller allerede går på STX.

DESUDEN HAR VI ETABLERET:

- Kurser mod eksamensangst
- Nspire-kurser for gymnasieelever. Nspire er et matematikprogram, som falder flere gymnasieelever svært at bruge. På kurset lærer eleverne at anvende programmet.
- Kurser i eksamenslæsning på HHX. Kurserne handler primært om, hvordan de unge kan lære sig at prioritere deres stof hensigtsmæssigt, så de kommer godt gennem eksamenslæsning og ikke mindst eksamen.

En række af tiltagene er rettet mod den ældste del af vores målgruppe, som vi ikke tidligere i samme grad har haft fagunderstøttende tilbud til i ungdomsskoleregiet.

NYE TILTAG I ÆRMET

I den netop opstartede ungdomsskolesæson udvikler en gruppe ungdomsskolelærere på tilsvarende initiativer som oven for beskrevet for de unge, der påtænker at påbegynde en erhvervsuddannelse. I den forbindelse vil vi oprette en række kompetenceudviklende fag og aktiviteter.

Eksempelvis vil vi inddrage de 25 nyindkøbte mountainbikes og de tilhørende cykelværkstedsfaciliteter, som området i samarbejde med Sødalskolen er ved at etablere for midler fra RULL-mini. Vi vil bl.a. etablere kurser i OCN-regi. Intentionen er, at vi ad den vej kan være med til at bidrage til, at flere unge kan gennemføre en ungdoms-

dannelse. Og dermed bidrage til realiseringen af 95 % målsætningen.

AMBASSADØRER SKABER EJERSKAB

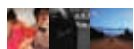
Det er ikke muligt at skitsere en konkret metode til et fikt og færdigt koncept for etableringen af undervisningstiltag og ungekontakt i overgangen til ungdomsuddannelserne samt fastholdelse af de unge, der er under ungdomsuddannelse.

I arbejdet har vi gjort os en række erfaringer, som vi gerne vil viderebringe i formodning om, at de kan hjælpe andre på vej.

Det er af særlig stor betydning, at vi har skabt et godt og nært samarbejde med uddannelsesinstitutionerne (folkeskoler eller ungdomsuddannelser). Her er det hensigtsmæssigt at etablere et tillidsforhold til nøglepersoner blandt institutionernes ledelse og lærere. Disse nøglepersoner kommer derefter til at fungere som en slags 'ambassadører' for de iværksatte initiativer – ikke mindst i kontakten med de unge. Ved hjælp af disse nøglepersoner skaber vi os derudover overblik over, hvem blandt institutionens ansatte, det kunne være hensigtsmæssigt at ansætte til at varetage undervisningen på de hold, der startes op. Det er helt afgørende, at de undervisere, der ansættes, udover de fornødne faglige kvalifikationer også har et personligt engagement og en tiltrækningskraft i forhold til de unge.

Man skal endvidere være opmærksom på, at der er markant forskel på, hvorvidt man iværksætter tiltag for unge i folkeskolen på STX, HHX, HTX eller HF. Det gode råd må derfor være, at man skal tage sig tid til at 'afkode' den enkelte uddannelsesinstitution og dens medarbejdere og elever.

Et ligeså betydningsfuldt parameter er, hvorvidt man sammen med institutionens nøglepersoner er i stand til at afkode de unges behov og ønsker. Denne afkodning kan gennemføres på mange forskellige måder: Vi opsøger de unge på uddannelsesstederne og spørger, hvilke behov de har. Således vil de fag/hold/aktiviteter, vi senere kan starte op i ungdomsskoleregiet udspringe af de unges behov. Når undervisere og

ungdomsskolekoordinatoren har etableret en god kontakt til de unge, har vi mulighed for gennem målrettede og tilrettede aktiviteter at bidrage til, at flere finder vej til og kan gennemføre en ungdomsuddannelse.

Det er af afgørende betydning, at de unge bliver involveret og lyttet til. Det er især vigtigt, idet vi også spotter nøglepersoner blandt de unge, som i lighed med ovennævnte nøglepersoner i lærer- og ledelsessammenhæng kan være med til at agere 'ambassadører' for de iværksatte undervisningstiltag.

Vores erfaring er, at det er ambassadørerne – unge og undervisere – der skaber ejerskabet for de forskellige hold og tiltag.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Niels H. Rønde, mobil 5157 5719, niro@aarhus.dk

6.22. Visionsdag med Skæring Skole – Klub 210

Af Michael Sørensen, Leder af Egå Fritidscenter, Grenåvej Øst

Udgangspunktet for visionsdagen var egentlig en 'stop-op-dag' for Legepladsen Lyk-kegården og Klub 210. Men udfordringen i en sådan dag er, at man kun kommer til at beskæftige sig med den virkelighed, vi selv kender fra vores dagligdag.

Da vi samtidigt står over for at flytte i nye lokaler på Skæring Skole – som vi har et godt samarbejde med – og havde nogle løse ender i forhold til samarbejdet med UU-vejleder og sammenhængen mellem ungdomsklub og ungdomsskole, valgte vi at se, om ikke vi kunne 'ordne' det hele på en gang. Eller som minimum tage et stort skridt i retning af at få løst vores fælles opgaver.

VISIONSDAGEN VAR BYGGET OP I TO ETAPER:

- En oplægsdel, så alle havde en fælles viden om praksismåder at arbejde på.
- En arbejdsdel, hvor vi kunne styrke samarbejdet konkret om relevante temaer.

Det var et stort ønske fra personalets side, at resultatet af dagen kunne ses i dagligdagen, da de "for mange gange havde prøvet en visionsdag, hvor visionen aldrig blev til noget". Samtidigt lå fokus på samarbejdet, hvilket var med til at sikre relevans for de inviterede samarbejdspartnere.

Ud over konkrete samarbejdsaftaler, der beskriver besluttede handlinger, har alle efterfølgende fået en oversigt over deltagerne på dagen med titel og kontaktoplysninger.

HVAD HAR VI FÅET UD AF AT LAVE EN FÆLLES VISIONSDAG FOR SAMARBEJDET MED SKÆRING SKOLE?

- Skole, legeplads og klub arbejder ud fra samme pædagogiske grundlag – sløjfemodellen.
- Skole, legeplads og klub er bevidste om hinandens ressourcer og arbejdsvilkår.

- Personkendskab til samarbejdspartnere, som personalet ellers ikke møder i dagligdagen – fx UU-vejledere og opsøgende medarbejdere.
- Konkrete metoder til at arbejde med sammenhænge mellem ungdomsklub og ungdomsskole.

Den vigtigste læring for os var helt sikkert, at det er nødvendigt at være sammen og lære hinanden at kende, for at vi kan have et godt samarbejde. Det lyder banalt, men det er trods alt lettere at tage kontakt til én, du kender eller har mødt før, end én, som du kun kender af navn og funktion. Derfor kan vi kun anbefale, at I inviterer jeres samarbejdspartnere til at være med hele dagen, når I skal lave en visionsdag.

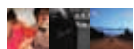
HVAD FÅR VI UD AF DET

Konkret afledte effekter af dagen er:

- Kontorfællesskab mellem klubledelse og UU-vejleder for at styrke det lavpraktiske arbejde mellem klub, ungdomsskole og UU.
- '95 % møder', hvor vi kort drøfter de 9. klasses elever, vi er bekymrede for i forhold til ungdomsuddannelse: Hvad er status? Og hvilke tiltag/tovholdere på opgaverne skal der til? Faste deltagere er skole- og viceskoleleder, UU, sundhedsplejerske og klubleder. Hver klasselærer kommer ind og får sparring på enkeltelever.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Michael Sørensen, mobil 5130 4576, misor@aarhus.dk

6.23. Bestyrelsesarbejde i et tværgående perspektiv

Af Jens Ferreira Villumsen, næstformand for bestyrelsen i UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej

I 2007 besluttede Aarhus Byråd at oprette FU-bestyrelser med dette formål: '...(FU-bestyrelsen) skal sikre, at forældre, brugere, medarbejdere og organisationer med særlig interesse for fritids- og ungdomsskolearbejdet i lokalområdet kan få indflydelse på principperne for fritids- og ungdomsskolen.'

Fem år efter implementeringen er der god grund til at vurdere, hvordan en FU-bestyrelse fungerer i praksis, og om den lever op til hensigten. Dette indlæg omhandler alene bestyrelsen for Fritidscenter Silkeborgvej og sætter spot på grundlaget for bestyrelsesarbejde – konkrete tiltag med forældrearrangementer samt vores arbejde med at bidrage til at opfylde 95 % målsætningen gennem nye ungdomsskoletiltag.

HVORDAN KOMMER MAN I GANG MED BESTYRELSESARBEJDET?

Mange forskellige overvejelser skal være på plads for at få en bestyrelse til at fungere. Når man skal vælge nye medlemmer til bestyrelsen i en erhvervsvirksomhed, vil man stort set altid vægte relevante faglige kvalifikationer, ledelsesmæssig erfaring og sidst men ikke mindst indsigt i den pågældende virksomheds daglige gang.

I en FU-bestyrelse bestyrelse, der består af to medarbejderrepræsentanter, tre-fire forældre, to organisationsrepræsentanter med særlig interesse for ungdomsområdet, kan man ikke uden videre forvente, at nyvalgte bestyrelsesmedlemmer har samme kvalifikationer.

NYE MEDLEMMER I BESTYRELSEN

Derfor hviler der et stort oplysningsansvar på FU-lederen og den siddende bestyrelse, når nye repræsentanter træder ind i bestyrelsen. Dette ansvar er naturligvis særligt udtalt, når vi har med forældrerepræsentanter at gøre.

Det vigtigste er sandsynligvis, at nye medlemmer får en grundig introduktion til, hvad arbejdet i bestyrelsen i et FU-område egentlig går ud på. Umiddelbart kan det virke en smule uoverskueligt at være en del af en så stor organisation som Fritidscenter Silkeborgvej, der også dækker et vidtstrakt geografisk område.

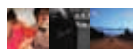
En af de væsentligste årsager, til at arbejdet i bestyrelsen fungerer, er uden tvivl, at den daglige ledelse i samarbejde med bestyrelsen sørger for at nye medlemmer får en grundig introduktion til, hvad bestyrelsesarbejdet går ud på. Det sker først og fremmest gennem dialog, hvor nye bestyrelsesmedlemmer får mulighed for at stille spørgsmål til den siddende bestyrelse og FU-lederen, men også ved at bestyrelsesmøder afholdes på skift på de forskellige matrikler, organisationen råder over. Dermed får bestyrelsesmedlemmerne en fysisk fornemmelse af, hvor stort området egentlig er. Sidst men ikke mindst har vores FU-leder sørget for, at en ansat på den pågældende matrikel har holdt et kort oplæg om stedets daglige gang.

ARRANGEMENTER FOR FORÆLDRE – EN VIGTIG BESTYRELSESOPGAVE

Bestyrelsen i UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej har flere forskellige opgaver. En af de vigtigste er arbejdet med at involvere/informere forældrene i Brabrand, Åbyhøj og Harlev i og om arbejdet med børn og unge. Det gør vi bl.a. gennem et årligt tilbagevendende aftenforedrag med forskellige temaer. Den overordnede hensigt er at rette fokus på, hvordan det er at være ung i dag.

Målet er at komme i dialog med forældrene om de mange udfordringer, nutidens unge står med, og der er også mulighed for at få lidt at spise og drikke i hyggelige omgivelser. Desuden har der fra starten været en klar intention om at gøre UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej langt mere synlig og genkendelig for forældre i området. Antagelsen har været, at jo mere udbredt kendskabet til fritidscentret er, desto trygtere er forældrene ved at overlade deres børn i institutionens varetægt, hvad enten det drejer sig som om ture til Paris, fest i klubben eller ekstra-matematik på skolen.

De fastansatte og timelønnede i området tilskyndes naturligvis også til at møde op

til aftenarrangementerne. Først og fremmest for at få del i den viden om børn, som aftenens foredrag byder på, men også for at møde forældre til børn i deres respektive klubber og skoler i hyggelige omgivelser.

KLOG PÅ UNGES FORBRUG AF ELEKTRONISKE MEDIER – ET KONKRET EKSEMPEL

Sidste års forældrearrangement gik under temaet 'Unges stigende forbrug af elektroniske medier – med særlig fokus på mobning'. Her hørte forældrene et foredrag af 'amokkonsulent' Sidsel Stenbak, der gav praktiske råd om alt lige fra SMS- til Facebookmobning (www.amoktrix.dk). Efterfølgende fik forældrene rig mulighed for at udveksle deres egne erfaringer inden for feltet. Det er klart, at meningene er delte, men det at forældrene på tværs af de forskellige bydele kan udveksle personlige erfaringer om, hvordan de håndterer deres børns IT-forbrug – både privat, men også i klubber og skoler – er givende for alle parter. Det ruste forældrene til at rådgive deres børn om emner som fx virtuel mobning, sikkerhed på nettet osv. Ligeledes møder børnene forhåbentlig efterfølgende større forståelse fra de forældre, der fx har lært, at det langt fra er alt på nettet, der er skadeligt.

Endelig er det naturligvis også en klar fordel for pædagoger og lærere, at de er i en løbende dialog med forældrene om, hvor grænserne for medieforbrug går. Det er vores klare indtryk, at både de timelønnede og fastansatte kan lære rigtig meget ved at lytte til de problemstillinger, forældrene oplever derhjemme: Hvordan håndteres fx situationen om unges (over)forbrug af de elektroniske medier?

FORÆLDREPRÆSENTANTERNES SÆRLIGE ROLLE I ARRANGEMENTERNE

Bestyrelsen er som sagt primus motor i valg af temaerne for disse aftener og diskuterer løbende strategier for, hvordan man kan sikre, at så mange forældre som muligt får et udbytte af foredraget. Her har alle medlemmer af bestyrelsen naturligvis et ansvar for at 'reklamere' for og skabe synlighed omkring forældrearrangementer, mens forældrerepræsentanter har et ekstra ansvar for, at netop forældre fra deres nærområde – Åbyhøj, Brabrand eller Harlev – møder talrigt frem. Forældrerepræsentanter har de bedste muligheder for at skabe opmærksomhed omkring vores arrangementer

via uofficielle kanaler. anbefalinger og 'reminders' om arrangementer fra en forælder i lokalområdet er efter alt at dømme langt mere værd end utallige plakater og mails. Det er underforstået, at anbefalingerne naturligvis skal være oprigtige, hvilket også stiller krav til kvaliteten af et aftenarrangement. Ellers er der næppe nogen, der vil lægge navn til en anbefaling.

For at nå ud til hele den potentielle målgruppe benytter vi Skoleintra til at udsende invitationer. Det er vigtigt for bestyrelsen, at man ikke kun når forældrene til den faktiske brugergruppe. Alle forældre i området er inviterede, da de problemstillinger, vi forsøger at belyse, gerne skulle ramme så bred en målgruppe som muligt. Dette så ud til at lykkes ved sidste foredrag, hvor størstedelen af forældrene var kommet i kraft af invitationen på Skoleintra. Det er i øvrigt gratis at deltage i disse arrangementer.

95 % MÅLSÆTNINGEN – OG EN VÆSENTLIG SIDEEFFEKT

UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej har desuden gjort et stort stykke arbejde for, at netop dette område efterstræber 95 % målsætningen.

Her har især ungdomsskolekoordinatorerne gjort et kolossalt arbejde for at få gennemført undervisning i de forskellige fagfaglige fag (matematik, fysik, dansk, engelsk, tysk etc.) i ungdomsskoleregiet. Planen har fra starten været at få de forskellige lærere på de lokale skoler i området til at medvirke til en form for alternativ undervisning i deres respektive fag.

Det er for tidligt at udtale sig skråsikkert om ungdomsskoleudbuddets effekter, men det er værd at bemærke, at karaktergennemsnittet er steget ganske betragteligt på de skoler, hvor vi er nået længst i samarbejdet omkring de ekstra udbud. Derfor vil det være mest forsigtigt at antage, at en hel del tyder på, at der er en sammenhæng mellem den store fremgang i karaktergennemsnittene på disse skoler, og det ekstra udbud af fagfaglig undervisning.

Spørger man de mange elever, der har valgt at bruge en del af deres fritid på ekstra

undervisning, er der ingen tvivl om, at det ekstra arbejde har kunnet betale sig. Dertil kommer, at der har været en massiv deltagelsesfremgang de senere år.

Tilbage meldingen er stort set den samme, når man taler med de lærere, der underviser i både folkeskole og ungdomsskole. Projektet er vellykket på flere forskellige planer – personlige, faglige og sociale (se artiklen 'Glidende overgange TIL ungdomsuddannelserne – og fastholdende tilgange PÅ ungdomsuddannelserne' side 133).

Det ekstra udbud af undervisning har desuden haft en uforudset sidegevinst. I folkeskolen arbejder de fleste lærere under et pres fra elever, forældre og politikere om at levere et ordentligt fagligt resultat. Dette er både rimeligt og naturligt, men kan have den uheldige sideeffekt, at lærerne ikke prøver alternative undervisningsformer. Mange holder sig kort sagt til den sikre, men lidt trivielle gennemgang af pensum, hvilket kan skyldes frygten for at 'spilde' undervisningen.

Ungdomsskolen tillader netop, at lærerne kan eksperimentere/afprøve alternativ undervisning i et miljø, hvor der ikke er det samme pres fra forskellige sider. Lærerne får således styrket deres undervisningskompetencer, hvilket er til gavn for alle – også de elever, der ikke benytter sig af ungdomsskolens tilbud, da lærerne tager deres erfaringer med over i folkeskolen. Denne synergieffekt er muligvis den største sidegevinst ved hele projektet.

Flere af vores ungdomsskoleundervisere, der har folkeskolelærergerningen som hovederhverv, udtrykker således begejstring over at kunne henlægge undervisningen til andre og mere inspirerende locations – og over at man ikke i ungdomsskolesammenhæng er bundet af folkeskolens trin- og slutmål. Et godt eksempel herpå er eksempelvis, når geografilærere i ungdomsskolen har undervist i landskabsdannelse i vores sejlene værelse/værksted på Aarhus Bugten.

Afslutningsvis er det vigtigt at fremhæve, at oprioriteringen af de fagfaglige fag ikke er sket på bekostning af de praktisk/musiske fag. Således kan man forsat stifte be-

kendtskab med fag som Kreativ Design, Mediefag, Idrætsorientering, Dykning, Musik, Drama, Madlavning, Foto, Motorlære m.fl. Disse udbydes fortsat til stor glæde for områdets børn og unge.

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Jens Ferreira Villumsen, jvillumsen2@hotmail.com

Jette Dahl, mobil 5157 5757, dahl@aarhus.dk

Du kan kontakte 'amokonsulent', Sidsel Stenbak, på www.amoktrix.dk

6.24. Særlig idrætspædagogik for særlige unge

Af Faruk Loncar, afdelingsleder Klubberne Holme Vestergård, Fritidscenter Horsensvej.

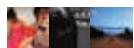
I Klubberne Holme Vestergård arbejder vi med og støtter op omkring unge med særlige behov. Vi arbejder målrettet med at yde en særlig støtte i hverdagen igennem et bredt spektrum af aktiviteter og specialpædagogiske indsatser og overvejelser, der fremmer de unges udvikling. Det handler primært om pædagogisk idræt, struktur, forudsigelighed, inddragelse samt et aktivt og tæt forældresamarbejde.

"Mennesker udvikler sig ved at være aktive og ved at være i bevægelse i et gensidigt samspil med andre mennesker i en social verden."

Lev Vygotsky, 1978

DET SÆRLIGE VED OS

Stuehuset på Holme Vestergård er en klubafdeling, som henvender sig til unge med behov for særligt tilrettelagt støtte. Tilbuddet har en specialpædagogisk indgangsvinkel til arbejdsprocessen og er kendetegnet ved engageret personale, bæredygtigt forældresamarbejde og unge, der trives og udvikles. Det drejer sig om unge, der typisk har en diagnose inden for gennemgribende udviklingsforstyrrelser, herunder ASF (Autisme Spektrum Forstyrrelser) og ADHD. Derudover har vi unge med generelle so-

ciale vanskeligheder og/eller lettere fysiske/motoriske handicap. Afdelingen rummer op til 30 unge i alderen 12-21 år. Der er seks medarbejdere tilknyttet gruppen, og vi arbejder med et udgangspunkt i at tilrettelægge dagligdagen struktureret og med en forudsigelighed, som gør det lettere for de unge at agere og trives i klubben. I vores dagligdag har vi fokus på at støtte de unge igennem ungdomslivet og de udfordringer, der hører hertil - fx interesser, selvstændighed, løsrivelse, uddannelse, venner, selvforståelse, kærester, identitet, seksualitet og selvfølelse. De unges handicap gør, at de udfordres yderligere på disse felter. Kendetegnende for størstedelen af vores medlemmer er, at de har vanskeligheder inden for kommunikation, socialt samspil, social forestillingsevne og nogle med tilhørende hyperaktivitet og impulsivitet. Det gør de unge særligt sårbare og udsatte i hverdagen.

PÆDAGOGISK IDRÆT OG DAGLIG FYSISK AKTIVITET

Klubberne Holme Vestergård og Rundhøj er i gang med at blive certificeret i pædagogisk idræt. Idégrundlaget for en idrætsinstitution er, at idræt, leg og bevægelse indgår som en naturlig del af institutionens hverdag og den pædagogiske praksis. Dermed bliver idræt, leg og bevægelse en integreret del af de unges hverdag. Tilgangen tager udgangspunkt i, at de unge får udviklet de grundforudsætninger, som er nødvendige for, at de kan mestre de udfordringer, som livet byder dem. Unge, der har vanskeligheder inden for kommunikation, socialt samspil, socialt forestillingsevne m.m. risikerer mange nederlag på disse felter. De kan til tider opleve, at tingene går for stærkt, og det bliver for svært at forstå, overskue og forudse andres handlinger, kropssprog, ironi osv. Her er der tale om typer af nederlag, der ofte afspejles i fx hyppige konflikter, afmagt, lavt selvværd og isolation. Igennem pædagogisk idræt kan pædagogerne styrke og forberede de unge på mange af de nævnte udfordringer.

I arbejdet med pædagogisk idræt har vi fire fokuspunkter/mål:

Det fysiske: Motorik, koordination, balance, kropskendskab, beherskelse, kropsbevidsthed, motoriske færdigheder, konditionen, styrke, kropsudtryk, kropslig kommunikation, kropslige handleformer: Øve, prøve, mestre.

Det psykiske: Selvværd, selvtillid, stabilitet, dannelse, selvindsigt, at turde, at ville, melde til og fra, positiv selvopfattelse, tage initiativ, give udtryk for følelser, tillid, vente på tur, problemløsning.

Det kognitive/intellektuelle: Kreativitet, overblik, sprog, tælle, forstå en meddelelse, erkendelse, forstå og acceptere regler/normer, omstillingsevne, evne til at reflektere, bruge hukommelsen/huske, kritisk tænkning, taktik, regler.

Det sociale: Respekt, accept, ansvar, adfærd, norm, indordne sig, være opmærksom, samarbejde, empati, medansvarlighed, forhandlingsevne, kommunikation, samarbejde, evne til at gå på kompromis, at føle sig solidarisk, vise hensyn.

Det er forskelligt, hvad man som pædagog vælger at fokusere på fra gang til gang. Det kan fx afhænge af omstændighederne, aktiviteten eller om fokus er på den individuelle unge/ hele gruppen. Alt er i spil, og alt er med til at understøtte og udvikle de unge.

Skærmaktiviteter (fx PC, Playstation o.l.) tiltrækker mange af vores medlemmer, som udvikler særinteresser inden for feltet. Derfor ser vi pædagogisk idræt som en modvægt med mange udviklingsmuligheder. Tanken bag metoden er, at fokus på fysisk aktivitet udvikler de unges kreativitet, handlekompetence, bevægelsesglæde, sprog, sociale kompetence, etik og moral. Vi skaber en kultur, hvor udvikling og dannelse også foregår gennem fysiske aktiviteter. Gennem pædagogisk idræt kan vi styrke børnenes fysiske, kognitive, sociale og psykiske udvikling.

Klubberne Holme Vestergård har gode forudsætninger for idræt, leg og bevægelse. Vores udendørs arealer byder på mange aktivitetsmuligheder, heriblandt en fodboldbane, bålplads, basket-bane og mulighed for at køre BMX, mountainbike eller motorcross. Desuden har vi en ridebane og en stald med 12 heste tilknyttet. Disse muligheder udnytter vi dagligt i arbejdet med målgruppen.

Herudover har vi et løbehold, der løber hver mandag, et skydehold, et rollespilshold og et hold, der kører mini-traktorkørsel i forbindelse med de praktiske opgaver på Holme Vestergård, som vi inddrager de unge i.

Pædagogisk idræt byder også på en del lege som fx:

OMVENDT HOCKEY

Hold omvendt på hockey stave og spil med en ring. Sidste person, som rører ringen, har retten til ringen. Spil som almindelig hockey – evt. med zoner.

RINGO

To hold med to ringe. Det gælder om at gribe ringene, som kastes over på modstanderholdets banehalvdel. Hver gang et hold ikke griber ringen, og den lander på egen banehalvdel, er der point til de andre. Spil evt. over et volleyballnet eller lignende.

STIKBOLD OG STÅTROLD

To hold, hvor nogle unge er på rullebrætter og nogle unge med bold. Det handler om, at holdet med bolde (som er færre i antal end de andre) skal spille stikbold på den måde, at de skal ramme dem, der kører på rullebrætter. De må ikke bevæge sig med bolden, og når man bliver ramt på rullebrættet, skal man rejse sig op og tage rullebrættet under armen. Man kan komme med i legen igen, når der 'kører' et rullebræt imellem benene på én.

OVER, UNDER, RUNDT OM OSV.

Stå i en rundkreds, og vælg en krop, du vil over. Alle 'jagter' den valgte krop på samme tid og løber tilbage til deres startplads i rundkredsen. Det samme sker igen – denne gang under en ny person. Til sidst skal du huske, hvem du har valgt de fire gange og gøre det igen i træk.

TRÆKKE GULERØDDER OP

To personer bliver valgt til at være bondemænd. Alle andre lægger sig på maven i en

rundkreds og tager hinanden i en armkrog. Bondemændene skal nu trække gulerødder op ved at tage deltagerne i benene og trække dem fri af kredsen. Gulerodshullerne skal dækkes til igen (kredsen får lov til at samle sig), inden der må trækkes på ny. De gulerødder, der er trukket op, hjælper bondemændene med at trække.

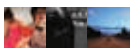
Vi bruger pædagogisk idræt som en metode til at støtte den enkelte unges generelle udvikling. Vi ser vores klub som et sted, hvor idræt, leg og bevægelse foregår hele tiden og overalt som en integreret del af hverdagen og den pædagogiske praksis. Vi bruger pædagogisk idræt som en metode til at nå mange af vores pædagogiske mål, sådan at vi via fokus på krop og sanser vil styrke den generelle udvikling hos de unge. Vi oplever en målbar effekt heraf. De unge er enormt glade for bevægelsesaktiviteterne og viser stor tilslutning/deltagelse, motivation og entusiasme under aktiviteterne.

ADVENTURE SOM DET FÆLLES TREDJE

Med inspiration i metoden arrangerer Klubberne Holme Vestergård og Rundhøj en adventure-tur til Tjekket en gang om året. Turen ligger i foråret, varer fire dage og foregår oppe i de tjekkiske bjerge nær Prag, hvor der ligger et adventure-center med muligheder for aktiviteter som rappelling, klippeklatring, ridning, mountainbike, vandring osv. Under opholdet oplever vi en stor udvikling hos de unge på mange områder. De får afprøvet deres grænser fx i forhold til udfordringer, glæde, samarbejde, at turde, social opbakning, fysik, kondition og færdigheder. Turen foregår sammen med de øvrige klubmedlemmer, hvor målgruppen får en oplevelse af at være en del af et stort fællesskab med adventure som det fælles tredje. For at sikre, at det bliver en god oplevelse for vores målgruppe, bruger vi pædagogisk idræt i forberedelsesfasen. Det vil sige, at vi i dagligdagen øver de unge i bl.a. cykling, ridning, klippeklatring og rappelling. Derudover forbereder vi de unge på turens struktur og indhold. Det er vores oplevelse, at de unge såvel under forberedelsesfasen som på selve turen udvikler færdigheder, der vil komme dem til gavn fremover.

STRUKTUR, FORUDSIGELIGHED OG INDDRAGELSE UGE FOR UGE

Vi bruger en ugeplan i form af en stor tavle i klublokalet til at skabe overblik over hver-

dagens mange aktiviteter for de unge. Her kan de forudse, hvad ugen bringer, se de aktuelle aktiviteter og melde sig til. Hver mandag holder vi ungemøder, hvor alle bliver samlet i fælleslokalet, og vi gennemgår ugens forløb. Her opfordrer vi de unge til at komme med idéer og forslag til aktiviteter. De unge kan melde sig til forskellige hold, påtage sig ansvaret for praktisk arbejde m.m.

Vores medlemmer profiterer meget af struktur og forudsigelighed, som derfor er gennemgående elementer i hverdagen. Målet er at skabe en tryk atmosfære.

Vi arbejder desuden på at udvikle og forbedre de unges fysiske og psykiske tilstand, kommunikation, sanser, interesseområder, selvstændighed og selvbestemmelse. Udvikling sker også i kraft af, at vi sammen med de unge beskæftiger os med praktiske opgaver i klubben samt fritidsaktiviteter og derigennem stræber efter at nå størst mulig selvstændighed og meningsfuldhed.

FORÆLDRESAMARBEJDE

Forældresamarbejdet er et vigtigt aspekt i vores arbejde. Vi oplever en række særlige udfordringer omkring de unge, og her ser vi mange muligheder i et tæt forældresamarbejde. Det er vigtigt for os, at vi samarbejder med forældrene om den daglige koordinering omkring den unge. Her kan der være tale om trivsel, behov, opfølgning på konflikter, hjælp til selvhjælp, aftaler m.m.

Det gør vi ved at tilknytte en fast primær og sekundær kontaktpædagog til hver ung. I dagligdagen har forældrene mulighed for at komme i kontakt og lave aftaler omkring den unge. Derudover arrangerer kontaktpædagogerne ca. to årlige forældresamtaler med det formål at lave en opsamling på den unges trivsel, udvikling og fremadrettet indsats. Her kan vi anbefale at bruge 'butterfly-modellen' som et pædagogisk redskab i forbindelse med opsamlingen. Det er et pædagogisk redskab til en helhedsorienteret beskrivelse af barnet/den unge. Modellen er Aarhus Kommunes redskab til at sikre en kvalificeret specialpædagogisk indsats for børn med særlige behov, herunder børn med handicap.

En gang om året holder vi et fælles forældremøde, hvor der er et stort fremmøde. Vi har gode erfaringer med at sætte nogle vigtige temaer på dagsordenen med henblik på dialog, debat, spørgsmål og svar. Generelt har vi et særligt fokus på vidensdeling – både mellem personale og forældre og forældre imellem. Med henblik på vidensdelingen har vi haft succes med at opdele forældrene i mindre grupper eller i workshopper med personalet repræsenteret, hvor gruppen skal fokusere på relevante emner som fx interesser, selvstændighed, løsrivelse, uddannelse, venner, selvforståelse, kærester, identitet og selvfølelse. Her skal forældrene drøfte de emner, muligheder og udfordringer, de ser omkring deres barn. Senere laver vi en opsamling, hvor hver gruppe eller workshop fortæller om de emner, de har været optaget af. Specielt her under opsamlingen opstår der vidensdeling, hvor forældrene beretter omkring deres erfaringer og oplevelser, og personalet har mulighed for at komme ind med input.

Til sidst laver vi en evaluering med henblik på forældremødets forløb, indhold og gode ideer til indholdet for næste møde. Forældrene fortæller, at de får meget ud af workshopperne, fordi de får mulighed for at udveksle erfaringer omkring det 'at have et barn med handicap' og de udfordringer, det fører med sig. Forældrene fortæller også, at det giver dem en god mulighed for at lære hinanden bedre at kende.

Det oplever vi som personale også. Vi er specielt glade for at få forældrenes indblik og høre de muligheder og begrænsninger, de ser og oplever, samt måden de håndterer dem på. Generelt set er effekten af sådan en type møde, at der skabes et åbent forum for erfaringsudveksling, som er til gavn både for forældre og personale.

VORES HVERDAGSAKTIVITETER GAVNER 95 % MÅLSÆTNING

I samspil med ovenstående arbejder vi løbende med 95 % målsætningen. Det er vores vision, at så mange af vores medlemmer som muligt kommer ud i et uddannelsesforløb – og gennemfører det.

Trods de mange udfordringer og begrænsninger, denne målgruppe af unge har, er der stadig stor sandsynlighed for, at en del kan gennemføre en ungdomsuddannelse. Der-

udover er det en mulighed for mange at gennemføre en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU). Formålet her er, at de unge, der ikke er i stand til at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, kan få en uddannelse, der er tilrettelagt efter deres individuelle behov og interesser. Derudover er formålet at give den unge personlige, sociale og faglige kompetencer til et selvstændigt og aktivt liv på arbejdsmarkedet, i fritiden og i familien. Netop denne type uddannelse er særligt relevant for vores målgruppe af unge. STU er for unge med et handicap eller med særlige behov. Det kan fx være:

- Generelle indlæringsvanskeligheder – herunder udviklingshæmning.
- Udviklingsforstyrrelser – herunder autisme og ADHD.
- Psykiske vanskeligheder – herunder depression, skizofreni, angst eller fobi.
- OCD (tvangstanker).

Ovenstående kan forekomme i kombination med for eksempel:

- Læse- og skrivevanskeligheder
- Tale- og sprogvanskeligheder
- Hørevanskeligheder, døvhed eller hørehæmning
- Synsvanskeligheder, blindhed eller svagsyn
- Bevægelseshandicap

I vores arbejde har vi fokus på flere forskellige områder. Fx er det vigtigt for os, at vi er klædt på med hensyn til de muligheder og uddannelses tilbud, der er, så vi er bedre rustet til at hjælpe den unge og familien med at træffe den rigtige beslutning. Derfor bestræber vi os på at skabe kontakt og besøge relevante tilbud. Vi deltager tit i netværksmøder, og her er vi aktive i spørgsmålet om den unges muligheder for uddannelse.

Generelt synes vi, det er vigtigt, at vi leverer et højt informationsniveau. Og hermed også at vi guider de unge i forhold til, hvem de kan/skal kontakte for at komme videre og få mere hjælp. Det kan fx være tværfaglige samarbejdspartnere som skole, sagsbehandlere, UU-vejledere osv. Vi bruger vores aktiviteter i hverdagen til at opnå mange af vores ambitioner.

I klubben skaber vi rum til dialog med de unge omkring de ting, de er optaget af. Spørgsmålet om uddannelsesmuligheder er ofte et emne. Vi bruger fælles forældre-møder til at skabe dialog blandt forældrene og mulighed for erfaringsudveksling. Her er der også en mulighed for fx at invitere en UU-vejleder til at komme og fortælle om mulighederne og fremgangsmåden.

I dagligdagen anvender vi som nævnt 'butterfly-modellen'. Modellen bygger på følgende grundelementer:

- Universel tænkning omkring pædagogens arbejdshypoteser.
- Fokus på trivsel, læring og udvikling.
- Pædagogiske læreplaner.

Disse grundelementer skal sikre sammenhængskraft med hensyn til det tværfaglige samarbejde, pædagogers primære opgave og normalpædagogikkens læreplanstænkning. Dette skal ske ved synlige arbejdshypoteser med pædagogen som garant, der sikrer barnets trivsel, læring og udvikling ved hjælp af individuelle målsætninger. Modellen anvender vi som et værktøj til bl.a. at tegne helhedsbilleder af de unges muligheder og begrænsninger. Dermed kan vi opstille individuelle målsætninger/indsatser at arbejde efter, hvor 95 % målsætningen er den bærende vision med hensyn til at udvikle kompetencer hos de unge, så de bedre bliver rustet til at gennemføre en form for uddannelse. Når tiden kommer.

HER KAN DU LÆSE MERE:

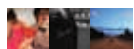
www.vicekosmos.dk

www.viauc.dk/hoejskoler/vok/idraetsinstitutioner/Sider/idraetsinstitutioner.aspx

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Faruk Loncar, mobil 5123 2005, faalon@aarhus.dk

Michel Larsen, mobil 5157 5024, milar@aarhus.dk

6.25. Om arbejdet med børn og unge med handicap i en klubhverdag

Af Louise Hübertz Poulsen, kandidat i pædagogisk psykologi, UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej

Der er en række udviklingsmæssige milepæle forbundet med at være ung. I ungdommen forventes det, at man udvikler personlig identitet og større og større grad af selvstændighed, evne til at træffe beslutninger, og at man 'finder sin plads' i nye sociale roller i forbindelse med uddannelse, kønsidentitet osv. At være ung og have et handicap handler derfor om, hvordan den funktionsnedsættelse, man har, påvirker muligheden for at udvikle selvstændighed, dyrke ungdomslivet og senere blive et aktivt medlem af samfundet.

I UngiAarhus, Fritidscenter Silkeborgvej har vi valgt at strukturere indsatsen med vores enkelt-inkluderede børn og unge fordelt i områdets seks klubber ved at skabe et fælles H-team. Det fælles H-team består af en H-ansvarlig medarbejder fra hver klub, som mødes ca. en gang månedligt. Teamet udgør den fælles platform på tværs af klubberne, hvor vi bl.a. arbejder med konstruktiv erfaringsudveksling i forhold til samarbejdet med de enkelte børn/unge og deres forældre, planlægning af særlige ture på tværs af området og med pædagogiske redskaber som samtaler med de unge og deres forældre.

DEN UNGES SELVINDSIGT OG HANDICAPFORSTÅELSE – HVORDAN HÆNGER DET SAMMEN MED INKLUSION?

En vigtig del af det at have et handicap handler om, hvordan den unge med et handicap finder en måde at forholde sig til sit handicap på. Refleksioner over personlig og social identitet hænger tæt sammen med, hvordan man oplever, andre ser på og vurderer én. Det har betydning for, hvordan man vurderer sit eget selvværd.

Den personlige og den sociale identitet er tæt forbundne, og gennem deltagelse i forskellige sociale sammenhænge afprøver den unge sit tilhørsforhold til forskellige

grupper og tager afstand fra andre. Der er en negativ social stigmatisering, som knytter sig til det at leve med et handicap, og som får en stor betydning for den unges livs-udfoldelse. Det kan være meget begrænsende for unge med handicap i forhold til at udvikle selvstændighed og selvværd. Den sociale stigmatisering er vi i et alment klubtilbud, der inkluderer børn og unge med handicap, med til at bearbejde, da den unge får adgang til at indgå i fællesskaber med jævnaldrende uden handicap. Samtidig kan vi pædagogisk arbejde med at skabe en større tolerance og social forståelse hos børn og unge uden handicap, der ideelt set kan være med til at nedbryde stigmatiseringen. Vi har i H-teamet valgt at skabe rammer for, at de enkelte unge med handicap kan mødes med ligestillede på tværs af området. Dette sker ud fra en viden om, at det kan have stor betydning også for identitetsudviklingen at have muligheden for at tilhøre sociale fællesskaber, hvor det ikke er et handicap, der skaber en differentiering.

Et godt netværk af venner både med og uden handicap er en af flere afgørende faktorer, som har positiv betydning for udviklingen af højt selvværd trods handicap eller funktionsnedsættelse.

UNGE MED HANDICAP VIL OGSÅ GERNE INDDRAGES

Et udbredt fænomen er, at børn med handicap er vant til at blive overbeskyttet af deres forældre og andre voksne omkring dem. Årsagerne kan være flere. Det kan være svært at give slip på ansvaret, når man som voksen har været nødt at tage særligt vare på barnets udvikling. Men overbeskyttelse og manglende overdragelse af ansvar til den unge er med til at opretholde det negative indtryk af mennesker med handicap som mindre kompetente og mere afhængige.

At inddrage den unge i de pædagogiske handleplaner og at lytte til den unges egne ønsker i forhold til videreudvikling bliver dermed et centralt fokus i det fremtidige arbejde. Særligt i forbindelse med støtte af den unges selvstændighed og ansvar for egen læring og udvikling. Det er nemmere at føle ansvar for noget, man selv bliver bedt om at tage stilling til, og i øvrigt er medbestemmende i forhold til. Den unge med handicap kan dermed ideelt set opnå større selvindsigt og medansvar i egen livsførelse.

Vi oplever et behov for formidling af, hvad de forskellige handicap betyder, hvilke betingelser de medfører, og hvordan man generelt skal forholde sig omkring det at indtage børn og unge med handicap mere i de pædagogiske udviklingsplaner. Derfor har vi udviklet nedenstående konkrete eksempler på vejledende papirer, som bruges som guidelines i samtaler med unge med handicap og deres forældre.

De vejledende papirer tager udgangspunkt i følgende 'grund'-skabelon:

DAGSORDEN TIL SAMTALE

1. Forventninger til mødet.
2. Hvad går godt i SFO'en/klubben/skolen/derhjemme?
3. Hvad er der af udfordringer?
4. Hvilke muligheder har vi?
5. Aftaler (hvem, hvad, hvornår)?
6. Dato for opfølgning.

VEJLEDENDE PAPIRER TIL H-MEDARBEJDERE FOR SAMTALER MED BØRN OG UNGE MED HANDICAP OG DERES FORÆLDRE:

STATUS

Minimum en gang årligt udarbejder H-medarbejderen/den unges kontaktperson en status for, hvordan det går med barnet/den unge ud fra den udarbejdede handleplan. En statusbeskrivelse indebærer møde/samtale med barn, forældre og evt. andre samarbejdspartnere, der er relevante i forhold til trivselen. Der skrives et kort referat af samtaler og beskrives og vedlægges eventuelle ændringer, tilpasninger eller nye mål til handleplanen og barnets øvrige papirer i mappen.

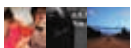
Det primære ønske er, at skabe gennemsigtighed i den unges udvikling. Gør vi det, vi tror vi gør? Hvordan imødekommes udviklingspotentialer, eventuelt kommende overgange osv.? Hvordan sikrer vi, at den unge – som det hele drejer sig om – også indtages? Første skridt er at afholde en samtale med den unge.

SAMTALEN MED DEN UNGE KAN INDEHOLDE:

- H-medarbejderen indleder med at fortælle om formålet med samtalen: Hvad skal vi tale om og hvorfor? (fx skal vi tale om, hvordan det går i klubben og give den unge mulighed for at fortælle, hvordan han/hun oplever det, og hvordan vi kan arbejde sammen om at komme et skridt videre, hvor vi kan sætte ind, så det bliver endnu bedre at være i klubben.)
- Den unge får muligheden for at fortælle, hvordan han/hun synes, det går i klubben. Hvilke ønsker har den unge? Er der udfordringer/ problematikker? Hvornår synes den unge, det er rart at være i klubben, hvorfor? Hvornår er noget svært? Hvordan? Lyt og lad så vidt muligt barnet beskrive ud fra egne følelser.
- H-medarbejderen fortæller om sin opfattelse af, hvordan det går i forhold til de mål, der er sat.
- Den unge inddrages i at udarbejde ændringer, tilpasninger eller nye mål til handleplanen. H-medarbejderen har ansvaret for, at målene skrives ned og for at tage dem med i den efterfølgende samtale med forældre.
- Der aftales afslutningsvis et konkret tidspunkt til opfølgning på indgåede aftaler. Tidspunktet skal ligge inden for en overskuelig tidsramme.

SAMTALE MED FORÆLDRE KAN INDEHOLDE:

- H-medarbejderen gør rede for, hvordan den unge trives og udvikler sig i klubben.
- Spørg forældrene, hvordan de oplever, den unges trivsel – både i klubben og derhjemme. Husk, at forældre er eksperter i deres egne børn!
- Er der ændringer i forhold til medicin eller andet, der er relevante for klubbens medarbejdere?
- Er der noget, forældrene gerne vil have hjælp til eller synes, det er relevant at sætte særligt fokus på fremadrettet? – Herunder rammer for samarbejde (hvem gør hvad, hvornår)?
- H-medarbejderen afslutter med at samle op på samtalen, eventuelle aftaler o.a. Herunder kan H-medarbejderen fortælle lidt om, hvad der er muligt at arbejde med, og hvordan vi i klubben kan gøre det.
- Der aftales et konkret tidspunkt for opfølgning.

MODEL FOR NETVÆRKET AF PROFESSIONELLE OG ANDRE AKTØRER OMKRING DEN UNGE

I forbindelse med forældresamtalen kan det være en stor hjælp samtidig at skabe overblik over relevante aktører i den unges liv. Redskabet er konkret, simpelt og hjælper til at skabe et overblik, som er til gavn for alle parter både professionelle, familie og den unge selv. Når vi udfylder modellen, indhenter vi en samtykkeerklæring fra forældrene, da den er et nødvendigt juridisk udgangspunkt for et samarbejde med andre aktører.

SAMTYKKEERKLÆRING

Vedrørende:

Barnets navn: _____

Cpr-nr.: _____

Jeg giver hermed (sæt x):

Skole _____

Klub _____

Relevant sundhedsfagligt personale _____

Sagsbehandler _____

Støtte/kontaktperson _____

Tilladelse til at udveksle oplysninger
relevante for mit barns trivsel og udvikling _____

Forældremyndigheds-indehavers navn: _____

Dato: fra: _____ til: _____

Forælders underskrift: _____

Modellen kan udfyldes med relevante kontaktoplysninger og informationer.

AT VÆRE UNG MED ET HANDICAP – HVORDAN KAN DET FORSTÅS?

Mange unge med et handicap fremstår som mere umodne sammenlignet med jævnaldrende uden handicap. Flere faktorer spiller ind. Selve den biologiske afvigelse kan påvirke, at den unge følger en anden udviklingstakt end jævnaldrende. I forbindelse med den kognitive udvikling kan den unge med et handicap have en forsinket udvikling. Eksempelvis i forhold til de eksekutive funktioner, også kaldet de selvstyrende systemer, som indebærer selvrefleksion, abstraktionsevne, planlægningsevne og selvregulering. Områder som særligt i de tidlige teenageår, for alvor, udvikles. Videreudviklingen af de eksekutive funktioner er et vigtigt fundament for den unges evne til selvstændighed, især i takt med at der er mindre og mindre voksenstyring, eksempelvis i samværet med andre.

Arbejdet med at udvikle den pædagogiske praksis omkring unge med handicap i alment klubregi er inspireret af russeren Lev Vygotskys bidrag til forståelsen af udviklingen hos personer med særlige behov. Vygotsky fremhæver, at det primære problem ved en forstyrrelse eller et handicap er de sociale konsekvenser, der følger med i mødet med omverdenen. Den psykiske udvikling er ikke individbundet og løsrevet fra den sociale omverden, men vi må forstå den som et komplekst forhold mellem indre, biologiske og ydre, sociale faktorer. Den psykiske betydning af et handicap kan vi altså ikke forstå direkte ud fra den biologiske afvigelse alene.

I denne forståelse tager vi dermed udgangspunkt i en dialektisk handicapforståelse, hvor vi anskuer udviklingen hos den unge med handicap som en bevægelse mellem de individuelle forudsætninger/betingelser og de aktiviteter, den unge deltager i. Handicappet 'opstår' eller tydeliggøres i det misforhold imellem barnets udvikling og indretningen og aktiviteterne i de sociale praksisser, vedkommende deltager i. Sociale praksisser kan være historisk og kulturelt opståede sammenhænge og aktiviteter som familie, skole, klub, uddannelse og arbejdspladser.

Den dialektiske handicapforståelse kan være med til at vise, hvordan den unge med handicap har nogle særlige betingelser eller forudsætninger for at indgå i det fællesskab, klubben tilbyder.

KLUBMEDARBEJDERE KAN 'GÅ MED PÅ OPDAGELSE' I UDDANNELSES-LANDSKABET

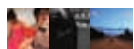
Den unge med en diagnose har altså nogle særlige forudsætninger for at indgå i sociale praksisser, eksempelvis en ungdomsuddannelse. Den unge kan, i kraft af sit handicap, have en forsinket udvikling, der bevirker, at der er behov for særlig støtte til at forstå andres signaler eller til at sætte sig i andres sted. Vi ved, at unge med funktionsnedsættelser generelt set er i markant højere risiko for at blive ekskluderet fra sociale fællesskaber, og at disse børn får et dårligere skoleresultat end børn i almindelighed. I en SFI-rapport fra 2011 om børn med funktionsnedsættelser og deres familier bliver det fremhævet, at den manglende udvikling af venskab hos børn med

funktionsnedsættelse ikke blot betyder en ringere livskvalitet for børnene, men gør også, at de mangler en motivationsfaktor, som er afgørende for andre børn i lærings-situationer. En vigtig del af behandlingen af disse børn og unge må være indsatser, der kan forbedre kammeratskabsrelationer for at øge sandsynligheden for, at den positive oplevelse af at deltage i sociale fællesskaber i klubben kan 'smitte af' på deltagelsen i skolesammenhæng og på overskuddet til at lære.

Som klubmedarbejdere har vi ofte en specifik viden om og forståelse for den enkelte unges særlige behov og udfordringer. Derfor kan klubmedarbejderen på flere områder have en central rolle i forbindelse med den unges mulighed for at 'klæde sig på' til fremtiden. Det kan være i forhold til at yde konkret vejledning, når den unge skal sætte sig ind i, hvad det kræver at tage en specifik uddannelse. Vil Frank med ADHD gerne være brandmand, kan det være en stor hjælp for ham, at klubmedarbejderen 'går med på opdagelse' i den drøm, han har, og skridt for skridt ridser op, hvad det kræver at blive brandmand. Hvor lang tid tager det fx? Går man på skole? Er man i praktik? At være så konkret som muligt og at bruge visuelle redskaber som fx modeller/tidslinjer, der illustrerer de forskellige faser, kan træne den unge med kognitive vanskeligheder i at mærke efter i forhold til at træffe beslutninger om uddannelse på et reflekteret grundlag og ikke som et impulsivt valg. Mange unge med kognitive funktionsnedsættelser har en nedsat eller manglende evne til at kunne tænke i konsekvenser i forhold til fortid, nutid og fremtid, som det jo kræver, hvis man skal vælge uddannelse eller læreplads.

Når vi 'går med på opdagelse', tager vi samtidig Frank alvorligt og hjælper ham til at være realistisk omkring sit valg. Et redskab, som også kan komme andre unge til gavn – handicap eller ej. Vi fratager ingen drømme eller motivation, men kan måske forhindre, at så mange unge lider nederlag og opgiver gang på gang. Et mønster, som vi desværre ofte ser.

Et andet punkt kan være i forhold til at dele den viden, klubmedarbejderen besidder, med andre aktører i de unges liv (selvfølgelig i samarbejde med den unge og foræl-

drene). Også når den unge eksempelvis skal videre i et ungdomsuddannelsesforløb. Men hvordan kan klubmedarbejderen tage medansvar for at videreformidle den viden, som kan være af afgørende betydning for, om den unge kan fastholde sig selv i en uddannelse eller på arbejdsmarkedet? I klubregi er der mulighed for at 'klæde den unge på' til selv at kunne formidle sine behov. Et konkret redskab kan eksempelvis være at skrive en liste, som man hjælper den unge med at udarbejde inden et møde med den nye uddannelsesinstitution eller læreplads. Mange unge med kognitive vanskeligheder – som eksempelvis ADHD – kan have store problemer med at huske, især ord. Talte ord har det med at forsvinde, så derfor kan en huskeliste være til stor hjælp. En anden løsning kunne være, at en klubmedarbejder tilbyder at deltage i et møde med uddannelsesinstitutionen eller lærepladsen sammen med den unge og forældrene. Begge dele er idéer til, hvordan vi kan sikre den nødvendige videreformidling af detaljer om, hvad der kan hjælpe den enkelte unge i hverdagen. Det kan fx være, at den unge har behov for at gå i en klasse, der har fast klasselokale (frem for et, hvor eleverne skal flytte sig rundt i løbet af dagen), og andre unge kan have særlige vanskeligheder med at koncentrere sig, når der foregår meget omkring dem. For disse unge kan det være en stor hjælp blot at blive placeret det sted i klassen med mindst trafik. Det kan være, at den unge har behov for et fast skab til sit overtøj, eller at den unge skal indgå aftaler med underviserne om at måtte gå (stille og roligt, selvfølgelig) ud af klasselokalet, når vedkommende har brug for en pause fra at sidde stille o.l. Pointen er, at vi kan gøre opmærksom på, at den unge kan have behov for særlige aftaler eller små justeringer for at få en mere overskuelig studie-/eller læretid. Vi kan altså indvirke på sandsynligheden for, at den unge skal bruge al for megen energi på de ting, der kan give 'rod i hovedet'. På den måde kan den unge potentielt opnå større udbytte af sin tid på uddannelsen eller på lærepladsen, og i bedste tilfælde undgå at ende med at opgive.

HER KAN DU LÆSE MERE:

Louise Bøttcher & Jesper Dammeyer: *Handicappsykologi. En grundbog om arbejdet med mennesker med funktionsnedsættelser* (2010)

Anegen Trillingsgaard: *Børn der er anderledes. Hjernens betydning for barnets udvikling* (2003)

Steen Bengtsson, Helle Hansen og Maria Røgeskov: *Børn med en funktionsnedsættelse og deres familier. Socialforskningsinstituttet (SFI)* (2011).

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Louise Hübertz Poulsen, louisehubertz@gmail.com

7. Opsamling

7.1. Strategi for kompetenceudvikling

Med henblik på at udbrede kendskabet til og implementeringen af sløjfemodellen påbegyndte vi i efteråret 2011 et kompetenceudviklingsforløb for en række medarbejdere fra de ni FU-områder samt fire medarbejdere fra Ungdomscenteret.

Forløbet, der blev afsluttet i januar 2012, fungerede som et fælles 'laboratorium', hvor deltagerne deltog aktivt i metode- og teoriudvikling. Jan Tønnesvang var inddraget i forløbet og bidrog med såvel oplæg om teorien bag sløjfemodellen og bud på modeller for implementeringen af den som oplæg til fælles arbejde med implementeringen af sløjfemodellen i praksis. Efterfølgende har Jan Tønnesvang tilbudt at yde supervision for en gruppe, der arbejder med implementeringen af sløjfemodellen. Gruppen arbejder ud fra en fem-trins struktur for implementeringen. Strukturen er stadig under udvikling og afprøvning.

På kompetenceudviklingsforløbet udarbejdede deltagerne individuelle profiler. Der blev desuden udviklet en fælles profil, der beskriver en række 'hyldevarer', som gruppen ønsker at udbyde.

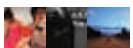
KATALOG OVER HYLDEVARER

- Oplæg ved ressourcepersoner om brug af Sløjfemodellen(FU):
 - Eget FU-område (eksempelvis input på temadage)
 - Tværgående mellem FU-områder
 - Oplæg for andre faggrupper (skoler, ungdomsuddannelser, osv.)
- Undervisning: Kurser udbudt via kursusdatabasen
- Skriftlig formidling (artikler, kommunikation, osv.)
- Kvalitetsrapportering /lokal udviklingsplan (LUP)
- Metodeudvikling og implementering
- 'Testpanel'
- Superviseret arbejdsgruppe

HVIS DU VIL VIDE MERE...

Dagmar Rahbek, mobil 2920 9030, dara@aarhus.dk

Helle Gammelgaard, mobil 3069 9369, hega@aarhus.dk

8. Efterord: 'Vi unge er mere klar over, hvor vi ikke skal hen'

Af Stine Kjølholt, specialestuderende i antropologi og etnografi

Hvad optager jer unge lige nu? Fire unge giver et kig ind i deres tanker og forestillinger om nutiden og fremtiden. De fire er: Johanne Kirstine Frelle Koch, Nicoline Kjems-Krognos og Sofie Westergaard Nissen, der alle går i 8. klasse på Gammelgaardsskolen, samt Jacob Pedersen – også 8. klasse – der i sommer skiftede fra Gammelgaardsskolen til Laursens Realskole. Alle går til foto i ungdomsskolen.

Johanne

Fremtiden er ladet med...

"Efter 9. klasse skal jeg på gymnasiet på Katedralen". Johanne forklarer, at hun har ret godt styr på, hvad hun vil og hvilken retning, hun vil tage.

Men hvorfor lige Katedralen?

"Jeg vil rigtig gerne møde nye mennesker. Hvis man tager over på Statsgymnasiet, er det folkeskolen om igen. Der ville ikke komme nogen forandring, og det vil jeg gerne have. Jeg har ikke helt besluttet mig for, hvad jeg vil længere ud i fremtiden. Derfor tager jeg det almene gymnasium, da jeg ikke vil lukke nogen døre, og jeg synes, at det er her, jeg vil have flest muligheder".

Alle de interviewede unge er enige om, at det almene gymnasium virker mest tiltalende – det er et valg, hvor man ikke lukker døre bag sig. Dog udtrykker flere en utryghed ved at skulle væk fra folkeskolen. Nicoline forklarer, at hun er lidt skræmt af at skulle på gymnasiet:

"Det er nok mest det med at skulle starte på noget helt nyt... Du er ikke i den samme rolle, som du har været de sidste ni-ti år. Nu har vi gået her siden børnehaveklassen, og man kender de personer, man er omkring, ret godt. Det er mærkeligt at skulle møde nye mennesker, der ikke har et billede af dig i forvejen. Man skal lære folk at kende".

Netop denne usikkerhed stødte Jacob allerede på, da han skulle flytte skole:

"Jeg var nervøs for klassen, fordi i den klasse, jeg gik i på Gammelgaardsskolen, stod jeg meget frem, og det kunne jeg også godt tænke mig i den nye skole. Jeg var bange for, at der var en anden, der ville have den rolle, og at jeg derfor skulle træde lidt i baggrunden og have svært ved at finde venner. (...) Det var dog ikke specielt svært. Kun i starten – man skulle lige vide, hvem de andre var. Men de hører, hvad jeg siger, og det kan jeg godt lide".

Jacob

Når jeg bliver stor...

Som beskrevet har Jacob allerede oplevet en overgang fra den almindelige folkeskole til en privatskole. Alle fire unge er lidt utrygge ved tanken om overgange. Nicoline beskriver, at det ikke kun er overgangen, hun er skræmt over, men også de overordnede store spørgsmål. Hun forklarer: "Det er lidt skræmmende at tage stilling til fremtiden. Hvad er det egentlig, jeg vil? Man føler, det er en helt anden verden. Man er slet ikke kommet så langt, at man skal tage stilling (...) Det kommer tæt på, da man allerede i gymnasiet skal vælge de fag, der lægger op til, hvilken uddannelse man vil tage videre hen. Jeg tror mere, man er klar over, hvor man ikke skal hen". Netop denne udtalelse: "Jeg tror mere, man er klar over, hvor man ikke skal hen", er en genganger hos de unge, der ikke har så meget styr på, hvad de vil være, når de 'bliver store', men derimod meget styr på, hvad de ikke skal være.

Sofie fortæller: "Jeg skal være alt andet end sygeplejerske eller andre jobs, hvor man har med syge mennesker at gøre". Jacob ved også, hvad han ikke vil være og fortæller: "Nu arbejder jeg i Fona, og jeg kan godt se, at det kun er sjovt en til to gange om ugen, men ikke mere. Så bliver det for ensformigt."

Nicoline

Sofie

Herre over muligheder og valg

For at forstå hvilke tanker, de unge på fotoholdet gør sig, startede interviewene med meget åbne spørgsmål, som "Hvad der skal ske i fremtiden?" Forestillinger om ungdomsuddannelse fylder en del i de unges tanker, eftersom de står over for brobygning på forskellige uddannelser.

"Jeg glæder mig også til at skulle ud og træffe mine egne valg, noget der interesserer mig, og noget jeg har lyst til, hvilket ungdomsskoleholdene allerede giver mig mulighed for nu og her," forklarer Johanne.

Det at kunne træffe egne valg og have indflydelse på egne muligheder betyder meget for de unge, fx at de selv kan bestemme, hvilke ungdomsskolehold det skal være muligt at vælge sig ind på.

Flere af dem udtrykker samtidig, at de har så travlt med sport i deres fritid, at de ikke ville kunne til at følge deres interesse i fx foto, hvis sådan et hold ikke var oprettet. Nicoline uddyber: "Normalt ville jeg ikke have haft tid til et valgfag, men foto interesserer mig ret meget, så derfor har jeg valgt at gå her". Jacob fortæller i denne sammenhæng, at holdet foto, giver ham en undskyldning for at tage billeder og tvinger ham til at overveje, hvad han skal bruge billederne til.

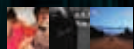
En sikker base

Det betyder også meget for de unge at kunne komme i ungemiljøet "12'rn" på Gammelgaardsskolen. Jacob beskriver: "Jeg ville ikke have flyttet skole, hvis jeg ikke længere kunne komme ned i 12'rn om aftenen og mødes med mine venner. (...) Tit når jeg kommer hjem fra 12'rn, siger mine forældre, at jeg er rigtig glad, og det synes jeg også selv, jeg er. Det er dejligt at se alle ens venner, når man ikke ser dem mere end to dage om ugen, så bliver det lidt mere specielt. I 12'rn kan man også selv bestemme, hvem man er sammen med, hvor man i skolen er tvunget til at sidde ved siden af en bestemt sidemakker".

Nicoline, der stadig går på Gammelgaardsskolen, syntes at 12'rn er et godt mødested: "Det er vigtigt at have et sted, hvor man kan være sammen med nogen, som man normalt ikke omgås. Pludselig snakker du med nogen fra parallelklassen og 9. klasse".

De unge virker som om, de godt er klar over, at der er en masse valg forud, som kommer til at påvirke resten af deres liv. Men på nuværende tidspunkt lever de, der hvor de er, selv om det godt kan være svært, når man går i 8. klasse. Johanne forklarer i denne sammenhæng, hvad der er vigtig for hende lige nu: "Det er at være glad, være et sted hvor man føler sig tryk. Og være sammen med dem, man virkelig har lyst til at være sammen med. Bare være der og være sig selv. Det synes jeg, er enormt vigtigt. Det er svært at være alle steder." Men kan det ikke være svært at hvile i sig selv, når man går i 8. klasse?

Johanne svarer: "Jo, rigtig meget. Der er så mange mennesker, man skal holde styr på, og man bliver påvirket af masser af ting. Nu skal man se sådan ud, og så skal man have så mange penge. Man skal have styr på det hele, og det er rigtig, rigtig svært."

9. Kontaktinfo

BØRN & UNGE, Pædagogisk afdeling Pædagogik og Integration, Aarhus kommune

Grøndalsvej 2, 8260 Viby j
Mail: pi@mbu.aarhus.dk
Tlf.: 8940 3637

UngiAarhus, Fritidscenter Grenåvej Øst

Nellikkevej 1, 8240 Risskov
FUleder Niels Bjørnø
Mail: nbjo@aarhus.dk
Mobil: 5157 5750

UngiAarhus, Fritidscenter Grenåvej Vest

Sønderskovvej 7.1, 8520 Lystrup
FUleder Ove Petersen
Mail: op@aarhus.dk
Mobil: 2920 9095

UngiAarhus, Fritidscenter Randersvej

Lisbjergvej 13, 8200 Århus N
FUleder Preben Huvendiek
Mail: ph@aarhus.dk
Mobil: 5157 5015

UngiAarhus, Fritidscenter Viborgvej

Viborgvej 154, 8210 Århus V
FUleder Kristian Avnsbøl
Mail: krav@aarhus.dk
Mobil: 2920 9050

UngiAarhus, FC Silkeborgvej

Skjoldhøjvej 11, 8381 Tilst
FUleder Jette Dahl
Mail: dahl@aarhus.dk
Mobil: 5157 5757

UngiAarhus, Fritidscenter Gellerup og Toveshøj

Janesvej 2, 8220 Brabrand
FUleder Anders Glahn
Mail: angl@aarhus.dk
Mobil: 5157 5033

UngiAarhus, Fritidscenter Skanderborgvej

Rosenhøj 29, 8260 Viby j
FUleder Johs. Justesen
Mail: jsju@aarhus.dk
Mobil: 2920 9068 / 8713 8274

UngiAarhus, FC Horsensvej

Læssøgade, Fjordsgade, Holme/Rundhøj og Tranbjerg
Skjoldhøjvej 11, 8381 Tilst
Michel Larsen
Mail: milar@aarhus.dk
Mobil: 5157 5024

UngiAarhus, Fritidscenter Oddervej

Kragelund, Skåde, Mårslet, Beder, Malling, Solbjerg
Mølleskovvej 13, 8270 Højbjerg
Erik Heltoft
Mail: ehe@aarhus.dk
Mobil: 5157 5758 / 8713 8736

Peter Lilleheden

Lærer og Cand. Pæd. Antro
Mail: pli@aarhus.dk
Mobil: 2920 8866

Helle Gammelgaard

Cand. Pæd. Soc.
Mail: hega@aarhus.dk
Mobil: 3069 9369

Anja Madsen Kvols

Lærer og Cand. Pæd i generel pædagogik
Mail: kvols@hotmail.com

Stine Kjølholt

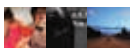
Specialestuderende i Antropologi og Etnografi
Stinekjolholt@gmail.com
Mobil: 6065 1334

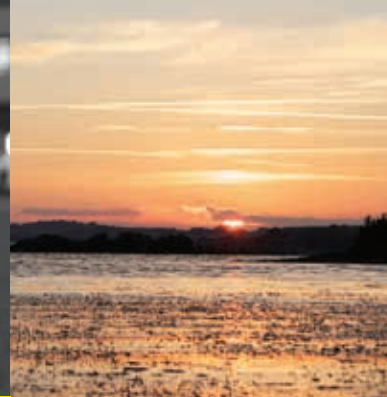
Pernille Holm Andersen

Fotograf
Mail: pernille@madebygirls.dks
Mobil: 20 87 42 37
www.madebygirls.dk

Nikolaj Søjmark

Grafisk Designer, evolvere
Mail: ns@evolvere.dk
Mobil: 2178 3303
www.evolvere.dk

Du står med en arbejdsbog i hånden. Kopier løs!

